

GUVERNUL ROMÂNIEI

***CADRUL STRATEGIC NAȚIONAL DE
REFERINȚĂ
2007-2013
- Al Doilea Proiect -***

Octombrie 2006

CUPRINS

REZUMAT	3
INTRODUCERE.....	10
1. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ	12
1.1. CONTEXTUL MACROECONOMIC	12
1.2. SITUAȚIA INFRASTRUCTURII ȘI A MEDIULUI	20
1.3. COMPETITIVITATEA ECONOMIEI ROMÂNEȘTI	31
1.4. CAPITALUL UMAN	39
1.5. CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ	55
1.6. DIMENSIUNEA TERITORIALĂ.....	56
1.7. EXPERIENȚA DE PRE-ADERARE – LECȚII ÎNVĂȚATE	67
2. ANALIZA SWOT.....	70
3. STRATEGIA	73
3.1. VIZIUNEA STRATEGICĂ	73
3.2. PRIORITĂȚI TEMATICE	79
Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	79
Creșterea pe termen lung a competitivității economiei românești	86
Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	92
Consolidarea unei capacități administrative eficiente	99
3.3. PROMOVAREA UNEI DEZVOLTĂRI TERITORIALE ECHILIBRATE	102
4. PREZENTARE GENERALĂ A PROGRAMELOR OPERAȚIONALE DIN CADRUL OBIECTIVULUI CONVERGENȚĂ	111
4.1. PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL TRANSPORT	111
4.2. PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL MEDIU	113
4.3. PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMICE	115
4.4. PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL.....	116
4.5. PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE	118
4.6. PROGRAMUL OPERAȚIONAL DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	120
4.7. PROGRAMUL OPERAȚIONAL ASISTENȚĂ TEHNICĂ.....	121
5. PLANUL FINANCIAR.....	123
6. IMPLEMENTARE ȘI COMPLEMENTARITATE.....	129
7. PARTENERIAT ȘI CONSULTARE	143
LISTĂ DE ABREVIERI	145
ANEXA 1.....	147
ANEXA 2.....	148

Rezumat

Introducere și context

Scopul principal al **Cadrului Strategic Național de Referință (CSNR)** este de a consolida abordarea strategică a politicilor de coeziune economică și socială ale României, precum și de a stabili legăturile adecvate și corecte cu politicile Uniunii Europene, mai ales cu Strategia Lisabona, care stă la baza elaborării politicilor de dezvoltare economică și de creare a noi locuri de muncă.

CSNR a fost elaborat pe baza **Planului Național de Dezvoltare (PND)**, care a fost conceput ca un instrument de orientare a utilizării surselor de finanțare naționale, comunitare și de alt tip de care va dispune România în perioada 2007-2013. Acesta justifică și prioritizează investițiile publice vizate de politica europeană de coeziune economică și socială și definește cadrul planificării strategice și programării financiare multi-aniuale a României.

CSNR se bazează, de asemenea, pe orientările pe termen lung ale **Conceptului Strategic de dezvoltare spațială și reintegrare în structurile spațiale europene 2007–2025 (CSDS)**, abordarea strategică luând astfel în considerare și dimensiunea teritorială a coeziunii.

CSNR prezintă modul în care România intenționează să includă în strategiile sale obiectivele de dezvoltare durabilă și de egalitate de șanse în vederea combaterii excluziunii sociale. Totodată, CSNR explică modul în care vor fi implementate Instrumentele Structurale. Documentul a fost elaborat în parteneriat cu principalii actori interesați, fiind de asemenea organizate sesiuni de consultări publice, pentru a primi opinii din partea unui număr cât mai mare de parteneri.

Situația economică

România este a doua țară ca mărime (cu o populație de 21,7 milioane) dintre noile state membre UE și va fi al șaptelea stat din UE-27. Din punct de vedere economic, România se află cu mult în urma majorității statelor membre. Astfel, în 2004, PIB pe cap de locuitor a fost de 31% din media UE-25 și de 50% din media noilor state membre. În ultima vreme, performanțele macroeconomice ale României au fost totuși bune (o creștere medie anuală a PIB de 5,7% în ultimii 5 ani), în ciuda înrăutățirii situației economice la nivel global. Creșterea PIB se datorează investițiilor fixe și consumului privat, alimentate de o creștere semnificativă a volumului de credite acordate sectorului privat. În octombrie 2004, datorită progreselor semnificative înregistrate în implementarea reformelor economice, Uniunea Europeană i-a conferit României statutul de economie de piață funcțională.

Structura industrială a României s-a schimbat substanțial după 1990. Industria prelucrătoare a înregistrat un declin constant, reflectat într-o scădere masivă a ocupării, în special în industria oțelului, în industria chimică și industria producătoare de mașini. Agricultură este, de asemenea, în declin, ceea ce a creat probleme majore în economia rurală. Există decalaje majore și care continuă să crească, atât între regiuni, cât și între mediul urban și cel rural. În 2005, rata șomajului BIM a fost relativ mică, de 7,2%, dar cifrele oficiale ascund probleme sociale și structurale mult mai grave, în special legat de ponderea mare a agriculturii de subsistență.

Politica fiscală a Guvernului României se bazează pe reorientarea sistemului de impozite în scopul încurajării creșterii, dezvoltării economice și sociale și al reducerii inflației. Până în

prezent, economia a avut capacitatea de a valorifica rapid oportunitățile. Investițiile străine directe au fost atrase de salariile mult mai mici din România, de productivitatea în creștere (deși de la un nivel de bază redus) și de mărimea pieței. Poziția geografică a României se constituie de asemenea într-un avantaj.

Analiza – aspecte principale

Rămân încă destule probleme care trebuie soluționate pentru a impulsiona dezvoltarea economiei românești. Sunt necesare intervenții structurale majore pe termen lung, în următoarele domenii:

- **Infrastructura de bază** – calitatea slabă și ineficiența serviciilor de furnizare a apei potabile, canalizare și de management al deșeurilor, precum și a sistemului de transport rutier, feroviar, aerian și naval, ca și lipsa inter-conectivității, constituie frâne în calea dezvoltării. Toate acestea sunt dublate de un nivel scăzut al cunoștințelor cu privire la protejarea mediului înconjurător, administrarea defectuoasă a acestuia, precum și utilizarea ineficientă a resurselor de energie.
- **Competitivitatea economică** – productivitatea scăzută, echipamentele și tehnologia învechite, spiritul antreprenorial insuficient dezvoltat, un climat de afaceri dificil și lipsa unei infrastructuri adecvate pentru sprijinirea mediului de afaceri, accesul limitat la finanțare și investițiile insuficiente în cercetare-dezvoltare și tehnologiile informației și comunicării (TIC), toate împiedică dezvoltarea mediului de afaceri.
- **Capitalul uman** - capacitatea limitată a educației și formării profesionale continue de a răspunde nevoilor unei economii moderne bazate pe cunoaștere, atenția redusă acordată educației, insuficienta corelare între educație, formarea profesională inițială și formarea profesională continuă. Inegalitatea de șanse duce la excluderea socială a categoriilor vulnerabile, cum ar fi femeile, persoanele cu dizabilități și etnia romă.
- **Capacitatea administrativă** – serviciile publice sunt slab dezvoltate și nesatisfăcătoare pentru clienți. Capacitatea administrativă insuficientă este reflectată în structuri de management neperformante, abilități nesatisfăcătoare ale funcționarilor publici, cooperare interinstituțională inadecvată, care conduc într-un final la calitatea slabă a serviciilor furnizate societății, punând astfel în pericol dezvoltarea socio-economică.
- **Dimensiunea teritorială** - ca urmare a restructurării industriei, au apărut foarte rapid decalaje între regiuni, acestea continuând să crească. Disparitățile dintre mediul urban și cel rural sunt de asemenea mari și în continuă creștere. Acest fenomen este și mai pregnant atunci când se compară nivelul de dezvoltare al regiunii București–Ilfov cu restul țării. ISD sunt atrase, de obicei, în regiunile mai dezvoltate, ceea ce conduce la creșterea decalajelor de dezvoltare dintre regiuni. Zonele rurale depind excesiv de agricultură. În aceste zone, infrastructura și serviciile de sprijin pentru afaceri sunt extrem de slab-dezvoltate sau chiar inexistente. Zonele urbane se confruntă cu probleme legate de infrastructură (din cauza investițiilor insuficiente), de dezvoltarea economică locală și de mediul social. Este necesară o abordare mai structurată în ceea ce privește nivelul teritorial al diverselor politici de dezvoltare sectoriale și inter-sectoriale și măsurilor derivate din acestea.

Răspunsul strategic

- Viziune : ***Crearea unei Români competitive, dinamice și prospere***
- Obiectiv CSNR : ***Reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre ale Uniunii Europene prin generarea unei creșteri suplimentare de 15% a PIB până în anul 2015***

Priorități și acțiuni

Prioritățile CSNR au fost formulate ca răspuns strategic al Guvernului la problemele economice actuale și în vederea creării oportunităților pe care România și le dorește. CSNR vizează armonizarea tuturor acestor priorități într-o strategie coerentă, care să fie adecvată pentru România, dar care să se și conformeze strategiilor Uniunii Europene, inclusiv Strategia de la Lisabona, și să aibă ca efect dezvoltarea economică și creșterea numărului de locuri de muncă.

- **Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene** – investițiile în infrastructură vor îmbunătăți calitatea rețelilor rutiere și feroviare, precum și a navigației pe Dunăre (axele prioritare TEN-T nr. 7, 18 și 22) și vor sprijini dezvoltarea mediului de afaceri și crearea de noi locuri de muncă. Investițiile vor îmbunătăți, de asemenea, accesibilitatea și inter-conectivitatea dintre drumurile naționale, județene și locale, căi ferate, aeroporturi și servicii navale, asigurând inclusiv legături mai bune cu rutele TEN-T. Investițiile vor îmbunătăți accesul la piețe mai extinse și toate acțiunile vor contribui la reducerea duratei călătoriilor și costurilor de transport. Investițiile în infrastructura de mediu vor contribui la îmbunătățirea sistemelor de management al apei potabile și a deșeurilor menajere la standarde europene. O eficiență energetică mai mare de-a lungul întregului lanț – producție, transport, distribuție și utilizare finală – va îmbunătăți competitivitatea economică și calitatea aerului și va sprijini dezvoltarea durabilă. Eforturile se vor concentra pe un management mai eficient al mediului natural și pe utilizarea durabilă a resurselor naturale.
- **Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești** – strategia va contribui la construirea unei baze de producție și antreprenoriale dinamice, va sprijini crearea și dezvoltarea de noi afaceri, în special prin investiții în produse și servicii de calitate. Se va încuraja inovarea și se va îmbunătăți procesul de punere în practică a rezultatelor activităților de cercetare și dezvoltare la oportunitățile de piață, precum și accesul la finanțare și TIC. Întreprinderile mici și mijlocii vor beneficia de ajutoare pentru investiții și vor fi sprijinite prin servicii de consiliere pentru afaceri de calitate, precum și prin asigurarea accesului la alte tipuri de servicii de care acestea au nevoie pentru a se dezvolta și a crea locuri de muncă. Turismul va fi sprijinit, de asemenea, acesta fiind o importantă sursă de dezvoltare.
- **Dezvoltarea și folosirea mai eficientă a capitalului uman din România** - strategia va urmări sprijinirea sistemului de învățământ și formare profesională pentru a furniza educație flexibilă și de mai bună calitate și calificări adaptate indivizilor, sprijinirea creșterii accesului și participării la educație, precum și asigurarea faptului că educația și formarea profesională furnizează cunoștințele și aptitudinile necesare pentru o economie modernă și în plină dezvoltare. Creșterea adaptabilității, dezvoltarea spiritului antreprenorial și învățarea pe parcursul întregii vieți se vor afla în centrul politicilor în domeniu, iar angajatorii vor fi încurajați să investească în capitalul uman. Pentru a beneficia de sisteme educaționale și de formare profesională de calitate, va fi nevoie de modernizarea infrastructurii educaționale și de formare, inclusiv prin dotarea cu echipamente școlare și TIC. Se vor sprijini acțiunile de combatere a excluziunii sociale și de promovare a incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile (femeile, minoritățile etnice, persoanele cu dizabilități) care sunt categorii dezavantajate pe piața forței de muncă, astfel încât acestea să poată beneficia de noile oportunități de angajare care vor fi create. Îmbunătățirea calității serviciilor de sănătate și îngrijire va contribui la regenerarea economică prin reducerea costurilor și a perioadelor de inactivitate.
- **Consolidarea unei capacități administrative eficiente** – strategia va îmbunătăți calitatea serviciilor furnizate de sectorul public. Investițiile vor contribui la îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor, planificării, furnizării și gestionării serviciilor

furnizate de administrația centrală și locală. Acțiunile vor viza, cu prioritate, acele domenii administrative unde se poate înregistra cel mai mare impact din punctul de vedere al stimulării dezvoltării socio-economice și al mediului de afaceri, precum și al combaterii deficiențelor economiei române.

- **Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate** – scopul este stoparea și, eventual, inversarea tendinței de accentuare a disparităților de dezvoltare și promovarea unei dezvoltări regionale echilibrate. Acțiunile vor sprijini dezvoltarea regiunilor prin crearea condițiilor necesare stimulării creșterii economice a regiunilor mai puțin dezvoltate, precum și restructurarea zonelor rurale și urbane. Investițiile se vor concentra pe consolidarea infrastructurii și stabilirea legăturilor locale cu rețelele naționale, europene și intercontinentale care conectează România la piețele internaționale. Acțiunile vor viza coridoarele și polii de dezvoltare existenți sau emergenți și vor crea condițiile necesare dezvoltării integrate, stabilind conexiunile cu rețelele regionale, naționale și trans-europene. Sprijinul acordat va contribui la consolidarea mediului de afaceri local și regional și la dezvoltarea patrimoniului natural și cultural în vederea sprijinirii turismului și dezvoltării mediului urban. Realizarea coeziunii teritoriale se va sprijini pe cadrul strategic pe termen lung stabilit prin Conceptul Strategic de dezvoltare spațială și reintegrare în structurile spațiale europene 2007–2025.

Programele Operaționale

CSNR se implementează prin Programele Operaționale din cadrul Obiectivelor “Convergență” și “Cooperare Teritorială Europeană”. Tabelul nr. 1 prezintă lista Programelor Operaționale elaborate de România sau la elaborarea cărora colaborează cu alte state membre și nemembre UE, precum și instituțiile responsabile de gestionarea acestor programe. CSNR cuprinde o prezentare generală a Programelor Operaționale din cadrul Obiectivului “Convergență”.

Tabel nr. 1

Program Operațional	Autoritate de Management	Organism Intermediar	Fond
Obiectivul Convergență			
PO Creșterea Competitivității Economice	Ministerul Economiei și Comerțului	- Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie - Ministerul Educației și Cercetării (Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică) - Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informațiilor - Ministerul Economiei și Comerțului (Direcția Generală Politică Energetică) - Autoritatea Națională pentru Turism	FEDR
PO Transport	Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului	-	FEDR+FC
PO Mediu	Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor	Agențiile Regionale pentru Protecția Mediului	FEDR+FC
PO Regional	Ministerul Integrării	Agențiile pentru Dezvoltare	FEDR

Program Operațional	Autoritate de Management	Organism Intermediar	Fond
	Europene	Regională	
PO Dezvoltarea Resurselor Umane	Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei	- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă - Ministerul Educației și Cercetării (Departamentul Educație) - 8 Organisme Intermediare Regionale, coordonate de MMSSF	FSE
PO Dezvoltarea Capacității Administrative	Ministerul Administrației și Internelor	-	FSE
PO Asistență Tehnică	Ministerul Finanțelor Publice	-	FEDR
Obiectivul „Cooperare Teritorială Europeană”			
PO Ungaria - România	Agencia Națională de Dezvoltare (Ungaria)	-	FEDR
PO România - Bulgaria	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR
PO România – Serbia	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR (transfer către IPA)
PO România – Ucraina - Moldova	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR (transfer către ENPI)
PO Ungaria – Slovacia – România - Ucraina	Ungaria	-	FEDR (transfer către ENPI)
PO Bazinul Mării Negre	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR (transfer către ENPI)
PO Spațiul Sud-Est European	Ministerul Guvernării Locale și Dezvoltării Teritoriale (Ungaria)	-	FEDR
PO Cooperare Interregională	Urmează să fie stabilit	-	FEDR

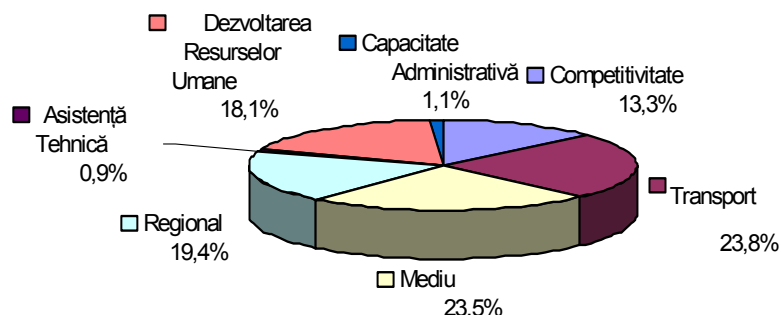
Alocarea Fondurilor Structurale și de Coeziune

Suma totală a Fondurilor Structurale și de Coeziune alocate României este de 19,668 miliarde Euro, din care 12,661 miliarde reprezintă Fonduri Structurale în cadrul Obiectivului „Convergență”, 6,552 miliarde Euro sunt alocate prin Fondul de Coeziune, iar 0,455 miliarde sunt alocate Obiectivului „Cooperare Teritorială Europeană” (inclusiv transferurile la Instrumentul pentru Asistență de Pre-Aderare - IPA și Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat - ENPI).

Tabelul financiar al CSNR prezintă defalcarea pe Programe Operaționale a sumei totale corespunzătoare contribuției Fondurilor Structurale din cadrul Obiectivului Convergență și Fondului de Coeziune, care se ridică la suma totală de 19,213 miliarde Euro. Figura nr. 1 ilustrează această alocare.

Figura nr. 1

Alocarea CSNR pe Programe Operationale

Mecanismele de implementare

Până la sfârșitul anului 2006, Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar din cadrul Ministerului Finanțelor Publice își va schimba titulatura în Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ANCIS) și va reprezenta Statul Membru.

Conform Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 privind aspectele generale referitoare la Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE) și Fondul de Coeziune (FC), Statele Membre au obligația de a elabora procedurile pentru managementul Instrumentelor Structurale. Atribuțiile instituțiilor implicate în gestionarea Instrumentelor Structurale din România au fost stabilite prin Hotărârea de Guvern nr. 497/2004 cu modificările și completările ulterioare. În condițiile adoptării noului acquis al Politicii de Coeziune, HG nr. 497/2004 va fi înlocuit cu un act normativ prin care se vor consolida mecanismele de coordonare și management în conformitate cu noile reguli comunitare. Coordonarea procesului de implementare a CSNR va fi asigurată prin intermediul următoarelor organisme:

- **Comitetul Național de Coordonare pentru Instrumentele Structurale**, înființat conform HG nr. 1200/2004 și având rolul de a asigura coordonarea strategică și de a lua decizii la nivel politic;
- **Comitetul de Management pentru Coordonare**, responsabil cu aspectele de management, administrative și orizontale relevante pentru Programele Operaționale;
- **Comitetele Regionale de Coordonare**, care vor fi înființate în cele 8 Regiuni pentru a contribui la corelarea intervențiilor din diversele Programe Operaționale.

Managementul Programelor Operaționale a fost reglementat prin HG nr. 497/2004 cu modificările și completările ulterioare, așa cum este ilustrat în Tabelul nr. 1.

În ceea ce privește **managementul financiar și controlul**, Fondul Național care funcționează în cadrul Ministerului Finanțelor Publice a fost desemnat să îndeplinească rolul de Autoritate de Certificare pentru toate Programele Operaționale. O direcție separată din cadrul Fondului Național va îndeplini funcția de Organism Competent de Plată (Autoritate de Plată) și va fi responsabil cu primirea plăților de la Comisia Europeană aferente contribuțiilor din FEDR, FSE și FC și cu efectuarea plăților către beneficiari (în cazul sistemului de plăți directe) sau către Unitățile de Plată de pe lângă Autoritățile de Management (pentru plățile indirecte). Un organism independent de pe lângă Curtea de Conturi din România a fost desemnat ca Autoritate de Audit.

Parteneriatul

Ministerul Finanțelor Publice a elaborat CSNR în cooperare cu un număr mare de instituții și organizații. În plus, consultările dintre parteneri cu privire la elaborarea CSNR și a Programelor Operaționale au generat reacții substanțiale din partea partenerilor relevanți, acestea fiind luate în considerare în procesul de elaborare a CSNR. Două procese de consultare oficială pentru CSNR au avut loc în aprilie și octombrie 2006.

Introducere

Temele principale ale **Cadrului Strategic Național de Referință** (CSNR) își au originea în cel de-al treilea Raport de Coeziune publicat în martie 2004 și în Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene publicate în iulie 2006, care stabilesc obiectivele CE privind Politica de Coeziune a UE. Scopurile principale ale acestui Cadru Strategic Național de Referință sunt de a întări abordarea strategică a politicilor de coeziune economică și socială în România, și de a face conexiunile adecvate și corecte cu politicile Uniunii Europene și Strategia de la Lisabona, care pune accentul pe politici de dezvoltare economică și de creare de noi locuri de muncă.

CSNR își are, de asemenea, originea în **Planul Național de Dezvoltare** (PND), care a fost aprobat de Guvernul României în decembrie 2005. PND 2007-2013 a fost elaborat pentru a servi drept instrument fundamental pentru stabilirea modului în care vor fi utilizate fondurile naționale, europene și de altă natură, de care România va dispune în perioada 2007–2013. Acesta prioritizează investițiile publice, în conformitate cu politica europeană de coeziune economică și socială, și definește planificarea strategică și programarea financiară multi-anuale ale României. CSNR a fost elaborat în parteneriat și pe bază de consultări și ia în considerare Planurile de Dezvoltare Regională ale celor opt Regiuni.

Reglementările legislative și reformele structurale fac obiectul altor documente programatice, cum sunt Programul Național de Reformă, Programul Economic de Pre-aderare și Programul de Convergență. Legăturile cu CSNR sunt prevăzute în cadrul acestor documente.

CSNR ilustrează felul în care România intenționează să integreze obiectivele de dezvoltare durabilă, așa cum sunt definite în versiunea revizuită a Agendei Lisabona și în Strategia de la Göteborg. CSNR prezintă provocările cărora România trebuie să le facă față, precum și disparitățile care există între regiunile țării. Sunt prezentate, de asemenea, oportunitățile de care va beneficia România și felul în care se intenționează valorificarea acestor oportunități. CSNR explică principiile de politică pe baza cărora s-a făcut pregătirea Programelor Operaționale, precum și felul în care vor fi implementate operațiunile prevăzute a fi finanțate din Fondurile Structurale și de Coeziune în România în perioada 2007–2013.

Prin CSNR se urmărește:

- Stabilirea linilor directoare ale strategiei României pentru implementarea operațiunilor ce vor fi finanțate din Fondurile Structurale și de Coeziune (FSC), în conformitate cu obiectivele UE și având în vedere tendințele economiei europene și cele ale economiei mondiale;
- Ilustrarea modului în care România intenționează să asigure concentrarea (FSC) în vederea realizării priorităților naționale și europene majore;
- Abordarea problemelor majore cu care se confruntă țara și reflectarea potențialului de dezvoltare al regiunilor și orașelor;
- Demonstrarea modului în care poziția geostrategică, creșterea calității serviciilor, protecția mediului, inovarea, spiritul antreprenorial și dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere vor duce la dezvoltare și la crearea de noi și mai bune locuri de muncă;
- Demonstrarea legăturilor și concordanța cu prioritățile din Orientările Strategice de Coeziune, Agenda Lisabona și Programele Operaționale elaborate de România în cadrul Obiectivelor „Convergență” și „Cooperare teritorială europeană”.

CSNR prezintă schimbările fără precedent care s-au produs în economia românească începând cu anul 1989 și efectele pe care acestea le-au avut asupra țării și populației. Fondurile Structurale și de Coeziune vor reprezenta un factor de continuare a schimbării și vor contribui la accelerarea procesului de reformă. CSNR oferă de asemenea cadrul necesar implementării acestui proces de schimbare.

CSNR este un document strategic, motiv pentru care nu se concentrează asupra detaliilor de natură tehnică. Acestea pot fi găsite în Programele Operaționale. Cu toate acestea, justificarea acțiunilor prioritare pentru anii de început este ilustrată de exemple statistice: 43 de școli din România nu au curent electric, 2.805 de școli nu au apă curentă, 32% din populație nu beneficiază nici de apă curentă, nici de sistem de canalizare. Aceste cifre sumbre sunt pur ilustrative, dar oferă o imagine a moștenirii trecutului și a dimensiunii sarcinii extrem de dificile de a păstra un echilibru între necesitățile majore din punct de vedere al infrastructurii, competitivității și resurselor umane, pe de o parte, și reducerea disparităților regionale, pe de altă parte. Totuși, România a înregistrat o creștere anuală medie a PIB de peste 5% în ultimii 5 ani, ceea ce demonstrează că progresul rapid este posibil. Gestionarea acestei reveniri economice necesită existența unei conduceri hotărâte, dedicate și vizionare.

1. Analiza socio-economică

1.1. Contextul macroeconomic

Privire generală

Din punctul de vedere al populației, România (21,7 milioane) ocupă locul doi în grupul noilor state membre, după Polonia. Economia țării poartă marca unei economii aflate pe punctul de a încheia tranziția de la planificarea centralizată la o economie de piață în plin avânt. Din punct de vedere al dezvoltării economice, România se află încă mult în urma celor mai multe țări europene. PIB pe cap de locuitor exprimat în standardul puterii de cumpărare a fost de doar o treime din media UE-25 în 2005 și de doar 50% din media PIB pe cap de locuitor a noilor state membre ale Uniunii.

Între 2001 și 2005, performanțele macro-economice ale României s-au îmbunătățit, chiar dacă contextul internațional nu a fost întotdeauna favorabil. Rata de creștere a PIB a fost solidă și generată de un volum mare al investițiilor fixe și al consumului privat. Creșterea anuală a PIB a depășit, în medie, 5,7% în acest interval, fiind acompaniată de un nivel înalt al stabilității macro-economice. În același timp, inflația, șomajul și deficitul bugetar au scăzut constant. În această perioadă, deficitul de cont curent a fost menținut în limite sustenabile.

Investițiile au devenit în 2005 principalul factor de susținere a creșterii economice. Formarea brută de capital fix a crescut cu 13%, iar consumul populației cu 9%. Consumul colectiv al administrației publice a crescut modest, cu 4,9%, în principal datorită redirecționării resurselor către sectoare ca educația și sănătatea.

În ultimii ani, politica monetară a urmărit asigurarea sustenabilității economice și reducerea inflației pe termen mediu. În decembrie 2004, inflația a ajuns la 9,3%, iar în decembrie 2005 a scăzut la 8,6%. Deficitul bugetar a scăzut de la 1,3% în 2004 la 0,4% în 2005.

Atât investițiile străine, cât și cele interne, au crescut mult în ultimii ani, creând un potențial de dezvoltare pe termen lung. În 2004 și 2005 formarea brută de capital fix a crescut cu peste 10 procente, iar investițiile străine au depășit anual nivelul de 5 miliarde de Euro.

Evoluția structurii economice

După 1990, structura economică s-a schimbat semnificativ, făcându-se trecerea de la o economie bazată pe industrie și agricultură la o economie a serviciilor. Într-o primă fază, datorită restructurării, contribuția sectorului industrial la creșterea PIB a scăzut de la 40% cât era în 1990 la aproape 27% la sfârșitul anilor '90. După anul 2000, declinul structural a fost stopat, iar contribuția industriei la creșterea PIB a rămas la un nivel constant. Aceste schimbări au dus la scăderea ratei de ocupare a forței de muncă, în special în industriile tradiționale, precum industria siderurgică, industria chimică și industria constructoare de mașini. Dezvoltarea sectorului de servicii este comparabilă cu cea a altor economii moderne, iar cifrele indică faptul că sectorul serviciilor și-a mărit contribuția la creșterea PIB de la 26,5% în 1990 la 48,3% în 2005 (vezi Tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2**Structura PIB pe ramuri**

- % -

	2000	2001	2002	2003	2004*	2005**
Valoare adăugată brută, din care:						
Industrie	27,3	27,7	28,1	25,0	25,1	24,4
Agricultură	11,1	13,3	11,4	11,6	12,8	8,9
Construcții	4,9	5,3	5,8	5,8	6,0	6,5
Servicii	46,3	44,5	45,3	46,4	45,2	48,3
Alte componente	10,4	9,2	9,4	11,2	10,9	11,9
<i>Produsul Intern Brut</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Date semi-definitive ** Date provizorii

Sursa: Comisia Națională de Prognoză, pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică

Această evoluție a avut consecințe serioase asupra economiei locale în orașele mono-industriale. Sectorul serviciilor s-a dezvoltat într-un ritm constant, dar cu o concentrare mai mare în București. În celelalte zone ale țării, acest sector nu s-a dezvoltat suficient pentru a compensa declinul din industrie și agricultură în ceea ce privește ocuparea forței de muncă.

Creșterea reală a PIB

Pentru al 7-lea an consecutiv, economia românească se află în expansiune. Rata medie de creștere a produsului intern brut a fost de 5,1% între 2000-2005. După o creștere cu 4,1% a produsului intern brut în 2005 ca urmare a condițiilor interne și externe deosebit de dificile, în semestrul I al anului 2006 s-a înregistrat o creștere cu 7,4% față de semestrul I 2005.

Tabelul nr. 3**Ratele anuale de creștere a PIB în intervalul 2000-2005**

- % modificare în comparație cu anul anterior -

2000	2001	2002	2003	2004	2005
2,1%	5,7%	5,1%	5,2%	8,4%	4,1%

Sursa: Comisia Națională de Prognoză, pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică

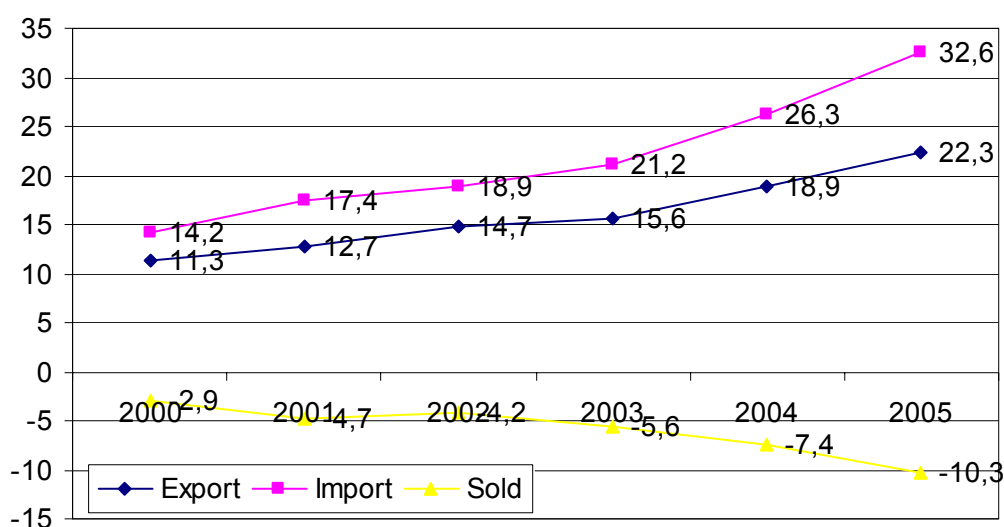
Comerțul exterior

Comerțul exterior al României s-a dezvoltat semnificativ, în condițiile modernizării continue a structurii economiei în contextul aderării la Uniunea Europeană. În perioada 2000-2005, atât exporturile, cât și importurile au crescut, înregistrând o rată de creștere de 18,6% și respectiv 21,9%. Creșterea mai accentuată a importurilor comparativ cu exporturile a determinat creșterea deficitului comercial, ca procent din PIB, de la 4,6% în 2000 la 9,8% în 2005. Două treimi din comerțul exterior este realizat cu statele membre UE (35,3 miliarde Euro) (vezi Figura nr. 2). Mai mult, 65% din comerțul cu UE a fost realizat cu doar 4 țări: Italia, Germania, Franța și Marea Britanie.

Figura nr. 2

Evoluția schimburilor comerciale în perioada 2000-2005

- miliarde Euro -

Sursa: Institutul Național de Statistică

Ponderea lohn-ului în total exporturi este mare. Structura exporturilor s-a schimbat considerabil în ultimii ani, lohn-ul din industria ușoară fiind înlocuit treptat cu cel din industria constructoare de mașini.

Concomitent, România și-a majorat exportul de produse cu valoare adăugată ridicată. Ponderea exportului de produse de complexitate înaltă în total export a fost în 2005 cu aproape 4 puncte procentuale peste cea din 2003 (27,4% față de 23,6%). În concordanță cu amplul proces investițional, România importă din ce în ce mai mult bunuri de capital de complexitate ridicată. Ponderea acestor bunuri a ajuns în 2005 la 36,5% față de 33,5% în 2003. De asemenea, și-au majorat ponderea și importurile de materii prime și energetice, care sunt produse cu complexitate scăzută.

Investițiile străine directe

Investitorii străini care doresc să-și relocalizeze producția sau să dezvolte noi afaceri în România sunt atrași de salariile sensibil mai mici, de creșterea productivității (deși de la un nivel bază destul de redus), o piață atractivă ca mărime, poziția geografică și perspectiva aderării la Uniunea Europeană. Volumul anual al ISD a depășit valoarea de 5 miliarde de Euro în ultimii doi ani. Bilanțul cumulativ al ISD a depășit 20 miliarde de Euro în 2005. Încrederea investitorilor în mediul de afaceri din România este demonstrată de nivelul mare al profitului reinvestit în țară (1,5 miliarde Euro în 2004 și 1,8 miliarde în 2005).

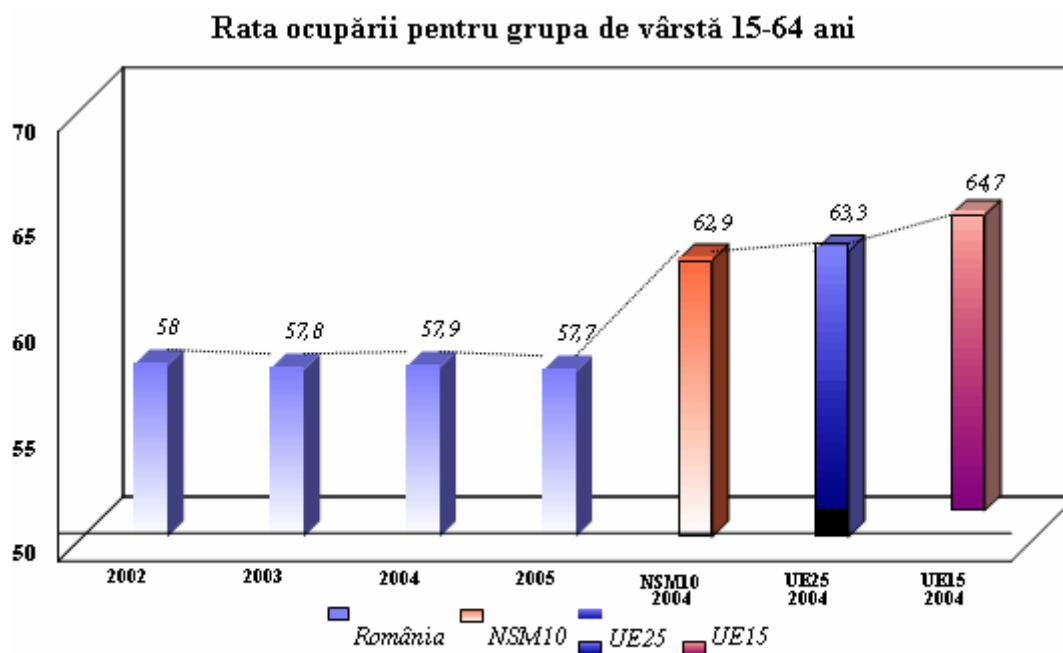
Acești factori au modificat relația dintre România și celelalte state din regiune, din punctul de vedere al investițiilor străine directe. Astfel, în 2004, ponderea investițiilor străine directe nete în PIB (8,5%) a fost mult mai mare decât în noile state membre ale Uniunii Europene (procentul cel mai mare fiind înregistrat în Estonia - 6 %).

Ocuparea forței de muncă

Modernizarea și dezvoltarea economiei s-a reflectat și în gradul de ocupare a forței de muncă. Restructurarea economiei a afectat populația activă și nivelul de ocupare a forței de muncă și a contribuit la accelerarea schimbărilor structurale, în sensul creșterii acestui nivel în domeniile cu productivitate ridicată.

Între 2003 și 2005, a scăzut ușor gradul de ocupare a populației în vârstă de muncă (vezi Figura nr. 3), în vreme ce rata șomajului BIM a crescut de la 7% la 7,2%. Cu toate acestea, ratele șomajului rămân mult mai mici decât cele înregistrate în NSM-10 și UE-15.

Figura nr. 3

Fluctuațiile ratelor de ocupare a forței de muncă se înregistrează atât la nivel inter-regional, cât și în interiorul regiunilor, cele mai mari rate înregistrându-se în Regiunea Sud-Vest (59,9%) și Regiunea Nord-Est (62,4%). Cele mai scăzute valori ale ocupării se înregistrează în Regiunea Centru (53,9%) și în Sud-Est (54,7%). În 2004, rata de ocupare pentru Regiunea București-Ifov a fost de 59,7%.

Din punct de vedere structural, în ultimii ani (2005 față de 2002) s-au manifestat următoarele tendințe:

- Scăderea ponderii populației ocupate în agricultură cu 4,3 puncte procentuale și în industria extractivă cu 0,3 puncte procentuale;
- Ponderea populației ocupate a crescut în servicii cu 3,4 puncte procentuale și în construcții cu 1 punct procentual;
- În industria prelucrătoare și în sectorul energie electrică, termică, gaze și apă, ponderea populației ocupate a rămas la nivelul înregistrat în anul 2002.

Privatizarea

Disciplina financiară în întreprinderile de stat trebuie în continuare întărită; în același timp, procesul de privatizare a întreprinderilor a înregistrat o serie de rămânări în urmă. Cu toate acestea, în ultimii ani, atât în industrie, cât și în sectorul energetic, au existat importante inițiative de

privatizare. Progrese în ceea ce privește privatizarea s-au înregistrat în sectorul energetic, în minerit și în industria feroviară. Rămân însă multe de făcut pentru rezolvarea acumulărilor de arierate în companiile de stat și pentru aplicarea efectivă a procedurilor de declarare a falimentului.

Transferul de active ale statului către sectorul privat joacă un rol important în procesul de tranziție, însă dezintegrarea unor sectoare importante de activitate, precum și închiderea unor unități economice, au dus la concedieri masive, care nu au putut fi absorbite de sectorul IMM, insuficient dezvoltat.

Politica fiscală

Viziunea Guvernului României în domeniul politicii fiscale are în vedere reorientarea impozitelor și taxelor, cu scopul de a încuraja creșterea economică, dezvoltarea și reducerea inflației. În decembrie 2004 a fost adoptată o reformă fiscală majoră, prin care s-a introdus cota unică de impozitare a veniturilor de 16% și s-a redus rata impozitului pe profit de la 25% la 16%, începând cu ianuarie 2005. Această măsură a fost însoțită de planuri de accelerare a descentralizării fiscale și de creștere a transparenței cheltuielilor publice.

Scopurile principale ale politicii fiscale a guvernului sunt de a îmbunătăți mediul de afaceri, de a stimula inițiativa privată și de a reduce economia subterană, care în România are o pondere semnificativă. Din numărul salariaților estimați că lucrau la negru (cca. 1,1 mil. persoane), aproximativ 20% a fost oficializat, ca rezultat direct al noii politici fiscale. De asemenea, veniturile bugetare au crescut semnificativ, ponderea acestora în produsul intern brut majorându-se cu circa 2 puncte procentuale în 2006. Alte exemple de măsuri în cadrul acestei politici sunt creșterea cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare, creșterea investițiilor în dezvoltarea capitalului uman, dar și măsuri de îmbunătățire a infrastructurii medicale.

De-a lungul perioadei s-au făcut eforturi continue pentru a ține sub control inflația, care în urma liberalizării prețurilor din 1997 ajunsese la 151,4%. Începând cu anul 2000, inflația a cunoscut o descreștere continuă, ajungând la 8,6% în decembrie 2005. Procesul a continuat și în 2006. La sfârșitul lunii septembrie, inflația anualizată a fost de 5,48%, nivel comparabil cu cel din noile state membre.

Finanțele publice

Deficitele bugetare, calculate conform ESA 95, au fost relativ mari în perioada 1999–2000 (4,5% și respectiv 4,4% din PIB), așa cum arată Tabelul nr. 4. Acesta a fost rezultatul influenței creditelor neperformante din sistemul bancar, preluate de datoria publică. Ponderea în PIB a cheltuielilor și veniturilor bugetare a scăzut continuu, dar se prevede o inversare a situației în 2006. Stabilitatea macroeconomică a avut ca efect îmbunătățirea ratingului de țară, care a dus la scăderea datoriei publice și la reorientarea fondurilor publice.

Tabelul nr. 4

Ponderea veniturilor, cheltuielilor bugetare și a deficitul public în PIB
- % din PIB -

Indicatori	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Venituri bugetare	35,4	34,0	32,4	33,3	31,9	31,9	32,0	33,7
Cheltuieli bugetare	39,8	38,4	35,9	35,3	33,5	33,4	33,5	36,2
Deficit public	-4,5	-4,4	-3,5	-2,0	-1,5	-1,5	-1,5	-2,5

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice; datele sunt calculate conform metodologiei ESA 95

Notă: fluxurile financiare sub-sectoriale nu au fost luate în considerare la efectuarea calculului

Datoria guvernamentală (calculată conform ESA 95) s-a redus treptat ca pondere în PIB, de la 25,% în 2000, la 15,9% în 2005, România având un grad de îndatorare redus în raport cu limita maximă stabilită prin Tratatul de la Maastricht de 60% din PIB. Datoria guvernamentală internă s-a redus de la 8,8% ca pondere în PIB în anul 2000 la 3,2% în anul 2005, ca urmare a utilizării veniturilor din privatizare și din recuperarea activelor bancare neperformante pentru răscumpărare, în timp ce ponderea datoriei guvernamentale externe în PIB s-a redus de la 16,3% în 2000 la 12,7% în 2005, evoluție favorizată atât de necesitățile reduse de finanțare a deficitului bugetar, cât și de costurile mai reduse ale finanțării din surse externe a deficitului bugetar ca urmare a îmbunătățirii continue a rating-ului suveran pentru România.

Lupta împotriva corupției

Corupția și percepția asupra corupției reprezintă factori majori care împiedică dezvoltarea economică a României. Guvernul a adoptat măsuri pentru a asigura o stabilitate și o claritate legislativă mai mare, transparență în procesul decizional și depolitizarea sistemului judiciar. Principalele măsuri anti-corupție care vizează mediul de afaceri sunt:

- Retragerea graduală și ireversibilă a statului din administrarea economiei, inclusiv prin scăderea monopolurilor de stat în furnizarea serviciilor de utilitate publică;
- Restrângerea câmpului de influență al deciziilor publice;
- Clarificarea sistemului de subvenționare în economie;
- Creșterea transparenței în procesul de achiziții publice;
- Dezvoltarea piețelor financiare, în special a burselor de capital și mărfuri.

Conform viziunii Guvernului, competiția liberă și accesul liber la informații de interes public, împreună cu piața în sine, reprezintă cele mai eficiente mijloace de luptă împotriva corupției. Este nevoie încă de progrese substanțiale în acest domeniu, în special în ceea ce privește funcționarea justiției, dar se fac pași în direcția potrivită.

Perspective macroeconomice pentru perioada 2007-2013

Previziunile economice pentru perioada 2007-2013 în România au la bază ipoteza că mediul de afaceri va rămâne stabil, iar creșterea economică a principalilor parteneri comerciali ai României nu va urma un curs descendent. Aderarea la Uniunea Europeană va accelera dezvoltarea economică și socială a României. Potențialul intern de capital și de forță de muncă sunt necesare pentru a susține o creștere continuă și sustenabilă, concomitent cu trendurile manifestate la nivel mondial, și anume: globalizarea, dezvoltarea tehnologiilor de comunicare și informații, asigurarea protecției mediului.

Conform previziunilor macro-economice realizate de către Comisia Națională de Prognoză, produsul intern brut al României va crește în medie cu 5,6%, cu posibilitatea de a înregistra rate peste medie la începutul perioadei (vezi Tabelul nr. 5). O consecință va fi reducerea decalajelor economice și sociale dintre România și statele membre UE. Creșterea economică se va baza pe cererea internă, în special pe investițiile guvernamentale (inclusiv cele finanțate cu sprijinul fondurilor UE). Exporturile nete își vor menține contribuția negativă la creșterea reală a produsului intern brut, în jur de 2 procente.

Tabelul nr. 5**PIB pe elemente de utilizare**

- modificări procentuale -

	2006	Rata medie 2007-2013 (%)
Cererea internă, din care:	9,1	6,9
- consum individual al populației	8,9	6,1
- consum colectiv al administrației publice	4,0	3,2
- formarea brută de capital fix	12,0	10,8
Exporturi de bunuri și servicii	13,3	8,3
Importuri de bunuri și servicii	17,9	10,8
Produs Intern Brut	6,7	5,6

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Rata de creștere a consumului individual va scădea după 2007 la o rată medie anuală de 6,1%, în timp ce consumul colectiv al administrației publice este prevăzut să crească în medie cu 3,2% pe an.

Investițiile vor crește, alimentate de finanțări interne și externe, ca și de oportunitățile create de finanțarea UE. Formarea brută de capital fix va crește cu o rată medie anuală estimată la 10,8%. În aceste condiții, ponderea investițiilor va crește de la 23,6% din PIB în 2006 la 30,8% în 2013.

Conform estimărilor, comerțul exterior va continua să se dezvolte într-un ritm susținut, care va depăși ritmul de creștere a PIB. Se așteaptă, de asemenea, ca în contextul aderării României la UE, orientarea geografică a fluxurilor comerciale să ducă la consolidarea poziției țărilor membre UE ca parteneri comerciali principali. Exporturile de bunuri și servicii vor crește, în medie, cu 8,3% pe an, în vreme ce importurile de bunuri și servicii vor crește cu 10,8%, fapt care va influența în mod negativ balanța comercială. Din punct de vedere al ofertei, se estimează că ratele de creștere în construcții și servicii vor fi mai mari în comparație cu rata medie de creștere PIB (vezi Tabelul nr. 6).

Tabelul nr. 6**Produsul intern brut pe ramuri**

- modificări procentuale -

	2006	Rata medie 2007-2013 (%)
Industrie	6,4	5,1
Agricultură	1,5	2,7
Construcții	13,0	10,2
Servicii	6,5	5,7
Produs Intern Brut	6,7	5,6

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Se estimează că deficitul de cont curent calculat ca procent din PIB va rămâne în limite relativ constante. Integrarea în UE va crea o bază solidă de asigurare a sustenabilității deficitului de cont curent, atât prin afluxuri importante de ISD, cât și prin utilizarea de transferuri dinspre UE (ex. Instrumente Structurale).

Pentru perioada 2007-2013, coborârea și menținerea inflației între 2 și 3% este un obiectiv important în contextul respectării criteriului de convergență nominală de la Maastricht. Modalitatea în care România a controlat inflația în ultima perioadă susține o evoluție a creșterii prețurilor sub nivelul maxim de 3% începând cu anul 2010.

Dezvoltarea resurselor umane, pe o piață globală a forței de muncă, a fost un factor important luat în considerare când s-au făcut aceste proiecții. Populația României va continua să scadă,

datorită scăderii ratei natalității. Forța de muncă va crește ușor, iar rata de ocupare va ajunge la aproape 60% până în 2013 (vezi Tabelul nr. 7).

Tabelul nr. 7**Forța de muncă**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>- modificări procentuale în comparație cu anul trecut -</i>								
Forța de muncă*	-1,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,5	0,2	0,3
Populația ocupată*	-0,1	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,7	0,3	0,4
Salariați	-1,9	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
	<i>- % -</i>								
Rata de participare*	62,4	62,4	62,6	62,7	62,8	63,0	63,3	63,5	63,8
Rata de ocupare *	57,7	57,8	58,1	58,3	58,6	58,8	59,3	59,5	59,8
Rata șomajului BIM	7,2	7,0	6,9	6,7	6,5	6,4	6,2	6,1	6,0

* Calculat pentru populația în vârstă de muncă (15 -64 ani)

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Intrarea României pe piața forței de muncă a UE va crește mobilitatea forței de muncă prin pierderea de lucrători în favoarea spațiului european, pe de o parte, și atragerea de forță de muncă din alte state, pe de altă parte. Se preconizează că România va avea o poziție echilibrată în acest proces.

Se estimează, de asemenea, creșterea numărului de salariați cu aproximativ 130 mii persoane până în 2013, în comparație cu anul 2005. Această cifră reprezintă creșterea netă a numărului mediu de persoane angajate pe ansamblul economiei, rezultată din diferența între locurile de muncă nou create și reducerile de personal. Creșterile se vor înregistra în special în sectorul servicii, care își va spori contribuția la creșterea economică. Rata șomajului BIM va continua să scadă, ajungând la un procent estimat de 6%.

Cu toate că riscurile privind atingerea obiectivelor de creștere economică sunt mult mai reduse, este posibilă intensificarea acțiunii unor factori perturbatori interni și externi precum: o evoluție neașteptată, în sens negativ, a prețurilor internaționale, creșterea economică a UE mult sub estimările actuale, o absorbție a fondurilor UE mai mică decât se așteaptă.

Asemenea factori se estimează că pot influența negativ dezvoltarea, putând duce la o reducere a creșterii economice, în medie, cu circa 1 punct procentual anual, pe seama încetării dinamicii exporturilor, precum și în creșterea deficitului de cont curent, a cărui pondere în PIB s-ar putea majora, în medie, cu circa 1,5 puncte procentuale anual.

În cazul unui astfel de scenariu, restrângerea activității s-ar reflecta într-o rată a șomajului ușor mai mare decât în scenariul de bază și în scăderea competitivității economice.

1.2. Situația infrastructurii și a mediului

România are o infrastructură de bază slab dezvoltată, cauzată de lipsa investițiilor în acest domeniu de-a lungul ultimelor decenii. Deficiențele infrastructurii de transport și de mediu reprezintă o frână în calea dezvoltării socio-economice, întrucât reduce accesul companiilor românești la piețele importante, descurajează investițiile în România și reduce calitatea vieții pentru o parte însemnată a populației țării, aceasta situându-se în prezent la un nivel mult sub cel impus de normele UE.

Infrastructura de transport

România ocupă o poziție cheie la granița de est a Europei extinse și va fi o "poartă" către est și sud. Trei axe prioritare TEN-T străbat România, și anume Axele Prioritare nr. 7, 18 și 22. Proiectele prioritare TEN-T stabilite până în 2011 sunt autostrada Nădlac-Sibiu, calea ferată Curtici-Brașov-București-Constanța și eliminarea punctelor critice de pe Dunăre.

Transportul rutier

Calitatea infrastructurii rutiere (volumul traficului, capacitatea de absorbție, condițiile de suprafață, riscul de accidente, impactul asupra mediului) este necorespunzătoare în România, iar drumurile nu respectă, în general, standardele UE. Densitatea drumurilor publice modernizate (33,3 km/100 km² în 2004) este foarte redusă în comparație cu media UE-15 (110,1 km/100 km² în 2003). Pe axele principale, sistemele rutiere sunt din ce în ce mai congestionate și nu pot face față cerințelor actuale.

Lungimea totală a rețelei de drumuri publice în România era de 79.454 km în 2004, cu o distribuție relativ uniformă (cu excepția regiunii București-Ilfov, unde densitatea este mai mare decât în alte regiuni). Din total, lungimea drumurilor naționale era de 15.712 km (19,8%), iar 63.742 km reprezentau drumuri județene și locale. Lucrările efectuate în ultimii ani s-au concentrat în special pe reparații și modernizări ale rețelei de drumuri naționale. Drumuri naționale cu o lungime totală de cca. 3.000 km se află în curs de reabilitare sau au fost deja reabilitate; nevoile rămân însă însemnate, atât din cauza proiectării defectuoase, cât și lucrărilor reduse de întreținere. În cazul celor mai multe dintre drumurile naționale, nu este asigurată o legătură cu centrul orașelor învecinate; de asemenea, majoritatea orașelor și satelor localizate de-a lungul drumurilor naționale sau europene nu au șosele de centură. În plus, efectele negative ale inundațiilor se fac resimțite în foarte multe zone, riscurile asociate fiind foarte ridicate. Resursele financiare limitate au făcut ca drumurile județene și comunale să fie serios neglijate, cu efecte negative asupra calității și gradului de utilizare al acestora, care au scăzut dramatic. Doar 28,36% din drumuri au fost reparate, cu efecte negative asupra dezvoltării regiunilor și activităților economice desfășurate în aceste regiuni. Drumurile comunale nu sunt, în general, adecvate utilizării în scopuri de afaceri.

La sfârșitul anului 2005, rețeaua de autostrăzi din România consta în doar 228 km (0,95 km/1.000 km²). Densitatea rețelei rămân în continuare subdezvoltată în comparație cu media UE-25 (13,8 km/1.000 km² în anul 2002), cât și cu noile state membre (ex. 52,3 în Ungaria, 10,6 în Polonia, și 50,8 în Republica Cehă).

Numărul proprietarilor de automobile din România este cel mai mic din UE-27, existând un număr de 136 de automobile la 1.000 de persoane, în comparație cu media de 495 de automobile în țările UE-15, și de 463 în UE-25. Având în vedere evoluțiile înregistrate în NSM, în următorii zece ani se așteaptă o creștere rapidă a numărului de proprietari de automobile.

Traficul rutier în România s-a intensificat, ajungându-se de la o medie anuală a traficului zilnic de 3.200 automobile în 1990 la o medie de 4.500 automobile în 2005. Aceasta indică o rată medie anuală a creșterii de 3,7% din 2000. Dacă această rată de creștere se va menține, aglomerările și poluarea vor crește, cu efecte negative asupra activităților economice, asupra mediului și asupra populației.

Transportul rutier public (măsurat în pasageri–km) reprezintă cca. 13% din totalul traficului rutier de pasageri (estimat la 71,9 milioane de pasageri–km în 2004).

Siguranța traficului este redusă din cauza faptului că traficul local și de tranzit se realizează, în general, prin centrul orașelor și satelor; în practică, satele și orașele se dezvoltă de-a lungul șoselelor. Numărul accidentelor rutiere este ridicat, dacă este raportat la numărul redus de autoturisme din România (723 morți/1 milion de pasageri–vehicul, comparativ cu 239 în cazul UE-25).

Transportul rutier joacă un rol important în dezvoltarea economiei, nu numai din punct de vedere al accesului și mobilității și circulației persoanelor, dar și din punctul de vedere al transportului de mărfuri. Volumul de mărfuri transportate pe căi rutiere în România este mare, reprezentând 75% din totalul transporturilor de marfă măsurat în mii tone. Traficul rutier de marfă a crescut de la 262,9 milioane tone în 2000 la 294,2 milioane tone în 2004, ceea ce înseamnă o creștere de 12%. În același timp, numărul de milioane de tone-km a crescut de la 14.288 la 37.220, reprezentând o creștere de 160%. De aceea, fără investiții urgente în rețeaua de drumuri, cererea crescută, generată de intensificarea activității economice și de traficul intern, va exacerba problemele existente și va încetini dezvoltarea.

Transportul feroviar

În 2004, rețeaua feroviară a României acoperea 11.053 km, din care 3.965 km de cale ferată electrificată (35,8% comparativ cu 51% în UE-15) și 2.965 km de linii duble (26,77% comparativ cu 41% în UE-15). Rețeaua feroviară este distribuită relativ uniform în toate regiunile, dar infrastructura este mult sub standardele europene.

S-a acordat o atenție specială modernizării rețelei de căi ferate TEN-T. Se estimează că 50% din totalul traficului feroviar din România se face pe rețeaua TEN-T, care acoperă 20% din lungimea totală a sistemului de căi ferate din țară. În 1999 a fost inițiat un program de reabilitare a căilor ferate pe axa prioritară TEN-T 22, însă până acum au fost finalizați doar 90 km. Necesarul de reabilitări este mult mai mare (în 2001, s-a estimat că un număr de 4.000 km necesitau reabilitare, însă aceste lucrări nu au putut fi finanțate).

Densitatea rețelei de cale ferată este de aproximativ 46,4 km/1.000 km², semnificativ mai redusă decât media UE-25 (51,2 km/1.000km²). Numărul de pasageri–km /locuitor pe an este, de asemenea, redus în România în comparație cu UE-15 și UE-25. De exemplu, în România media este de 400 pasager-km / locuitor pe an, în comparație cu 800 în UE-15.

În 2003, erau aplicate 303 restricții de viteză pe calea ferată, determinată de starea necorespunzătoare a șinelor de cale ferată și a echipamentelor de semnalizare. Pe 27% din rețeaua de căi ferate se circulă cu o viteză maximă de 50 km/h, iar pe 38% cu o viteză maximă de 80 km/h. În plus, există multe zone periculoase, care au fost identificate ca zone cu risc ridicat. Toate acestea reprezintă probleme care trebuie soluționate, atât în ceea ce privește rețeaua TEN-T, cât și cea națională.

Locomotivele aflate în proprietatea operatorilor de stat au o vechime medie estimată de 30 ani, iar vagoanele de pasageri au o vechime medie de 25 ani, în vreme ce normele în domeniu

indică o durată medie de viață de 20 de ani. Lipsa investițiilor a dus la reduceri drastice ale cheltuielilor de întreținere și reabilitare. Materialul rulant este vechi și de calitate necorespunzătoare, incapabil să asigure un sistem de transport feroviar modern, de calitate. Acești factori au dus la o degradare majoră, atât din punct de vedere al calității, cât și al eficienței serviciilor furnizate. Aceasta, împreună cu siguranța redusă a sistemului de transport feroviar, a dus la o scădere accentuată a utilizării acestuia.

Volumul transportului feroviar de marfă a fost de peste 73 de milioane tone în 2004. Ca pondere în PIB, aceasta înseamnă de 10 ori mai mult decât în UE-15 (această situație este mai degrabă o consecință a faptului că produsul intern brut al României este mic). Totuși, tendința este descrescătoare. În ultimii 15 ani, segmentul de piață deținut de transportul feroviar din România s-a redus mult mai mult decât în UE-15, în ciuda avantajelor evidente ale acestui mijloc de transport: eficiența energetică, nivelul redus de poluare a mediului înconjurător și numărul redus de accidente. Aceeași tendință a fost observată în toată Europa de Est în perioada analizată, fiind determinată și de creșterea competitivității traficului rutier.

Transportul naval

Rețeaua de transport naval a României include căile de transport maritim din porturi și transportul pe căile navigabile interioare. Transportul maritim operează prin porturile la Marea Neagră: Constanța, Mangalia și Midia. Accesul maritim se poate realiza și prin cele 4 porturi la Dunăre: Brăila, Galați, Tulcea și Sulina, care fac parte din rețeaua TEN-T.

Constanța este cel mai mare port la Marea Neagră, aflat la intersecția Axelor Prioritare 7, 18 și 22. Acesta are un mare potențial de a deveni principala poartă pentru coridorul Europa-Asia și este legat de sistemele europene de navigație interioară prin fluviul Dunărea și canalul Dunăre-Marea Neagră. Portul Constanța are o capacitate de trafic de aproximativ 105 milioane tone pe an, ca urmare a intrării în funcțiune a terminalului pentru containere. Cu toate acestea, infrastructura este învechită, durata normală de funcționare fiind depășită, în multe cazuri, cu peste 20 ani. În anii '90, din cauza instabilității economice și politice din regiune, portul s-a confruntat cu fluctuații ale cererii. Totuși, începând cu anul 2000, s-a putut înregistra o creștere economică semnificativă, susținută de creșterea puternică a comerțului internațional.

Dunărea se varsă în Marea Neagră prin brațul Sulina, iar canalul Dunăre-Marea Neagră face legătura directă cu portul Constanța. Aceasta furnizează României și celorlalte țări oportunități comerciale majore pentru dezvoltarea transportului inter-modal.

Fluviul Dunărea oferă, de asemenea, oportunități sporite pentru industria turismului (zonele adiacente Dunării și Delta Dunării) și pentru dezvoltarea porturilor fluviale.

În România există 32 de porturi la Dunăre, care oferă facilități comerciale de încărcare. În prezent, capacitatea totală de încărcare în aceste porturi este de 52 milioane tone/an. Cele cinci porturi la Dunăre incluse în rețeaua TEN-T (Constanța, Galați, Brăila, Tulcea și Sulina) sunt cele mai importante, cu o capacitate totală anuală de trafic de 34 milioane tone. Pentru valorificarea pe deplin a oportunităților oferite de Dunăre sunt necesare lucrări de remediere, în scopul îmbunătățirii condițiilor de navigație fluvială (viteza și siguranța navigației) și exploatarea avantajelor oferite de canalele de navigație. Aceste acțiuni vor duce la îmbunătățirea activităților comerciale și vor spori atractivitatea fluviului pentru turism.

În anul 2004, 95,6% din transportul pe căile navigabile interioare a fost operat de nave private; volumul mărfurilor transportate pe aceste căi s-a ridicat la 14,6 milioane tone, mult mai mult decât volumul transportat în noile state membre în 2001 (ex. 2 milioane tone în Cehia, Ungaria

și Slovacia și 10 milioane tone în Polonia), însă foarte redus în comparație cu situația înregistrată în alte state membre (ex. 128 milioane tone în Belgia, 329 milioane tone în Olanda sau 91 de milioane tone în Finlanda).

Deși transportul de mărfuri pe apă are avantajul costurilor mai reduse și oferă posibilitatea de a transporta cantități mai mari, costurile de încărcare/descărcare, precum și lipsa echipamentelor portuare moderne în sistemele de navigație naționale, împiedică dezvoltarea transportului inter-modal. În 2004, traficul fluvial acoperea un segment de doar 3,7% din totalul transporturilor de marfă. Lipsa investițiilor în acest domeniu conduce la scăderea ponderii acestui tip de transport, în favoarea transportului rutier de marfă.

Transportul aerian

În 2005, traficul aerian total în România, prin cele 17 aeroporturi, era de 4,3 milioane de pasageri, în creștere de la 3,4 milioane în 2004. 11 dintre aceste aeroporturi sunt situate pe TEN-T (Arad, București Băneasa, București Otopeni, Bacău, Cluj Napoca, Constanța, Iași, Oradea, Sibiu, Suceava, Timișoara). Cel mai important dintre acestea este Aeroportul Internațional București Otopeni ("Henri Coandă"), principala poartă aeriană internațională a țării, unde în 2004 s-a înregistrat un trafic de 2,6 milioane de pasageri, reprezentând aproximativ 76,4% din traficul aerian total. Este de așteptat ca acest aeroport să-și păstreze cota de piață, estimându-se că va ajunge la un trafic anual de 7 milioane de pasageri până în 2010. Calitatea infrastructurii de transport aerian din România este sub standardele internaționale și nu va putea face față creșterii estimate a fluxului de călători în condiții de siguranță și eficiență. Se impune așadar extinderea terminalelor Aeroportului Internațional București "Henri Coandă" pentru a putea răspunde în condiții de maximă eficiență unui număr în creștere de sosiri și plecări. În plus, facilitățile pentru manevrarea bagajelor sunt inadecvat organizate și sunt necesare spații adiționale pentru echipamentele folosite la furnizarea de servicii aeroportuare.

Alte aeroporturi importante sunt aeroportul București-Băneasa "Aurel Vlaicu", Timișoara și Constanța, aflate pe TEN-T. În ultimii ani, traficul aerian s-a intensificat, de asemenea, și în aeroporturile din Cluj și Sibiu.

În 2003 a fost introdus un sistem modern de management al traficului aerian (ATM), cu scopul de a spori siguranța zborurilor în România, în conformitate cu programul de armonizare și integrare europeană EUROCONTROL.

Transportul inter-modal

Acordul European privind marile rețele de transport internațional combinat și instalațiile conexe (AGTC) a fost ratificat de România în 1993. Acest acord definește inter-modalitatea infrastructurii de transport la nivelul întregii țări. Asigurarea inter-modalității este deosebit de importantă, având în vedere presiunea crescută asupra mediului în condițiile unei ponderi ridicate a traficului rutier. Lipsa actuală de inter-conectivitate dintre transportul rutier, feroviar și naval agravează problemele.

Căile ferate ocupă un loc important în acest acord, din punctul de vedere al asigurării transportului atât la nivel național cât și internațional, deoarece oferă o alternativă mai puțin nocivă pentru mediu la transportul rutier. În prezent, sistemul Ro-La (transport feroviar pentru vehicule motorizate) operează doar pe o singură rută, Glogovăț-Wels (Austria). Nu există facilități pentru mișcarea camioanelor pe calea ferată, iar operarea în sistem inter-modal a mărfurilor la nivel intern este limitată.

Feriboturile fac legătura între Constanța și Derince (Turcia) și Batumi (Georgia). Aceste rute sporesc inter-modalitatea rețelei românești de transport cu Europa și fac legătura cu fluviul Dunărea.

Transportul naval are avantajul costurilor scăzute și al capacității de a transporta cantități mari de marfă. Totuși, costurile de încărcare/descărcare ridicate și lipsa unor echipamente portuare moderne pe sistemele de navigație interioară împiedică dezvoltarea transportului inter-modal. Mișcarea containerelor maritime pe cale ferată între porturile maritime și terminalele inter-modale sau liniile secundare private domină transportul de marfă intermodal în România, așa cum se întâmplă și în cele mai multe dintre țările europene. Peste 40% din containerele transportate de la Constanța terestru sau pe apele interne sunt transportate pe cale ferată – într-o proporție mai mare decât în Europa de Vest; pe de altă parte, majoritatea manevrelor (80%) se derulează pe linii secundare private, situație neobișnuită comparativ cu Europa de Vest.

Lipsa investițiilor duce la o fractură a lanțului logistic și la creșterea volumului de bunuri transportate pe căile rutiere (75% din totalul traficului de marfă). Această evoluție este accentuată de noile tendințe economice de furnizare a serviciilor de tip “door-to-door”, care se fac prin intermediul operatorilor rutieri.

Datele pentru 2004 reliefează predominanța transportului rutier atât pentru traficul de marfă, cât și cel de pasageri (cca. 75% din transportul de pasageri se realizează cu autoturismele personale, transportul public având o pondere de 13%). Transportul pe calea ferată are o pondere de 29% din totalul traficului de marfă și 7% din totalul traficului de pasageri, în timp ce căile de transport naval sunt utilizate în special pentru traficul de marfă (7% din total).

Infrastructura de mediu

Cea mai mare parte a infrastructurii de mediu din România, în ceea ce privește furnizarea apei potabile, tratarea apei uzate, managementul deșeurilor menajere, calitatea aerului, a naturii și protecția speciilor sălbatice, este într-o stare proastă și mult sub standardele europene moderne. În plus, România se confruntă cu probleme de mediu, cum este gradul ridicat de poluare generat de activitățile industriale din trecut, și riscul crescut la dezastre naturale, în special inundații și cutremure.

Infrastructura de apă

Furnizarea apei potabilă. Doar 65% din populația României este conectată la rețeaua de apă potabilă – 98% din populația urbană și doar 33% din populația rurală (3,4 milioane de locuitori). România se află într-o poziție nefavorabilă comparativ cu Europa, unde 96-100% din populație este conectată la rețeaua de distribuție a apei potabile – 100% în zonele urbane și 87% în zonele rurale.

86% din populația rezidentă în 256 localități urbane (11.551.096 locuitori) beneficiază de apă curentă prin rețelele publice. Cifrele arată că doar în 55 de localități urbane (21,5%), populația este conectată în proporție de 100% la rețeaua publică de distribuție a apei potabile.

În România există 1.398 de stații de tratare a apei potabile. Pentru așezări cu o populație cuprinsă între 50 și 5.000 de locuitori, 25% din sistemele publice de furnizare a apei potabile nu respectă valorile admise ale unor parametri chimici, în vreme ce în așezările cu o populație ce

depășește 5.000 de locuitori, 10% din sistemele publice de furnizare a apei potabile nu respectă valorile maxime standard pentru anumiți parametri chimici.

Populația expusă riscurilor provocate de vechimea rețelelor de distribuție a apei potabile, calitatea apei și parametrii chimici, pentru care nu există date concrete, poate fi estimată la cca. 9,8 mil. de locuitori în zonele urbane.

Rețeaua de canalizare. 675 de localități erau dotate cu rețele de canalizare la sfârșitul anului 2004. Populația care beneficiază de servicii de canalizare numără aproximativ 11,5 milioane de locuitori, din care 10,3 milioane în zona urbană (reprezentând 90% din populația urbană) și 1,15 milioane în zona rurală (10% din populația rurală).

Corelând cele două tipuri de dotări – furnizarea de apă potabilă și sistemele de canalizare – populația de la țară poate fi grupată în două categorii:

- Populația care beneficiază de ambele servicii – 52%;
- Populația care beneficiază de apă curentă, dar nu și de sistem de canalizare – 16%;
- Populația care nu beneficiază nici de apă curentă, nici de canalizare – 32%.

Ape uzate. În 2004, din volumul total de apă uzată ce necesita epurare, 29% a fost suficient epurat, aproximativ 29% reprezenta volumul de apă uzată neepurată, iar 42% volumul de apă insuficient epurată. Astfel, aproape 71% din totalul de apă uzată a fost neepurată sau insuficient epurată. 49% din apa uzată era produsă de centralele termice și electrice, iar 39% provenea de la serviciile de utilități publice.

Din totalul de 1.359 de stații de tratare a apei (atât municipale, cât și industriale) investigate în 2004, un număr de 555, reprezentând aproape 41% din total, funcționau adecvat, restul de 59% fiind caracterizate de o funcționare defectuoasă. Din totalul de 2.609 aglomerări umane cu o populație mai mare de 2.000 populație echivalentă (p.e.), au fost identificate 340 de astfel de așezări care beneficiau de stații de tratare a apei uzate.

Managementul deșeurilor

Cantitatea totală de deșeuri generată în România în 2004 a fost de aproximativ 36,7 milioane de tone (8,19 deșeuri municipale și 28,51 deșeuri industriale, cu excepția reziduurilor miniere). Raportul dintre cele două categorii variază de la an la an, media fiind de 29% deșeuri municipale și 71% deșeuri industriale.

Deșeurile municipale din zonele urbane sunt gestionate prin servicii specializate ale municipalității sau prin companii de salubritate. Ponderea populației urbane care beneficiază de servicii de salubritate a crescut de la 73% în 1998 la 90% în 2002. Totuși, în zonele rurale nu există servicii organizate de management al deșeurilor. Transportul deșeurilor către depozite se face în general individual, de către fiecare generator de astfel de deșeuri. Doar un număr limitat de localități rurale, în special cele de pe lângă orașe, au servicii organizate de colectare a deșeurilor. Acest lucru reprezintă o povară pentru mediul înconjurător și, de asemenea, duce la imposibilitatea respectării standardelor UE. În 2003, doar 5% din populația rurală beneficia de servicii de salubritate, în vreme ce în 2004 procentul a crescut la aproximativ 6,5%.

Deșeurile menajere și cele asimilate acestora reprezintă cca. 60% din totalul deșeurilor municipale, restul reprezentând deșeurile rezultate în urma prestării serviciilor municipale, lucrărilor de construcții și demolărilor și deșeurile necolectate. Cam 40% din componentele deșeurilor municipale sunt materiale reciclabile, din care 20% sunt potențial recuperabile. Ca

rezultat al colectării selective (proiecte pilot), în prezent doar 2% din totalul materialelor reciclabile generate sunt efectiv recuperate. Restul ajung să fie depozitate.

Depozitarea deșeurilor reprezintă metoda cea mai folosită pentru eliminarea deșeurilor municipale. În 2003 existau 267 astfel de depozite în România. Dintre acestea, în 2004 doar 15 unități funcționau în conformitate cu legislația UE. De asemenea, erau înregistrate 236 de depozite care nu corespundeau standardelor. În 2005, au început să funcționeze 3 depozite pentru deșeuri municipale la standarde normale, iar alte 4 unități au fost închise.

În zonele rurale există 2.686 de depozite (cu suprafețe de 1 ha sau mai mult). Închiderea și ecologizarea acestor zone se va realiza până la data de 16 iulie 2008, în paralel cu extinderea serviciilor de colectare în zonele rurale.

Conform Planului Național de Gestionare a Deșeurilor, s-a stabilit un necesar de 49 de depozite pentru deșeuri nepericuloase, cu capacități variind între 50.000 și 100.000 tone pe an.

Deșeurile de producție. Deșeurile de producție sunt reprezentate de deșeurile industriale și agricole, inclusiv cele rezultate din producția de energie. Printre categoriile speciale de deșeuri se numără deșeurile miniere, deșeurile periculoase și deșeurile nucleare.

Ca regulă generală, responsabilitatea managementului deșeurilor industriale îi revine celui care generează aceste deșeuri, care are obligația să contracteze servicii speciale pentru managementul deșeurilor. În momentul de față nu există decât câteva companii care se ocupă de managementul deșeurilor industriale, iar serviciile pe care le furnizează sunt limitate din punct de vedere al tipurilor de deșeuri și al capacității de procesare.

În 2004, cantitatea totală de deșeuri industriale a fost de 355 milioane tone, din care 326 milioane tone sunt reprezentate de *deșeurile miniere*. Acest tip de deșeuri este gestionat conform unor reglementări naționale specifice¹. Deșeurile miniere nu reprezintă doar o problemă de mediu, dar și una economică și socială. Prin urmare, Guvernul a elaborat strategii și programe specifice pentru acest domeniu, în vederea închiderii minelor, reabilitării ecologice și diminuării problemelor sociale în zonele miniere. Politicile și strategiile guvernamentale pentru reabilitarea zonelor miniere sunt sprijinite financiar prin împrumuturi de la Banca Mondială (120 mil. USD). Astfel, proiectul „Închiderea minelor și atenuarea impactului social” demarat în 2000 este continuat prin proiectul „Închiderea minelor, refacerea mediului și regenerarea socio-economică” (2005-2010), coordonat de către Agenția Națională pentru Dezvoltarea Zonelor Miniere.

O parte importantă din deșeurile de producție generate (cu excepția deșeurilor din industria extractivă) o reprezintă deșeurile din industria energetică, cca. 16 milioane tone în anul 2004. Există 20 de centrale electro-termice neconforme, care ard combustibil solid și care utilizează hidro-transportul deșeurilor generate în haldele proprii de zgură și cenușă. Aceste unități trebuie să-și modifice tehnica de eliminare a deșeurilor în vederea conformării cu standardele de mediu. În urma negocierilor cu UE s-au obținut perioade de tranziție cuprinse între 2 și 7 ani, pentru conformarea cu prevederile legale privind depozitarea deșeurilor.

Cele mai mari cantități de *deșeuri periculoase* sunt rezultate din industria chimică, petrochimică, metalurgie, construcții de mașini și transporturi. În prezent, aproximativ 335.000 tone de deșeuri periculoase sunt depozitate în 51 depozite pentru deșeuri periculoase, inclusiv cele

¹ Legea minelor nr. 85/2003 reglementează activitatea minieră și autoritățile responsabile în domeniu (Ministerul Economiei și Comerțului, Agenția Națională pentru Dezvoltarea Zonelor Miniere).

care trebuie eliminate. Începând cu 2007, mai mult de jumătate din cantitatea de deșeuri periculoase va fi eliminată prin alte metode (tratare fizico-chimică în vederea recuperării, co-incinerare și incinerare).

Din cantitatea totală de deșeuri de producție, exceptând deșeurile miniere, 30% au fost recuperate, restul fiind eliminate prin depozitare sau incinerare. În 2003 cca. 2 milioane de tone de deșeuri au fost eliminate prin incinerare/co-incinerare, conducând la recuperări de energie.

La începutul anului 2004, funcționau 169 de depozite pentru deșeuri industriale (având o suprafață de aproximativ 3.000 hectare), fiind clasificate după cum urmează: 15 depozite pentru deșeuri periculoase, 116 pentru deșeuri nepericuloase și 2 pentru deșeuri inactive. 15 din cele 169 de depozite respectă reglementările UE și vor continua să opereze până la utilizarea completă a capacității lor. Celelalte 154 de depozite vor fi închise treptat, conform angajamentelor asumate de România prin Tratatul de Aderare la UE.

Există șapte incineratoare pentru deșeurile periculoase deținute de 4 operatori privați, care incinerează deșeuri periculoase generate de activitățile proprii, și 7 cuptoare de ciment autorizate pentru co-incinerarea deșeurilor.

În industria minieră, în anul 2006 existau 75 de iazuri de decantare miniere și 557 halde de steril (din care 100 active și 457 inactive). Din cele 75 iazuri de decantare miniere, 15 iazuri sunt în exploatare, 27 în curs de închidere și ecologizare și 23 sunt în conservare.

Deșeurile nucleare și radioactive reprezintă o altă categorie de deșeuri cu un impact deosebit asupra mediului înconjurător și asupra sănătății umane. A fost elaborată o Strategie Națională pentru managementul deșeurilor radioactive și a fost înființată o autoritate specifică – Autoritatea Națională pentru Deșeuri Radioactive (ANDRAD), care funcționează sub autoritatea Ministerului Economiei și Comerțului. Deșeurile radioactive sunt rezultatul activității reactoarelor nucleare de la Cernavodă, al utilizării izotopilor în industrie, cercetare, medicină, activități miniere (extracția uraniului). Date concrete privind cantitățile de deșeuri radioactive și nucleare nu sunt public disponibile.

Deșeuri medicale. 75-90% din cantitatea totală de deșeuri medicale nu sunt periculoase, la fel ca în cazul deșeurilor menajere. Doar 10–25% reprezintă deșeuri periculoase.

În prezent, deșeurile medicale periculoase sunt eliminate după cum urmează:

- Prin ardere, în 346 instalații de tratare termică a deșeurilor medicale provenite din spitale (care nu respectă cerințele UE și trebuie închise treptat până la data de 31.12.2008).
- Prin incinerare împreună cu deșeuri industriale periculoase, în 4 incineratoare deținute și utilizate de sectorul privat (doar o cantitate mică).

Siturile contaminate. Poluarea siturilor contaminate are surse diverse, cum ar fi poluarea provenind din activitățile miniere, iazurile de decantare, haldele de steril, depozitele de deșeuri neconforme, deșeurile și reziduurile anorganice, industria petrolieră.

Măsurători ale gradului de poluare a solului în România au indicat faptul că aproximativ 900.000 hectare au fost afectate de diferite tipuri de poluanți până la anumite niveluri de poluare.

În general, după 1989 s-au înregistrat diminuări ale anumitor tipuri de poluare, datorită utilizării mai scăzute a fertilizatorilor și pesticidelor, a emisiilor de NO_x sau închiderii unor unități

industriale și agricole. În ceea ce privește poluarea istorică a solului, au fost identificate noi cantități de substanțe cu potențial de poluare, aspect subliniat de concluziile monitorizării efectuate de Institutul Național de Pedologie și Agrochimie (ICPA) din cadrul Sistemului Național de Monitorizare la nivel primar (16x16 km) și secundar (zonele de impact).

Datele preliminare furnizate de ICPA arată că aproximativ 350.000 ha sunt afectate din punctul de vedere al calității solului de diferite tipuri și grade de poluare, 30.000 ha fiind grav afectate. Cu toate acestea, sunt necesare date suplimentare, precum și o analiză a riscului în vederea justificării promovării de proiecte pentru îmbunătățirea calității solurilor, în special pentru depozitele de deșeuri neconforme, iazurile de decantare și haldele de steril.

Calitatea aerului

Emisiile principalelor substanțe poluante au scăzut cu peste 50% în perioada 1989 – 2000, dar cele provenite de la instalațiile mari de ardere (IMA) au încă un impact negativ semnificativ din punct de vedere al poluării mediului. În 26 de municipii mari, aceste instalații mari de ardere sunt sursa principală de energie termică și apă caldă pentru consumul casnic, dar și cele mai mari surse de poluare datorită combustibililor solizi (cărbone, petrol) folosite de aceste instalații. Emisiile poluante ale acestor instalații au un impact foarte mare asupra sănătății oamenilor și a mediului și reprezintă proporția cea mai mare din emisia totală de SO₂ și NO_x în zonele urbane, accentuând fenomenul de acidifiere și de formare a ozonului troposferic.

Având în vedere faptul că România s-a angajat ca până în 2010 să îndeplinească limitele de emisii toxice stabilite prin Protocolul de la Göteborg, s-au luat în considerare măsuri concrete de implementare, cum ar fi programele pentru reducerea emisiilor de SO₂, NO_x generate de instalațiile mari de ardere și rezultate în urma altor activități (rafinare, petrochimie etc.).

Protejarea naturii și a biodiversității

Situația zonelor naturale protejate. În România există 13 parcuri naționale, 13 parcuri naturale și Rezervația Naturală a Deltei Dunării. Suprafața totală acoperită de aceste rezervații și parcuri este de 1.687.512 hectare (121.780 ha suprafață maritimă). În afara acestor parcuri, există 935 de rezervații științifice, monumente naturale și rezervații naturale a căror suprafață este de 180.000 hectare. Astfel, în 2005, suprafața totală a zonelor naturale protejate reprezenta cca. 8% din teritoriul țării. Acest procent ar trebui să ajungă până la 15% în 2013.

Cea mai importantă zonă protejată din rețeaua națională este Delta Dunării, care are un triplu statut internațional: rezervație a biosferei, sit Ramsar (pe lista zonelor umede de importanță internațională) și patrimoniu natural universal.

Până acum, în cadrul rețelei naționale de zone protejate au fost identificate 116 zone protejate speciale și 79 propuneri de terenuri de interes comunitar, care îndeplinesc criteriile rețelei Natura 2000.

În momentul de față, din cauza managementului defectuos, zonele protejate se confruntă cu exploatare ilegale, dezvoltări necontrolate ale turismului și construcțiilor, vânătoarea ilegală. Toate acestea duc la pierderi ireversibile ale biodiversității. În consecință, managementul acestor zone trebuie îmbunătățit, pentru a putea păstra bio-diversitatea și pentru a promova și conștientiza importanța conservării acestor zone.

Riscurile naturale

Inundațiile. Frecvența și proporțiile inundațiilor au crescut, în principal din cauza modificărilor climatice, construcțiilor și despăduririlor neautorizate. Există preocupări majore legate de prevenirea și protecția împotriva inundațiilor. Cele mai vulnerabile zone sunt acelea din bazinele râurilor Criș, Someș, Mureș, Târnave, Timiș, Olt, Argeș, Siret și al fluviului Dunărea. În 2005, 76 de oameni și-au pierdut viața în inundații și s-au înregistrat pierderi materiale majore, care s-au ridicat la aproximativ 1,5 miliarde Euro (locuințe, obiective socio-economice, drumuri, poduri etc. distruse, terenuri inundate).

În ciuda investițiilor de la bugetul de stat și împrumuturilor externe, investiții majore sunt, în continuare, necesare pentru protejarea a 2.500 de localități cu mai mult de 5.000 de locuitori, care sunt expuse inundațiilor naturale.

Eroziunea costieră. Zona litoralului Mării Negre a suferit din cauza eroziunii plajelor, 60-80% din lungimea litoralului fiind serios afectată, în vreme ce lățimea plajelor se micșorează în fiecare an. În zona Deltei Dunării, care este o rezervație a biosferei, plaja a pierdut în ultimii 35 de ani mai mult de 2.400 de hectare (cca. 80 de ha pe an), în vreme ce acumulările au fost de numai 200 ha (cca. 7 ha/an). Linia țărmului s-a deplasat în interiorul uscatului cu 180–300 m, ajungând chiar la 400 m în anumite sectoare.

Eficiența și infrastructura energetică

Înainte de 1989, economia românească era caracterizată de o industrie energofagă. Restructurarea industrială a dus la o scădere cu 40% a intensității consumului energetic în perioada 1989–2000. Totuși, acest lucru se datorează mai degrabă restrângerii activității industriale decât măsurilor pentru reducerea consumului. România continuă să-și folosească resursele de energie în mod inefficient.

Consumul intern de energie primară a fost de 41,4 milioane tone echivalent petrol (TEP) în 2004 și 39.032 TEP în 2003 (66% acoperit din producția internă, restul fiind obținut prin importuri). Se estimează că, până în 2015, rata de dependență de importuri va crește la peste 50% din totalul resurselor primare consumate. În prezent, aproximativ 57% din electricitate este produsă prin arderea combustibililor fosili (cărbune, gaz natural), cu costuri de producție foarte mari.

În prezent, 29% din totalul energiei electrice consumate se produce în hidrocentrale cu capacitate mare, 10% se produce la centrala nucleară de la Cernavodă, restul fiind obținut prin arderea de combustibili fosili. Alte tipuri de surse de energie regenerabile sunt insuficient exploatate, fiind utilizate în unități cu capacitate mică. Există potențial pentru extinderea surselor regenerabile de energie (ținta strategică este ca electricitatea produsă din surse regenerabile de energie să reprezinte 33% din consumul național brut de electricitate, până în 2010). Au fost identificate surse de energie solară și eoliană, respectând condițiile adecvate de mediu și topografic-geografice. Energia hidro-electrică este generată de principalele râuri; modernizarea/ extinderea acestor centrale electrice reprezintă o oportunitate.

Prin HG nr. 1844/2005, ale cărei prevederi sunt în conformitate cu Directiva nr. 2003/30/CE s-a stabilit o țintă de 5,75% privind ponderea minimă a biocombustibililor comercializați pe piața românească, de atins până la 31 decembrie 2010.

Potențialul hidroenergetic al țării, exploatabil din punct de vedere tehnic este de TWh/an, în timp ce potențialul eolian exploatabil din punct de vedere tehnic este estimat la 8 TWh/an. Potențialul sistemului termo-solar este estimat la aproximativ 1,434 mii tep/an și cel fotovoltaic la cca. 1.200 GWh/an.

România are un potențial ridicat de energie obținută din biomasă, estimat la aproximativ 7.594 TEP pe an (318 PJ/an), ceea ce reprezintă aproape 19% din consumul total de resurse primare din anul 2000. Energia geotermală reprezintă un potențial suplimentar datorită celor 70 de izvoare termale existente în diferite zone geografice ale României, 45 dintre ele fiind situate în zone protejate.

Intensitatea energiei primare în România a fost de 0,511 tep/10³ Euro în 2005, iar valoarea intensității energiei finale a fost de 0,358 tep/10³ Euro, conform datelor statistice furnizate de Observatorul Energetic Național. În 2005, intensitatea energiei finale în România a fost de aprox. 3 ori mai mare în comparație cu media UE-25 (0,109 tep/10³ Euro). În perioada 1999–2004, eficiența energetică a crescut cu 1% pe an, datorită închiderii unităților economice ineficiente, precum și datorită creării de noi întreprinderi eficiente din punct de vedere energetic.

O atenție specială trebuie acordată impactului negativ pe care producția energetică îl are asupra mediului, în special a emisiilor de CO₂ și a celor cu efect acidifiant (SO₂, NO_x, NH₃). Toate instalațiile mari de ardere (IMA) sunt mari poluatori, dar cea mai mare problemă o reprezintă instalațiile mari de ardere a cărbunelui (mai mult de 70% din totalul emisiilor de NO_x și 90% din cele de SO₂). Sunt necesare investiții în măsuri de protecție a mediului în sectorul energetic. Acestea sunt operațiuni care implică costuri mari și este nevoie de investiții pentru a reduce emisiile de sulf (SO₂), NO_x și praf. Unitățile de reciclare trebuie să transforme deșeurile de zgură și cenușă prin reciclare în produse sigure care pot fi folosite în industria construcțiilor.

România are un sistem public de încălzire bine dezvoltat. Aproximativ 29% din locuințe primesc energie termică pentru încălzit și apă caldă prin intermediul sistemelor centralizate, procentul pentru zonele urbane fiind de 55%. În sectorul rezidențial se înregistrează circa 32% din consumul total de energie și una dintre cele mai mari valori ale intensității energetice finale.

Aceste sisteme se bazează pe tehnologii utilizate înaintea crizei energetice din 1972 și, în ciuda faptului că în ultimii ani, în special în 2005, au fost efectuate lucrări de re tehnologizare, modernizare și dezvoltare, cu precădere pe partea de transport și distribuție, se înregistrează în continuare randamente scăzute, pierderi foarte mari (între 25–35%) și costuri ridicate de producție. Cei mai mulți operatori nu-și permit să facă investițiile necesare pentru a rezolva problema pierderilor, iar costurile mari de producție, transport și distribuție sunt în continuare descurajante. Această situație este înrăutățită și de faptul că locuințele sunt prost izolate și suferă pierderi semnificative de energie termică. Proprietarii nu-și permit să rezolve această problemă, așa că pierderile rămân mari. În zonele afectate sau aflate în pericol de excluziune socială, această situație împiedică regenerarea socială și economică la nivel local.

Centralele electrice sunt vechi, iar echipamentele sunt depășite. Acest lucru duce la creșterea costurilor de producție și a pierderilor de energie. Majoritatea centralelor termice (aprox. 82%) funcționează de mai bine de 20 de ani. Cele mai multe dintre acestea au depășit durata normală de operare, ceea ce are un efect negativ asupra mediului. De asemenea, 37% din hidrocentrale și-au depășit durata de viață normală. În ceea ce privește rețeaua de transport energetic, nivelul de depreciere a liniilor de înaltă tensiune a atins 50%, iar cel al sub-stațiilor electrice 60%. Aceeași situație este valabilă și pentru rețelele de distribuție. 64% din rețeaua de distribuție a gazului din sistem este mai veche de 25 de ani.

Rețeaua energetică are o acoperire de 98%, cu o distribuție uniformă în zonele urbane și rurale. Conectarea la rețelele de gaz este de 71,4% în zonele urbane și 7,4% în zonele rurale.

Pentru a crește eficiența sistemului energetic național, trebuie reabilitate și extinse rețelele naționale. De asemenea, rețelele electrice naționale operaționale trebuie extinse și conectate la rețelele europene.

Studiile specifice realizate de către Observatorul Energetic Național arată că produsele energo-intensive sunt tipice pentru cele mai multe sectoare industriale. În acest context, este necesară îmbunătățirea eficienței întregului lanț energetic, inclusiv la utilizarea finală.

1.3. Competitivitatea economiei românești

Competitivitatea economică

Competitivitatea scăzută reprezintă unul dintre factorii majori care afectează dezvoltarea economică a României. Studiul privind competitivitatea statelor lumii, realizat de World Economic Forum în 2006, a plasat România pe locul 70 din 127, în urma tuturor noilor state membre ale Uniunii Europene. Competitivitatea redusă a României poate fi explicată prin acțiunea următorilor factori:

- Productivitatea scăzută, în principal, din cauza, decalajului tehnic și tehnologic;
- Nivelul scăzut al activității antreprenoriale și abilități manageriale insuficient dezvoltate;
- Un mediu de afaceri neprietenos/ostil, precum și lipsa unei infrastructuri de sprijin adecvate;
- Accesul limitat/dificil la finanțare;
- Investiții insuficiente în cercetare, dezvoltare și inovare în afaceri;
- Slaba pătrundere a tehnologiei informațiilor și a comunicațiilor (TIC) în afaceri;
- Necorelarea dintre calificarea forței de muncă și cerințele unei economii moderne*;
- Infrastructură fizică extrem de slab dezvoltată *.

*Acești factori cruciali pentru competitivitatea României sunt analizați în secțiunile aferente domeniilor corespunzătoare din capitolul de analiză.

Productivitatea

Comparativ cu standardele europene, România are o productivitate a muncii extrem de scăzută. În 2004 aceasta a reprezentat doar 35,3% din valoarea înregistrată în UE-25 și a fost mai mică decât toate valorile înregistrate în oricare dintre statele membre. În special în sectorul productiv, existența de tehnologii și echipamente mai puțin performante, practici manageriale neadaptate economiei de piață și folosirea inefficientă a resurselor de energie determină un nivel scăzut al valorii adăugate pe lucrător (aproximativ 6.500 Euro / angajat în 2004).

În România, tendința este totuși pozitivă în ceea ce privește productivitatea. În perioada 2000–2003, productivitatea muncii în industrie a crescut în medie cu 11,6% pe an. Această creștere este mai mare decât cele înregistrate de noi state membre precum Polonia (9,8%), Cehia (7,7%) sau Ungaria (8,9%).

Investițiile străine directe

În ciuda atractivității costurilor scăzute cu forța de muncă – ca principal avantaj competitiv, în condițiile unui salariu mediu brut pe economie de 285 Euro (în februarie 2006) – România înregistrează în continuare unul dintre cele mai scăzute niveluri ale investițiilor străine directe

(ISD) pe cap de locuitor, inferior celor din cele 10 noi state membre. Majoritatea ISD care s-au făcut în ultimii ani au fost în privatizări masive și nu investiții de tip green-field. Capacitatea României de a atrage ISD este influențată negativ de accesibilitatea redusă dinspre și înspre restul Europei, de calitatea slabă a infrastructurii de transport și a rețelelor de comunicații, precum și de percepția existenței corupției și a unui mediu de afaceri dificil.

De obicei, companiile multinaționale care operează în România nu sub-contractează firme locale, din cauza deficiențelor acestora în ceea ce privește managementul, calificarea profesională, calitatea tehnologiei și a produselor. În consecință, multe companii multinaționale importă cea mai mare parte a componentelor utilizate, un procent foarte mic dintre acestea apelând la furnizori locali. Această situație limitează avantajele care ar putea fi generate de prezența investitorilor străini în economia națională.

Întreprinderile

România nu are o tradiție antreprenorială, în anul 2005 înregistrând în medie un număr de 24 întreprinderi mici și mijlocii la 1.000 de locuitori, adică de două ori mai puțin decât în UE-15 (52 IMM la 1.000 locuitori). Există, de asemenea, diferențe majore în ceea ce privește distribuția acestora pe regiuni, Bucureștiul fiind cel mai bine reprezentat. În 2005, întreprinderile mici și mijlocii reprezentau 99% din numărul total de firme ce funcționau în România și acopereau jumătate din populația ocupată. Aproape jumătate din totalul IMM-urilor (523.015 în 2004) funcționau în domeniul comerțului. Un număr relativ mic de IMM-uri activează în sectorul productiv și chiar mai puține în industria prelucrătoare (13,6%). În vederea îmbunătățirii competitivității României este necesară o creștere a volumului de investiții în sectorul productiv, precum și de încurajarea antreprenoriatului și inovării în sectoarele profitabile.

În toate sectoarele s-au înregistrat creșteri în ceea ce privește ponderea IMM. În 2004, cele mai dinamice creșteri au fost înregistrate în sectorul construcții (23,2%), servicii (13,1%) și industria prelucrătoare (9%). Dezvoltarea sectorului construcțiilor se datorează câtorva factori, printre care dezvoltarea sectorului imobiliar și investițiile industriale și lucrările de infrastructură (construirea de autostrăzi, reabilitarea drumurilor, alimentarea cu apă în zonele rurale etc.), care au beneficiat de asistență financiară de pre-aderare din partea UE și de programe guvernamentale.

Prin definiție, IMM sunt conectate la piața locală, iar numărul acestora, raportat la numărul de locuitori, este un indicator al mărimii acestei piețe. Există diferențe majore în distribuția IMM-urilor pe regiuni, concentrarea maximă fiind în Regiunea București–Ilfov. La nivelul anului 2004, numărul de IMM la 1.000 de locuitori, pe regiuni de dezvoltare, variază între 42,2 în regiunea București–Ilfov și 12 în regiunea Nord-Est. Alte regiuni cu o distribuție bună a IMM sunt regiunile Nord-Vest și Vest.

Ca și angajator, sectorul IMM se situează sub media europeană (56,6% în România în 2004 și 69,7% în UE în 2002) (Tabelul nr. 8). Cu toate acestea, tendința ratei ocupării în IMM a fost una de creștere în perioada 2002-2004 (16,7%).

Tabelul nr. 8

Întreprinderi mici și mijlocii în economie (date comparative)

	% nr. IMM din totalul întreprinderilor	% angajați în IMM din totalul pe economie	Angajați / IMM	Cifra de afaceri / IMM (Mil. Euro)	% export din cifra de afaceri IMM
România 2002	99,5	51,1	5,9	0,145	10,6
România 2004	99,5	56,6	5,8	0,161	10,4
Europa 19	99,8	69,7	5	0,9	12

Sursa: Institutul Național de Statistică, Observatorul European IMM 2003

Înființarea de IMM-uri este destul de dificilă din cauza cadrului legislativ, a spațiilor neadecvate (multe IMM-uri își desfășoară încă activitatea în apartamente de bloc), a accesului redus la finanțare și a calității slabe a serviciilor suport pentru afaceri. Conform datelor Institutului Național de Statistică, în 2002, ponderea femeilor în numărul noilor antreprenori era de 35,3%. Pentru a promova egalitatea de șanse și a încuraja femeile de afaceri, s-au inițiat sesiuni de instruire și mecanisme de sprijin mai eficiente.

Întreprinderile mici și mijlocii trebuie să îmbunătățească nivelul calitativ al produselor lor și să asigure respectarea standardelor internaționale, pentru ca aceste produse să fie competitive. În plus, ele trebuie să se conformeze prevederilor legislative referitoare la mediu. Toate acestea reprezintă o provocare suplimentară pentru întreprinderile mici și mijlocii și se adaugă problemelor cu care acestea se confruntă, limitând extinderea sectorului IMM.

Conform unui studiu² realizat în 2002, doar 21% dintre întreprinderile românești mici și mijlocii din industrie și 17% din sectorul serviciilor au primit calificativul de întreprinderi "inovative", această situație fiind caracterizată drept nesatisfăcătoare. Accesul la Internet este diferit în cazul întreprinderilor mari (90%), față de cele mici și mijlocii (50%).

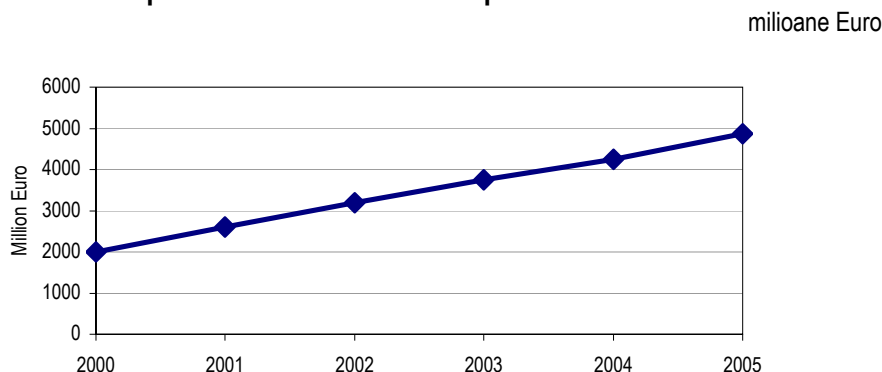
Doar un număr redus de organizații sprijină dezvoltarea IMM-urilor și diseminează cunoștințe și exemple de bună practică. Din cauza culturii antreprenoriale limitate din România, angajarea pe cont propriu sau crearea de afaceri mici nu au fost privite ca răspunsuri firești la scăderea ratei de ocupare din companiile industriale mari.

Datele de bilanț ale companiilor indică faptul că cifra totală de afaceri din sectorul IMM a fost în 2004 de 65.055 milioane Euro (prețuri curente). Conform datelor, contribuția întreprinderilor mijlocii la cifra totală de afaceri a fost de 35,4%, a întreprinderilor mici 34,6%, în timp ce micro-întreprinderile au contribuit cu 30%. În 2004, cea mai mare rată de creștere (17,6%) a fost înregistrată de întreprinderile mici, în principal datorită unei mai mari stabilități fiscale. Întreprinderile mici și mijlocii din sectorul serviciilor au înregistrat o cifră de afaceri totală de 45.028 milioane de Euro, în comparație cu 13.835 mil. Euro în industrie, 4.758 mil. Euro în construcții și 1.435 mil. Euro în agricultură.

Foarte puține IMM-uri sunt implicate în activități de export. Datele statistice disponibile indică, în 2005, o valoare a exporturilor realizate de IMM-uri de 7365,4 mil. Euro, reprezentând o pondere de 37% din volumul total al exporturilor. În ceea ce privește industria, exporturile realizate de IMM-uri prezentau o pondere de 24,6% din totalul exporturilor industriei prelucrătoare.

Figura nr. 4

Exporturile IMM din industria prelucrătoare

Sursa: INS și Autoritatea Națională a Vămirilor, calcule din baza de date centralizată ANIMMC

² „Romania: An Assessment of the Lisbon Scorecard”, Societatea Economistilor din România, 2003

Exporturile IMM-urilor din industria prelucrătoare s-au ridicat în 2005 la 4.850,9 mil. Euro, reprezentând 65,8% din totalul exporturilor realizate de IMM-uri. Cele mai multe exporturi au fost realizate în domeniul textilelor și confecțiilor, cu o valoare de 2.214 mil. Euro (49% din valoarea totală a exporturilor).

În 2004, întreprinderile mari din industria prelucrătoare reprezentau cca. 1% din totalul întreprinderilor, dar angajau jumătate din populația aptă de muncă și realizau 62% din cifra totală de afaceri (114.150 milioane de euro). Se impune o creștere a competitivității întreprinderilor mari, prin modernizare și re tehnologizare, precum și prin stimularea inovării. Această evoluție va contribui la reducerea diferențelor dintre România și Europa în ceea ce privește productivitatea, precum și la stabilizarea bazei industriale și menținerea locurilor de muncă, dar și la creșterea numărului de locuri de muncă.

Volumul total al exporturilor s-a triplat în perioada 1999–2004, de la 7.975 milioane Euro la 26.280,7 milioane Euro. Ponderea exporturilor de înaltă tehnologie a crescut de la 2,5% la 5% din total, iar a celor de produse de joasă tehnologie a scăzut de la 49,6% la 43,1%, în vreme pentru produsele de tehnologie medie exporturile au crescut de la 16,1% la 22,3%. Exporturile de materie primă au scăzut de la 16,1% la 15,6%.

Volumul de importuri de tehnologie de vârf și medie este aproape egal cu cel de produse de tehnologie scăzută.

Mediul de afaceri și infrastructura de sprijin

Măsurile adoptate de autoritățile din România care vizează îmbunătățirea mediului de afaceri completează și contribuie totodată la atingerea obiectivelor definite prin Cadrul Strategic Național de Referință. Domeniile în care s-au înregistrat progrese semnificative în perioada de pre-aderare includ: simplificarea procedurilor pentru înființarea de noi firme și reducerea costurilor administrative aferente; stimularea dezvoltării sectorului IMM și acțiuni pentru reducerea riscurilor la începerea unei afaceri; promovarea transferului afacerilor; întărirea disciplinei financiare și reducerea arieratelor fiscale; simplificarea procedurilor de ieșire de pe piață, precum și îmbunătățirea funcționării sistemului judiciar, cu acordarea unei atenții speciale protecției creditorilor și procedurilor de recuperare în caz de faliment. S-au înregistrat de asemenea eforturi în ceea ce privește restructurarea, privatizarea și lichidarea companiilor care înregistrează pierderi mari.

Cu toate acestea, sunt necesare în continuare progrese, iar acțiunile în domeniile sus-menționate vor continua să reprezinte o prioritate pentru autoritățile din România, așa cum este menționat și în Programul Național de Reforme, Programul Economic de Pre-aderare și alte strategii guvernamentale și planuri de acțiune. Prin stimularea îmbunătățirii mediului de afaceri, aceste măsuri vor contribui activ la implementarea cu succes a strategiei definite conform CSNR și Programelor Operaționale.

În general, infrastructura și serviciile de bază pentru sprijinirea afacerilor în România sunt inadecvate. Există foarte puține mijloace prin care sunt susținute întreprinderile mici, în special în ceea ce privește asigurarea calității produselor lor și în domenii specializate precum cele financiare. Instituțiile care oferă servicii de consultanță sunt, în general, asociațiile și fundațiile non-profit. Nu există suficientă expertiză în aceste servicii suport pentru o reală dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii de succes în cadrul economiei de piață. Mai mult, distribuția firmelor de consultanță este neuniformă la nivel național, cele mai multe fiind situate în București și foarte puține în alte orașe sau regiuni. Există foarte puține firme de consultanță în regiuni precum Sud sau Sud-Vest.

S-au înființat o serie de parcuri industriale, cu scopul de a încuraja dezvoltarea economică și de a reduce șomajul, în special în zonele afectate de procesul de restructurare industrială. În momentul de față, există 34 de parcuri industriale autorizate, care se află în etape diferite de dezvoltare. Distribuția în țară a acestora este neuniformă (11 parcuri în regiunile Sud și Centru și doar unul în regiunea Vest). 14 dintre aceste parcuri sunt funcționale, în vreme ce alte 7 sunt pe cale de a fi închiriate. 13 se află într-un stadiu incipient de proiectare. Unele din aceste parcuri au probleme de funcționare, din cauza lipsei de finanțare, precum și a numărului mic de întreprinderi mici și mijlocii care folosesc aceste spații.

În România există în prezent 21 de incubatoare de afaceri, cele mai multe situate în Regiunea Sud-Vest (24%) și în Regiunea Centru (19%). Se intenționează ca numărul acestor incubatoare să se dubleze. În medie, acestea găzduiesc 11 întreprinderi mici și mijlocii, o cifră mult sub media UE care este de 34 întreprinderi incubate. Cu toate acestea, multe dintre aceste incubatoare suferă din cauza lipsei resurselor și a expertizei în dezvoltarea afacerilor.

Firmele au nevoie să-și dezvolte baza competitivă și să-și îmbunătățească gradul de penetrare pe piețele naționale și internaționale. În vederea realizării acestor deziderate, va fi acordat sprijin pentru investiții de capital, standarde îmbunătățite și marketing susținut, prin participarea la târguri internaționale, evenimente de tipul "întâlniri cu cumpărătorii" și alte acțiuni similare.

Accesul la finanțare

Băncile românești nu oferă sprijin suficient pentru dezvoltarea afacerilor clienților lor de tip IMM. De asemenea, firmele mici nu prea au acces la capital. Garanțiile cerute de băncile comerciale depășesc adesea posibilitățile întreprinzătorilor. Sursele alternative de finanțare sunt foarte puține, în special capitalurile de risc.

Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM oferă garanții pentru împrumuturi bancare și acoperă o mare parte din riscurile investiționale ale IMM-urilor. Fondul a fost creat în 2002, iar numărul de afaceri noi a crescut semnificativ în perioada 2004-2005. În comparație cu anul 2004, garanțiile date în 2005 reprezintă o creștere de 300% raportat la numărul de credite garantate și o creștere de 470% raportată la valoarea totală a garanțiilor, respectiv de la 7,80 mil. Euro la 36,72 mil. Euro, insuficient însă pentru a satisface cererea de pe piață.

Din cauza problemelor înregistrate în anii '90, Banca Națională a României a stabilit reguli mai stricte, care impun garanții și o securitate considerabil mai mare, fiind mai aspre decât în cele mai multe dintre țările membre. Este nevoie să se creeze o serie de instrumente de finanțare, inclusiv micro-credite, care să satisfacă diferitele nevoi ale IMM-urilor. Administrația publică centrală și locală trebuie să creeze un mediu de afaceri în care piața să se poată dezvolta la maxim, dorindu-se atragerea sectorului privat în realizarea acestor acțiuni, beneficiind de succesele, dar și suportând riscurile pe care aceste acțiuni le implică. În anul 2006 au fost create 3 fonduri de garantare locale. Cu toate acestea, acoperirea națională este neuniformă, fiind necesar ca facilitățile existente să fie extinse și îmbunătățite.

Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și inovarea

Nivelul activităților de cercetare, dezvoltare și inovare în România rămâne foarte scăzut, în ciuda existenței unei tradiții academice ce acoperă peste 50 de domenii științifice și tehnologice și a eforturilor depuse pentru alinierea la standardele UE. În 2004, România a cheltuit 0,39% din PIB pentru activități de cercetare și dezvoltare (din care 0,19% cheltuieli publice), ceea ce reprezintă mai puțin de jumătate din media înregistrată în noile state membre și o cincime din media UE-25. Deși alocările bugetare pentru cheltuieli de cercetare și dezvoltare s-au dublat în

2006, ajungând la 0,38% din PIB, pentru a atinge ținta de 3% stabilită prin strategia de la Lisabona, contribuția sectorului privat la cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare trebuie de asemenea să crească.

Infrastructura de cercetare și dezvoltare în România este considerată depășită din punct de vedere tehnologic. Numărul de cercetători este în continuă scădere, 3,31 cercetători/ 1.000 persoane ocupate reprezentând jumătate din media UE. Ceea ce este foarte grav este că firmele alocă foarte puțini bani pentru cheltuieli de cercetare și dezvoltare, iar legăturile dintre industrie și unitățile de cercetare sunt slabe, foarte puține rezultate ale cercetării fiind aplicate în sectorul de afaceri.

Principala sursă de inovare este dată de importurile de tehnologie și echipamente și mai puțin de rezultatul activităților românești de cercetare și dezvoltare. Companiile străine sunt cele care promovează cercetarea și transferul tehnologic. Din păcate, acestea sunt reprezentate adesea de produse cu valoare adăugată mică sau tehnologii învechite. Economia românească beneficiază de 29 de centre de excelență, dar lipsesc relațiile de tip business-to-business. Totodată, se impune îmbunătățirea relațiilor de afaceri și a parteneriatelor între sectorul C&D și sistemul de învățământ, pentru a stimula inovarea și dezvoltarea. Programul național pentru dezvoltarea infrastructurii de transfer tehnologic – INFRATECH – oferă sprijin logistic și financiar pentru acele instituții specializate în infrastructuri de transfer tehnologic și inovare, precum și pentru parcuri științifice și tehnologice.

Deși a fost creat cadrul pentru transfer tehnologic și s-au înființat centre de informare și incubatoare de afaceri, acestea nu au avut încă un impact semnificativ asupra economiei naționale. Infrastructura de susținere a transferului tehnologic și a inovării este slabă, iar dezvoltarea ei rămâne un punct principal al politicii guvernamentale. În România există 7 parcuri tehnologice și științifice, distribuite neuniform în cele opt regiuni. În momentul de față, doar trei dintre ele sunt operaționale (Galați, Iași și Brașov). Celelalte 4 nu funcționează din cauza lipsei rezidenților, constrângerilor financiare și lipsei parteneriatului cu autoritățile locale.

Alte programe naționale oferă sprijin pentru crearea de parteneriate și sunt grupate în cadrul Planului Național pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare. 30% din bugetul acestui plan este acoperit de sectorul privat. Programul “Cercetare pentru excelență” se implementează în România în perioada 2005-2008, cu scopul de a dezvolta potențialul de cercetare în direcțiile prioritare ale viitorului Program European Cadru 7 și de a pregăti comunitatea științifică pentru o participare de succes la acest program.

Din punct de vedere al inovării, România se situează în urma altor țări europene. În perioada 2002–2004, doar 19,3% din numărul companiilor au desfășurat cu succes activități inovative. Această pondere este mult mai mică decât în UE-15, unde 44% din numărul companiilor au fost considerate inovatoare în perioada 1998-2000. Doar 13% dintre întreprinderile mici și 21% dintre cele mijlocii sunt inovatoare; ponderea IMM-urilor care cooperează cu companiile străine este de sub 2% în cazul companiilor mici și de 4,3% în cazul celor mijlocii. Cele mai multe inovații (75%) în întreprinderile românești vizează produse și procese, iar 53% din inovațiile tehnologice rezultă din achiziționarea de mașini și echipamente noi (dintre acestea ponderea IMM-urilor este de 59%).

Pe de altă parte, o pondere însemnată a companiilor inovative (86%) sunt IMM-uri, dintre care 55,2% sunt întreprinderi mici și 30,9% sunt întreprinderi mijlocii (sursa datelor: Ancheta privind Activitatea de Inovare în România, realizată de către Institutul Național de Statistică, conform căreia o întreprindere inovativă este definită ca fiind o întreprindere care introduce sau implementează cel puțin un produs sau proces inovativ).

În 2005, din România au fost trimise 50 cereri pentru înregistrarea de mărci comerciale internaționale (prin comparație, de exemplu, cu Republica Cehă unde numărul a fost de 500 de înregistrări și Ungaria cu 400). Companiile românești nu conștientizează de riscurile la care se supun dacă nu își înregistrează mărcile. Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci trebuie să desfășoare o campanie intensă de conștientizare în acest sens a întreprinderilor.

La nivel regional, după regiunea București – Ilfov (care concentrează cel mai mare potențial de capacități și resurse inovatoare), cea mai dezvoltată regiune din punct de vedere al activităților inovatoare este Regiunea Sud-Muntenia, unde cheltuielile pentru inovare reprezintă 18% din totalul național. La capătul opus se află Regiunea Vest, care înregistrează cel mai redus volum al cheltuielilor pentru inovare (circa 4,2%).

Consecința nivelului scăzut al inovării în România, dublat de productivitatea scăzută, ca urmare a utilizării de tehnologii și instrumente de management depășite, este că exporturile românești se limitează la sectoarele unde valoarea adăugată și costurile sunt mici. Pentru a dezvolta economia românească, trebuie stimulată dezvoltarea companiilor pe piețele internaționale, în special în acele zone caracterizate de valoare adăugată ridicată. Tendința în exporturi a fost de trecere de la produse cu valoare adăugată mică la produse cu valoare adăugată mare. Acțiunile propuse vor sprijini continuarea acestui trend pozitiv.

România intenționează să majoreze nivelul cheltuielilor pentru C&D la 3% din PIB până în 2015, conform Planului de Acțiune adoptat în aprilie 2003. România participă la al șaselea Program Cadru pentru CDI (2000-2006), se pregătește pentru participarea la PC7 (2007-2013) și s-a angajat să implementeze Spațiul European de Cercetare. România a semnat acorduri și tratate bilaterale și internaționale în domeniul științei și tehnologiei. În afară de fondurile naționale, sectorul C&D beneficiază de avantaje ce derivă din conectarea sa la sistemul de cercetare și dezvoltare al Uniunii Europene, în special la programele cadru și programele Euratom, precum și la alte inițiative europene și internaționale ca NATO, EUREKA, COST.

Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC)

Din punct de vedere al comunicațiilor electronice, România este caracterizată de un nivel al cheltuielilor naționale pentru TIC ce se ridică la aproximativ o treime din media UE (1,34% din PIB în România în 2004, în comparație cu 3% în UE-15 în 2003). Deși crește rapid, gradul de penetrare al Internetului și de utilizare a computerelor personale rămâne mic în comparație cu media UE.

Infrastructura informațională și de IT (proprietari și utilizatori de PC) a cunoscut o rată de creștere anuală medie de 50% din 2000 până în 2004. Datorită lansării Planului de Acțiune e-Europe +, rata de penetrare a computerelor personale a crescut în toate țările UE (55 computere personale/100 locuitori în EU-25). Totuși, România este încă în urma celorlalte state europene (12 computere personale/100 locuitori la sfârșitul lui 2004 și doar 10,8 computere personale la 100 de elevi), cu o creștere medie anuală de 37% în intervalul 2000-2004.

Începând cu anul 2001 s-au adoptat o serie de măsuri pentru crearea cadrului legislativ și dezvoltarea aplicațiilor *e-government* și *e-business*. Cu toate acestea, autoritățile publice nu au investit în servicii de tipul *e-government* sau *e-sănătate*. S-au înregistrat doar câteva tentative timide de comerț electronic în rândul companiilor. În 2004, 19,8% din populație a accesat Internetul pentru a comunica cu autoritățile sau pentru a căuta diverse informații. În ceea ce privește companiile, procentul a fost de 29% (în comparație cu cifrele din UE: 42% și respectiv 41%).

Conform sondajului *e-Europa + 2003*, doar 2% dintre români folosesc Internetul pentru servicii de e-banking și doar 1% pentru alte servicii financiare. 12% dintre întreprinderile românești folosesc Internetul pentru astfel de servicii. Procentul de utilizatori de Internet din România care cumpără bunuri on-line (7%) este destul de mic în comparație cu media din noile state membre (12%). Comerțul electronic este încă insuficient dezvoltat, dar tendința este de creștere. Proportia comerțului electronic în cifra totală de afaceri a fost de 1,3% în România, față de 2,1% în UE-25.

În ultimii ani, România a atras investiții majore în infrastructura TIC. La sfârșitul anului 2003, țara avea aproape 30.000 km de fibră optică (în comparație cu 19.570 km în 2002 și 16.500 km în 2001). Conform unui studiu național efectuat în mediul de afaceri în 2004, 7,3% dintre utilizatorii de internet au apelat la conectarea dedicată prin fibră optică, dar potențialul de dezvoltare este încă mare.

Un studiu efectuat în luna iunie a anului 2003 cu scopul de a evalua implementarea planului de acțiune *e-Europe +* arată că 22% dintre subiecții români chestionați au computer acasă, dar numai 7% dintre ei sunt conectați la internet. Principalii factori care au dus la creșterea utilizării TIC au fost: scăderea prețurilor datorită competiției acerbe de pe piață, asamblarea locală a computerelor și introducerea de credite pentru achiziționarea de bunuri de larg consum, precum și subvențiile guvernamentale pentru achiziționarea de computere.

În România, numărul de utilizatori de Internet la 100 de locuitori a crescut în perioada 2000 – 2004 cu o medie anuală de 60%. În 2004, rata de pătrundere a Internetului în rândul utilizatorilor casnici a ajuns la 12,2%, un procent destul de mic în comparație cu media UE-25 care este de 44%. Creșterea ratei de utilizare a Internetului s-a datorat costurilor mai mici de accesare, competiției crescute în rândul furnizorilor și consolidării culturii internetului. Aria de acoperire este în continuare mică, în special în zonele rurale, datorită prețurilor ridicate din telefonia fixă și lipsei investițiilor în infrastructură.

Accesul în bandă largă ("broadband") a înregistrat o rată de creștere semnificativă în 2004 (peste 95%), în vreme ce conexiunile în bandă îngustă ("narrowband") au crescut cu 90%. La sfârșitul anului 2004, conexiunile la Internet în bandă largă reprezentau 39% din totalul conectărilor la Internet. Rata de penetrare la sfârșitul anului 2004 era de 1,7%, mult mai mică decât media UE-15 (7,6%) și UE-25 (6,5%).

Acoperirea în bandă largă era de 1,7% pentru populație (UE-25 - 6,5%) și 7% în cazul companiilor (UE-25 - 52%). Deși aceste cifre sunt mici chiar la nivel național, fiind necesare investiții majore pe întreg teritoriul țării, zonele rurale sunt cele mai afectate, iar acest fenomen reprezintă un factor inhibitor major.

Turismul

Din 2001, turismul românesc a cunoscut o creștere continuă, datorată privatizării aproape complete a unităților turistice, creșterii investițiilor pentru modernizarea unităților de cazare și a restaurantelor, precum și creșterii investițiilor de tip "green-field". Din punct de vedere al peisajului natural, cultural și istoric, regiunile au un potențial turistic foarte mare. România se poate mândri cu un patrimoniu cultural-istoric, etnic și folcloric extrem de valoros și atractiv. Există peste 700 de obiective culturale de patrimoniu, de interes național și internațional, care au fost incluse în patrimoniul universal UNESCO (ex. biserici fortificate, biserici cu fresce etc.). Parcurile naturale găzduiesc numeroase specii de plante și animale endemice, precum și monumente ale naturii. România se bucură încă de un mediu natural nealterat, o floră și o faună care includ specii dispărute sau păstrate în captivitate în alte țări.

În ciuda interesului crescut față de turismul românesc după 2000, contribuția acestui sector la creșterea economiei naționale este încă mică (2,19% din PIB în 2003, în comparație cu Bulgaria, unde procentul este de 4,6%, Ungaria cu 4,1% sau Franța cu 6,3%). Din punct de vedere al potențialului turistic, există diferențe între regiuni, datorate particularităților istorice, naturale și geografice ale acestora. Din cauza lipsei unei planificări, promovări și coordonări organizate la nivel național, unitățile turistice s-au dezvoltat într-un mod imprevizibil și la nivele de calitate diferite. Lipsa generală a infrastructurii și accesibilitatea scăzută sunt obstacole în calea dezvoltării turismului intern, afectând, de asemenea, fluxurile de intrări turistice.

În ultima perioadă, ponderea turismului în PIB a crescut, aceeași evoluție fiind înregistrată și pentru încasările în valută generate de activități turistice. Cu toate acestea, ambii indicatori continuă să rămână la un nivel redus în comparație cu potențialul turistic al României (încasări de 700 milioane USD din activități turistice în 2003). Având în vedere faptul că apar dificultăți generate de instabilitatea cadrului instituțional de dezvoltare a strategiilor și politicilor în turism, precum și de proasta calitate a infrastructurii (în special în transporturi, comunicații și servicii), îmbunătățirea calității serviciilor este o măsură esențială. De asemenea, este nevoie de un marketing mai susținut pentru promovarea României ca destinație turistică. Este nevoie de informații și de facilitarea accesului la informații turistice, ca și de acțiuni care să combată imaginea negativă pe care o are țara în exterior. Aceasta impune și dezvoltarea unei rețele adecvate de promovare turistică.

La nivelul anului 2005, din totalul capacității de cazare turistică a României, 18,04% din capacitatea de cazare se regăsea pe litoralul Mării Negre, 29,79% în București și reședințele de județ (cu excepția orașului Tulcea), 19,4% în stațiunile balneare, 0,9% în Delta Dunării și 15% în celelalte destinații turistice.

Turismul care se bazează pe piețele de nișă va oferi oportunități de dezvoltare, în special pentru întreprinderi mici și mijlocii (turism rural, montan, forestier, balnear, ecologic). Mai mult, dezvoltarea turismului de nișă va contribui considerabil la regenerarea zonelor rurale. Este nevoie de îmbunătățirea gamei de servicii oferite și a capacității de a atrage și menține turiștii în zonele rurale, crescând durata șederii acestora în aceste zone. Acestea trebuie realizate concomitent cu dezvoltarea turismului de pe litoral și din orașe. Va fi nevoie de un marketing național și internațional mai bun. De cele mai multe ori, marketingul internațional este strâns legat de turismul de afaceri și chiar îl stimulează.

1.4. Capitalul uman

După 1989, populația României a scăzut de la 22,8 milioane la 21,6 milioane (-5,2%). Acest lucru se datorează scăderii dramatice a ratei natalității, în special în zonele urbane, creșterii mortalității și mortalității infantile și emigrării. Deși începând cu 1993 numărul emigranților a scăzut, fenomenul continuă să fie îngrijorător având în vedere că aproape două treimi dintre cei care au părăsit țara sunt persoane cu studii superioare, post-liceale sau tehnice. În afara celor care au plecat definitiv, mai sunt aproximativ 1,7 milioane de români care migrează în afara granițelor pentru a munci.

Educația și pregătirea profesională

Educația. România și-a asumat obiectivele strategice pentru sistemele de educație și formare profesională așa cum au fost stabilite de Comisia Europeană în anul 2002 la Barcelona, și a adoptat așa numitul "proces Bologna". Aceste decizii politice au dus la creșterea ritmului

reforme și restructurării educaționale. Reformele legislative au dus la extinderea duratei învățământului obligatoriu de la 8 la 10 ani, precum și la restructurarea învățământului superior.

În ceea ce privește restructurarea sistemului de educație și formare inițială, descentralizarea rămâne o provocare majoră pentru perioada următoare. Procesul de descentralizare a fost inițiat la sfârșitul anului 2005 și este în faza de pilotare în 50 de unități școlare. Pornind de la rezultatele acestei faze pilot, procesul de descentralizare va fi extins la nivelul învățământului preuniversitar. Acest proces va aborda aspecte specifice ale finanțării, gestiunea resurselor umane din educație la nivel local, îmbunătățirea relevanței curriculei pentru nevoile locale de dezvoltare și de competențe (prin creșterea ponderii curriculei locale) etc. Descentralizarea va susține dezvoltarea unui sistem de învățământ flexibil capabil să furnizeze indivizilor o educație accesibilă și de calitate.

Referitor la acest aspect, problema asigurării calității și implicarea tuturor actorilor implicați în managementul calității devine un element de maximă importanță. În conformitate cu legea privind asigurarea calității în educație (Legea nr. 87/2006), implementarea sistemului de management al calității la nivel național și la nivel de furnizor de educație va fi operaționalizată în anul 2007, sub supravegherea Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP).

În ceea ce privește educația universitară, procesul “Bologna” a determinat restructurarea învățământului universitar pe cele 3 cicluri - licență, masterat, doctorat, această structură fiind introdusă începând cu anul universitar 2005/2006.

Învățarea pe tot parcursul vieții („life long learning”) nu este abordată într-o manieră coerentă și cuprinzătoare la nivel de sistem și de formulare a politicilor în domeniul educației și formării, putând limita, astfel, coerența și flexibilitatea parcurșurilor individuale de învățare de-a lungul vieții. În ciuda progreselor înregistrate în ceea ce privește reglementarea validării învățării anterioare, utilizarea insuficientă a acestor prevederi legale (cu excepția învățământului profesional și tehnic) continuă să rămână una dintre limitele introducerii abordării de tip „pe tot parcursul vieții” în educație și formare. La nivel de formulare a politicilor este necesară o mai mare coerență între politica în domeniul educației și formării profesionale inițiale și politica în domeniul formării profesionale continue (FPC).

Validarea rezultatelor învățării dobândite în diferite contexte de învățare, o articulară mai bună între sistemul de educație și formare profesională inițială și sistemul de FPC, îmbunătățirea modului de definire și a transparenței calificărilor reprezintă aspecte a căror abordare se realizează prin dezvoltarea și implementarea Cadrului Național al Calificărilor. În această direcție pot fi menționate progrese pe linia dezvoltării cadrului instituțional specific (desemnarea Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților ca Autoritate Națională pentru Calificări, iar a Agenției Naționale pentru Calificări în Învățământul Superior și Parteneriatul cu Mediul Economic și Social – ACPART ca autoritate națională pentru dezvoltarea și actualizarea Cadrului Național al Calificărilor în Învățământul Superior). Au fost înregistrate, de asemenea, progrese în ceea ce privește dezvoltarea și activitățile desfășurate de comitetele sectoriale³ (progresele înregistrate de comitetele sectoriale sunt insuficiente și aspectele legate de finanțarea acestora limitează eficacitatea acestora), precum și dezvoltarea și validarea de calificări. Cadrul Național al Calificărilor va crea un sistem transparent de calificări în formarea

³ Comitetele sectoriale sunt structuri de dialog social organizate la nivelul sectoarelor de activitate stabilite de Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților, prin acordul partenerilor sociali reprezentativi la nivel de sector. Comitetele sectoriale contribuie la dezvoltarea și actualizarea calificărilor pe sectoare de activitate.

profesională, care va permite dezvoltarea corelată/coerentă a educației și formării inițiale și continue, într-o abordare pe tot parcursul vieții și care este susținută de partenerii sociali.

Actuala structură a sistemului de educație și formare profesională inițială urmărește să asigure flexibilitatea și deschiderea rutelor individuale de învățare. În ultimii 5 ani, au fost înregistrate o serie de progrese pe linia creșterii atractivității educației și formării profesionale inițiale. Actualul model educațional oferă elevilor atât posibilitatea de a accede către nivele superioare de educație (după clasa a X-a în cazul rutei de profesionalizare progresivă), cât și de a se integra pe piața muncii.

Sistemul de învățământ, în actuala sa structură (în vigoare din anul școlar 2003/2004), a urmărit creșterea accesului la formarea profesională inițială. Ministerul Educației și Cercetării a adoptat o serie de măsuri de natură să îmbunătățească accesul la educație și formare profesională inițială, creșterea atractivității formării profesionale inițiale, asigurarea oportunităților egale în formarea profesională inițială în zone dezavantajate (așa cum sunt zonele rurale). De asemenea, dezvoltarea unui curriculum bazat pe competențe, a unui sistem de certificare orientat spre rezultatele învățării, dezvoltarea unui program pilot de asigurare a calității, îmbunătățirea procesului de planificare strategică, implicarea partenerilor sociali în planificarea și dezvoltarea conținutului educației constituie principalele realizări obținute în domeniul formării profesionale inițiale care sunt pe cale de a fi extinse la nivelul întregului sistem.

Abandonul școlar a crescut de la 21,8% în 2001 la 23,6% în 2004/2005, pentru ca în 2005/2006 să scadă semnificativ până la 20,5%, dar rămâne peste ținta de 10% stabilită la nivel european pentru anul 2010. Ratele relativ mari ale abandonului școlar vor avea un impact semnificativ asupra pieței muncii pe termen mediu și lung. Elevii romi, cei din mediul rural și elevii cu performanțe scăzute sunt categoriile cele mai expuse abandonului școlar.

În **comunitatea romă**, 12% dintre copiii din grupa de vârstă 7-16 ani abandonează școala înainte de absolvire, iar aproximativ 18% dintre ei nu sunt înscriși sau nu frecventează deloc școala. 80% dintre copiii care nu participă la nici o formă de învățământ sunt de etnie romă, ceea ce înseamnă că 28,6% din populația romă este analfabetă. Absența educației preșcolare și a abilităților de comunicare în limba română, specifice majorității populației romă, afectează negativ performanțele școlare ale acestora. Segregarea constituie un subiect sensibil în ceea ce privește accesul egal și participarea copiilor romi la educație. La nivel de politică și de conținut al educației nu se poate vorbi de existența/promovarea segregării. În cazul comunităților romă, pe lângă segregarea geografică, mentalitățile existente la nivelul societății constituie un factor care susține discriminarea/segregarea. Populația de etnie romă este localizată, de regulă, la periferie, cartiere rău famate, sărace, ceea ce conduce la situația în care școlile din aceste zone/comunități oferă condiții precare de infrastructură și conduc la segregare geografică. Persistența unor mentalități discriminatorii în școală și comunitate afectează calitatea educației și performanțele școlare ale copiilor romi. Ca urmare, în școlile în care predomină populația romă, rata de repetenție este, în medie, de 11,3%, situându-se la un nivel superior mediei naționale (3,5%).

În cazul **zonelor rurale**, există dificultăți de acces la educație din cauza posibilităților reduse de acces fizic și condițiilor precare de învățare. Accesul și participarea la educație sunt serios afectate de sărăcia existentă în zonele rurale și de costul relativ ridicat al educației (inclusiv la nivelul educației de bază) pe care aceste comunități nu și-l pot asuma în totalitate.

Conform evaluărilor făcute în 2003 de PISA (Programul Internațional de Evaluare a Elevilor), au fost evidențiate rezultate îngrijorătoare referitoare la nivelul de educație. În 2002, 40% dintre elevii de 15 ani incluși în învățământ aveau un nivel foarte scăzut de instruire. Cauza principală

o constituie proasta calitate a procesului de predare-învățare, și anume: metodologie de predare învechită, nivel scăzut de participare a personalului din învățământ la cursuri de instruire profesională, lipsa de motivație a elevilor datorită relevanței scăzute a produselor educaționale pe piața forței de muncă.

Conform raportului „Al treilea studiu internațional în matematică și științe” (TIMMSS) elaborat în 2003, în comparație cu alte țări, România se află pe o poziție intermediară în ceea ce privește acumularea cunoștințelor de matematică și știință și pe primul loc în ceea ce privește analfabetismul.

În ceea ce privește învățământul superior, odată cu anul universitar 2005-2006 au început să apară schimbări în structura acestuia. În momentul actual, învățământul superior este structurat pe trei cicluri, conform procesului Bologna (licență, masterat, doctorat). În viitorul apropiat se așteaptă implementarea de reforme pentru asigurarea și managementul calității. Rata de înscriere în învățământul superior a crescut de la 27,7% în 2000/2001 la 40,2% în 2004/2005. Participarea crescândă în învățământul superior se explică prin dezvoltarea sistemului privat de învățământ superior, dezvoltarea rețelelor universitare și interesul crescut pentru acest tip de educație, datorită faptului că piața absoarbe mai ușor persoanele cu studii superioare, iar riscul de a nu găsi un loc de muncă este mai mic pentru acestea. Pentru populația rurală, comunitatea romă și alte grupuri vulnerabile, accesul și participarea la educația universitară rămân scăzute datorită costurilor relativ mari ale educației universitare și ratelor mari ale abandonului școlar care afectează aceste grupuri.

Este nevoie de îmbunătățirea standardelor educaționale, precum și de asigurarea calității în vederea sprijinirii dezvoltării de rute educaționale/de învățare flexibile și oferte educaționale adaptate nevoilor individuale și ale pieței forței de muncă, consiliere și îndrumare accesibilă și eficientă, dezvoltarea învățământului tehnic și profesional de bază, sprijin financiar pentru grupurile vulnerabile (ex. romi, alte minoritățile etnice).

Asigurarea calității. Aspectele legate de asigurarea calității în învățământ sunt reglementate de Legea învățământului nr. 84/1995. De asemenea, măsurile de reformă privind sistemul de asigurare a calității în învățământ sunt în plin proces de aplicare. Se pune accent pe acreditare și pe măsurile de evaluare externă a calității, precum și pe aspectele cantitative ale acestui proces. Este nevoie a fi dezvoltate mecanisme interne care să asigure și să gestioneze calitatea proceselor educaționale (din punct de vedere al rezultatelor, cunoștințelor dobândite, aptitudinilor, valorilor și atitudinilor). Progrese în această privință au fost înregistrate anterior anului 2005 în formarea profesională inițială. În ultimii doi ani (2005 și 2006) s-au realizat o serie de progrese pe linia dezvoltării cadrului instituțional de asigurare a calității în sistemul de educație și formare profesională inițială. Au fost create cele două Agenții de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar și, respectiv, în Învățământul Superior. Pentru perioada următoare, se are în vedere dezvoltarea și implementarea de noi standarde, mecanisme de asigurare a calității (bazate pe standarde interne și externe - prevăzute de noul cadru legal adoptat în acest sens în 2005-2006) de către cele două agenții menționate mai sus și de către furnizorii de educație și formare profesională inițială.

Resursele umane din educație. Contrar evoluțiilor din anii precedenți, în 2005/2006 rata personalului calificat în învățământul preșcolar a scăzut ușor, de la 94,7% în 2004/2005 la 94,0%, cu diferențe pe zone de rezidență (96,6% în zonele urbane, comparativ cu 90,7% în zonele rurale). În cazul educației primare rata personalului calificat, cu cca. 1% în 2005/2006 comparativ cu 2004/2005 și se menține pe trendul ascendent înregistrat din 2001/2002. Procentul relativ mai mic al personalului calificat în învățământul din mediul rural comparativ cu

mediul urban rămâne unul dintre factorii cu influență negativă pentru asigurarea accesului la educație de calitate în zonele rurale.

Descreșterea prognozată a populației școlare cu 20% în anul 2013 (comparativ cu anul 2005) va determina efecte serioase asupra rețelei școlare și politicilor de recrutare și calificare a personalului școlar. Se așteaptă ca această tendință demografică să inducă o descreștere a personalului ocupat în educație și formarea profesională inițială cu cca. 10%.

Infrastructura educațională. Infrastructura din învățământ este precară, în ciuda investițiilor făcute prin programe guvernamentale, europene și ale Băncii Mondiale. Clădirile sunt vechi și în stare proastă și au nevoie de lucrări serioase de renovare și modernizare (în 2004, peste 70% din numărul unităților de învățământ necesitau reabilitare; în Regiunea Nord-Est, procentul era de 90,8%, în vreme ce procentul pentru regiunea București-Ilfov era de 32,9%). Lipsa echipamentelor este o problemă majoră în mediul rural. Din punct de vedere tehnic și al utilităților publice, situația cea mai gravă este cea din mediul rural, unde există încă 43 de școli fără curent electric și 2.805 școli fără apă curentă. Mobila și echipamentul școlar pot fi caracterizate drept bune în numai 28% din numărul școlilor, iar în 5–10% din numărul grădinițelor, liceelor și școlilor profesionale situația este gravă. În ultimii doi ani, investițiile în infrastructura educațională au crescut semnificativ comparativ cu perioada 1990-2005.

Tehnologiile informației și comunicațiilor reprezintă un subiect cheie pentru toate nivelurile învățământului de 9 clase. În 2001, doar 30,5% din școli erau conectate la internet. S-au luat măsuri pentru creșterea accesului, iar acum există 10,8 computere personale la 100 elevi la nivelul tuturor școlilor. În licee există 14,3 computere pentru 100 de elevi. Cu toate acestea, diferențele dintre zonele urbane și cele rurale sunt foarte mari. Accesul general la internet în școli rămâne foarte slab – într-un studiu privind accesul la internet România a fost situată pe locul 44 din 104 de state cuprinse în studiu.

Educația și piața forței de muncă. Discrepanțele în ceea ce privește calificarea pe care o asigură învățământul teoretic (la toate nivelurile) și nevoile unei economii bazate pe cunoaștere au consecințe și asupra șomajului în rândul tinerilor (cu 3,5% mai mare în comparație cu rata generală a șomajului). O serie de studii disponibile indică faptul că absolvenților le ia mult timp să intre pe piață și să se adapteze cerințelor de angajare, spre deosebire de persoanele mai în vârstă. Cele mai mici grade de corelare sunt specifice nivelelor intermediare de calificare.

Competitivitatea capitalului uman este direct influențată de instruirea școlară. Între 1999 și 2003, ponderea persoanelor cu vârste între 25–64 ani care absolviseră învățământul secundar a crescut de la 67,9% în 1999 la 70,5% în 2003. Există diferențe între sexe, valori mari, de peste 75%, fiind înregistrate în perioada de referință în cazul bărbaților, în vreme ce în cazul femeilor valorile au fost mai scăzute, stabilizându-se la 65% în 2004. În aceeași perioadă, procentul de persoane cu studii superioare a crescut cu 0,9 puncte până la 9,6%. Procentul este mic (la nivelul anului 1999) în comparație cu alte țări, cum ar fi Statele Unite – 16,4% sau Marea Britanie – 15,4%.

Învățarea pe tot parcursul vieții. Creșterea competitivității capitalului uman poate fi atinsă prin învățarea pe parcursul întregii vieți. Posibilitățile de educație continuă pentru populație sunt puține, opțiunile fiind limitate la învățământul profesional. Oamenii trebuie să poată beneficia de oportunități de studiu pe tot parcursul vieții, care să completeze programele din învățământul obligatoriu. Datorită non-transferabilității calificărilor și a lipsei de recunoaștere dintre diferitele tipuri de învățare, flexibilitatea este redusă, iar opțiunile pe care populația le are la îndemână sunt limitate.

Învățământul pentru adulți trebuie să recunoască competențele dobândite pe piața muncii, să îmbunătățească aptitudinile și calificarea populației care muncește. În mod tradițional se preferă programele de studiu complexe, pe termen lung, în defavoarea studiilor modulare. Cursurile serale și fără frecvență se limitează, de obicei, la programe de tipul “A doua șansă”. Oferta educațională tradițională rămâne extrem de inflexibilă.

Capitolul de analiză privind “Competitivitatea” evidențiază parteneriatele afaceri - educație, iar la capitolul „Educația” se aplică situația inversă. Este nevoie de construirea “unui drum cu sens dublu”, în cadrul căruia să se reunească eforturile ambelor grupuri de parteneri în vederea atingerii scopurilor comune.

Cultura antreprenorială se predă la toate nivelurile curiculei educaționale ca și abilitate orizontală. Angajatorii se implică foarte puțin în elaborarea acestei părți a curiculei, iar legăturile dintre școli și companii private sunt foarte slabe. Practica în companii s-a redus și este din ce în ce mai greu să fie găsit un loc potrivit de angajare într-o companie.

Orientarea și consilierea în educație contribuie la definirea/dezvoltarea unor rute/oportunități flexibile de învățare orientate către piața muncii, rate ridicate de tranziție către nivelurile superioare de educație, creșterea capacității de ocupare și reducerea neconcordanței existente între produsul educațional și cerințele pieței muncii. Analizele și studiile realizate la nivel european⁴ evidențiază contribuția orientării și consilierii la realizarea țintelor Lisabona pentru educație și formare. În România, accesibilitatea orientării și consilierii rămâne limitată la nivelul sistemului de educație și formare profesională inițială, la toate nivelele. Raportul elev/consilier rămâne ridicat în învățământul preuniversitar (peste 800 elevi/consilier în unele regiuni).

Ocuparea și șomajul

Fiind unul dintre cele mai mari orașe din estul Europei, Bucureștiul are capacitatea de a atrage și menține forță de muncă educată, care va asigura dezvoltarea continuă a unei economii bazate pe cunoaștere. Acest lucru îi va conferi țării, per ansamblu, un avantaj competitiv, dar dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere trebuie să se manifeste echilibrat, pentru a asigura dezvoltarea durabilă a întregii țări. Procesele de restructurare și privatizare, migrația internă între mediul urban și rural, precum și emigrarea forței de muncă sunt numai câțiva dintre factorii care au determinat modificări semnificative ale pieței forței de muncă din România.

Numărul persoanelor tinere sub vârsta de muncă a scăzut, lucru care va avea un efect covârșitor asupra furnizării de forță de muncă în anii următori. Efectul acestor schimbări s-a făcut deja simțit; se manifestă o lipsă de competențe care a condus la reducerea disponibilității forței de muncă calificate, în special în zonele urbane, unde s-au creat noi locuri de muncă și există potențial de creștere. Declinul acestei categorii a populației, ca urmare a intensificării migrației, și creșterea numărului pensionarilor agravează și mai mult situația. Consecința acestei stări de fapt este creșterea coeficientului de dependență la 2,27 persoane în vârstă de muncă pentru fiecare copil sau vârstnic. Această evoluție determină creșterea presiunii asupra serviciilor de sănătate și a serviciilor sociale.

Forța de muncă ocupată. Schimbările demografice și restructurarea economică (vezi Tabelul nr. 9), care au dus la o reducere a forței de muncă ocupate, au contribuit totodată la creșterea șomajului, însoțită de o scădere a calificărilor necesare în sectoarele în creștere. Profilul

⁴ Comisia Europeană, “Education and training 2010”, Working Group “Lifelong Guidance”, Raport de progres, decembrie 2004.

demografic rămâne, totuși, ușor mai defavorabil comparativ cu țările UE-25, unde proporția populației aparținând grupelor de vârstă active din punct de vedere economic (15–64 ani) este de 70,2%, față de 62,4% în România. În cadrul populației totale cu vârstă cuprinsă între 15 și 64 de ani, numai 57,7% reprezintă populație ocupată, comparativ cu 63,8% în UE-25 și 65,2% în UE-15.

Tabelul nr. 9
Principalii indicatori privind ocuparea în perioada 1999 – 2005 (medii anuale)

Indicator / An	România							UE-25	UE-15
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005	2005
Total populație activă (mii persoane)	11.566	11.585	11.447	10.079	9.915	9.957	9.851		
Rată de activitate grupa 15-64 ani (%)	68,7	68,6	67,5	63,6	62,4	63,2	62,4	70,2	71,0
Total populație ocupată (mii persoane)	10.776	10.764	10.697	9.234	9.223	9.158	9.147		
Rata ocupării grupa 15-64 ani (%)	63,5	63,2	62,6	58,0	57,8	57,9	57,7	63,8	65,2
Rata șomajului conform BIM (%)	6,8	7,1	6,6	8,4	7,0	8,0	7,2	8,8	7,9
Rata șomajului de lungă durată conform BIM (%)	3,0	3,6	3,2	4,5	4,3	4,7	4,0	3,9	3,3
Rata șomajului în rândul tinerilor (%)	18,8	18,6	17,5	21,7	18,5	21,0	19,7	18,2	15,6

Sursa: Pentru UE-25, UE-15: EUROSTAT, New Cronos 2005

Pentru RO: Institutul Național de Statistică, Ancheta asupra forței de muncă din gospodării (AMIGO), datele pentru 2002-2005 au fost extinse pe baza Recensământului populației și locuințelor din martie 2002

La nivel regional, cele mai mari rate ale ocupării forței de muncă se înregistrează în regiunile Nord-Est, Sud-Vest Oltenia și București-Ilfov (respectiv 61,5%, 60,1% și 59,4%), în timp ce cele mai scăzute rate sunt în regiunile Centru (54,2%) și Sud-Est (54,7%) – vezi Tabelul nr. 10. Trebuie subliniat faptul că ratele ridicate din regiunile Nord-Est și Sud-Vest se datorează “protecției” oferite de așa-numita ocupare de subzistență din zonele rurale, de care beneficiază ambele regiuni (cel mai mare procent de persoane ocupate în agricultură, cu tendințe de descreștere în perioada 1999-2005).

Tabelul nr. 10
Rata de ocupare a forței de muncă la nivel regional
(grupa de vârstă 15-64 ani)

- % -

Regiune	Rata de ocupare a forței de muncă						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nord - Est	65,9	66,1	65,5	60,1	59,9	62,4	61,5
Sud - Est	60,3	60,3	59,5	55,3	55,8	54,7	54,7
Sud	64,6	64,4	63,7	58,2	58,1	58,1	58,1
Sud – Vest	68,6	68,6	69,0	61,8	62,0	59,9	60,1
Vest	62,8	62,1	61,2	57,6	57,1	56,9	56,6
Nord – Vest	63,5	63,2	63,8	57,8	57,2	56,1	56,0
Centru	59,7	59,7	59,7	55,9	55,2	53,9	54,2
București - Ilfov	62,0	60,2	57,0	56,9	56,5	59,7	59,4
România	63,5	63,2	62,6	58,0	57,8	57,9	57,7

Sursa: INS, Ancheta asupra forței de muncă din gospodării (AMIGO)

*) Datele referitoare la perioada 1999-2001 nu sunt comparabile cu seriile de date 2002-2005 datorită revizuirii definițiilor pentru principalele categorii de populație (populația activă, inactivă, populația ocupată și șomerii)

În perioada 2002-2005, ponderea populației ocupate în sectorul agricol a scăzut cu 4,2 puncte procentuale, fenomen parțial compensat de creșterile înregistrate în sectorul serviciilor. Aceste evoluții afectează în mod diferit regiunile de dezvoltare și au un impact deosebit asupra dezvoltării lor economice (vezi Tabelul nr. 11). Dacă se consideră industria construcțiilor drept

un barometru al investițiilor și schimbării, se poate observa că regiunile Vest, Nord-Vest și București–Ilfov sunt motoarele schimbării economice. Acest lucru se vede și în dezvoltarea pe care aceste regiuni au înregistrat-o în sectorul serviciilor. Totuși, regiunea Vest are un profil diferit, înregistrând o dezvoltare accentuată în ceea ce privește ocuparea forței de muncă în industrie, spre deosebire de servicii, unde s-a înregistrat chiar o mică scădere.

Tabelul nr. 11

Evoluții la nivel regional în perioada 1997– 2005

- mii persoane -

REGIUNE	Total	Agricultură	Industrie	Construcții	Servicii
România	-784,4	-751,1	-398,1	-19,7	+384,5
1. Nord – Vest	-190,4	-140,4	-70,2	-5,8	+26,0
2. Sud – Est	-132,4	-109,3	-30,7	-2,8	+10,4
3. Sud	-201,1	-136,6	-85,7	-7,3	+28,5
4. Sud - Vest	-155,0	-103,3	-41,9	-16,4	+6,6
5. Vest	-63,2	-66,3	+7,2	+0,6	-4,7
6. Nord - Vest	-48,6	-106,4	-18,4	+3,0	+73,2
7. Centru	-107,8	-79,9	-95,6	-5,4	+73,1
8. București - Ilfov	+114,1	-8,9	-62,8	+14,4	+171,4

Sursa: INS, Balanța Forței de Muncă

Schimbările în ceea ce privește ocuparea forței de muncă sunt reflectate și de migrația populației din zonele rurale către zonele urbane și se corelează cu crearea de noi locuri de muncă în mediul urban. Aceste cifre demonstrează decalajele care există între Regiunea București–Ilfov și celelalte regiuni din țară, decalaje determinate și de dezvoltarea sectorului serviciilor, în special în domeniul telecomunicațiilor.

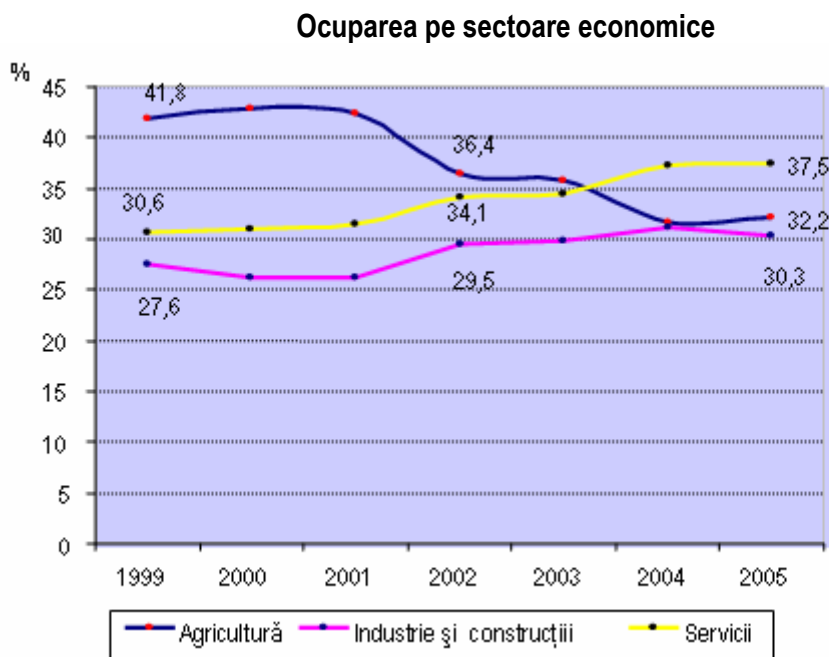
Ocuparea pe grupe de vârstă. Grupa de vârstă 15–24 ani a înregistrat o scădere a ratei ocupării cu 4,9 puncte procentuale în perioada 2002–2005, ajungând la o rată de 25,6% în anul 2005, mai mică decât în UE-25 (36,8%). Grupa de vârstă 25–54 ani a înregistrat o creștere cu 0,5 puncte procentuale în perioada 2002–2005, ajungând la 73,3% în 2005, de asemenea mai mică decât media UE-25 (77,2%). Grupa de vârstă 55–64 ani a înregistrat o creștere a ratei de ocupare cu 1,7 puncte procentuale, ajungând la valoarea de 39,4% în 2005, față de 42,5% în UE-25. În 2005, având rata ocupării 39,4% pentru populația de vârstă 55–64 ani, România se situează la o distanță de 10,6 puncte procentuale de obiectivul Lisabona pentru 2010, și anume o rată de ocupare de 50% pentru acest grup țintă.

Ocuparea femeilor. În perioada 2002–2005, numărul femeilor ocupate a scăzut de la 4.203 mii la 4.136 mii persoane. De asemenea, în 2005 rata ocupării în rândul femeilor cu vârste cuprinse între 15–64 ani a fost de 51,5%, cu 12,4 puncte procentuale mai mică decât rata ocupării bărbaților (63,9% în 2005). Această rată este cu 8,5 puncte procentuale mai mică decât obiectivul Lisabona pentru 2010. În ceea ce privește ocuparea cu program de lucru parțial, în comparație cu indicatorii UE, diferențele sunt mari. Ponderea femeilor cu program de lucru parțial în numărul total al femeilor ocupate în România a fost de numai 10,5% în 2005, față de 32,4% în UE-25. Este de menționat faptul că aceeași pondere scăzută a ocupării cu program de lucru parțial se înregistrează și în cazul bărbaților.

Ocuparea pe sectoare economice. Restructurarea industrială de după 1989 a dus la menținerea unui nivel constant al ocupării în agricultură de aproximativ 41% până în anul 2001, pentru a scădea apoi în perioada 2002–2004 de la 36,4% la 31,6%. În 2005, ponderea populației ocupate în agricultură, inclusiv în silvicultură și pescuit, a înregistrat o ușoară creștere la 32,2%. Între 2002–2005 s-a înregistrat o creștere a ponderii populației ocupate în

sectorul serviciilor, de la 34,1% la 37,5%. Ocuparea în industrie și construcții a crescut de la 29,5% în 2002 la 30,3% în 2005.

Figura nr. 5

Sursa: Pentru UE-25, UE-15: EUROSTAT, New Cronos 2005

Pentru RO: Institutul Național de Statistică, Ancheta asupra forței de muncă din gospodării (AMIGO), datele pentru 2002, 2003, 2004 și 2005 au fost extinse pe baza Recensământului populației și locuințelor din martie 2002

*) Seria de date privind perioada 1999-2001 nu este perfect comparabilă cu seria de date pentru perioada 2002-2005, ca urmare a revizuirii definițiilor privind principalele categorii de populație (activă, inactivă, angajată, șomeră).

O altă trăsătură este creșterea constantă a ponderii ocupării în sectorul privat (de la 69,9% în 2002 la 76,6% în 2005), însoțită de scăderea corespunzătoare a ponderii persoanelor ocupate în sectorul public (de la 24,8% la 21,0% în 2005). S-a înregistrat, de asemenea, o scădere a ponderii lucrătorilor pe cont propriu în totalul populației ocupate (de la 38,3% în 2002 la 35,5% în 2005); în această categorie sunt incluse persoanele implicate în agricultura de subzistență.

Estimările recente indicau faptul că ocuparea în economia subterană se ridica la 1–1,2 milioane persoane, ceea ce reprezintă cca. 11% din totalul populației ocupate. Aceste date nu includ agricultura de subzistență. Datorită naturii sale, nivelul ocupării în acest sector este greu de cuantificat, iar evaluările sunt îngreunate de migrația forței de muncă în afara granițelor, care este privită ca o alternativă la munca „neînregistrată” la nivel național. Cu toate acestea, introducerea cotei unice de impozitare începând cu ianuarie 2005 a avut un efect semnificativ, cca. 20% din forța de muncă ocupată în economia subterană fiind oficializați.

Ocuparea după nivelul de educație. La 16 ani după începerea etapei de tranziție către economia de piață, distribuția populației ocupate în funcție de nivelul educațional reflectă atât structura actuală a economiei românești, cât și proporția mică a populației cu studii superioare. În anul 2005, persoanele cu studii medii reprezentau 61,0% din populația ocupată față de 59,3% în anul 2002. Sectoarele cu valoare adăugată mare în economia românească se confruntă cu probleme în a găsi și recruta personal calificat. Pondere a populației ocupate cu un nivel scăzut de educație s-a redus (de la 30,3% în 2002 la 26,4% în 2005). Acest grup este alcătuit în principal din lucrători în vârstă, care se retrag treptat de pe piața forței de muncă.

Proporția persoanelor ocupate cu studii superioare a crescut constant, de la 10,4% în 2002 la 12,6% în 2005. Creșterea numărului de absolvenți ai instituțiilor de învățământ mediu este aproximativ egală pentru toate nivelurile economice, ceea ce a condus la o rată crescută a persoanelor cu studii medii care accesează piața muncii.

În 2005, în Regiunea București-Ilfov 30,2% din populația ocupată avea studii superioare și doar 9,9% avea nivel scăzut de educație. În celelalte regiuni diferențele sunt mai mici, dar se înregistrează variații mari în regiunea Nord-Est, unde doar 9,3% din populația ocupată avea studii superioare și 35,9% avea un nivel scăzut de educație. În Regiunea Centru doar 16,7% din populația ocupată avea un nivel scăzut al educației.

Investițiile companiilor în dezvoltarea și instruirea resurselor umane. Nu există date suficiente cu privire la formarea profesională în interiorul companiilor (tipul și nivelul) sau cu privire la nivelul investițiilor pe care companiile le fac în formarea profesională continuă. Datele existente sugerează faptul că în 1999 doar 11% din numărul companiilor ofereau cursuri de formare profesională pentru angajați (în aceeași perioadă, media UE-15 era de 70%). Procentul companiilor care aveau o politică de formare profesională continuă era de doar 7,6%. Cele mai mari rate de participare la formarea profesională s-au înregistrat în sectorul transport, sectorul financiar bancar și în asigurări. Cele mai scăzute rate au fost înregistrate în construcții și comerț. Accesul la astfel de cursuri a fost mai mare pentru angajații cu studii superioare în poziții de management sau administrative, comparativ cu grupul profesional reprezentat de tehnicieni. Fondurile pe care companiile le-au alocat pentru cursuri au reprezentat 0,9% din costurile indirecte de personal și 0,3% din costurile totale cu forța de muncă.

Motivele pentru care companiile nu sunt foarte interesate de **formarea profesională** sunt costurile ridicate ale acestor cursuri și lipsa disponibilității la nivel local. Cursurile de instruire oferite tind să se adreseze mai degrabă nevoilor individuale și nu celor ale angajatorilor. Sunt foarte puține companiile care mențin o legătură permanentă cu cei care furnizează astfel de cursuri. Cea mai mare cerere este pentru cursurile modulare, pe termen scurt, care oferă certificate de calificare recunoscute la nivel național. Studiile efectuate cu privire la cererea de cursuri de instruire profesională indică faptul că există interes și motivație pentru astfel de cursuri, dar finanțarea reprezintă o piedică. Majoritatea companiilor românești consideră că responsabilitatea finanțării unor astfel de cursuri nu este a companiei, ci este mai degrabă o responsabilitate individuală.

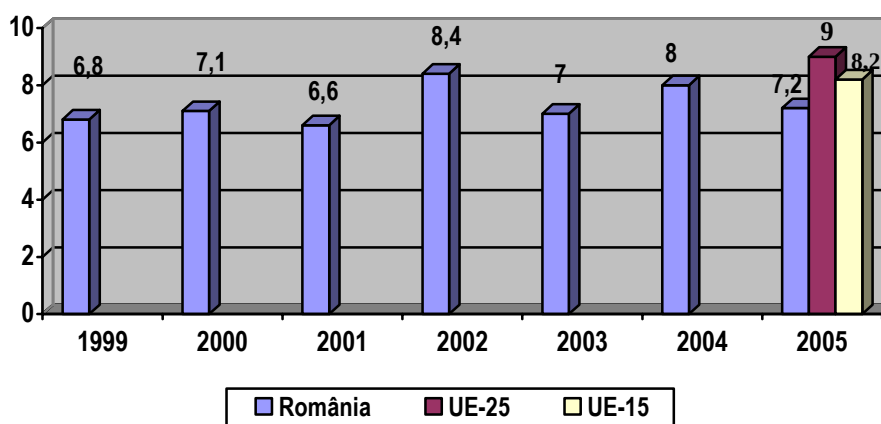
În perioada 1998–2005, formarea profesională în sectorul serviciilor a crescut, în vreme ce în agricultură a scăzut. Această tendință reflectă investițiile naționale și străine, care au avut un impact asupra pieței locurilor de muncă.

Sănătatea și siguranța la locul de muncă. Legislația națională prevede că angajatorul este singurul responsabil de luarea măsurilor care să asigure sănătatea și siguranța oamenilor la locul de muncă. Legislația stabilește sistemul de asigurări împotriva accidentelor de muncă și bolilor profesionale, ca formă de protecție socială, sistem care a devenit funcțional la 1 ianuarie 2005. În unele domenii, riscul de vătămare este mai mare, iar numărul accidentelor de muncă este încă prea ridicat. Cultura prevenirii riscurilor este încă insuficient dezvoltată în mediul de afaceri.

Șomajul. Ratele șomajului înregistrat au crescut de la aproape zero la începutul perioadei de tranziție, până la un maxim de 11–12% în perioada 1991–1994. De atunci, economia a crescut, iar rata șomajului BIM a scăzut, atingând 7% în 2003, 8% în 2004 și 7,2% în 2005.

Figura nr. 6

Rata șomajului BIM 1999-2005

Sursa: Pentru UE-25, UE-15: EUROSTAT, New Cronos 2005

Pentru RO: INS, Ancheta asupra forței de muncă din gospodărie (AMIGO), datele pentru 2002, 2003, 2004 și 2005 au fost extinse pe baza Recensământului populației și locuințelor din martie 2002

*) Seria de date privind perioada 1999-2001 nu este perfect comparabilă cu seria de date pentru perioada 2002-2005, ca urmare a revizuirii definițiilor privind principalele categorii de populație (activă, inactivă, angajată, șomeră).

Datele disponibile pentru anul 2005, în comparație cu anul 2004, indică următoarea situație:

- Scăderea ratei șomajului BIM (7,2% față de 8,0%) și a șomajului de lungă durată (de la 58,9% din total la 56,2%);
- Descreșterea ratei șomajului BIM în rândul tinerilor cu 1,3 puncte procentuale (de la 21% la 19,7%);
- Creșterea populației ocupate în construcții și servicii;
- Creșterea constantă a populației ocupate în sectorul privat (76,6% în 2005 față de 73,0% în 2004).

În perioada 1999–2005, numărul de șomeri BIM în zonele urbane a scăzut mai mult decât în zonele rurale. Rata șomajului BIM a scăzut de la 11,2% în 2002 la 8,8% în 2005 în zonele urbane, și a scăzut de la 5,4% în 2002 la 5,2% în 2005 în zonele rurale, cu variații de evoluție în acest interval de timp.

Există mari variații ale situației șomajului între diferitele regiuni, datorită factorilor reziduali ai structurării economice. Economii regionale mai dinamice (ex. București–Ilfov) s-au transformat cu mai mult succes și se bazează mai puțin pe măsuri de subzistență. Regiunile mai puțin dezvoltate rămân slabe și sunt caracterizate de un nivel ridicat al șomajului ascuns (în 2005, cele mai mari rate ale șomajului s-au înregistrat în Regiunea Sud (9,2%) și în Regiunea Centru (8,4%); cele mai mici rate s-au înregistrat în Regiunea Nord–Est (5,7%) și Nord–Vest (5,9%).

Șomajul BIM de lungă durată a scăzut de la 4,5% în 2002 la 4,0% în 2005. Comparativ, în 2005, rata șomajului de lungă durată în UE-25 a fost de 3,9%, iar în UE-15 de 3,3%. În România, între 2002 și 2005, șomajul de lungă durată a afectat mai mulți bărbați decât femei. Rata înregistrată a șomajului de lungă durată a fost mai mare în zonele urbane decât în cele rurale, ca urmare a problemelor de contabilizare. În perioada 2002-2005 rata șomajului BIM de lungă durată a fost mai mare în rândul bărbaților și al persoanelor din mediul urban. Rata șomajului BIM de lungă durată în rândul tinerilor a înregistrat o scădere de la 14,7% în 2002 la

13,1% în 2005, fiind însă de 4 ori mai mare față de nivelul înregistrat pentru șomerii în vârstă de 25 ani și peste (3,3%).

Serviciul Public de Ocupare

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) este instituția responsabilă pentru instruirea, plasarea pe piața muncii și consilierea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. ANOFM a fost înființată în 1999 ca o instituție publică cu o conducere tripartită, în scopul implementării politicilor naționale de ocupare și în scopul conformării la cele mai importante cerințe în privința calității organizării și în privința calității serviciilor de ocupare adresate șomerilor.

În scopul eficientizării și modernizării serviciilor de ocupare, ținând cont și de recomandările Documentului Comun de Evaluare a politicii de ocupare a forței de muncă (Joint Assessment Paper – JAP) privind modernizarea Sistemului Public de Ocupare, ANOFM și-a direcționat intervențiile pentru dezvoltarea rețelei teritoriale de agenții și pentru apropierea de clienți a serviciilor oferite prin agențiile locale și punctele de lucru. Structura teritorială a ANOFM conține 42 de agenții județene pentru ocupare, 89 de agenții locale pentru ocupare și 175 de birouri de lucru. Pentru a fi în măsură să ofere servicii de formare profesională pentru persoanele șomere, în cadrul structurii ANOFM au fost înființate 6 centre regionale pentru formarea profesională a adulților, 20 de centre județene pentru formarea profesională și un centru pentru formarea profesională a personalului ANOFM. De asemenea, la nivelul structurii teritoriale a ANOFM există 173 de Centre de informare profesională și consiliere. Cu toate acestea, infrastructura necesară pentru furnizarea serviciilor de ocupare pe piața muncii nu este încă suficient consolidată.

Începând cu anul 2001, activitatea ANOFM și a unităților sale subordonate acționează pe baza unor programe anuale de ocupare și pe baza unor indicatori de performanță. În 2002 ANOFM a făcut primii pași către modernizarea și managementul serviciilor oferite, prin dezvoltarea și aprobarea „Strategiei pentru îmbunătățirea calității serviciilor de ocupare”.

Valoarea totală a resurselor financiare alocate pentru intervalul 2003-2005 pentru modernizarea Serviciului Public de Ocupare (SPO) a fost insuficientă și sunt necesare în continuare investiții substanțiale pentru organizarea modernă a spațiilor de acces liber al clienților, formarea profesională a personalului agenției, elaborarea documentației individuale privind serviciile de ocupare, oferta de locuri de muncă și formare profesională pentru clienți, pregătirea documentelor necesare pentru accesarea serviciilor oferite și stabilirea unui contact direct și confidențial cu agenții de ocupare.

Resursele financiare insuficiente, precum și lipsa spațiului propriu pentru desfășurarea programelor de formare profesională, au fost un obstacol real în dezvoltarea competențelor personalului SPO, ceea ce ar fi permis concordanța aptitudinilor personale cu nevoia de asigurare de servicii specializate. Față de 2004, când numărul funcționarilor publici care au participat la cursuri de formare profesională a fost de circa 30% din numărul total, în 2005 procentajul a fost de numai 25%. Această pondere nu este suficientă, dat fiind faptul că prin specializarea personalului ANOFM se dorește să se realizeze următoarele: o îmbunătățire continuă a competențelor profesionale privind piața muncii; dezvoltarea aptitudinilor personalului de abordare a muncii „față în față” cu clienții (individual sau în grupuri), precum și a aptitudinilor de dezvoltare a unor parteneriate cu toți actorii majori pe piața muncii (autoritățile locale și județene, parteneri sociali, ONG-uri); îmbunătățirea continuă a cunoștințelor în domeniul TIC, dezvoltarea competențelor pentru monitorizarea implementării măsurilor active etc.

În vederea oferiți posibilității de a găsi locurile de muncă vacante în întreaga țară, SPO a lansat în anul 2000 „Serviciul electronic de mediere”. Acest program a fost extins până la nivelul agențiilor locale, dar nu mai corespunde evoluțiilor și cerințelor pieței muncii. Actualmente, programul trebuie modernizat și ajustat pentru a deveni un instrument real de căutare activă de locuri de muncă și de păstrare a unui contact permanent între beneficiari și piața muncii.

În cadrul sistemului ANOFM de informare profesională și consiliere, în anul 2005 au fost consiliate 111.045 persoane aflate în căutarea unui loc de muncă, din cadrul celor înregistrate la agențiile de ocupare (ceea ce reprezintă 17,14% din numărul total al șomerilor aflați în evidențele ANOFM). 5.737 persoane din evidențele ANOFM au fost consiliate prin furnizori privați contractați de structurile ANOFM, conform legislației.

Formarea profesională reprezintă de asemenea una dintre cele mai importante măsuri active implementate de ANOFM pentru creșterea ratei de ocupare. În anul 2005, ANOFM a organizat 2.194 cursuri de formare, în cadrul cărora au fost instruite 42.996 persoane, dintre care 39.932 șomeri înregistrați la agențiile de ocupare (12.256 din mediul rural și 1.601 persoane de etnie Roma). După absolvirea cursurilor, 16.096 persoane au fost angajate.

În ciuda rolului important al măsurilor active pentru a putea răspunde cerințelor actuale ale pieței muncii și pentru anticiparea schimbărilor viitoare pe piața muncii, cheltuielile cu măsurile active în cadrul PIB au scăzut ușor în ultimii ani de la 0,16% în 2003 la 0,11% în 2005. Cheltuielile cu măsurile active în cadrul Fondului Asigurărilor de Șomaj au reprezentat 19% în 2005, comparativ cu 16,5% în 2004.

Implementarea politicilor active de ocupare, pornind de la creșterea capacității instituționale a ANOFM de a furniza servicii de calitate pe piața muncii, a avut efecte imediate, reflectate în menținerea ratei șomajului în limite rezonabile. Pe termen lung, impactul politicilor de ocupare se va manifesta prin creșterea ratei de ocupare și, de asemenea, prin creșterea calității forței de muncă în ceea ce privește pregătirea profesională adecvată în vederea asigurării competențelor cerute pe piața europeană a muncii.

Excluziunea socială

Sistemul de protecție socială oferă măsuri de sprijin care se adresează nevoilor personale, iar ameliorarea serviciilor a rezultat în soluții rapide, eficiență crescută și minimizarea riscului de excluziune socială. Cadrul legislativ actual promovează incluziunea socială și accesul la drepturi fundamentale, cum ar fi asistența socială, locul de muncă, sănătatea, educația etc.

În același timp, s-au elaborat programe de sprijinire a familiilor, a copiilor și a altor grupuri vulnerabile, precum și a minorităților etnice. Nevoile identificate sunt: dezvoltarea serviciilor sociale astfel încât să se evite fragmentarea serviciilor, suplimentarea resurselor și o mai bună utilizare a acestora, instruire în vederea identificării nevoilor persoanelor aflate în dificultate, creșterea numărului de ONG-uri ca furnizori de astfel de servicii. Slăbiciunile capacității administrative pun în pericol dezvoltarea și coeziunea socială și economică. Până în prezent s-au făcut progrese mari în acest sens, prin elaborarea cadrului legislativ și a unei politici coerente, în scopul construirii unei economii bazate pe cunoaștere.

Grupurile sociale supuse riscului de marginalizare socială sunt în special copiii din sistemul de protecție al statului, tinerii de peste 18 ani care părăsesc centrele de protecție, populația romă, persoanele cu dizabilități și foștii deținuți. Toate aceste categorii dezavantajate se confruntă cu

multe probleme de integrare socială sau de reintegrare pe piața muncii. Aceste grupuri sunt, de asemenea, afectate de discriminare în ceea ce privește accesul la educație, lucru care le micșorează șansele de a beneficia de oportunitățile pe care le oferă piața muncii. Accesul egal la educație și încurajarea incluziunii sociale a persoanelor ce aparțin categoriilor vulnerabile, a grupurilor etnice sau a populației rome sunt măsuri care au fost demarate, dar trebuie continuate, astfel încât piața forței de muncă să poată beneficia de rezultatele lor în viitor, iar aplicarea lor să conducă la consolidarea coeziunii sociale.

Tinerii de peste 18 ani care părăsesc instituțiile de protecție ale statului se confruntă cu lipsa accesului la locuințe, precum și cu dificultăți de integrare în rândurile forței de muncă, în special din cauză că nu au aptitudinile profesionale necesare. O altă categorie vulnerabilă este aceea a “copiilor străzii”, care se confruntă cu probleme legate de integrarea socială, exploatare pe piața forței de muncă, abandon școlar. De asemenea, există copii implicați în trafic de persoane și criminalitate infantilă.

Politica de integrare a copiilor cu dizabilități nu funcționează încă așa cum ar trebui. Totuși, aproximativ 30% dintre aceștia (cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani) sunt în prezent integrați în școlile publice. Se promovează, de asemenea, măsuri alternative de facilitare a accesului egal la educație.

Numărul persoanelor cu dizabilități ocupate este redus, din cauza discriminării, lipsei oportunităților, a educației și a aptitudinilor profesionale. De asemenea, problemele legate de accesul fizic reduc oportunitățile de care ar putea beneficia aceste persoane. Persoanele cu dizabilități care locuiesc în centre specializate suferă din cauza lipsei de personal calificat, de servicii sociale și de teama de a deveni instituționalizați.

Famiiliile mono-parentale și cele cu mai mult de doi copii sunt mai expuse riscului sărăciei și al excluderii, lucru care le inhibă participarea la viața socială și economică.

Minoritățile etnice reprezintă 10,5% din populația României. Cea mai numeroasă minoritate etnică este cea maghiară, care numără 1,4 milioane de persoane, ceea ce reprezintă 6,6% din populația totală a țării (conform datelor oferite de ultimul recensământ din 2002).

Recensământul din anul 2002 a indicat existența unei comunități rome ce număra 535.140 persoane (2,5% din populație), din punct de vedere numeric fiind a doua etnie minoritară din România. Comparativ, în 1992 populația romă reprezenta doar 1,8% din populația totală. Acest grup etnic se confruntă cu o gamă largă de probleme, cum ar fi: condiții și unități de învățământ inadecvate, ceea ce duce la o participare redusă la educație, lipsa de aptitudini și experiență pe piața muncii, participarea redusă la economia formală, un număr foarte mare de copii, lipsa locuințelor și condiții de trai foarte precare, lipsa documentelor de identitate, precum și starea de sănătate mai proastă decât a restului populației. De asemenea, cei care locuiesc la țară nu au pământ în proprietate. Populația romă este victima unui adevărat cerc vicios și a marginalizării, datorate lipsurilor majore. Toate aceste privațiuni alimentează prejudecățile și duc la discriminare și excludere socială.

Slaba participare la procesul de învățământ reduce șansele de integrare pe piața muncii. Pentru a combate acest efect, cursurile serale și cele cu frecvență redusă pot rezolva nevoile de educație ale grupurilor care se confruntă cu excluderea socială, așa cum este și cazul etniei rome, pentru care Ministerul Educației și Cercetării derulează programe specializate.

Doar 22,9% din populația romă este activă economic, iar dintre aceștia 71,5% au un loc de muncă. În 2003, ANOFM a organizat târguri de locuri de muncă pentru populația romă. La prima ediție au fost oferite 8.243 de locuri de muncă pentru romi și 633 pentru persoanele

supuse riscului de marginalizare socială. La târgul din 2004, etnia romă a beneficiat de o ofertă de 11.304 de locuri de muncă, în timp ce persoanele cu risc de marginalizare au beneficiat de o ofertă de 268 de locuri de muncă. La eveniment au participat 9.845 de persoane de etnie romă, dintre care 2.257 au fost angajate.

Egalitatea de șanse între femei și bărbați

În anul 2002, populația feminină a țării avea o pondere de 51,3% în totalul populației. Raportul din 2004 privind dezvoltarea umană, pregătit de Programul ONU pentru Dezvoltare, plasează România pe locul 69 în Indexul Dezvoltării Umane care include 175 de țări. În indexul privind diferențele între sexe, România a fost plasată pe locul 56 din 175. Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Bărbați și Femei a fost înființată în 2005 cu scopul de a elabora Planul Național de Acțiune în domeniu și de a monitoriza egalitatea de șanse. Strategia Națională privind Egalitatea de Șanse între bărbați și femei a fost aprobată prin HG nr. 319/2006, hotărâre care a stabilit totodată condițiile de implementare ale acestei strategii. Această reglementare va determina creșterea atenției acordate egalității de șanse, ajungându-se astfel la îmbunătățirea condițiilor de muncă, la protecție socială și responsabilizarea angajatorilor. Inspekția Muncii și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării au sarcina de a face inspecții și de a controla legislația și implementarea.

Șomajul în rândul femeilor. În perioada 2002–2005, rata șomajului în rândul femeilor a fluctuat între 7,7% în 2002 și 6,4% în 2005. În UE-25 și UE-15, ratele șomajului feminin erau de 9,8% și respectiv 8,9% în anul 2005. Spre deosebire de situația femeilor în perioada menționată anterior, rata șomajului în rândul bărbaților a fost constant mai mare (cu 1,2 puncte procentuale în 2002, 1,1 puncte procentuale în 2003, 2,1 puncte procentuale în 2004 și 1,3 puncte procentuale în 2005). În ceea ce privește rata șomajului BIM în 2005, pentru grupa de vârstă 15–24 ani, aceasta a fost de 20,5% în cazul bărbaților și 18,4% în cazul femeilor. Pentru aceeași categorie de vârstă, în comparație cu 2002, rata șomajului de lungă durată (șase luni și peste) a scăzut în cazul femeilor cu 3,7 puncte procentuale, iar în cazul bărbaților cu 0,2 puncte procentuale.

Veniturile femeilor. În perioada 1999–2003, salariile femeilor din România au variat între 82 și 83% din cele ale bărbaților, dar au crescut la 87% în 2005. Studiile efectuate în 2005 arată că 67,6% din femeile ocupate lucrau în industrie, în special în industria alimentară și textilă, având salarii sub salariul mediu brut pe economie.

Sănătate și bunăstarea socială

În ultimii zece ani, ratele natalității și mortalității s-au modificat, lucru care va afecta dezvoltarea demografică a țării și piața forței de muncă. Rata natalității a scăzut de la 13,6‰ în 1990, la 10‰ în 2004. De asemenea, rata mortalității a crescut de la 10,6‰ în 1990 la 11,9‰ în 2004. În perioada 2002–2004, speranța de viață medie în România era de 71,32 de ani, cu diferențe semnificative între bărbați și femei. Prin comparație, speranța medie de viață în UE-15 este de peste 75 de ani pentru bărbați și 80 pentru femei.

Din cauza lipsei de spații și dotări, sistemul de sănătate nu a putut contracara aceste evoluții. În aceste condiții, infrastructura de sănătate a țării trebuie dezvoltată. De asemenea, trebuie promovată furnizarea eficientă de servicii, ceea ce va ajuta la dezvoltarea economică a regiunilor. Aceste acțiuni vor viza îmbunătățirea diverselor niveluri de servicii și furnizarea de tehnologie adecvată, în vederea modernizării serviciilor medicale. Acest lucru se va concretiza în asistență primară de mai bună calitate, chirurgie neinvazivă, medicină la distanță și potențial de reducere a costurilor prin utilizarea serviciilor on line.

Infrastructura spitalicească. Clădirile spitalelor din România sunt vechi de 50-100 de ani, unele chiar mai vechi. Cele mai multe dintre ele nu au beneficiat de o expertiză care să stabilească riscul în caz de cutremur, iar starea generală a serviciilor de sănătate este caracterizată ca fiind extrem de slabă. România nu are echipamente super performante, iar cele considerate a fi performante nu reprezintă decât 50% din necesar.

La nivelul anului 2002, în comparație cu situația noilor state membre, infrastructura de sănătate a României era deficitară, în special în ceea ce privește unitățile de asistență medicală la 100.000 de locuitori, acest indicator având jumătate din valoarea celui din NSM-10. În același timp, volumul de investiții străine în sistemul de sănătate este foarte mic (0,05% din paturile de spital aparțineau mediului privat, proporția fiind de 3,56% în NSM).

Lipsa investițiilor în sistemul de sănătate se reflectă și în situația sistemului medical de urgență. Acesta operează prin intermediul spitalelor de urgență, al departamentelor de urgență existente în spitalele județene și al serviciilor de ambulanță. Este necesar să se dezvolte un sistem integrat de spitale regionale, care să se concentreze asupra cazurilor grave și a urgențelor.

Există inechități în ceea ce privește accesul la servicii medicale a populației din mediul rural, față de cel din mediul urban. În mediul rural, numărul de doctori raportat la populație este de aproape 6 ori mai mic decât în mediul urban. Există, de asemenea, și diferențe regionale semnificative în ceea ce privește furnizarea de servicii medicale. Speranța de viață în zonele urbane este mai mare decât în cele rurale. De asemenea, populația de la sate îmbătrânește, iar acest lucru îngreunează și mai mult accesul și așa limitat la servicii medicale pentru populație. Există multe persoane care nu au fost înscrise pe listele medicilor de familie, deși, conform legii, beneficiază de asigurare de sănătate.

Dezvoltarea informatizării și a serviciilor de sănătate on-line va contribui semnificativ la reforma sistemului de sănătate, ducând la performanțe mai bune, integrare, accesibilitate, eficiență și echitate.

Serviciile medicale de urgență. Aceste servicii operează în cadrul departamentelor de urgență din spitalele județene, al serviciilor de ambulanță și SMURD (Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare). În momentul de față există 38 de spitale de urgență, slab dotate din punct de vedere al infrastructurii și echipamentelor, neputând să satisfacă în mod eficient nevoile celor opt regiuni.

În 2004, serviciile de urgență beneficiau de 3.303 ambulante și acopereau 111 milioane de kilometri pe an. Serviciile de ambulanță sunt plasate în general în zonele urbane, având o durată de reacție de 15 minute de la apel, în vreme ce în zonele rurale timpul de sosire variază între 30 și 45 de minute. SMURD se ocupă de apelurile de urgență și activează echipe de intervenție rapidă, care includ pompieri și personal medical. Serviciul este cofinanțat de autoritățile locale (spitalele furnizează personal specializat, iar departamentul de pompieri personal tehnic și para-medical).

Infrastructura de servicii sociale. Analizele au evidențiat starea precară a infrastructurii destinate serviciilor sociale precum și necesitatea unor investiții în reabilitarea, modernizarea și dotarea cu echipamente a clădirilor în care sunt furnizate asemenea servicii. Pe de altă parte, investițiile sunt necesare și pentru atingerea unui nivel minim al calității serviciilor sociale furnizate.

1.5. Capacitatea administrativă

Sondajele privind opinia publică în ceea ce privește administrația publică indică faptul că părerea cetățenilor nu sunt foarte bune. Doar 30% dintre cetățeni au încredere în guvern, iar 43% au încredere în primărie. Performanțele serviciilor publice în diferite sectoare sunt percepute ca nesatisfăcătoare. Cele mai criticate activități sunt cele legate de locurile de muncă, sănătate și nivelul de trai. Aceste percepții asupra guvernării, fie ele realiste sau nu, pot avea un efect negativ asupra dezvoltării economice, ducând la o subevaluare a serviciilor și politicilor implementate la nivel local sau central.

Deși în ultimii ani au fost luate măsuri concrete privind reforma administrației, concentrate în special pe crearea cadrului legislativ și instituțional necesar pentru îmbunătățirea și consolidarea administrației publice, analizele au relevat necesitatea continuării eforturilor pentru obținerea unor modificări substanțiale în acest sector.

Capacitatea instituțională în administrația centrală și locală. Managementul instituțiilor publice a avut în special un caracter politic, fiind ignorată importanța managementului și a planificării strategice. Absența unui management modern al politicilor publice adecvat în România a fost o preocupare pentru donorii comunitari, inclusiv Comisia Europeană, Banca Mondială și donorii bilaterali. Cunoștințele și competențele profesionale și tehnice în acest domeniu sunt limitate și trebuie să fie consolidate în mod semnificativ în vederea realizării reforma managementului politicilor publice (politici slabe în ceea ce privește resursele umane, absența personalului adecvat și abilități strategice slabe, problemele structurale și procedurale). În ultimii ani a existat o permanentă atitudine de respingere a importanței managementului ciclului politicilor publice în cele mai multe dintre instituțiile de la nivel central.

Pentru a avea succes în demersul ambițios de a reforma administrația publică, o serie de aspecte de bază trebuie avute în vedere:

- Absența unei culturi a managementului strategic, precum și a unui personal specializat;
- Abilități inadecvate pentru realizarea planificării legislative și politicilor într-un cadru strategic sectorial, din cauza lipsei de experiență (în special, abilități inadecvate pentru formularea și planificarea politicilor în cazul înalților funcționari publici care dețin în sistem poziții de management);
- Abilități, metodologii și practici inadecvate în monitorizarea și evaluarea performanțelor la nivelul politicilor și programelor sectoriale;
- Dezvoltarea insuficientă a rețelelor și structurilor de co-coordonare care au rolul de a sprijini o abordare integrată în implementarea eficientă a politicilor. În particular, cooperarea interministerială este încă slabă și capacitatea celor 11 consilii interministeriale înființate prin HG nr. 750/2005 este nesatisfăcătoare.

Deși au fost înregistrate progrese bune în dezvoltarea cadrului legislativ și instituțional care sprijină procesul de descentralizare, mai rămân multe de făcut în ceea ce privește dezvoltarea strategiilor de descentralizare și a mecanismelor pentru implementarea efectivă a noilor responsabilități descentralizate.

La nivelul administrației locale, cauza esențială pentru slaba performanță și al nivelului nesatisfăcător al serviciilor este capacitatea instituțională inadecvată în următoarele domenii:

- Managementul și planificarea strategică;
- Capacitatea de a identifica și elabora proiecte de dezvoltare locală și de a obține finanțare pentru aceste proiecte;

- Managementul resurselor umane, în special managementul performanței personalului.

Capacitatea administrativă de gestionare a fondurilor UE este unul dintre elementele esențiale pentru atingerea unui nivel ridicat de dezvoltare economică și socială în România. Având la bază experiența fondurilor de pre-aderare, vor fi necesare eforturi suplimentare pentru consolidarea noului sistem de management eficace și eficient al instrumentelor structurale. În momentul de față, cunoștințele pe care le are personalul instituțiilor care se vor ocupa de gestionarea și implementarea instrumentelor structurale sunt oarecum nesistematice și neunitare. De asemenea, un număr mare de funcționari publici a fost angajat în sistem, toți aceștia având nevoie de instruire și îndrumare. Accesul la informații generale privind instrumentele structurale este încă greu și nu există suficiente surse de informare cu privire la mecanismele de implementare a instrumentelor structurale.

„Planul unic de acțiune pentru îmbunătățirea sistemelor de management pentru operarea fondurilor UE în România (fonduri pre-aderare și instrumente structurale)” a fost aprobat de Guvern în 2005, iar implementarea sa a început deja. Planul se va dovedi o bază extrem de utilă pentru stabilirea acțiunilor menite să consolideze capacitatea de implementare a instrumentelor structurale.

1.6. Dimensiunea teritorială

Implicațiile spațiale ale acțiunilor privind dezvoltarea economică și socială a României în contextul aderării la Uniunea Europeană presupun dezvoltarea unei rețele echilibrate de centre urbane ca poli de dezvoltare la nivel național și regional, creșterea accesibilității generale a teritoriului, dezvoltarea infrastructurii necesare furnizării serviciilor de interes general și a bunurilor publice, refacerea echilibrului de dezvoltare între zonele urbane și rurale ale diferitelor regiuni, conectarea rețelelor teritoriale și spațiilor naționale, continentale și internaționale. Această abordare are scopul de a asigura coeziunea teritorială, așa cum este prevăzut în „Perspectiva Europeană de Dezvoltare Spațială” și cel de al Treilea Raport de Coeziune.

România a început perioada de tranziție a anilor 1990 cu un nivel relativ scăzut al disparităților regionale, comparativ cu statele membre UE. În plus, aceste disparități s-au accentuat rapid, odată cu restructurarea industrială. Economia românească este slab dezvoltată în comparație cu alte țări industrializate. Diferențele de dezvoltare dintre regiuni urmează în general același model ca și în celelalte state membre ale Uniunii. Spre exemplu, regiunile cele mai dezvoltate sunt cele care includ capitalele, în vreme ce regiunile de la granițe sunt cel mai slab dezvoltate, în special acolo unde granițele sunt comune cu cele ale fostelor țări socialiste (în cazul României, cu excepția graniței cu Ungaria). Problemele cele mai mari se datorează lipsei de investiții, iar aceste dezavantaje au ca efect crearea de disparități între regiuni.

Planificare teritorială

O dimensiune importantă a procesului de programare și implementare a Fondurilor Structurale și de Coeziune este cea teritorială. Pentru România, amenajarea teritoriului reprezintă o condiție esențială pentru dezvoltarea durabilă și integrarea în structurile europene de dezvoltare economică. Aceasta presupune poli de dezvoltare și rețele de sprijin, acțiuni de stimulare a dezvoltării economice și sociale și cooperare în scopul eliminării decalajelor dintre zonele urbane și rurale.

Până nu de mult, politica de urbanism și amenajare a teritoriului României a fost oarecum tratată separat față de planificarea economică, însă perspectiva integrării în UE a favorizat o abordare integrată a procesului de dezvoltare. În octombrie 2005, Guvernul României a inițiat

și aprobat liniile directoare ale Conceptului Strategic de Dezvoltare Spațială și Reintegrare în Structurile Spațiale Europene (2007–2025) (CSDS).

Liniile directoare ale CSDS se concentrează asupra orientării eforturilor spre crearea unei României capabile să-și definească și să-și asume responsabilitățile pentru dezvoltarea sa viitoare, precum și rolul pe care îl poate juca în cadrul UE și la nivel global. Luând în considerare Perspectiva Europeană pentru Dezvoltare Spațială, Agenda Lisabona și Strategia Göteborg, CSDS furnizează un cadru care asigură conectarea, integrarea și valorificarea potențialului României la nivel regional, inter-regional, transfrontalier, pe baza unei dezvoltări policentrice, a unei accesibilități echilibrate la infrastructura fizică și intelectuală, a relației urban-rural și a unui management adecvat la patrimoniului natural și cultural.

Acest concept va integra acțiunile Planului Național de Dezvoltare 2007–2013 și ale Cadrului Strategic Național de Referință, precum și ale Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN), Planurilor de Amenajare a Teritoriului Regional, Planurilor Zonale (micro regiuni) – aflate în fază inițială, și ale Planurilor Județene. Aceste procese integrate de planificare asigură o abordare sistematică a problemelor de mediu, precum și a celor legate de accesibilitate internă și de conectarea la sistemele europene și internaționale.

Procesul de planificare spațială în România este actualmente reglementat de Legea urbanismului și amenajării teritoriului nr. 350/2001, care stipulează următoarele:

- **scopul principal** al amenajării teritoriului este de a armoniza, la nivelul întregului teritoriu al României, toate politicile economice, sociale, ecologice și culturale, elaborate la nivel național și local, în scopul asigurării dezvoltării echilibrate a diferitelor zone ale țării, cu scopul de a întări coeziunea și eficiența relațiilor economice și sociale dintre acestea;
- **obiectivele** amenajării teritoriului sunt: realizarea unei dezvoltări economice și sociale echilibrate în toate regiunile și zonele țării, având în vedere particularitățile acestora; creșterea nivelului de trai al populației; gestionarea corectă a resurselor naturale și protejarea mediului; utilizarea rațională a teritoriului;
- PATN are **caracter orientativ** și reprezintă o sinteză a tuturor programelor sectoriale strategice pe termen mediu și lung, pentru întreg teritoriul României;
- PATN este alcătuit din **secțiuni specializate**.

În momentul de față, PATN are următoarele secțiuni:

- o Secțiunea I – **Căi de comunicație**, aprobată prin Legea nr. 336/2006;
- o Secțiunea II – **Apă**, aprobată prin Legea nr. 171/1997;
- o Secțiunea III – **Zone protejate**, aprobată prin Legea nr. 5/2000;
- o Secțiunea IV – **Rețeaua de localități**, aprobată prin Legea nr. 575/2001;
- o Secțiunea V – **Zone de risc natural**, aprobată prin Legea nr. 575/2001.

Secțiunile referitoare la **spațiul rural, educație și turism** vor fi finalizate până la sfârșitul anului 2007. De asemenea, vor fi adăugate și alte secțiuni noi, derivând din CSDS.

PATN sintetizează și armonizează într-o manieră coerentă planurile de amenajare a teritoriului la nivel regional, județean, sub-regional (intercomunal) și local (urban/rural), atât în timpul etapei de planificare, cât și a celei de implementare, pentru a asigura un impact maxim al investițiilor. Până în prezent, au fost întocmite Planurile de Amenajare a Teritoriului Regional pentru Regiunile Nord-Est și Nord-Vest. La nivel local, planurile de amenajare a teritoriului județean (PATJ) și planurile de urbanism general (PUG) pentru municipii, orașe și comune sunt în curs de actualizare.

Strategia PATN asigură armonizarea obiectivelor publice și a investițiilor pe termen scurt, mediu și lung care susțin aceste obiective. Pentru zonele care se confruntă cu probleme speciale, ca de exemplu: zone specifice, zone cu probleme transfrontaliere, zone inter-comunale, peri-urbane, de dezvoltare turistică, această strategie creează o bază pentru procesul decizional. Dezvoltarea spațială este de asemenea definită în cadrul format din obiectivele și opțiunile politice ale UE și ajută la conturarea strategiei de implementare a Fondurilor Structurale și de Coeziune, prin identificarea aspectelor majore de dezvoltare și prioritizarea posibilelor intervenții rezultate din politicile și programele sectoriale.

Disparitățile regionale

Politica de Dezvoltare Regională este elaborată pe baza Legii Dezvoltării Regionale (Legea nr. 315/2004). Această lege reglementează procesul de descentralizare și creează conexiunile cu alte legi relevante care sprijină această politică. De asemenea, Politica de Dezvoltare Regională are în vedere Orientările Strategice pentru Coeziune ale UE pentru perioada 2007–2013 și Agenda Lisabona.

Principalele disparități dintre regiuni, identificate în cadrul analizei socio-economice a Planului Național de Dezvoltare au fost:

- Creșterea diferențelor de dezvoltare dintre Regiunea București – Ilfov și celelalte Regiuni;
- Dezvoltarea inegală dintre partea de vest și partea de est a României, respectiv dintre Regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud, Sud-Vest pe de o parte și Regiunile Vest, Nord-Vest și Centru pe de altă parte;
- Concentrarea sub-dezvoltării cronice în estul României, la granița cu Moldova, precum și în sud, de-a lungul Dunării;
- Existența unor disparități majore în interiorul Regiunilor, ceea ce reflectă o structură de mozaic a dezvoltării economice iar, în interiorul unora dintre Regiuni, coexistența zonelor subdezvoltate și a celor relativ dezvoltate;
- Declinul orașelor mici și mijlocii, în special al orașelor mono-industriale, ca urmare a restructurării industriale;
- Atractivitatea scăzută a celor mai multe dintre Regiuni;
- Declinul socio-economic al multor centre urbane mari și contribuția în continuă scădere a acestora la dezvoltarea zonelor adiacente;
- Experiența insuficientă în ceea ce privește managementul programelor de dezvoltare regională / locală.

Regiunea București–Ilfov se bucură de un climat economic mai bun și, datorită faptului că include capitala României, a atras mai ușor creșterea economică. Regiunile aflate mai aproape de piețele europene vestice s-au bucurat, de asemenea, de o creștere economică mai susținută. Deși datele statistice indică anumite variații, datorită geografiei locale, regiunile estice, situate la granița cu Moldova, ca și cele sudice, situate de-a lungul Dunării, sunt cele mai slab dezvoltate. Această subdezvoltare se traduce printr-o rată mare a șomajului, în special în comunitățile rurale, și prin incapacitatea de a atrage investiții străine directe. Tabelul nr. 12 prezintă un rezumat al informațiilor de bază privind dezvoltarea regională.

Tabelul nr. 12

**Indicatori principali de dezvoltare regională în România
(media națională=100)**

Regiune	PIB/cap de locuitor		Rata șomajului (ANOFM)		ISD/ cap de locuitor		IMM/ cap de locuitor		Populația rurală	
	1998	2003	1998	2004	1998	2003	1998	2004	1998	2004
Nord-Est	79,8	72,3	133,6	123,8	15,3	23,7	71,3	77,1	123,9	125
Sud-Est	100,1	85,7	112,5	109,5	42,7	87,2	101,4	111	94,7	98,7
Sud	85,8	81,2	97,1	117,5	65,5	66,6	77,0	83,1	129,0	130
Sud-Vest	90,0	84,7	104,8	119	11,9	28,4	85,9	86,1	120,8	117
Vest	100,9	112,9	101,9	92,06	99,1	59,2	91,2	124,4	83,8	80,4
Nord-Vest	95,5	96,6	84,6	66,7	41,9	53,3	106,5	124,8	104,9	104,7
Centru	105,9	107,2	98,1	123,8	87,7	50,7	101,1	125,2	87,1	88,7
București-Ilfov	162,2	194,9	47,1	44,4	598,3	430,8	194,1	257,8	24,8	20,8

Sursa: Calcule bazate pe datele din Anuarul Statistic al României 1999, 2005

Regiunea Nord-Est este caracterizată de dependența sa de agricultură și de faptul că se află la granița cu Moldova și Ucraina. În mod similar, Regiunea Sud depinde în mare măsură de agricultură. În această regiune, Dunărea a acționat ca o barieră în calea comerțului transfrontalier. Regiunile Vest, Nord-Vest și Centru au atras mai multe investiții străine, datorită apropierii lor de piețele din vest și dependenței mai reduse de sectorul primar. Acești factori au contribuit semnificativ la dezvoltarea acestor Regiuni.

Principalele cauze care au contribuit și continuă să contribuie la adâncirea decalajelor dintre Regiuni sunt: localizarea și volumul investițiilor străine directe în Regiuni, precum și baza de afaceri din ce în ce mai puțin competitivă în comparație cu alte piețe interne și externe, din cauza utilizării unor echipamente vechi și ineficiente, investițiilor insuficiente în tehnologie (în special în Regiunile din est), serviciilor slabe de sprijin pentru afaceri, accesului limitat al IMM la finanțare. În România, investițiile străine directe s-au localizat în Regiunile care funcționează mai eficient și au o poziție geografică mai favorabilă. Calitatea și adaptabilitatea managementului au fost alți factori care au influențat deciziile cu privire la investiții. După 2000, capitalul străin s-a concentrat în special în Regiunile București-Ilfov, Vest, Nord-Vest și Centru, cu un impact pozitiv asupra piețelor forței de muncă în aceste Regiuni, creând în permanență locuri de muncă pentru forța de lucru calificată și contribuind la dezvoltarea serviciilor pentru afaceri.

Până în 2003, Regiunea București-Ilfov a atras 54% din totalul ISD din România, capitala țării fiind în general punctul central de atracție pentru investițiile străine. Acest lucru este confirmat de numărul mare de companii cu capital străin din Regiune. Portul Constanța este la rândul său atractiv pentru investitori, cele mai multe investiții din Regiunea Sud-Est concentrându-se în Constanța.

Baza economică a Regiunilor este afectată de o serie de factori. Infrastructura de transport și de mediu reprezintă principala cauză a disparităților inter și intra-regionale. Infrastructura de transport este precară, iar conexiunile cu rețelele județene și naționale (sistemele de transport rutier și feroviar) nu sunt adecvate. Infrastructura de apă și canalizare, în special în zonele rurale, nu este suficient dezvoltată și există diferențe mari între Regiuni din acest punct de vedere.

Serviciile sociale care se adresează comunităților rurale sunt slab dezvoltate, iar clădirile și echipamentele sunt vechi și necesită reparații. Din această cauză, furnizarea de servicii sociale se face la standarde inacceptabile.

Asigurarea creșterii economice impune existența unei forțe de muncă înalt calificate, aceasta reprezentând unul dintre factorii principali care atrag investițiile. Pe măsură ce economia se dezvoltă, vor fi necesare facilități sporite pentru a întâmpina cererea crescândă de forță de muncă calificată. Pentru aceasta, va fi nevoie de mijloace mai bune de educare și instruire a forței de muncă locale.

În zonele rurale de asemenea, infrastructura socială și de învățământ este foarte proastă, motiv pentru care mediul devine neatractiv pentru investiții. Exemple în acest sens sunt cele 43 de școli fără electricitate și cele 2.805 școli care nu beneficiază de apă curentă și canalizare. Doar 28% din echipamentul școlar din zonele rurale se află în stare satisfăcătoare. Peste 70% din numărul școli au nevoie de reabilitare, iar în Regiunea Nord-Est cifra se ridică la 90,8%, în vreme ce în Regiunea București-Ilfov procentul este de 33%.

Dezvoltarea urbană

În 2004, populația urbană reprezenta 54,95% din populația totală, plasând România în rândul țărilor cele mai puțin urbanizate din Europa. Rețeaua urbană a României includea 312 orașe mici și mari, cu o populație de 11.895.598 de locuitori. 90% din totalul orașelor este reprezentat de orașele mici și mijlocii, care în general sunt dotate cu infrastructură și utilități inadecvate. Orașele mari sunt distribuite uniform pe teritoriul țării.

Cea mai mare concentrare a populației urbane se regăsește în Regiunea București-Ilfov (90,6%) și în Regiunea Vest (63,7%). Mai mult de jumătate din populația urbană (55%) locuiește în 25 de orașe cu peste 100.000 locuitori. Restructurarea industrială a dus la declinul economic al centrelor urbane și la migrația către zonele rurale, odată cu degradarea calității vieții. După 1990, migrația din zonele urbane către cele rurale a fost de 6,5%. După 1997, fluxul migrației din mediul urban către cel rural a fost de 26,8%, în vreme ce fluxul invers (dinspre rural către urban) a fost de 22,6%. În consecință, populația urbană a continuat să scadă de la 12,4 milioane de locuitori (în 1995) la 11,9 milioane (în 2004), ceea ce reprezintă un proces unic pentru Uniunea Europeană.

Rezultatul acestor modificări demografice a fost că cele mai multe dintre orașele cu peste 100.000 de locuitori, care reprezintă în mod normal motorul dezvoltării economice regionale, au înregistrat scăderi semnificative ale populației. Drept urmare, serviciile și infrastructura au înregistrat un declin. Pentru a asigura dezvoltarea economică continuă și dezvoltarea regională echilibrată, se impune combaterea acestei tendințe și întărirea legăturilor dintre zonele urbane și cele rurale. Continuă să existe câteva orașe mono-industriale, de mărime mică și mijlocie, în care procesul de creștere economică este relativ blocat. Rețelele de transport slab dezvoltate agravează problemele. Diversificarea activităților economice în aceste zone nu a avut loc, iar migrația către zonele rurale a continuat, oamenii întorcându-se la agricultura de subzistență. Ca alternativă, multe persoane s-au mutat în capitala București.

Ocuparea forței de muncă în mediul urban. În mediul urban, în perioada 1999-2005 a scăzut ponderea populației ocupate în vârstă de muncă (15-64 ani) în industrie și construcții (de la 44,1% în 1999 la 40,7% în 2005) și în sectorul agricol (de la 5,8% la 3,9%). În ceea ce privește ponderea populației ocupate în vârstă de muncă în sectorul serviciilor, aceasta a înregistrat o creștere de 5,3 puncte procentuale (de la 50,1% în 1999 la 55,4% în 2005). În anul 2005, ratele de ocupare ale populației în vârstă de muncă în zonele urbane au fost mai mari în regiunile Centru (55,8%) și București-Ilfov (60,1%), cea mai scăzută rată fiind înregistrată în regiunea Sud-Vest Oltenia (52,6%). În zonele urbane, rata șomajului BIM a atins în anul 2005 valoarea

cea mai ridicată în Regiunea Sud Muntenia (12,6%), iar cea mai mică în Regiunea București-Ifov (6,7%).

Infrastructura urbană. Calitatea vieții în zonele urbane este influențată atât cantitativ, cât și calitativ de infrastructura subdezvoltată, de existența terenurilor de tip “brownfield” (foste situri industriale actualmente nefolosite) și de calitatea slabă a serviciilor. Din totalul de 312 orașe ce alcătuiau rețeaua urbană a României în 2004, doar 205 (66%) erau conectate la rețeaua de distribuție de gaze naturale și doar 150 (48%) la sistemul municipal de încălzire.

În 2004, peste 40% din cei 25.003 de km de drumuri orășenești nu erau modernizate. Această situație îngreunează accesul la bunuri, servicii și piețe și inhibă dezvoltarea economică. Multe orașe se confruntă cu mari congestii, cu impact negativ asupra calității vieții, stării de sănătate a populației și calității mediului, și în consecință asupra dezvoltării economice. Rețelele rutiere urbane moderne, bine structurate, sunt o condiție esențială pentru dezvoltarea urbană.

Rata de modernizare a drumurilor orășenești variază între regiuni, situația cea mai gravă fiind înregistrată în regiunea București-Ifov, dominată de București, unde doar 47,3% din drumuri au fost modernizate. Acest lucru este cel mai evident la periferia capitalei, unde drumurile sunt într-o stare de deteriorare avansată. Orașelor mari le lipsește în general atractivitatea și se află în stare avansată de degradare, deși beneficiază de un patrimoniu cultural valoros și au potențial turistic, care ar putea fi valorificat, dacă s-ar face investițiile necesare.

Transportul urban. O rețea de transport public eficientă joacă un rol important în funcționarea unei economii urbane și asigură legătura dintre zonele rezidențiale, industriale, recreaționale și culturale. Lipsa investițiilor din perioada 1990-2004 și, în general, calitatea nesatisfăcătoare a serviciilor a dus la scăderea ratei de utilizare.

Bucureștiul este singurul oraș care are o rețea de metrou (62,2 km de linii duble). Parcul de autobuze și troleibuze din capitală crește, iar numărul tramvaielor scade, în timp ce în alte orașe, numărul de tramvaie și troleibuze aflate în folosință a scăzut. Aceste schimbări sunt strâns legate de scăderea populației urbane. În general, vehiculele de transport public sunt învechite și contribuie la poluarea urbană. O altă schimbare în serviciile de transport urban este reprezentată de apariția microbuzelor private/publice cu număr limitat de locuri.

Dezvoltarea rurală

În iulie 2004, populația României număra 21,7 milioane de locuitori, din care 45,1% locuiau în mediul rural. Zonele rurale se caracterizează printr-o îmbătrânire a populației (între 1999 – 2004, proporția cetățenilor cu vârste de peste 65 de ani a crescut cu 6,3%, ajungând la 18,4% din populația rurală), o scădere a ratei natalității (evidențiată de o scădere a grupei de vârstă 0 – 14 ani de 7,1% între 1999 și 2004) și dependența de agricultură, în special cea de subzistență. Problemele socio-economice și de infrastructură sunt agravate de fragmentarea excesivă a terenurilor (în peste 40 de milioane de loturi) și de existența a numeroase ferme care neviabile din punct de vedere economic.

Educația. Zonele rurale și montane se confruntă cu problema accesului deficitar la educație în general, datorită condițiilor proaste de studiu, a infrastructurii educaționale precare și a infrastructurii de transport, insuficient dezvoltată. Pondere relativ redusă a personalului didactic calificat din zonele rurale, în comparație cu zonele urbane, agravează și mai mult situația, în ceea ce privește accesul la o educație de calitate în aceste zone. În perioada 2002-2005, în zonele rurale s-a înregistrat o scădere a ponderii populației în vârstă de 15 ani și peste

cu nivel scăzut de instruire (de la 61,3% în 2002 la 59,1% în 2005), o creștere a ponderii persoanelor cu studii medii (de la 36,9% la 39,1%), în timp ce ponderea persoanelor cu studii superioare a rămas constantă (1,8%).

Forța de muncă. În ciuda descreșterii de la 67,7% în 1999 la 60,2% în 2005, ponderea populației ocupate în vârstă de muncă în sectorul agricol, în zonele rurale, rămâne destul de mare, ca urmare a practicării pe scară largă a agriculturii de subzistență. Cifrele globale pentru România în ceea ce privește agricultura urmează același trend, cu ponderi de 38,1% în 1998 și 31,46% în 2004, ceea ce indică o proporție mult mai mare în comparație cu alte țări din Uniunea Europeană.

Ponderea agriculturii în PIB a scăzut în ultima perioadă, de la 13,5% în 1998 la 8,9% în 2005. Productivitatea muncii în acest sector a urmat și ea un curs descendent, ajungând la 27,5% în 2004, situație care se traduce printr-un raport al productivității muncii între sectorul agricol și economia națională de 1:3,64.

Diferitele sectoare ale agriculturii și serviciile auxiliare, precum și industria alimentară, s-au dezvoltat și au înregistrat creșteri diferențiate, însă îmbunătățirea structurii ocupaționale în aceste domenii rămâne în continuare o necesitate. Structura activităților ocupaționale a evoluat continuu, începând cu anul 1999, rezultând într-o creștere a ponderii persoanelor ocupate în industrie și construcții de la 15,9% în 1999 la 20,8% în 2005, și o creștere cu 2,6 puncte procentuale (până la 19%) a ponderii persoanelor ocupate în sectorul serviciilor.

20,3% din numărul întreprinderilor mici și mijlocii din România operează în zonele rurale. IMM din aceste zone care operează în sectoarele non-agricole reprezintă 16% din totalul IMM-urilor din sectoarele non-agricole și activează în special în domenii precum meșteșuguri, turism rural, procesare de materii prime din agricultură, transport etc. Aceste activități au un impact pozitiv asupra comunităților rurale și contribuie la dezvoltarea acestor zone. Totuși, ponderea activităților non-agricole rămâne redusă, iar cele mai multe dintre companiile de pe piață sunt micro-întreprinderi. O analiză a IMM din mediul rural, efectuată în 2002, arată o capacitate relativ scăzută a acestor întreprinderi de a oferi locuri de muncă suplimentare pentru populația de la sate, din cauza lipsei calificărilor necesare și incapacității de dezvoltare a întreprinderilor.

În afara procesării de materii prime, alternativele la ocuparea forței de muncă în agricultură, sunt oportunitățile existente în sectorul turismului, agro-turismului și meșteșugurilor. Toate acestea au un potențial mare de dezvoltare, în continuă extindere. În perioada 1998–2003, dezvoltarea infrastructurii turistice a dus la creșterea numărului de unități turistice de 5,8 ori, generând 28.000 de locuri de cazare. Distribuția teritorială a pensiunilor turistice și agro-turistice indică nevoia de dezvoltare a tuturor zonelor. Cele mai multe pensiuni sunt concentrate în Regiunile Centru, Nord-Est și Nord-Vest. Totuși, problemele nerezolvate din zonele rurale, generate de imposibilitatea satisfacerii nevoilor de bază, inclusiv dezvoltarea necorespunzătoare a infrastructurii și serviciilor de bază, afectează creșterea generală a acestor zone, contribuția lor la dezvoltare și la creșterea nivelului de trai al populației.

În 2005, rata șomajului BIM în mediul rural a fost de 1,7 ori mai mică decât în mediul urban, datorită șomajului “ascuns” și dependenței de agricultura de subzistență. În același an, numărul șomerilor BIM din zonele rurale reprezenta 32,9% din totalul șomerilor BIM din România.

Infrastructura rurală. Numărul așezărilor din zonele rurale a crescut de la 3.688 în 1998 la 3.867 în 2003. În aceeași perioadă, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește rețelele de distribuție a apei potabile în zonele rurale, iar lungimea acestor rețele a crescut de la 14.452,8 km în 1998 la 18.423,3 km în 2003 (creșterea de 27,5% este mai mare decât media națională

de 15,4% și decât creșterea de 7,3% înregistrată în mediul urban). În 2003, 43,6% din lungimea totală a acestor rețele se afla în zonele rurale, iar 56,4% în zonele urbane. Diferențele dintre zonele urbane și cele rurale sunt de asemenea foarte mari în ceea ce privește infrastructura de canalizare. În 2003, 93,2% din lungimea conductelor traversa orașele și doar 6,8% satele.

Calitatea infrastructurii rutiere este, de asemenea, nesatisfăcătoare, în ciuda distribuției relativ uniforme a drumurilor în țară (în special în ceea ce privește drumurile județene); în 2003 doar 10,2% din drumurile județene și comunale erau modernizate. Același lucru este valabil în cazul infrastructurii de telecomunicații, precum și a celei sociale și de sănătate.

Serviciile de sănătate din mediul rural sunt afectate de personalul insuficient, având în vedere faptul că doar 15% din personalul medical deservește 40% din populația țării. Numărul de unități medicale din zonele rurale este, de asemenea, în scădere.

Aceste statistici sumbre scot în evidență decalajul dintre mediul urban și cel rural în România, precum și faptul că, în general, nevoile de bază ale cetățenilor nu sunt satisfăcute, cu consecințe negative asupra nivelului de trai al populației care locuiește în aceste zone.

Cooperarea Teritorială Europeană

Dezvoltarea economică și socială a României și integrarea regiunilor sale de frontieră este mult mai slabă decât cea a altor regiuni europene. România a fost declarată eligibilă în cadrul programelor Phare de cooperare trans-frontalieră odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului CE nr. 2760/98. Zonele NUTS III eligibile sunt 7 județe de la granița cu Bulgaria și 4 de la granița cu Ungaria.

Cooperarea trans-frontalieră

În perioada 2007–2013, România va fi implicată în următoarele programe de cooperare teritorială trans-frontalieră:

- Granițele interne ale Uniunii Europene: cu Ungaria și Bulgaria;
- Granițele externe ale Uniunii Europene: cu Serbia, în cadrul Instrumentului pentru Asistență de Pre-aderare; cu Ucraina și Moldova, în cadrul Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat.

Cooperarea dintre România și Bulgaria

Cooperarea la această graniță a început în 1998, când România și Bulgaria au devenit eligibile în cadrul Programului Phare CBC. Actualul Program Phare CBC 2003-2006 are ca scop să armonizeze condițiile economice și sociale de ambele părți ale frontierei, să reducă disparitățile și să îmbunătățească contactele dintre oameni, instituții și societăți comerciale.

Frontiera dintre cele două țări are o lungime de 631,3 km, cea mai mare parte fiind reprezentată de fluviul Dunărea (470 km), în vreme ce 22,2 km ai frontierei sunt la Marea Neagră.

Zona eligibilă pentru programul de cooperare este reprezentată de 7 județe din România (nivelul NUTS III) și 9 județe din Bulgaria, de-a lungul graniței, astfel:

- Județele Mehedinți, Dolj, Olt, Teleorman, Giurgiu, Călărași, și Constanța din România;
- Județele Vidin, Vratsa, Montana, Veliko Tarnovo, Pleven, Ruse, Dobrich, Razgrad și Silistra din Bulgaria.

Nivelul general de dezvoltare al zonei de cooperare este foarte scăzut comparativ cu media UE-25. Ambele zone de graniță sunt rămase în urmă comparativ cu nivelul național din fiecare țară într-o serie de domenii și anume: nivelul veniturilor (măsurat în PIB/locuitor) este mai scăzut în zonele de graniță decât media națională a fiecărei țări, în timp ce rata șomajului este mai mare decât nivelul național din fiecare țară. Structura economică a zonei de graniță este dependentă de agricultură precum și de alte sectoare economice cu ritm lent de creștere. Se înregistrează o lipsă relativă de activități economice dinamice, precum și succese limitate în atragerea investițiilor străine. Sectorul IMM înregistrează o productivitate scăzută, astfel încât îmbunătățirea performanțelor acestui sector este esențială în dezvoltarea economică a zonei.

Comunitățile din zona de frontieră se confruntă cu probleme similare, de aceea cooperarea transfrontalieră este necesară pentru dezvoltarea economică, valorificând avantajele comparative oferite de dezvoltarea în comun a zonei. Principalul obstacol în cooperarea transfrontalieră îl constituie fluviul Dunărea, care taie zona în două, producând inundații și separând comunități legate prin diverse tradiții comune.

Fluviul de frontieră creează cele mai mari probleme de accesibilitate, în zonă neexistând decât un singur pod, Giurgiu-Ruse. Relațiile bilaterale dintre România și Bulgaria au permis stabilirea unei noi legături, noul pod ce se va construi în zona Calafat-Vidin. Amplasamentul noului pod va oferi oportunități de dezvoltare pentru zona înconjurătoare (urbanizarea zonei, dezvoltarea de noi activități economice, turism, îmbunătățirea condițiilor de mediu, protejarea patrimoniului).

Legăturile economice tradiționale și investițiile prin Programul Phare CBC reprezintă premise importante pentru viitorul program operațional derulat sub obiectivul Cooperare Teritorială Europeană.

Cooperarea dintre România și Ungaria

Cooperarea transfrontalieră româno-ungară are o puternică tradiție. Primul Program Phare CBC a început în 1996, când Comisia Europeană a extins, pentru prima dată, acest program la granița dintre două state candidate. Programul experimental a reprezentat un succes, iar Comisia Europeană a continuat să aloce fonduri și după 1998.

Frontiera dintre cele două țări are o lungime de 448 de km, din care 415,8 km graniță terestră și 32,2 km fluvială. Zona eligibilă este constituită din județele Timiș, Arad, Bihor, Satu Mare (România) și județele Csongrád, Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg (Ungaria). Nivelul general al dezvoltării economice a zonei de cooperare transfrontalieră este scăzut în raport cu media UE-25. Comparativ, se constată totuși că în timp ce zona ungară de frontieră este rămasă în urmă în raport cu restul Ungariei, zona română de frontieră aparține unora dintre cele mai dezvoltate regiuni din România.

De o parte și de alta a frontierei, principalul punct forte îl reprezintă rețeaua de localități, cu 8 centre urbane mari și cu numeroase universități, în care se desfășoară activități de învățământ și de cercetare de înalt nivel. Astfel, zona de frontieră se poate caracteriza prin disponibilitatea de a coopera în domeniul economic și al învățământului.

Actualul program de cooperare bilaterală (2004-2006) dintre România și Ungaria se desfășoară în cadrul unui program cu 3 parteneri, ca un program la granițele externe ale UE, respectiv Programul Ungaria-Serbia. Pentru următoarea perioadă de programare, se va implementa un program bilateral, între două State Membre.

Programele de vecinătate 2004-2006 au fost lansate de-a lungul granițelor externe ale viitoarei Uniuni Europene extinse, pe baza Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI). Scopul este de a sprijini cooperarea transfrontalieră, transnațională și interregională, a cărei implementare va începe în 2007, conform Comunicării Comisiei Europene din iunie 2003, intitulată "Deschiderea drumului către Noul Instrument de Vecinătate". Politica europeană de vecinătate va întări formele actuale de cooperare regională și sub-regională și va oferi cadrul dezvoltării lor viitoare.

Cooperarea dintre România și Serbia

Frontiera dintre cele două țări măsoară 546,4 km și este parțial terestră (256,8 km), iar restul pe cursul Dunării (289,6 km). Relațiile bilaterale transfrontaliere sunt pozitive, datorită unui nivel relativ înalt al dezvoltării economice a regiunilor din vecinătatea graniței.

Zona eligibilă este formată din județele Timiș, Caraș-Severin și Mehedinți în România și județele Severno-Banatski (Banatul de Nord), Srednje-Banatski (Banatul Central), Juzno-Banatski (Banatul de Sud), Branicevski și Borski în Serbia.

Aceasta este caracterizată de zone urbane aflate în regiunile de graniță ale ambelor țări. Punctele slabe identificate până acum în ceea ce privește relațiile dintre cele două țări sunt legate de impactul major pe care le-au avut bombardamentele din războiul din fosta Iugoslavie asupra infrastructurii tehnice a Serbiei, precum și de lipsa coordonării între instituții.

Cooperarea România-Moldova-Ucraina

Granița dintre România și Moldova are o lungime de 681,3 km și urmează cursul râului Prut, între două puncte de contact cu Ucraina. Frontiera cu Ucraina are o lungime de 649,4 km, din care 273,8 km pe uscat, 342,9 km pe apă (râurile Tisa, Prut, Dunăre) și 31,7 km pe mare (Marea Neagră).

Zona eligibilă pentru programul de cooperare transfrontalieră România-Moldova-Ucraina este constituită din județele Suceava, Botoșani, Iași, Vaslui, Galați și Tulcea (România), județele Ivano-Frankivska, Chernivetska și Odessa (Ucraina) și întregul teritoriu al Moldovei.

Relațiile dintre România și Moldova sunt influențate de factori politici și economici complecși, care își au rădăcinile în tradițiile istorice, culturale și de limbă comune celor două țări. Regiunile aflate în vecinătatea frontierei sunt caracterizate de o dezvoltare economică slabă, cu rate ale șomajului ridicate. Aici trebuie acordată o atenție deosebită protecției mediului și trebuie luate măsuri pentru a proteja eco-sistemele și peisajul, precum și pentru a preveni dezastrelor naturale (inundații, alunecări de teren).

Relațiile trans-frontaliere dintre România și Ucraina sunt marcate de existența unor puncte geografice importante. Ținuturile din Valea Tisei și zona Carpaților au o legătură directă cu rezervația naturală a Deltei Dunării și cu coastele Marii Negre.

Din punct de vedere al infrastructurii de transport, calitatea acesteia trebuie îmbunătățită, în special în ceea ce privește infrastructura feroviară, trebuind rezolvată problema diferențelor de ecartament al căilor ferate.

Cooperarea Ungaria-Slovacia-România-Ucraina

Zona de cooperare include, ca unități teritoriale, județele Szabolcs-Szatmár-Bereg și Borsod-Abaúj-Zemplén (Ungaria), Košický și Prešovský (Slovacia), Maramureș și Satu Mare (România), Zakarpatska, Ivano-Frankivska și Chernivetska (Ucraina). Entitățile Borsod-Abaúj-Zemplén și Chernivetska sunt incluse în baza unor înțelegeri speciale.

Zona de cooperare transfrontalieră Ungaria-Slovacia-România-Ucraina include mari aglomerări urbane (Budapesta, Bratislava), orașe de importanță națională și regională (Gyor, Miskolc, Kosice, Satu Mare, Baia Mare, Uzgorod) și o importantă zonă rurală. Ea oferă cadrul pentru o gamă largă de activități economice și sociale și este foarte eterogenă din punct de vedere economic, social și cultural.

Cooperarea în bazinul Mării Negre

Situată la intersecția drumurilor dintre Europa și Asia, ca și dintre Federația Rusă și Orientul Mijlociu, legată de Europa de Sud prin accesul la Marea Mediterană, de Europa Centrală prin fluviul Dunărea, Marea Neagră este mai mult decât o regiune de importanță locală, reprezentând o axă de o importanță geo-politică crescândă în cadrul unei Uniuni Europene lărgite. În timp ce UE se extinde spre est, regiunea Mării Negre se dezvoltă ca o zonă dinamică, de o importanță strategică tot mai evidentă, prin creșterea numărului inițiativelor de cooperare dintre noile state membre ale UE și statele vecine din zonă.

Programul de cooperare în bazinul Mării Negre va fi finanțat prin instrumentul ENPI și va cuprinde următoarele domenii de cooperare: dezvoltare economică și socială, provocări comune, frontiere sigure și eficiente, cooperare între comunități.

Zona eligibilă a programului include: Regiunea Sud-Est (România), regiunile Severoiztochen, Yugoiztochen (Bulgaria), regiunile Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki (Grecia), Istanbul, Tekirdağ, Kocaeli, Zonguldak, Kastamonu, Samsun, Trabzon (Turcia), Odessa, Mykolaiv, Kherson, Sevastopol, Zaporosh'ye, Donetsk, Crimeea (Ucraina), Rostov, Krasnodar, Adygea (Federația Rusă), precum și întregul teritoriu al Moldovei, Georgiei, Armeniei și Azerbaidjan-ului.

Cooperarea Transnațională

România va fi complet eligibilă în cadrul programului de cooperare transnațională privind Spațiul Sud-Est European, alături de alte șapte State Membre (Austria, Bulgaria, Grecia, Italia, Slovenia, Slovacia și Ungaria) și opt state ne-membre (Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Moldova, Muntenegru, Serbia, Ucraina). Principalele domenii de cooperare dintre țările participante includ: inovarea, mediul, accesibilitatea și dezvoltarea urbană durabilă.

Cooperarea Interregională

Această componentă a obiectivului CTE prevede promovarea schimbului de experiență, de informații și bune practici privind dezvoltarea urbană, modernizarea serviciilor publice, incluziunea socială și antreprenoriatul, precum și elaborarea de studii și corelarea datelor referitoare la domenii de interes comun. Principalele domenii de cooperare includ: cercetare și dezvoltare, inovare, antreprenoriat și IMM, tehnologiile informației și comunicațiilor, energie și transport public durabil, bio-diversitate, prevenirea riscurilor tehnologice și naturale, managementul apei și al deșeurilor, patrimoniul natural și cultural, protecția mediului. Zona eligibilă a programului cuprinde: cele 27 state membre ale UE, Norvegia, Elveția, precum și cele trei țări candidate la UE (Croația, Fosta Republică Yugoslavă a Macedoniei și Turcia).

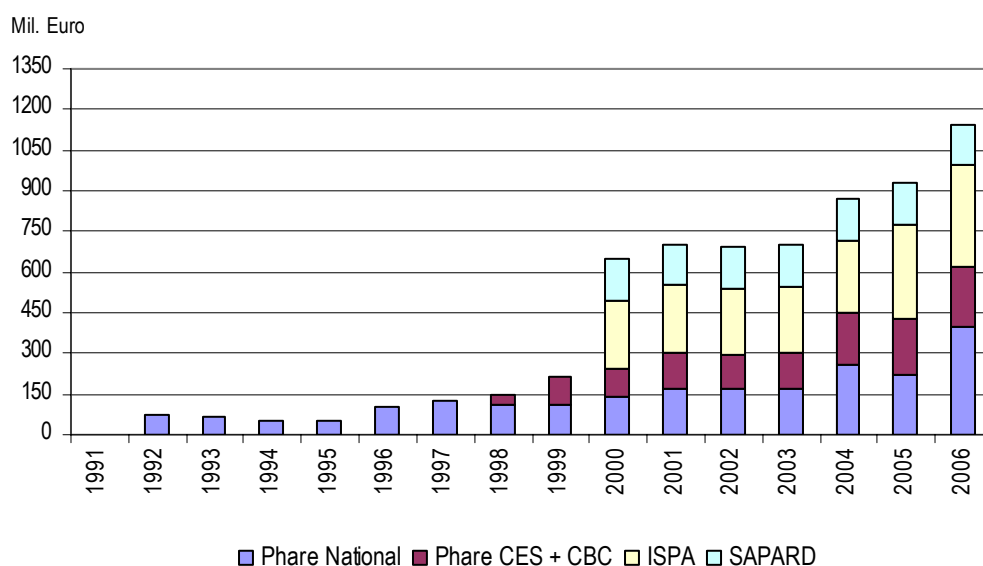
1.7. Experiența de pre-aderare – lecții învățate

În perioada de pre-aderare, România a fost beneficiarul unor importante fonduri, fie sub forma unor granturi fie sub forma împrumuturilor, completate de co-finanțarea națională (acolo unde era necesar), îndreptate spre diverse scopuri, de la investiții majore în infrastructură și sprijin pentru mediul de afaceri până la consolidarea capacității administrative a administrației publice românești de a transpune și implementa acquis-ul european. Principalul sprijin a venit din partea Uniunii Europene, prin intermediul programelor de pre-aderare (PHARE, ISPA, SAPARD), asistenței bilaterale a Statelor Membre UE, programelor comunitare⁵, împrumuturilor BERD și BEI etc. Alte finanțări au fost furnizate de către Banca Mondială (ex. SAMTID), PNUD și UNEP (ex. Facilitatea Globală de Mediu), alte IFI.

În perioada 1991- 2006, România a primit de la UE cca. 6,5 miliarde Euro în cadrul celor trei instrumente de pre-aderare: Phare (inclusiv componentele CES și CBC), ISPA și SAPARD. Începând cu anul 2000, când a început procesul de negociere a aderării României la UE, alocarea anuală a fondurilor europene în cadrul acestor trei instrumente a reprezentat echivalentul a 25% din totalul investițiilor realizat de la bugetul național, în 2006 atingând suma de 1,1 miliarde Euro. Fondurile de pre-aderare vor finanța proiecte până în anul 2010.

Diagrama nr. 7

Evoluția fondurilor de pre-aderare pentru România

Principalele domenii pentru care fondurile Phare au fost alocate în perioada 1991-1999 au fost: ajutorul de urgență pentru România; sănătate publică; restructurarea agriculturii; Tempus (educație); infrastructură (energie, transport, telecomunicații); privatizare și restructurare; mediu; dezvoltarea IMM-urilor; sectorul social; dezvoltarea sectorului privat; vamă; fonduri pentru asistență tehnică cu caracter general; statistică; reforma administrației publice; formare

⁵ Socrate II (2000-2006), Leonardo da Vinci II (2000-2006), Tinerete (2000-2006), Viață (2000-2004), Cultura 2000 (2000-2004), Programul pentru Întreprinderi și Spirit Antreprenorial (2001-2005), Ida II (1998-2004), Acțiunea Comunitară în domeniile Sănătății Publice (2003-2008), E-content (2001-2005), Egalitate de Șanse (2001-2005), Combaterea Discriminării (2001-2006), Combaterea Excluziunii Sociale (2001-2005), Programul cadrul nr. 6 pentru Cercetare și Dezvoltare Tehnologică, inclusiv Euratom (2002-2006), Măsuri de încurajare în domeniul ocupării forței de muncă (2001-2005), Mecanismul de Protecție Civilă (2002-2007), Vamă (2003-2007), Fiscalis (2003-2007), Acțiune Comunitară în Sprijinul Protecției Consumatorului (2004-2007), Agenția Europeană de Mediu.

profesională; dezvoltarea societății civile; dezvoltarea turismului; dezvoltarea regională; asistența tehnică pentru domeniul telecomunicațiilor și al poștei; energia convențională.

Începând cu anul 2000, asistența europeană a fost concentrată pe următoarele domenii de intervenție: minorități, reforma administrației publice, justiție, finanțe publice, agricultură și dezvoltare rurală, managementul frontierei; coeziunea economică și socială (CES) – infrastructură rutieră, educație etc., transport/energie, cooperare transfrontalieră și programele de vecinătate (în cadrul Phare); proiecte majore de investiții pentru transport și mediu (în cadrul ISPA) și investiții în agricultură și dezvoltare rurală (în cadrul SAPARD).

O parte din sprijinul primit începând cu anul 2000 a fost utilizat pentru pregătirea treptată a instituțiilor, procedurilor și proiectelor pentru sprijinul post-aderare.

În cadrul noii perioade de programare, intervențiile susținute din fonduri de pre-aderare vor fi continuate prin intermediul Programelor Operaționale finanțate prin FSC, precum și prin Programul Național pentru Dezvoltare Rurală (PNDR), finanțat din FEADR, după cum urmează:

- IMM-uri și dezvoltarea sectorului privat prin PO Creșterea Competitivității Economice și prin Programul Operațional Regional (POR);
- Infrastructura de transport prin PO Transport OP, POR și PNDR;
- Infrastructura de mediu prin PO Mediu și PNDR;
- Infrastructura de energie și cea de telecomunicații prin PO Creșterea Competitivității Economice;
- Dezvoltarea turismului prin POR, PO Creșterea Competitivității Economice și PNDR;
- Dezvoltare regională, infrastructura de sănătate publică, socială și educație prin POR;
- Formare profesională, dezvoltarea societății civile, măsuri sociale și educaționale, prin PO Dezvoltarea Resurselor Umane;
- Reforma administrației publice, prin PO Dezvoltarea Capacității Administrative;
- Investiții în agricultură și dezvoltare rurală, prin PNDR.

Managementul și implementarea programelor menționate mai sus au contribuit la dobândirea unor experiențe pozitive pentru managementul viitor al Fondurilor Structurale și de Coeziune. Capacitățile de implementare au fost consolidate la nivel național, regional și local și au fost dezvoltate abilitățile de monitorizare la toate nivelurile datorită faptului că actorii implicați au trebuit să asigure supravegherea atentă a implementării proiectelor/programelor.

Principalele lecții care merită să fie menționate se referă la următoarele aspecte:

- *Capacitate administrativă:* Capacitatea administrativă a fost recunoscută ca fiind o pre-condiție fundamentală pentru a asigura un management eficient și corect al Fondurilor, fiind luate măsuri cheie în ceea ce privește înființarea structurilor adecvate și asigurarea premiselor necesare, recrutarea și remunerarea personalului, pregătirea profesională a acestuia. Stabilirea unor proceduri clare etc. Atenția prioritară acordată acestor aspecte este reflectată în "Planul Unic de Acțiune privind îmbunătățirea sistemului de gestionare pentru operațiunile finanțate din fonduri europene, în România" (fondurile de pre-aderare și instrumentele structurale), aprobat de Guvernul României în 2005.
- *Planificarea și programarea:* Exercițiul planificării multi-anuale strategice a fost realizat și pentru programul Phare, prin elaborarea Planurilor Naționale de Dezvoltare, ca premergătoare ale Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, precum și pentru programul SAPARD, prin elaborarea Programului Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală. Programarea anuală pentru Programul Phare CES 2004-2006 a facilitat o planificare eficientă și corelarea activităților privind lansarea, contractarea și implementarea proiectelor,

precum și planificarea eficientă a resurselor, fiind un exercițiu eficient pentru managementul FSC.

- *Delegarea sarcinilor:* Experiența pregătirii pentru EDIS pentru Phare și ISPA a avut o importanță majoră pentru stabilirea unui mecanism de control financiar adecvat și a unui management sănătos al FSC, cu accent pe înființarea unui mecanism adecvat de supraveghere a sarcinilor delegate de la Agențiile de Implementare către Autoritățile de Implementare. Instituțiile implicate în managementul programelor au dobândit experiență în evaluarea nevoilor, prin identificarea domeniilor unde sunt necesare îmbunătățiri, inclusiv estimarea resurselor necesare pentru îndeplinirea sarcinilor viitoare.
- *Asistența tehnică:* Asistența tehnică a fost extinsă utilizată pentru pregătirea proiectelor, iar beneficiarii de AT au învățat să-și identifice mai bine nevoile ce pot fi abordate cu ajutorul expertizei tehnice.
- *Pregătirea beneficiarilor:* Beneficiarii au învățat să-și identifice nevoile și să elaboreze proiecte pentru accesarea resurselor financiare nerambursabile.
- *Implementarea proiectelor:* Dificultățile întâlnite în procesul de implementare a proiectelor în perioada de pre-aderare (cum ar fi procedurile de achiziții publice, exproprierea sau cooperarea între autoritățile publice locale) au fost evaluate cu scopul de a preveni diversele obstacole pentru managementul FSC (ex. prin criteriile de eligibilitate sau selecție, promovarea unor măsuri legislative specifice etc.).
- *Parteneriatul:* Asigurarea parteneriatului conferă valoare adăugată procesului de programare și implementare. Grupurile parteneriale stabilite la nivel regional și național, inclusiv organismele de decizie, precum Comitetele de monitorizare pentru programe ISPA și SAPARD, sunt din ce în ce mai implicate în elaborarea și implementarea programelor.

În ciuda acestor lecții dobândite în perioada de pre-aderare, sunt necesare în continuare eforturi pentru a îmbunătăți eficiența administrativă și pentru a asigura absorbția FSC pentru perioada 2007-2013:

- Sunt necesare eforturi continue pentru consolidarea capacității administrative în ceea ce privește managementul și implementarea FSC la nivel central, regional și local;
- Întărirea coordonării la nivel național și regional, inclusiv în ceea ce privește corelarea operațiunilor FSC cu programele naționale;
- Dezvoltarea în timp util a unui portofoliu de proiecte consistent și de calitate trebuie să reprezinte o prioritate majoră;
- Pregătirea atentă a proiectelor mari, care necesită decizii cheie, studii extinse, analize cost-beneficiu și proceduri complexe;
- Este necesară asigurarea consensului politic între autoritățile publice implicate în implementarea proiectelor mari;
- Trebuie acordat un sprijin permanent beneficiarilor în procesul de pregătire și implementare a proiectelor;
- Este necesară aplicarea corectă și eficientă a noii legislații în domeniul achizițiilor publice, care presupune și o instruire intensivă a beneficiarilor;
- Sistemul de management și control corect și eficient al fondurilor trebuie să fie operațional pentru toate tipurile de instituții implicate în implementarea FSC.

Capacitatea României de a implementa fondurile comunitare a sporit considerabil în ultimii ani astfel încât să poată asigura un nivel ridicat al absorbției fondurilor. Construirea sistemului de management al FSC pe baza practicilor dobândite și aplicate deja, precum și abordarea proactivă a dificultăților din perioada de pre-aderare vor permite României să realizeze un grad ridicat al absorbției FSC în perioada de programare 2007-2013.

2. Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Național	Național
- Stabilitate macro-economică mai mare - Rate anuale ridicate de creștere a PIB - Al șaptelea stat membru UE din punct de vedere al dimensiunii - Economie de piață funcțională - Monedă națională stabilă și politică monetară restrictivă - Legislație națională armonizată cu acquis-ul comunitar	- Structură economică necorespunzătoare nevoilor unei economii de piață modernă - Cadru legislativ instabil în ceea ce privește dezvoltarea economică - Capacitate administrativă insuficient dezvoltată - Rată mare a inflației în continuare mai mare în comparație cu media UE - Tendențe demografice nefavorabile - Decalaje de dezvoltare între București și restul țării
Infrastructură	Infrastructură
- Poziție geografică favorabilă – poartă spre Europa - Rețea de transport cu distribuție teritorială echilibrată - Acoperire destul de bună a rețelilor de gaz și energie electrică - Resurse naturale - Resurse de energie - Potențial ridicat în domeniul producției de energie din surse regenerabile	- Legături slabe cu rețelele rutiere și feroviare ale UE - Infrastructură de transport degradată și insuficient dezvoltată - Rețea de transport (inter-)regional și local slab dezvoltată și lipsa legăturilor inter-modale - Folosirea inefficientă a energiei și nivel ridicat al pierderilor pe întregul lanț de producție și furnizare a energiei - Nivel redus al siguranței traficului rutier - Calitate necorespunzătoare în domeniul furnizării serviciilor de bază (apă, canalizare, depozitarea deșeurilor) - Existența sit-urilor contaminate - Nivel ridicat al poluării în „zonele critice”, în principal ca rezultat al emisiilor provenite de la instalațiile mari de ardere - Management al mediului înconjurător și în domeniul prevenirii riscurilor slab dezvoltat - Nivel redus al cunoștințelor privind mediul înconjurător
Competitivitate	Competitivitate
- Piață de consum mare și în continuă dezvoltare - Sectoare productive competitive - Avantaje salariale competitive pe termen scurt în comparație cu UE - Potențial turistic semnificativ (patrimoniu cultural și resurse naturale) - Număr mare de instituții în domeniul C&D - Resurse umane calificate în domeniul C&D - Sector TIC în plină dezvoltare - Bucureștiul, ca locație atractivă pentru investiții, forță de muncă și activități C&D	- Concentrare în sectoare cu valoare adăugată mică - Nivel redus al productivității - Bază IMM slab dezvoltată și insuficient capitalizată; acces redus la finanțare - Cultură antreprenorială limitată - Structuri de sprijin pentru afaceri inadecvate - Acces redus la și slabă calitate a serviciilor pentru afaceri - Diferențe regionale în ceea ce privește competitivitatea și infrastructura pentru afaceri - Piață de consum nesolicitantă - Tehnologii învechite / costuri mari de capital - Nivel redus al C&D și inovării - Slabă corelare a C&D cu nevoile pieței - Investiții reduse în C&D - Infrastructură turistică insuficient dezvoltată și marketing defectuos - Decalaj de competitivitate - Grad de penetrare redus al tehnologiei informației și comunicațiilor; Infrastructură (ex: broadband) și servicii TIC sub-dezvoltate
Resurse Umane	Resurse Umane
- Număr mare de persoane apte de muncă, cu educație inițială bună; costuri reduse cu forța de muncă - Rețea bine dezvoltată de școli și universități - Un număr crescând de studenți în învățământul superior	- Necorelare între învățământ și cererea / oferta pieței forței de muncă date fiind nevoile unei economii de piață modernă - Nivel ridicat al abandonului școlar - Aptitudini învechite, adaptabilitate scăzută și IPT slab dezvoltat

• Cadru legislativ ce promovează ocuparea forței de muncă și incluziunea socială	• (Servicii de) orientare și consiliere necorespunzătoare • Mobilitate redusă a forței de muncă • Diferențe urban-rural în domeniul educațional, al aptitudinilor și mobilității forței de muncă • Nivel ridicat de ocupare în agricultură, în special în agricultura de subsistență • Ocupare în economia subterană • Rată ridicată a șomajului pe termen lung în rândul tinerilor și adulților • Slabă dezvoltare a infrastructurii și a abilităților personalului din cadrul SPO • Probleme de excluziune socială și discriminare • Infrastructură și echipamente de calitate slabă în sistemul educațional și de formare profesională • Slabă calitate a serviciilor de sănătate și sociale, în special în orașele mici și în zonele rurale
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Național	Național
• Aderarea la UE • Schimbări structurale în întreaga economie, alimentate de noi surse de investiții, inclusiv FSC • Iminența/ acceptarea schimbării • Evoluții pozitive înregistrate la nivelul administrației publice centrale și locale • O mai bună integrare a tuturor regiunilor și a zonelor rurale în circuitul economic	• Mediu de afaceri și financiar dificil • Economia subterană • Rata de absorbție scăzută a fondurilor UE • Creșterea rapidă a decalajelor de dezvoltare dintre regiuni
Infrastructură	Infrastructură
• Accesibilitate crescută și o mai mare mobilitate a resurselor și forței de muncă • Locație atractivă atât pentru cei care trăiesc aici, cât și pentru a munci și a investi • Conectarea la rețelele UE • Infrastructură națională de transport mai bine dezvoltată • Eficiență energetică crescută și utilizarea resurselor energetice regenerabile • Rată mai mare de utilizare a resurselor energetice regenerabile • Management îmbunătățit al mediului înconjurător și în domeniul prevenirii riscurilor	• Rețea de transport neechilibrată, necorespunzătoare nevoilor unei economii de piață • Costuri mari de transport, datorate dezvoltării nesatisfăcătoare a infrastructurii de transport • Degradarea (posibilă) a infrastructurii • Investiții în infrastructură care pot afecta mediul înconjurător • Eficiență și siguranță reduse în furnizarea energiei electrice • Riscul de dependență sporită de resursele externe • Schimbări climatice
Competitivitate	Competitivitate
• Investiții (inclusiv ISD) în sectoarele cu valoare adăugată mai mare • Creșterea consumului intern • Dezvoltarea sectorului IMM și dezvoltarea antreprenoriatului • Dezvoltarea clusterelor și a lanțurilor de furnizare competitive • Creșterea productivității muncii și o mai bună calitate a produselor și serviciilor • Privatizarea piețelor și modernizarea modelelor de afaceri • Dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru afaceri • Dezvoltarea serviciilor de tip "business-to-business" și a serviciilor financiare • Creșterea ofertei și intensificarea utilizării serviciilor electronice • Creșterea potențialului de export • Dezvoltarea sectorului TIC • Atingerea până în 2015 a obiectivului de 3% din PIB privind cheltuielile în domeniul C&D • Crearea de parteneriate între sectorul public și privat în domeniul cercetării • Destinații turistice de nișă	• Expunere mai mare la provocările piețelor internaționale • Perioade de stagnare sau de declin economic pe piețele europene și internaționale • Migrația sectoarelor în dezvoltare către locații mai ieftine • Consolidarea poziției/imaginii de economie cu valoare adăugată mică • Competiție mai dură în interiorul Pieței Unice • Bariere administrative în calea afacerilor • Management financiar insuficient dezvoltat la nivelul companiilor

Resurse Umane	Resurse Umane
• Utilizarea efectivă a tuturor resurselor umane disponibile și o piață inclusivă a forței de muncă • Sistem educațional modern capabil de a răspunde cerințelor pieței forței de muncă • Abordare a resurselor umane bazată pe învățarea pe parcursul întregii vieți • Creșterea capacității de ocupare, adaptabilității și mobilității forței de muncă • Reintegrarea pe piața muncii a persoanelor ocupate în economia subterană • Redirecționarea forței de muncă ocupate în agricultură către activități non-agricole • Parteneriate / o mai bună colaborare între sectorul educațional/ de cercetare și sectorul afacerilor	• Migrația lucrătorilor cu nivel bun educațional • Emigrarea tinerilor și specialiștilor • Îmbătrânirea populației • Descreșterea interesului pentru educație în cazul profesorilor, precum și al elevilor și studenților

3. Strategia

3.1. Viziunea Strategică

O Românie competitivă, dinamică și prosperă

OBIECTIVUL GLOBAL

Întregul teritoriu al României este subdezvoltat în raport cu standardele Uniunii Europene. În 2004, produsul intern brut al României pe cap de locuitor era de 31% din media UE-25. În vederea reducerii decalajelor de dezvoltare, este necesar ca toți actorii implicați în dezvoltarea socio-economică să identifice o țintă principală. **Planul Național de Dezvoltare 2007-2013** stabilește ca țintă creșterea PIB/locuitor la 41% din media UE până în 2015. Guvernul României a aprobat această viziune strategică și a stabilit ca ea să fie preluată și de **Cadru Strategic Național de Referință**, având ca obiectiv general pentru Instrumentele Structurale:

Obiectivul CSNR: Reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre UE prin generarea unei creșteri suplimentare de 15% a Produsului Intern Brut până în 2015.

Statisticile scot în evidență dificultatea sarcinilor ce trebuie realizate prin Programele Operaționale sectoriale și regionale. Viziunea strategică este privită ca un instrument de definire concisă a procesului de convergență economică și socială de susținere a țintei Obiectivului Global. Schimbarea va fi rapidă și va duce la reducerea decalajelor sociale și economice dintre România și statele membre UE.

Ținta de realizare a unei creșteri adiționale de 15% a PIB-ului României până în 2015 reflectă impactul generat de Fonduri Structurale și de Coeziune și a fost stabilită în urma rezultatelor unui exercițiu de modelare macroeconomică, bazat pe modelul HEROM (model de tip HERMIN). Rezultatele macroeconomice, precum și ținta de 15%, au fost obținute prin utilizarea alocărilor financiare indicative pe prioritățile tematice ale CSNR (a se vedea Capitolul 5 „Planul financiar”), considerându-se o rată de absorbție a fondurilor de 100%.

Ținta de 15% reflectă diferența dintre două scenarii: scenariul de bază (“cu fonduri”) care ia în considerare transferurile de Fonduri Structurale și de Coeziune la nivelul stabilit în CSNR și scenariul “fără fonduri”, care face abstracție de aceste fonduri.

DEFINIREA VIZIUNII STRATEGICE

România se află astăzi în fața celei mai mari oportunități de dezvoltare din istoria sa recentă, odată cu aderarea sa la Uniunea Europeană, și anume integrarea într-o economie globală în expansiune. Aceste schimbări vor accelera consumul intern, vor stimula inovarea, vor ridica standardele de calitate, toate acompaniate de schimbări tehnologice rapide. Totuși, România nu va fi singură pe aceste noi piețe, ci în mijlocul multor concurenți care se dezvoltă la rândul lor.

CSNR, document elaborat pe baza PND 2007-2013, oferă un cadru coerent pentru cei care elaborează politici, programe și planuri de implementare. Prioritățile naționale de dezvoltare asigură continuitatea în raport cu liniile directoare ale PND 2004-2006, în contextul programării pentru 2007–2013. Această planificare strategică combină într-un tot unitar elementele politicilor sectoriale și ale politicii de dezvoltare regională, inclusiv prin prisma Strategiei

Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României („Orizont 2025”), precum și liniile directoare strategice europene și cerințele specifice pentru accesarea fondurilor post-aderare.

Instrumentele Structurale reprezintă resursa cea mai importantă de care România va beneficia pentru a face față schimbărilor și provocărilor. Sarcina principală este aceea de a concentra eforturile tuturor sectoarelor societății în vederea atingerii obiectivului de creștere economică durabilă. În acest proces sunt implicați atât Guvernul, ONG-urile, angajatorii, angajații, cât și cei care urmează să intre pe piața forței de muncă sau se află în afara ei. Toți aceștia au un rol de jucat în dezvoltarea socială și economică a României.

Creșterea economică

Pentru a asigura creșterea economică este nevoie de dezvoltarea unei economii moderne și competitive, prin:

- **Creșterea productivității**, a aptitudinilor, capacității manageriale și modernizarea producției;
- **Crearea unei baze de afaceri dinamice** – o bază mai dezvoltată și produse și servicii cu valoare adăugată mai ridicată;
- Aplicații **inovatoare** ale cercetării și dezvoltării în funcție de oportunitățile pieței;
- **Resurse umane competitive**, capabile să răspundă nevoilor unei piețe moderne;
- Investiții în infrastructură, pentru a crește **accesibilitatea și atractivitatea**;
- **Administrare publică și privată eficientă**;
- **Dezvoltare durabilă și incluziune socială**;
- **Dezvoltarea economiilor regionale**.

Viziunea Strategică abordează nevoile de dezvoltare socio-economică, propune soluții pentru disparitățile regionale cu care se confruntă România și sprijină strategiile UE de dezvoltare. Au fost identificate următoarele **priorități tematice**:

- **Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene;**
- **Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești;**
- **Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România;**
- **Consolidarea unei capacități administrative eficiente.**

Prin planificarea integrată și implementarea coordonată a acestor priorități prin Programele Operaționale sectoriale și regionale se urmărește ca Fondurile Structurale și de Coeziune să aibă un impact cât mai puternic și **să promoveze o dezvoltare teritorială echilibrată**, ca **prioritate teritorială**.

Accelerarea procesului de convergență cu Uniunea Europeană, prin valorificarea și creșterea potențialului endogen, va depinde de eficiența și coerența cu care se vor aplica Instrumentele Structurale de către toate instituțiile cu responsabilități în ceea ce privește promovarea și gestionarea unei dezvoltări socio-economice durabile. Obiectivul general poate fi atins doar prin coordonarea tuturor factorilor – educaționali, tehnici, financiari, guvernamentali și non-guvernamentali și a capitalului uman al țării.

Strategia CSNR urmărește coerența teritorială și integrează principiile strategiei de dezvoltare regională, care are scopul de a **stopa și posibil inversa tendința de adâncire a decalajului dintre regiuni**. Aceasta reflectă politica de dezvoltare regională, se bazează pe conceptul de descentralizare și ia în considerare liniile directoare strategice ale UE. Strategia de dezvoltare regională identifică următoarele probleme cheie care vor fi abordate:

- stimularea creșterii pentru a reduce disparitățile dintre Regiunea București-Ilfov și celelalte Regiuni;
- atingerea unui echilibru de dezvoltare între estul și vestul țării;
- rezolvarea sub-dezvoltării cronice a regiunilor estice și sudice;
- concentrarea pe disparitățile majore dintre regiunile sub-dezvoltate și cele mai dezvoltate;
- dezvoltarea orașelor mici și mijlocii, în special a acelor care se bazează pe o singură industrie;
- inversarea declinului socio-economic al marilor orașe și sporirea impactului acestora asupra zonelor rurale înconjurătoare;
- creșterea atractivității Regiunilor;
- creșterea nivelului de expertiză în managementul de programe la nivel regional.

Strategiile de dezvoltare ale celor 8 Regiuni oferă atenție și sprijin sporite zonelor celor mai defavorizate. Împreună, aceste strategii se bazează pe și folosesc la maxim resursele și capitalul uman la nivel regional și local. Strategia va asigura ca regiunile rămase în urmă să acceseze fonduri proporțional mai mari, pentru a le ajuta să-și crească competitivitatea, să sprijine dezvoltarea economiilor regionale și să reabiliteze centrele urbane.

Implementarea priorităților CSNR se face prin acțiunea combinată a mai multor fonduri publice: bugetul de stat, bugetele locale și fondurile Uniunii Europene. Pot fi folosite și alte surse (credite interne și externe), iar contribuția sectorului privat va fi extrem de importantă în ceea ce privește co-finanțarea proiectelor.

Un mix coerent de priorități

Din punct de vedere al dezvoltării economice, România va trebui să facă față unor provocări enorme. În discuțiile privind alocarea de fonduri, Guvernul României a luat în calcul o gamă de opțiuni și a analizat nevoia de investiții și crearea de noi locuri de muncă pe termen scurt, mediu și lung. Aceste analize au dus la următoarele estimări financiare pentru prioritățile CSNR:

• Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	~ 60%
• Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	~ 15%
• Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	~ 20%
• Consolidarea unei capacități administrative eficiente	~ 5%

Factorii care au influențat deciziile și care unesc prioritățile CSNR într-o strategie coerentă sunt:

- Nevoia de a obține creștere economică sustenabilă pe termen lung. **Investițiile de capital în infrastructură** sunt esențiale și reprezintă prioritatea primordială, întrucât altfel, câștigurile în materie de locuri de muncă obținute pe termen scurt pot fi pierdute pe termen mediu;
- Investițiile în infrastructură sunt o condiție esențială pentru consolidarea **unei economii high-tech și producătoare de valoare adăugată mare. Investițiile în serviciile de apă și deșeuri, în infrastructura rutieră, feroviară, aeriană și navală** sunt priorități costisitoare, dar ele reprezintă baza **creșterii economice durabile** a României;
- Investițiile în infrastructura de transport – rutieră, feroviară și pe Dunăre – sprijină dezvoltarea **axelor prioritare TEN-T**;
- **Investițiile în dezvoltarea resurselor umane** sunt esențiale pentru creșterea **competitivității economice**;

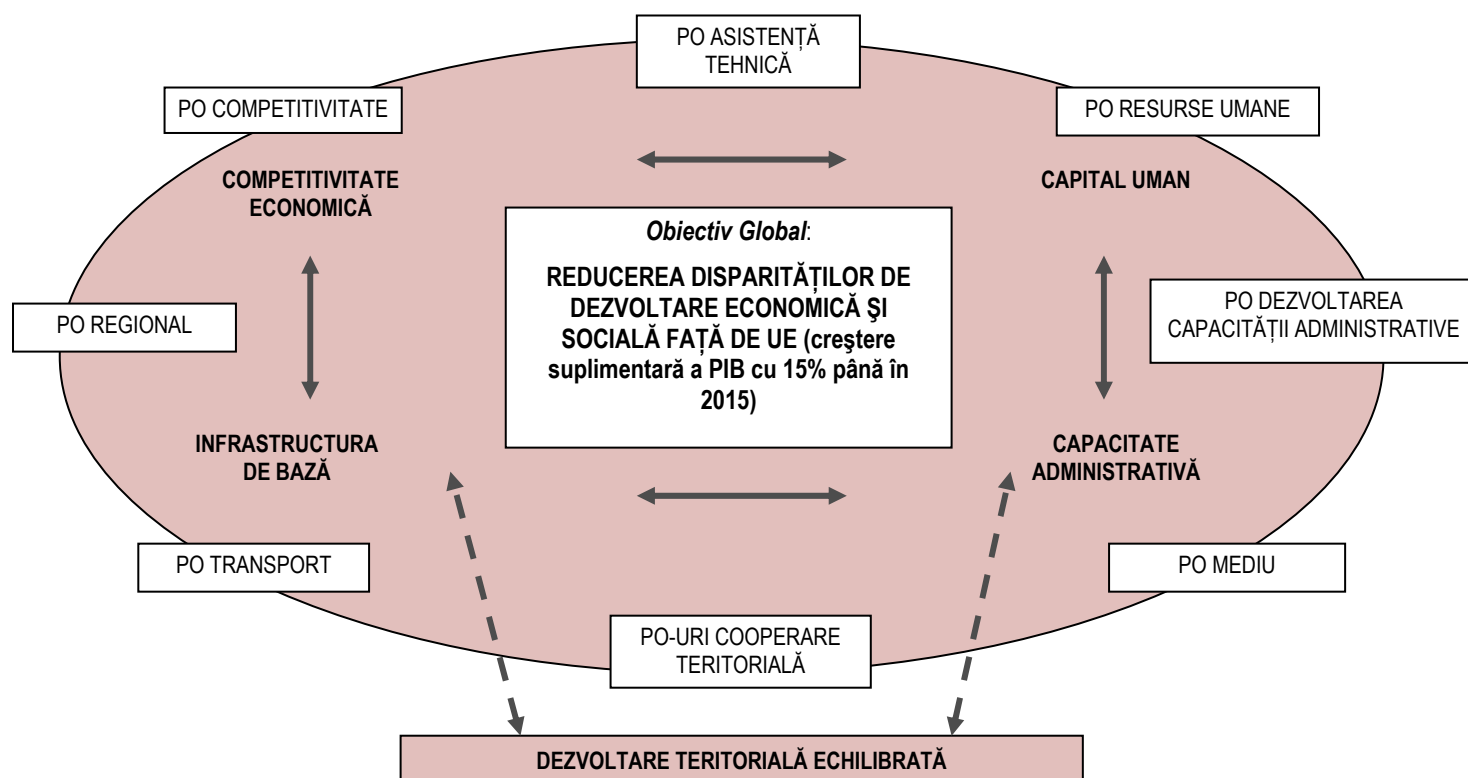
- Redresarea **disparităților dintre regiuni** și dezvoltarea echilibrată a zonelor rurale și urbane;
- **Dezvoltarea capacității administrative** susține implementarea eficientă a politicilor publice, cu impact pozitiv asupra utilizării instrumentelor structurale.

Cooperarea strânsă cu Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale a fost esențială pentru asigurarea coerenței dintre Instrumentele Structurale, pe de o parte, și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European pentru Pescuit, pe de altă parte.

Figura nr. 8 de mai jos ilustrează relațiile dintre Obiectivul Global, prioritățile CSNR și Programele Operaționale prin care se implementează CSNR. Aceste obiective interacționează și se sprijină reciproc, asigurând o abordare coerentă și sinergică a priorităților și acțiunilor planificate, atât la nivel intra-sectorial, cât și inter-sectorial. Prioritățile tematice și prioritatea teritorială a CSNR se susțin reciproc și acționează împreună în scopul reducerii disparităților externe și interne de natură economică, socială și teritorială.

Figura nr. 8

Cadrul Strategic Național de Referință – Legături Strategice

Legătura cu Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene

Prioritățile de intervenție stabilite prin CSNR sunt definite astfel încât să corespundă nevoilor naționale de dezvoltare pe termen mediu și lung, să întărească efectul sinergic al acțiunilor prevăzute prin strategie, precum și pentru a asigura obținerea impactului maxim al fondurilor structurale co-finanțate de Uniunea Europeană pentru perioada 2007-2013. Prioritățile CSNR au fost formulate în strânsă legătură cu Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene și cu orientarea strategică generală definită prin regulamentele Uniunii Europene.

Legătura directă între prioritățile CSNR și Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene este prezentată în Anexa 1.

Coerența cu Programul Național de Reforme

Începând cu anul 2006, România are obligația de a elabora Programul Național de Reforme (PNR), acesta reprezentând planul de acțiune al României pentru implementarea Strategiei de la Lisabona. PNR va stabili prioritățile pe termen mediu și urmărite pentru implementarea liniilor directoare cu privire la domeniul macro și microeconomic, precum și cele cu privire la ocupare prevăzute în Liniile Directoare Integrate ale Uniunii Europene pentru Creștere Economică și Ocupare 2005-2008. Inovarea, societatea informațională, IMM-urile și antreprenoriatul, dezvoltarea resurselor umane și protecția mediului reprezintă domenii centrale de intervenție ale PNR.

România va asigura coerența acțiunilor prevăzute în cadrul CSNR și PNR, având în vedere în primul rând faptul că ambele documente au la bază aceleași linii directoare strategice (strategia Lisabona revizuită).

O primă versiune a PNR a fost supusă consultării publice în luna august 2006, cu scopul transmiterii documentului în forma finală la Comisia Europeană în luna noiembrie 2006. Acțiunile în domeniul dezvoltării economice și sociale prevăzute în PNR vor contribui la atingerea obiectivului general și priorităților definite prin CSNR, precum și la implementarea eficientă a Fondurilor Structurale și de Coeziune. În mod egal, strategia CSNR va contribui la atingerea obiectivelor definite în cadrul PNR, prin coerența obiectivelor acțiunilor prevăzute.

Obiectivele PNR sunt definite atât la nivel macroeconomic, cu scopul atingerii stabilității macroeconomice și sustenabilității finanțelor publice, cât și la nivel microeconomic, pentru creșterea competitivității și productivității economice. Îmbunătățirea calității ocupării reprezintă cea de-a treia dimensiune strategică a PNR.

Stabilitatea macroeconomică și sustenabilitatea finanțelor publice ca obiective ale PNR, vor crea condițiile necesare pentru implementarea strategiei prevăzute prin CSNR. Pe de altă parte, acțiunile prevăzute în CSNR în cadrul priorității tematice “Consolidarea unei Capacități Administrative Eficiente” vor contribui la atingerea obiectivului PNR de îmbunătățire a calității serviciilor publice și eficienței administrației. Acțiunile din CSNR cu privire la o mai bună utilizare a energiei vor contribui la realizarea priorității PNR de asigurare a unei balanțe energetice echilibrate.

Acțiunile prevăzute în CSNR în domeniul inovării, promovării antreprenoriatului, îmbunătățirii accesului la finanțare și dezvoltării în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, așa cum sunt definite în cadrul priorității tematice “Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești”, alături de acțiunile prevăzute în domeniul transportului și energiei contribuie la realizarea obiectivului PNR de “Îmbunătățire a competitivității și productivității economice”. În același scop, PNR vizează gestionarea durabilă a resurselor regenerabile și neregenerabile, prin achiziționarea de servicii nepoluante, creșterea gradului de reciclare a materialelor, precum și prin îmbunătățirea calității sistemelor de management al deșeurilor și promovarea eco-tehnologiilor, acțiuni care sunt de asemenea sprijinite prin CSNR. Mai mult, acțiunile prevăzute în cele două documente se sprijină reciproc și contribuie la maximizarea impactului fondurilor.

Creșterea ocupării pentru toate grupele de vârstă și îmbunătățirea adaptabilității forței de muncă, extinderea oportunităților pentru educație și promovarea incluziunii sociale pentru toate

grupurile vulnerabile reprezintă domenii de acțiune atât în cadrul PNR cât și în cadrul CSNR, cu scopul îmbunătățirii accesului pe piața muncii și creșterii competitivității pieței forței de muncă, îmbunătățirii calității educației și formării profesionale pentru a răspunde mai bine cerințelor unei economii de piață bazate pe cunoaștere.

Rolul partenerilor sociali și al societății civile

În perioada post-1989, rolul pe care îl au partenerii sociali și societatea civilă în promovarea dezvoltării economice nu a fost recunoscut deplin în România. Acest nou concept de parteneriat presupune mai întâi crearea capacității necesare și în acest scop, sunt prevăzute o serie de acțiuni în Programele Operaționale. Se recunoaște în acest fel rolul important al parteneriatului în dezvoltarea socio-economică și, în acest sens, se încurajează participarea activă a partenerilor sociali și a societății civile în implementarea programelor.

Partenerii sociali și societatea civilă au un rol important în cadrul tuturor programelor finanțate din Fonduri Structurale și de Coeziune, dar pentru Programele Operaționale pentru Competitivitate Economică, Dezvoltarea Resurselor Umane, Dezvoltare Regională, Mediu și Creșterea Capacității Administrative implicarea partenerilor sociali și a societății civile este cea mai probabilă și întărirea capacității instituționale va fi extrem de importantă pentru asigurarea participării efective și pentru valorificarea la maxim a potențialului implicării acestora.

3.2. Priorități tematice

Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene

România va realiza investiții strategice în infrastructură, în scopul facilitării circulației persoanelor, mărfurilor și serviciilor și îmbunătățirii calității vieții. Astfel, țara va deveni un loc “mai prietenos” cu mediul și atractiv pentru cei care doresc să locuiască, să lucreze și să investească aici. În cadrul acestei politici, se subliniază faptul că dezvoltarea infrastructurii în România va contribui într-o manieră durabilă la dezvoltarea socio-economică de ansamblu a României și a Uniunii Europene.

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport

Guvernul României a adoptat Legea nr. 203/2003 privind dezvoltarea și modernizarea rețelilor de transport de importanță națională și europeană, care se bazează pe strategiile de dezvoltare a infrastructurii la standarde europene, în conformitate cu Carta Albă a Politicii Europene de Transport și directivele privind rețelele trans-europene de transport.

Planul de Amenajare a Teritoriului Național definește, în secțiunea dedicată rutelor de transport, structura rețelilor naționale de transport. Planul propune soluții echilibrate în legătură cu dezvoltarea economică a României și ia în considerare obiectivele europene comune. El identifică proiectele prioritare în ceea ce privește acțiunile pe termen scurt, mediu și lung, pentru dezvoltarea celor trei Axe Prioritare majore (nr. 7, 18 și 22), care străbat România și fac legăturile între Europa centrală și de est și Europa de nord și de vest.

Investițiile în rețeaua TEN-T vor reprezenta principalul obiectiv pentru perioada 2007-2013. Integrarea strategiei naționale de transport cu cea a Comisiei Europene legată de dezvoltarea coridoarelor de transport TEN-T presupune crearea de rețele rutiere și feroviare moderne și maximizarea oportunităților în transportul aerian și a oportunităților comerciale și de petrecere a timpului liber oferite de transportul naval. Mai mult, asigurarea conectivității între modurile de transport va promova un avantaj economic competitiv; promovarea unei inter-modalități și siguranțe sporite va fi un element de bază al acestor politici.

Aceste acțiuni vor consolida poziția geografică strategică a României, ca poartă a Europei extinse. Strategia are ca scop maximizarea a beneficiilor economice pentru România, care pot rezulta din consolidarea poziției României în Europa, dar și ca o zonă de tranzit către Asia. Investițiile majore prevăzute în transport vor căuta să minimizeze orice impact negativ asupra mediului și să dezvolte contribuțiile pozitive pe care transportul le poate avea la realizarea unei dezvoltări durabile. Se estimează că modernizările aduse infrastructurii de transport rutier, feroviar, naval și aerian, vor crea condiții ce vor permite creșterea accesibilității și sprijinirea obiectivelor de coeziune economică și socială la nivel regional, național și european.

Strategia va ajuta la modernizarea autostrăzilor, drumurilor și căilor ferate, a transportului fluvial și aerian, asigurând o infrastructură de transport echilibrată, la standarde europene. În felul acesta va crește accesibilitatea, vor spori oportunitățile de afaceri și se vor îmbunătăți calitatea, eficiența și viteza serviciilor de transport, se va reduce timpul de călătorie și va crește volumul traficului de marfă și pasageri în condiții de protecție a mediului.

În plus, Strategia va contribui la **asigurarea coeziunii teritoriale și la reducerea disparităților regionale**, îmbunătățind infrastructura de transport la nivel județean și local, prin reabilitarea și modernizarea rețelilor rutiere județene și locale. Scopul acțiunilor întreprinse la

nivel național și regional este de a crește atractivitatea și accesibilitatea regiunilor și de a stimula dezvoltarea socio-economică și creșterea prosperității regiunilor.

Principalele componente ale infrastructurii de transport din România pentru perioada 2007-2013 sunt prezentate în continuare, împreună cu obiectivele principale ale strategiei CSNR în acest domeniu.

Transportul rutier

Modernizarea și construirea infrastructurilor rutiere trans-europene va conduce la construirea de autostrăzi noi și la finalizarea celor care sunt în construcție, la construirea de drumuri cu 4 benzi și drumuri naționale, a variantelor de ocolire pentru orașele care se află pe sau în apropierea rețelei TEN-T și reabilitarea drumurilor și podurilor din rețeaua TEN-T.

În ceea ce privește drumurile naționale, strategia se va concentra pe modernizarea și reabilitarea lor; acțiunile vor fi similare celor descrise în cazul drumurilor din rețeaua TEN-T și vor facilita îmbunătățirea accesului la centrele industriale și urbane și la nodurile generatoare de trafic. Aceasta va contribui la eficientizarea activităților economice, reducerea disparităților regionale, scurtarea timpilor de călătorie și creșterea siguranței. Modernizarea drumurilor județene și locale va juca un rol important în cadrul strategiei și va ajuta atât zonele urbane, cât și pe cele rurale (în completare, reabilitarea drumurilor comunale va fi sprijinită prin FEADR). Drumurile județene și locale mai bune vor ajuta la crearea unor comunități durabile și la creșterea colaborării între regiuni, vor spori gradul de mobilitate al forței de muncă și vor sprijini dezvoltarea piețelor regionale de forță de muncă prin inter-conectivitate între regiuni și între localități.

Transportul feroviar

Strategia de modernizare și dezvoltare a rețelelor feroviare TEN-T urmărește inter-operabilitatea infrastructurii feroviare TEN-T și creșterea calității serviciilor feroviare, prin modernizarea infrastructurii (gări, echipamente de semnalizare, sisteme TIC etc.). Un obiectiv principal pentru rețeaua de căi ferate TEN-T îl constituie creșterea vitezelor operaționale maxime la 160 km/h pentru trenurile de pasageri și 120 km/h pentru cele de marfă. În plus, înlocuirea materialului rulant, a vagoanelor și locomotivelor învechite va încuraja utilizarea acestor mijloace de transport și va facilita inter-operabilitatea.

La nivel național se vor desfășura acțiuni similare celor din cazul rețelei de căi ferate TEN-T, care vor duce la o mai bună utilizare a rețelei, timpi de călătorie reduși, mai multă siguranță, servicii inter-modale și îmbunătățirea generală a calității serviciilor feroviare, la standarde UE. Aceasta va contribui la creșterea numărului pasagerilor și la dezvoltarea durabilă a afacerilor. Acțiunile se vor finaliza cu asigurarea unei inter-conectivități mai bune între regiuni și creșterea atractivității și sustenabilității sistemului de transport feroviar. Se va urmări, de asemenea, crearea premiselor pentru introducerea trenurilor de pasageri de mare viteză, pentru distanțe mari și mici.

Transportul naval

Strategia de modernizare și dezvoltare a infrastructurii de transport naval TEN-T urmărește îmbunătățirea condițiilor de navigare, eliminarea strângărilor de pe Axa Prioritară 18 și stabilirea legăturilor naționale cu Dunărea și celelalte căi navigabile. Aceasta presupune modernizarea sectorului româno-bulgar al Dunării, brațului Sulina, canalului Dunăre-Marea Neagră și canalului Poarta Albă–Midia Năvodari, precum și continuarea lucrărilor pe porțiunea

de Dunăre între Călărași și Brăila. Investițiile principale vor include creșterea adâncimii de navigație și îmbunătățirea amenajărilor portuare.

Transportul aerian

Strategia urmărește finanțarea modernizării și dezvoltării unui număr de aeroporturi, aflate pe rețeaua TEN-T sau în afara ei, pentru a crește eficiența utilizării lor, a crește traficul și a le face mai atractive pentru beneficiari. În acest fel se vor stabili legături cu piețele și centrele UE și internaționale. Master Plan-ul General pentru Transporturi va stabili prioritățile majore pentru aeroporturile TEN-T și pentru unele aeroporturi regionale din afara TEN-T, acolo unde analiza cost-beneficiu va demonstra viabilitatea economică. Strategia va ridica la maxim standardul infrastructurii de transport aerian și va asigura o dezvoltare planificată rațională și eficientă a aeroporturilor din România. În acest fel, transportul de pasageri și mărfuri, român și internațional, va beneficia de servicii de calitate, care vor satisface nevoile economiei globale și ale comunității internaționale.

Inter-modalitatea

Scopul este de a asigura inter-modalitatea între infrastructurile rutiere, feroviare, aeriene și navale. Strategia va crea măsuri menite să asigure conexiuni rapide, eficiente și comode pentru pasageri și mărfuri.

Conectarea rețelelor de transport locale/județene/naționale la rețeaua TEN-T va duce la creșterea accesibilității, rezultând un acces mai rapid la TEN-T și o creștere a fluxului de pasageri și mărfuri care tranzitează țara. În plus, reabilitarea și modernizarea și consolidarea gărilor va spori inter-modalitatea sistemelor de transport feroviar și rutier.

Dezvoltarea durabilă a sectorului transport

Strategia de transport a României se bazează pe principiul dezvoltării durabile, conform concluziilor Consiliului European de la Cardiff (1988) și Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene. Acțiunile prevăzute vor duce la creșterea standardelor de siguranță, vor reduce efectele adverse asupra mediului, vor asigura infrastructurile de transport în fața dezastrelor naturale și vor elimina "punctele negre" periculoase. Promovarea proiectelor de control al zgomotului, instalarea de unități de separare ulei/apă și neutralizare a substanțelor periculoase, colectarea de apă reziduală, crearea unui sistem de transport nepoluant, conform Acordului de la Kyoto, vor fi priorități majore.

Consolidarea legăturilor dintre protecția mediului și creșterea economică

România promovează principiul dezvoltării durabile în acord cu concluziile Consiliului European de la Cardiff (1998), Strategia Europeană pentru Dezvoltare Durabilă, cel de-al 6-lea Plan de Acțiune pentru Mediu și directivele UE privind depozitarea deșeurilor menajere, ambalarea și tratamentul ambalajelor, tratarea apei menajere urbane, calitatea apei pentru consum uman și calitatea aerului.

Acțiunile prevăzute în cadrul strategiei au ca scop promovarea creșterii nivelurilor de siguranță și minimizarea efectelor adverse asupra mediului, ceea ce va duce în esență la creșterea standardelor de viață ale populației. Aceste obiective reprezintă o provocare mare pentru România și vor implica investiții majore vreme de mulți ani. Infrastructura va funcționa la

standarde europene și va respecta protocolul de la Kyoto. Principalele componente ale strategiei de mediu a României pentru perioada 2007-2013 sunt incluse în politicile naționale, și anume: Legea mediului nr. 137/1995, Legea apelor nr. 107/1996, Planul Național de Gestiune a Deșeurilor și Strategia Națională privind Eficiența Energetică.

Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată

În vederea conformării cu standardele UE și acquis-ul în sectorul de apă, principalul obiectiv îl va constitui extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în scopul furnizării unor servicii adecvate de apă și canalizare.

Strategia se va concentra pe dezvoltarea unor proiecte integrate de dimensiuni mari în vederea optimizării investițiilor și costurilor de operare. Comunitățile cu 10.000 p.e. sunt încurajate să se grupeze pentru a elabora proiecte regionale în jurul zonei urbane de care aparțin. Comunitățile rurale vor fi integrate în proiectele regionale atunci când se poate justifica impactul semnificativ asupra mediului și/sau componentele eficiente din punct de vedere al costului contribuie la îmbunătățirea sustenabilității investiției totale. În corelare cu strategia CSNR, în zonele rurale vor fi finanțate din FEADR investiții în infrastructura de apă, pe baza strategiilor regionale elaborate în coordonarea Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor.

În plus, vor fi realizate lucrări de îmbunătățire a calității cursurilor de apă. Vor fi construite sau modernizate stațiile de epurare a apelor uzate și se vor implementa scheme pentru managementul nămolurilor rezultate din epurarea apelor uzate. Pentru localitățile care nu pot fi incluse în proiecte regionale se pot elabora proiecte individuale.

Sectorul de apă are o importanță particulară pentru asigurarea conformării cu acquis-ul comunitar în ceea ce privește mediul. Investițiile necesare conformării cu cerințele acquis-ului au fost estimate la cca. 19 miliarde Euro până în 2018 – cea mai lungă perioadă de tranziție obținută pentru Directiva privind apele uzate urbane. Pe de altă parte, datele de mediu arată faptul că 71% din apa uzată este neepurată sau insuficient epurată și este deversată direct în receptorii naturali. Doar 52% din populația României este conectată la serviciile de apă și canalizare. În plus, întregul teritoriu al României a fost declarat zonă sensibilă, aceasta însemnând că epurarea avansată (mai costisitoare) este necesară pentru toate localitățile cu peste 10.000 p.e. Toate aceste aspecte au fost luate în considerare la alocarea fondurilor între diferitele priorități de mediu, sectorul de apă urmând să beneficieze de cca. 60% din fondurile totale prevăzute pentru infrastructura de mediu.

Îmbunătățirea managementului deșeurilor

Acțiunile avute în vedere au ca scop creșterea calității managementului deșeurilor, a ratei de racordare la servicii publice de salubritate la prețuri rezonabile, reducerea cantității de deșeuri depozitate și creșterea cantității de deșeuri reciclate și reutilizate. Un alt obiectiv va fi reducerea suprafețelor siturilor contaminate.

Sistemele integrate de management al deșeurilor vor fi create în conformitate cu Planul Național și Planurile Regionale de gestionare a deșeurilor. Programele de investiții vor lua în considerare ierarhia etapelor în gestionarea deșeurilor, și anume: prevenirea, colectarea separată, valorificarea și reciclarea, tratarea și eliminarea deșeurilor. Această politică va fi implementată în paralel cu închiderea depozitelor neconforme. Proiectele se vor adresa zonelor urbane și rurale cu o populație beneficiară de minim 300.000 locuitori.

Se intenționează sprijinirea investițiilor care vor contribui semnificativ la respectarea reglementărilor UE cu privire la regimul gestionării integrate a deșeurilor, a depozitelor de deșeuri și a ambalajelor.

Prioritate vor avea, în primul rând, județelor din România unde nu s-au făcut nici un fel de investiții majore, pentru a respecta cerințele UE în materie de management integrat al deșeurilor. A doua prioritate va fi extinderea/completarea sistemelor de management al deșeurilor din acele județe/zone unde s-a implementat prima fază de management integrat sau unde investițiile anterioare s-au limitat la amenajarea unui nou depozit sau la colectarea neselectivă și transportul deșeurilor. Scopul este de a crea un sistem modern de gestionare a deșeurilor, pentru a minimiza cantitatea de deșeuri ce urmează a fi depozitată.

Reabilitarea ecologică a siturilor contaminate (foste zone industriale), inclusiv închiderea depozitelor de deșeuri se va face în conformitate cu standardele CE. Transformarea acestor terenuri în zone productive va crește competitivitatea economică, iar reabilitarea zonelor contaminate va reduce impactul negativ asupra mediului și sănătății oamenilor. Decontaminarea face obiectul unei strategii pe termen lung de recuperare a terenurilor afectate, care să poată fi folosite pentru investiții publice, în scopuri economice sau pur și simplu pentru reabilitarea peisajului natural.

Aspectele de mediu legate de siturile contaminate se vor extinde dincolo de perioada 2007-2013. Obiectivul acestei perioade de programare este de a pregăti o strategie pe termen lung, un inventar al tuturor categoriilor de situri contaminate și planuri de investiții pentru aspectele considerate prioritare. De asemenea, se au în vedere proiecte pilot de mici dimensiuni pentru închiderea /reabilitarea siturilor contaminate care au un impact semnificativ asupra mediului.

Din numeroasele tipuri de situri contaminate, intervențiile din cadrul strategiei de mediu vor avea în vedere, în special, închiderea/reabilitarea depozitelor de deșeuri municipale, întrucât pentru care există informații complete și pentru care România și-a asumat angajamente clare prin Tratatul de Aderare.

Îmbunătățirea calității aerului

Reducerea emisiilor de compuși chimici nocivi în aer rămâne un aspect important al politicii naționale de protecție a mediului, în ciuda îmbunătățirii notabile a situației de după 1990, când restructurarea industrială a dus la închiderea multora dintre fabricile care erau mari generatoare de substanțe poluante. România a obținut perioade de tranziție pentru rezolvarea acestor probleme, până în anul 2013, respectiv 2017 pentru emisii (dioxid de sulf, oxizi de azot și pulberi) pentru anumite instalații ce intră sub incidența Directivei nr. 2001/80/CE privind reducerea emisiilor provenind de la instalațiile mari de ardere (IMA).

În multe zone urbane, sistemele municipale de termoficare constituie surse majore de poluare, datorită tehnologiilor vechi pe care le folosesc și faptului că nu au mai beneficiat de nici un fel de investiții de foarte multă vreme. Aceste centrale contribuie foarte mult la poluarea mediului și amenință sănătatea populației.

Acțiunile prevăzute se vor concentra asupra reducerii impactului negativ asupra mediului și sănătății oamenilor în acele zone urbane poluate din cauza folosirii unor sisteme de încălzire centralizată foarte vechi. Intervențiile se vor baza pe o strategie regională pe termen mediu / lung în ceea ce privește încălzirea publică, care trebuie să includă și o evaluare a opțiunii de înlocuire a sistemului centralizat de încălzire cu sisteme alternative, care să acopere zone mai mici. Se va acorda prioritate proiectelor privind folosirea de surse de energie regenerabile sau

mai puțin poluante pentru sistemele municipale de termoficare, atunci când această soluție este cea mai potrivită din punct de vedere al raportului calitate/preț. Când nu există alternative la folosirea combustibililor tradiționali, scopul principal este promovarea folosirii raționale a surselor de energie neregenerabile.

Se va acorda o atenție specială activităților de modernizare a instalațiilor mari de ardere în scopul reducerii emisiilor de SO₂, NO_x și pulberi, contribuind astfel la implementarea directivelor privind calitatea aerului pentru care României i-au fost acordate perioade de tranziție.

Protecția naturii

România va sprijini bio-diversitatea și conservarea naturii prin acțiuni de dezvoltare a cadrului de gestionare a zonelor protejate, în special zonele din rețeaua Natura 2000. Aceasta presupune dezvoltarea infrastructurii necesare pentru siturile protejate (inclusiv de întreținere a acestora) și desfășurarea de activități de operare și monitorizare, nu numai pentru a respecta angajamentele cu privire la construirea sistemului Natura 2000 pe care și le-a asumat România, ci și pentru a conștientiza populația cu privire la importanța cunoașterii și respectării mediului, ca bază a dezvoltării durabile. În acest sens, un sprijin deosebit se va acorda pregătirii și implementării planurilor de management pentru protejarea biodiversității.

Agenția Națională pentru Aree Naturale Protejate și Conservarea Biodiversității va fi înființată până la sfârșitul anului 2006 și va avea nevoie de sprijin suplimentar pentru a-și putea consolida capacitatea necesară implementării strategiei. În vederea stopării degradării biodiversității și resurselor naturale sunt necesare întărirea sistemului instituțional pentru asigurarea controlului, aplicarea legislației și existența unei capacități suficiente pentru pregătirea și implementarea planurilor de management pentru ariile protejate. Prin urmare, Agenția va colabora cu alte instituții pentru a putea lua măsuri integrate de protejare a mediului natural.

Prevenirea riscurilor

Investițiile în prevenirea riscurilor vor reduce impactul dezastrelor naturale și efectele lor economice. Protecția împotriva riscurilor naturale și prevenirea acestora se vor face prin îmbunătățirea stării economice, de mediu, ecologice, și de conservare a zonelor celor mai vulnerabile (gestionarea inundațiilor și protejarea litoralului). Acțiunile prevăzute vor sprijini implementarea Directivei Cadru privind Apa nr. 2000/60/CE, care stabilește cadrul de protecție a apelor de suprafață, subterane și a apelor costiere, precum și inițiativa UE de elaborare și implementare a unui program de acțiune pentru prevenirea riscurilor, protecția împotriva inundațiilor și atenuarea riscurilor și a efectelor inundațiilor. În acest cadru de lucru, vor fi elaborate planuri de gestionare a situațiilor de risc provocate de inundații, hărți de risc pentru fiecare bazin hidrografic și pentru zona litoralului, acolo unde sănătatea oamenilor, mediul sau activitățile economice sunt puse în primejdie din cauza inundațiilor.

De asemenea, se va acorda sprijin protejării și reabilitării părții de sud a țărmului Mării Negre, cu scopul de a reduce eroziunea costieră, de a proteja valoarea economică a zonei costiere și locuințele din zonă. Intervențiile se vor face în conformitate cu Programul de protejare a litoralului Mării Negre, care stabilește obiective până în 2020. Master Plan-ul va fi finalizat până la sfârșitul anului 2006.

Folosirea eficientă a resurselor energetice

România intenționează să îmbunătățească utilizarea energiei prin creșterea eficienței pe întregul lanț – resurse naturale, producție, transport, distribuție și utilizare finală de electricitate și energie termică. Luând în considerare creșterea estimată a consumului de energie din România și faptul că echipamentul pe bază de combustibili fosili este relativ vechi, este necesară reabilitarea și modernizarea centralelor existente. Strategia ia în considerare o serie de documente de politică ale Comisiei Europene privind eficiența energetică.

Strategiile Guvernului României sprijină directivele UE privind eficiența energetică și vor influența coeziunea economică și socială. Politicile naționale în domeniu sunt următoarele:

- Foaia de parcurs în sectorul energetic din România – HG nr. 890/2003;
- Strategia națională în domeniul eficienței energetice – HG nr. 163/2004 și Legea nr. 199/2000;
- Proiectul documentului Politica Energetică Națională 2006-2009;
- Strategia de valorificare a surselor regenerabile de energie, aprobată prin HG nr. 1535/2003;
- HG nr. 443/2003 privind promovarea electricității din surse regenerabile;
- HG nr. 174/2004 privind reabilitarea termică a clădirilor;
- Angajamentele asumate de România în cadrul negocierilor cu UE – Capitolul 14: Energia.

Extinderea și modernizarea rețelelor de distribuție a energiei vor duce la crearea infrastructurii necesare pentru dezvoltarea activităților economice și la o scădere a pierderilor de energie și a întreruperi în furnizare, evitându-se astfel situațiile de criză. Scopul strategiei va fi de a respecta standardele de performanță economică și de calitate cerute de consumatorii de electricitate. Acest lucru se va realiza prin modernizarea unităților de producție și extinderea/modernizarea rețelelor de transport și distribuție, precum și prin investiții în sistemele de termoficare centralizate, extinderea/modernizarea rețelelor existente, reducerea emisiilor de gaze și pulberi, creșterea siguranței și interconectarea cu rețelele europene (de electricitate, gaze naturale și petrol).

Date fiind valorile mari ale intensității energetice în sectorul rezidențial, vor fi de asemenea susținute investițiile în renovarea părților comune ale blocurilor de locuințe în scopul reducerii pierderilor de energie, dar numai ca parte a proiectelor urbane integrate ce au ca obiectiv regenerarea zonelor urbane.

România are un potențial important de exploatare a **surselor de energie regenerabile** (în special resurse hidro, eoliană, solară, biomasă și geotermale). Totuși, în momentul de față, România depinde încă de sursele tradiționale de energie, cum sunt combustibilul fosil și gazul natural. Valorificarea diferitelor tipuri de surse regenerabile de energie, inclusiv biocombustibil, îi va oferi României un avantaj competitiv pe termen lung, ceea ce va contribui la integrarea în sistemul economic a unor zone izolate, folosind potențialul tehnic destul de important al țării, și la reducerea impactului asupra mediului prin producerea de energie "curată". În contextul în care ținta UE pentru 2010 este ca 22% din consumul total de energie să fie asigurat din surse de energie regenerabile, obiectivul României este și mai ambițios: 33% din consumul național brut de electricitate va reprezenta energie electrică produsă din surse regenerabile. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie luate măsuri precise pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie. Acest lucru presupune investiții în capacități și tehnologii noi pentru valorificarea surselor regenerabile de energie.

Sectorul energetic este unul dintre cei mai mari generatori de poluare din economie și are nevoie de resurse financiare substanțiale pentru protecția mediului. În acest sens trebuie introduse tehnologii noi care să reducă emisia de gaze, centralele electrice și termice trebuie dotate cu instalații de desulfurare, trebuie instalate electro-filtre pentru reducerea emisiilor de pulbere și trebuie înlocuite arzătoarele existente cu unele noi care să reducă emisiile de NOx.

Creșterea pe termen lung a competitivității economiei românești

România își propune să devină o țară cu o economie generatoare de valoare adăugată ridicată, care să satisfacă atât așteptările investitorilor, cât și pe ale angajaților. Motorul acestui proces îl reprezintă creșterea productivității prin investiții în capitalul productiv, în echipamente și tehnologie, dar și în capitalul uman. La elaborarea acestei strategii s-au avut în vedere următoarele politici majore ale UE: Consiliul European de la Barcelona din 2002 – Documentul CE “Mai multă cercetare în Europa – Obiectiv 3% din PIB”, „Liniile directoare integrate 2005–2008 pentru dezvoltare și locuri de muncă ” și „Orientările Strategice pentru Coeziune ale UE 2007-2013” .

Multe din domeniile detaliate în această strategie vor trebui susținute prin activități de educație și formare profesională. Acestea se vor realiza prin implementarea acțiunilor privind dezvoltării resurselor umane.

Pentru a atinge obiectivul acestei priorități tematice, strategia va viza, totodată, **competitivitatea teritorială și va contribui la o dezvoltare regională echilibrată**. Acțiunile din acest domeniu vor întări mediul de afaceri regional și local, pentru a putea pune în valoare la maxim potențialul regiunilor. Acest lucru se va face prin creșterea competitivității economiilor locale și regionale, dezvoltarea infrastructurii de afaceri și a turismului, îmbunătățirea condițiilor necesare dezvoltării activităților economice și stimularea creării de locuri de muncă. Acțiunile vor complementa diferitele intervenții strategice menite să răspundă nevoilor locale și regionale și să stimuleze creșterea echilibrată și sustenabilă a întregii țări, așa cum prevede Strategia de Dezvoltare Regională.

Politicile naționale privind competitivitatea

Principalele strategii guvernamentale care vizează creșterea competitivității economice a României și care influențează coeziunea economică și socială sunt:

- Strategia de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii (2004-2008);
- Strategia Națională privind CDI;
- Strategia Națională de Dezvoltare a TIC – Orizont 2025.

Creșterea productivității și crearea unei baze antreprenoriale dinamice

Întreprinderile mici și mijlocii, în special cele din sectorul de înaltă tehnologie, vor fi principalul motor generator de creștere economică al României și vor oferi capacitatea necesară impulsiei economiei și potențialului de dezvoltare. Rolul IMM în crearea unei economii inovatoare, performante și prospere este vital, iar strategia va crea climatul și condițiile necesare pentru ca afacerile să poată fi inițiate, să se dezvolte și să prospere. Eforturile vor fi direcționate către susținerea IMM-urilor în competiția de pe piețele interne și internaționale. Rolul companiilor mari în promovarea unei creșteri economice durabile nu va fi nici el neglijat.

Oportunitățile vor fi căutate acolo unde poate fi exploatată dezvoltarea sectoarelor performante, cu valoare adăugată mare. Din acest punct de vedere, baza o vor constitui resursele din CDI, servicii IT, instruire, transferul de “know how” și abilități, dezvoltarea și crearea sistemelor

tehnologice industriale și de producție, dezvoltarea de echipamente software, de soluții IT de tip “end-to-end”. Resursele naturale ale României oferă o gamă de oportunități care pot fi legate de industria chimică și petrochimică, de industria mobilei (inclusiv mobilă ecologică cu design românesc), producția de combustibili ecologici, procesarea de plante tehnice, industria confecțiilor și producția de unelte și echipamente pentru agricultură.

Conform Strategiei de Politică Industrială a României, potențialul de creștere din sectorul industrial poate fi dezvoltat în industria de mașini, industria constructoare de nave, de echipamente și componente pentru industrie, petrochimie, gaz, electricitate, textile și piele, pe bază de mărci românești. Sectorul de aluminiu și materiale neferoase oferă, de asemenea, oportunități de specializare, împreună cu industria electronică, electro-tehnică, de echipamente mecanice, vopseluri și lacuri. Construcțiile cunosc, de asemenea, o rată de creștere susținută.

Contribuția ISD în acest proces de tranziție va avea un impact imediat asupra productivității. Managerii și lucrătorii trebuie să se adapteze acestor schimbări și realităților pieței. România va beneficia de o abordare activă în procesul de absorbție de ISD. Se va urmări propulsarea sectoarelor performante, generatoare de valoare adăugată ridicată, și nu consolidarea poziției României în sectoarele cu valoare adăugată scăzută sau aflate în declin.

În ceea ce privește întreprinderile, strategia va viza sprijinirea investițiilor productive, în special în echipamente și tehnologie, dar și achiziționarea de active intangibile. Eficiența energetică în producție și operare, ca un avantaj competitiv major, se va realiza prin încurajarea achiziționării de către întreprinderi a unor echipamente eficiente din punct de vedere al consumului de energie.

Se va pune un accent special pe dezvoltarea micro-întreprinderilor și a start-up-urilor. Se va acorda sprijin pentru achiziționarea de echipamente de producție și sisteme de management moderne, ca și pentru îmbunătățirea calității serviciilor oferite întreprinderilor în ceea ce privește metodele și procesele de producție, aplicarea inovațiilor și tehnologiilor avansate în activitatea proprie, marketing, management de proiect sau e-business.

Se va acorda, de asemenea, sprijin pentru crearea și dezvoltarea grupurilor integrate de afaceri (clustere) și pentru crearea de lanțuri de furnizori, pentru susținerea eforturilor unor astfel de grupuri de companii în vederea utilizării la maxim a potențialului economic existent (atât orizontal cât și vertical), obținând astfel avantaje competitive. Crearea unor rețele de afaceri regionale și a unor centre regionale de transfer tehnologic va ajuta la implementarea strategiei. Se va acorda o atenție specială sectoarelor în tranziție sau în plin proces de dezvoltare. România dorește să dezvolte activități economice la scară mare, capabile să valorifice oportunitățile de pe piețele naționale, regionale sau globale, și având sediile centrale și/sau funcții complexe localizate în România. În acest sens se va promova diversificarea sectoarelor și piețelor industriale și de afaceri.

Dezvoltarea unor lanțuri de furnizori eficiente (operațiuni de subcontractare), care să îndeplinească standardele internaționale de contractare, livrare și calitate, vor contribui la creșterea productivității, iar mulți dintre operatori vor fi IMM. Asigurarea unei comunicări reale și eficiente, ca și promovarea bunelor practici, vor ajuta și ele la consolidarea de ansamblu a mediului de afaceri.

Serviciile și infrastructura de sprijin pentru afaceri

Strategia vizează îmbunătățirea condițiilor generale necesare dezvoltării și extinderii afacerilor, cu un accent deosebit pe sectoarele cu potențial de creștere și pe cele în care se înregistrează

avantaje competitive, în special industria prelucrătoare și serviciile, care au nevoie de asistență calificată și integrată. Strategia va permite extrem de necesara modernizare a metodelor de producție și introducerea de standarde de calitate. Vor fi încurajate procesele de producție generatoare de valoare adăugată și competitive, astfel încât companiile să poată concura pe piața europeană unică și pe piețele mondiale.

Se vor dezvolta sisteme de sprijin pentru toate aceste acțiuni, inclusiv furnizarea de informații despre piața forței de muncă, studii de piață, informații tehnologice, dezvoltarea de noi procese, precum și asistență pentru intrarea pe piață.

În acest sens, se va acorda sprijin dezvoltării infrastructurii și serviciilor administrative din incubatoarele de afaceri, inclusiv prin investiții în echipamente hard și soft, schimb de bune practici, activități de îndrumare și mentoring, transfer de know-how și seminarii. Se știe că unele dintre entitățile de sprijin pentru industrie și afaceri nu sunt folosite la potențial maxim, din cauza problemelor administrative și a lipsei de resurse financiare; strategia va încerca să conducă la creșterea gradului de utilizare a acestor structuri. Se vor crea sau dezvolta, la nivel regional, structuri de sprijin pentru afaceri (ex. parcuri industriale), a căror localizare va avea în vedere concentrarea geografică. Implementarea se va baza pe o strategie de zonare, care prezintă avantajul poziționării geografice din punct de vedere al accesului la căile de transport și disponibilității forței de muncă.

Reabilitarea zonelor industriale va oferi infrastructura modernă necesară înființării și dezvoltării afacerilor: clădiri, drumuri de acces, drumuri interioare, sisteme de alimentare cu apă și canalizare, electricitate și gaz. O atenție prioritară va fi acordată creării de locații adecvate pentru afaceri în zonele rurale, zonele afectate de declin industrial și zone peri-urbane (cu efecte pozitive și asupra zonelor rurale).

Se vor sprijini acțiunile de modernizare a infrastructurii (inclusiv TIC și tehnologie în bandă largă), care vor consolida intervențiile și vor crește eficiența afacerilor.

Promovarea accesului companiilor și persoanelor la informații, crearea de baze de date pentru diseminarea informațiilor și instrumentele on-line de sprijin pentru afaceri, vor fi toate extrem de importante pentru crearea unui mediu de afaceri sănătos și stimulat.

Serviciile de consultanță, de bună calitate și accesibile, ca și serviciile de sprijin pentru afaceri sunt esențiale pentru promovarea creșterii competitive. Dezvoltarea unei game de servicii de consultanță în toate regiunile, nu numai în orașele mari, va fi primul pas. Aceste servicii vor sprijini companiile în pregătirea de planuri de afaceri și marketing, le vor oferi asistență cu privire la accesul la finanțare, achiziționarea de spații noi, informații despre piețe / oportunități de export, mijloace de producție, TIC, standarde de calitate, schimb de bune practici, activități de îndrumare și mentoring, scheme de afaceri, transfer de know-how, precum și activități de instruire și seminarii.

Participarea la târguri internaționale, evenimentele de tip “să-i cunoaștem pe cumpărători”, internaționalizarea afacerilor, precum și consultanța pentru sistemele de management folosite în acest scop (logistică, website, identificarea furnizorilor etc.) sunt aspecte cărora li se va acorda atenție în cadrul strategiei. Un loc special îl vor ocupa IMM-urile, având în vedere faptul că extinderea inițiativelor de export ale IMM-urilor este extrem de importantă pentru România în actuala etapă de dezvoltare.

Certificarea și eco-inovațiile

Competiția pe piața UE este acerbă, iar nevoile consumatorilor devin din ce în ce mai complexe. De aceea, companiile românești trebuie să îmbunătățească calitatea produselor pe care le vor aduce pe piață. Aceasta presupune îndeplinirea condițiilor cu privire la certificarea standardelor internaționale de calitate, siguranță și protecție a consumatorului și managementul de mediu. În acest sens se va asigura acces la servicii de consultanță și sprijin în ceea ce privește infrastructura necesară.

Implementarea pe scară largă a standardelor voluntare europene și internaționale este un exemplu de bună practică care a devenit o chestiune de rutină pe piețele dezvoltate. Certificatele de mediu și de calitate reprezintă o investiție care va asigura prezența produselor românești în spațiul european și acces la piața internă. Desigur, existența unei infrastructuri de certificare adecvate este o condiție de bază pentru a elimina orice obstacol din calea procesului de certificare.

Dezvoltarea antreprenoriatului

O bază antreprenorială mai dinamică și cu un grad sporit de internaționalizare reprezintă un mijloc prin care economia națională se poate dezvolta și prospera care va ajuta România să răspundă mai bine provocărilor și oportunităților de pe piețele globalizate. Strategia va promova tranziția către o economie bazată pe cunoaștere și o poziție mai înaltă a economiei, pe scara valorii adăugate. Pentru a atinge acest scop, România va investi în dezvoltarea IMM și va promova cultura antreprenorială pentru crearea unei generații cât mai consistente de întreprinzători, care să lanseze noi inițiative de afaceri.

Acțiunile vor fi completate de intervenții în domeniul resurselor umane, cu accent pe facilitarea tranziției de la școală la locul de muncă și pe promovarea culturii antreprenoriale în educație și formare profesională. Rolul parteneriatelor dintre educație și cercetare pe de o parte și mediul de afaceri pe de altă parte este extrem de important. Aceste acțiuni vor viza tranziția de la școală la locul de muncă, precum și creșterea capacității de ocupare în profesii liberale (activități pe cont propriu). În plus, se vor sprijini inițiativele extra-școlare și programele de educație antreprenorială, precum și formarea continuă pe piața forței de muncă. Obiectivul este de a ajuta tinerii absolvenți să se integreze în piață sau să-și înceapă propriile lor afaceri.

Accesul la finanțare

Crearea unui mediu favorabil finanțării afacerilor, pe o piață financiară competitivă, va fi o componentă esențială a strategiei de sprijinire a dezvoltării mediului de afaceri. Întreprinderile, afacerile nou-înființate (start-up) și în special companiile din sectorul tehnologiei înalte, au nevoie de finanțare pentru a crește. Întreprinderile vor fi sprijinite printr-o serie de măsuri de facilitare a accesului la finanțare, cum ar fi funcțiile de co-garantare ale Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru IMM. Aceștia li se vor adăuga fondurile locale de garantare și o gamă de instrumente financiare inovative, cum ar fi schemele de capital de risc și fondurile de tip „venture-capital”. În urma unei analize a necesarului de finanțare care se va face în cadrul inițiativei JEREMIE, se vor alege cele mai eficiente metode inovative de sprijin a accesului IMM la finanțare în România.

Pentru a sprijini strategia, se va oferi consultanță de specialitate, iar instituțiile financiare vor fi implicate și încurajate să adopte o nouă atitudine față de împrumuturi și sprijinirea afacerilor. Pentru aceasta, este necesară și o schimbare a abordării manageriale a întreprinderilor, în sensul pregătirii unor planuri de afaceri și de management solide – atât din punct de vedere

financiar, cât și din punct de vedere al asigurării capitalului fizic necesar – care să susțină investițiile private de capital. Va fi nevoie de campanii de informare pentru a promova aceste tipuri de operațiuni de acces la finanțare.

Măsurile de sprijinire financiară a micro-întreprinderilor și a întreprinderilor nou înființate vor contribui la atingerea acestui obiectiv, facilitând accesul acestor structuri la mijloace și tehnologii moderne de producție (e-comerț, e-business, echipamente, sisteme de depozitare și distribuție a bunurilor). Sprijinul financiar acordat tinerilor oameni de afaceri și “spin off”-urilor (firme înființate de cercetători pentru valorificarea unui rezultat al cercetării proprii) este de asemenea important.

Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare

România va crea un mediu sănătos, favorabil cercetării, comercializării inovațiilor, cercetărilor și transferurilor de tehnologie, care să impulsioneze creșterea competitivității afacerilor. În acest scop, obiectivul României pentru 2015 este creșterea cheltuielilor de cercetare și dezvoltare la 3% din PIB.

În prezent, întreprinderile din România sunt slabe la capitolul inovare și au o atitudine destul de conservatoare față de dezvoltare. Strategia urmărește încurajarea inovării, cercetării și dezvoltării. Cea mai mare parte a C&D în România își are rădăcinile în trecut, este învechită și slab conectată la metodele moderne de afaceri. Instituțiile de C&D – atât cele publice, cele private, cât și din sistemul de învățământ – trebuie impulsionate să se adapteze cerințelor comunităților de afaceri în plină dezvoltare. Se va acorda sprijin pentru facilitarea accesului companiilor la CDI, în special al IMM-urilor, în sensul susținerii activităților de inovare și dezvoltării infrastructurii de cercetare și dezvoltare. Aceste acțiuni vor fi completate de investiții în resursele umane, în instruirea personalului din domeniu și de investiții pentru asigurarea progresului viitor.

În cadrul Strategiilor Regionale de Inovare, autoritățile locale vor avea un rol esențial în încurajarea inițiativelor specifice de promovare a CDI – de exemplu parteneriate – și adaptarea lor la nevoile și prioritățile locale. Aceasta va implica investiții și sprijin pentru cercetare, atât în sectorul public, cât și în cel privat. Vor fi sprijinite acele cercetări care sunt relevante pentru piață. România va investi, de asemenea, în mecanisme de comercializare a cercetării, de protejare a proprietății intelectuale și de promovare a mărcilor. Mecanismele de promovare a unei culturi bazate pe cercetare și inovare, precum și diseminarea de cunoștințe legate de cercetare, vor fi de asemenea sprijinite. Mai mult, se va oferi consultanță pentru a ajuta companiile să producă, să contracteze, să absoarbă și să exploateze comercial cercetare.

Va fi nevoie de investiții în infrastructura CDI pentru ca centrele de cercetare și universitățile să poată satisface noile cerințe (laboratoare și centre de excelență). Legăturile dintre universități și centrele de cercetare vor facilita transferul de tehnologie către întreprinderi. Crearea de parteneriate va stimula diseminarea de informații și sprijinul acordat proiectelor naționale și internaționale de CD, precum și cooperarea dintre sectorul public și cel privat. Cercetarea industrială pre-competitivă pentru crearea de noi produse, procese și servicii va stimula cererea și va deschide noi piețe. Aceste acțiuni vor sprijini dezvoltarea de poli de excelență, transferul de tehnologie și crearea de noi locuri de muncă. Strategia va ajuta la elaborarea unor sisteme de management de afaceri bazate pe cunoaștere, în ceea ce privește procesele, produsele și piețele.

Protecția drepturilor de proprietate intelectuală este un element fundamental al strategiei de competitivitate. În România, protecția drepturilor de proprietate intelectuală se face în

conformitate cu standardele și tratatele internaționale în domeniu. Protejarea drepturilor de proprietate intelectuală și înregistrarea brevetelor de invenții va stimula dezvoltarea, transferul tehnologic și diseminarea rezultatelor cercetării, precum și transformarea rezultatelor proiectelor de CDI în oportunități de piață.

Tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC)

Pentru a funcționa pe piețele mondiale, firmele au nevoie de echipamente moderne de comunicații și producție. Va fi nevoie de utilizarea de echipamente TIC și de produse soft-ware. Furnizarea de TIC, de servicii Internet în bandă largă (broad-band) în zonele de eșec al pieței, vor fi esențiale pentru a asigura “conectarea” efectivă a afacerilor. Existența platformelor de comunicații și extinderea rețelelor de bandă largă și de fibră optică, precum și diseminarea de sisteme IT integrate sunt condiții de bază ale dezvoltării în acest domeniu.

Strategia va urmări stimularea sistematică a măsurilor privind inovarea tehnologică și utilizarea rezultatelor acesteia, accesul la internet și transferul de tehnologie prin îmbunătățirea și utilizarea pe scară mai largă a sistemelor TIC în școli și IMM-uri, crearea de tele-centre (centre de informații) în zonele de eșec al pieței, astfel încât și grupurile vulnerabile (inclusiv romi și alte minorități) etnice să aibă acces. Aceste servicii vor presupune ca o condiție de bază accesul la conexiunile în bandă largă.

România are nevoie de un mediu electronic de afaceri sigur și dinamic, care poate fi creat prin creșterea numărului și gradului de exploatare a oportunităților de e-business în rândul companiilor și în special în sectorul IMM. Comerțul electronic, ca și TIC în general, poate genera reduceri semnificative ale costurilor și poate facilita accesul la piețele interne și externe.

Dezvoltarea și utilizarea eficientă a serviciilor publice electronice aduce beneficii pentru sectorul public și cel privat, cum ar fi transparența instituțională sporită, credibilitatea în reglementare și costuri reduse. Acestea se vor realiza prin implementarea soluțiilor de e-guvernare, cum sunt serviciile electronice de educație sau sănătate (*e-education, e-learning, e-health*). Creșterea siguranței rețelelor electronice de comunicații va duce la eliminarea fraudelor și va contribui la realizarea obiectivelor de e-afaceri și e-guvernare.

Turismul

Creșterea competitivității turismului românesc și îmbunătățirea imaginii țării prin promovarea potențialului turistic va aduce beneficii atât industriei turistice în sine, cât și mediului economic și de afaceri per ansamblu. Pentru ca acest obiectiv să devină realitate, imaginea României trebuie să fie aceea de destinație turistică internațională.

România se poate mândri cu resurse naturale extraordinare și un patrimoniu cultural și istoric extrem de bogat. Dezvoltarea brandului turistic național este o prioritate. În acest sens, se impune dezvoltarea zonelor cu atractivitate turistică (de vară și de iarnă) pentru a putea îmbunătăți imaginea României și oferta sa turistică.

Promovarea produselor și serviciilor turistice pe piața internă printr-o campanie națională incisivă și dezvoltarea turismului intern reprezintă modalități de creștere a competitivității IMM din turism. În acest fel se facilitează atingerea obiectivului general al strategiei de dezvoltare a turismului. Un alt factor important care contribuie la intensificarea circulației turistice interne și internaționale este Internetul, ca mijloc de promovare și închiriere a serviciilor turistice (e-turism).

O acțiune cheie în acest sens vizează dezvoltarea unei rețele guvernamentale de centre de informare turistică care să funcționeze ca centre de servicii și promovare pentru clienți și care presupun spații adecvate, achiziționarea de echipamente IT, baze de date, sistem integrat de colectare de date cu acces on-line. Astfel de centre vor fi înființate/dezvoltate pentru un număr limitat de areale de mare concentrare a resurselor turistice și care nu țin cont de granițele județelor sau ale regiunilor de dezvoltare.

Afacerile de familie și micro-întreprinderile se vor afla în centrul acestei revitalizări, prin crearea de obiecte tradiționale (artizanat, suveniruri) și oferirea de servicii (ghizi, spectacole folclorice). Datorită concentrării sale regionale, turismul va avea un impact major în ceea ce privește reducerea disparităților de ocupare pe criterii de gen, oferind structuri flexibile de lucru. Va sprijini, de asemenea, valorificarea capitalului natural și cultural specific fiecărei regiuni de dezvoltare și va crea oportunități de diversificare la nivel local, în special în zonele rurale și montane.

Investițiile în turism și cultură vor permite Regiunilor să folosească avantajele oferite de turism și de patrimoniul cultural pentru a-și spori avantajul competitiv în sectoare caracterizate prin valoare adăugată mare, de nivel calitativ și cognitiv ridicat, atât pe piețele tradiționale, cât și pe noile piețe emergente.

Această dezvoltare a turismului se va realiza prin modernizarea infrastructurii și a serviciilor de profil, diversificarea ofertei turistice și dezvoltarea turismului ecologic, balnear, cultural și istoric. Dezvoltarea complementară a infrastructurii rutiere, conectată la rețele naționale de transport capabile să asigure accesul în majoritatea zonelor turistice, precum și a infrastructurii de servicii sociale, care să crească nivelul de trai în regiuni, este o condiție esențială pentru a asigura dezvoltarea acestui domeniu la nivel național.

Dezvoltarea turismului trebuie să ia în considerare principiul dezvoltării durabile, cu scopul de a conserva patrimoniul natural și cultural și de a minimiza "presiunea umană" asupra mediului.

Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România

Obiectivele strategiei privind resursele umane sunt: educație și aptitudini mai bune, capacitate de management sporită, un sistem de educație și instruire care să satisfacă nevoile unei economii naționale moderne și, în plină expansiune. Strategia respectă principiile *Orientărilor Strategice pentru Coeziune ale UE 2007-2013, ale Strategiei Lisabona revizuite (Linii directoare integrate 2005-2008 privind creșterea economică și ocuparea) și ale Strategiei Europene de Ocupare*. Aceste documente oferă orientare pentru componentele esențiale, cu scopul de a ajuta la atingerea obiectivului general de creștere economică și creare de locuri de muncă.

Creșterea competitivității economice impune utilizarea eficientă a tuturor resurselor umane. Strategia ia în considerare strategia revizuită de la Lisabona și acoperă o serie de aspecte care se vor concentra pe creșterea investițiilor în educație, armonizarea ofertelor educaționale cu cererea de pe piața muncii, atragerea și reținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, creșterea ofertei de muncă pentru a putea satisface cererea, îmbunătățirea adaptabilității și spiritului antreprenorial și promovarea egalității și incluziunii sociale.

Strategia de dezvoltare a resurselor umane vizează persoanele inactive, cu scopul de a le reintegra pe piața muncii și de a reduce șomajul. Pe lângă dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere, strategia va sprijini dezvoltarea culturii antreprenoriale și creșterea adaptabilității, creând astfel baza pentru o ofertă mai generoasă în ceea ce privește oportunitățile profesionale.

Strategia DRU răspunde obiectivelor *Documentului Comun de Evaluare a Politicii de Ocupare a forței de muncă (JAP)*. În această direcție, se vor intensifica eforturile pentru ca toți elevii să aibă acces la școală și să absolve ciclul obligatoriu. De asemenea, se va facilita accesul la învățământul liceal. Se vor intensifica măsurile pentru îmbunătățirea educației acordate grupurilor vulnerabile. Se va urmări reformarea și modernizarea sistemului de învățământ profesional pentru a putea satisface nevoile pe termen lung ale pieței muncii.

Strategia recunoaște rolul partenerilor sociali pentru implementarea măsurilor necesare, în special în ceea ce privește grupurile vulnerabile, în special comunitatea romă și alte minorități etnice. Va fi importantă consolidarea capacității partenerilor, în scopul întăririi rețelei de agenții suport. Acolo unde astfel de agenții nu există, se vor lua măsuri pentru crearea lor. Aceste acțiuni vor aduce beneficii pe termen lung și vor ajuta la integrarea sau reintegrarea persoanelor pe piața muncii. În lumina analizei efectuate în *Memorandumul Comun privind Incluziunea Socială (Joint Inclusion Memorandum – JIM)*, strategia abordează nevoile imediate în ceea ce privește eliminarea sărăciei și excluziunii sociale. Punctele centrale ale acestei strategii sunt învățarea pe tot parcursul vieții, învățământul profesional și acțiunile anti-discriminare.

Acțiunile propuse în domeniul educației și ocupării sunt în conformitate cu următoarele documente:

- Strategia privind formarea profesională continuă pe termen scurt și mediu 2005-2010;
- JAP și Rapoartele de Progres;
- Strategia privind descentralizarea învățământului (proiect);
- Strategia Națională de Ocupare a forței de muncă 2004-2010;
- Planurile Naționale de Acțiune pentru Ocupare 2002-2003 și 2004-2005;
- Planurile Regionale de Acțiune pentru Ocupare și pentru învățământul profesional și tehnic.

Legislația și strategiile naționale care sprijină aceste politici ale UE, care vizează îmbunătățirea situației grupurilor vulnerabile și promovează incluziunea socială, sunt:

- Strategia Națională de dezvoltare a serviciilor sociale (HG nr. 1826/2005);
- Strategia Națională pentru protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap 2006-2013 (HG nr. 1175/2005);
- Strategia Națională privind îmbunătățirea situației populației romă (HG nr. 430/2001);
- Strategia Națională privind egalitatea de șanse între femei și bărbați (HG nr. 319/2006).

Strategia privind resursele umane va contribui la creșterea calificărilor și a ocupabilității prin modernizarea sistemelor educaționale, de instruire și ocupare a forței de muncă pentru a răspunde cerințelor unei economii bazate pe cunoaștere, prin promovarea învățării pe tot parcursul vieții și, respectiv, prin crearea unei piețe a muncii modernă, antreprenorială, flexibilă, adaptabilă și inclusivă.

În vederea îndeplinirii obiectivelor acestei priorități tematice, strategia va viza reabilitarea și modernizarea, la standarde europene, a infrastructurii din educație, sănătate, servicii sociale și

de urgență. Aceste acțiuni vor avea un accent regional, ceea ce va determina creșterea atractivității regiunilor și va contribui la **redresarea disparităților între regiuni**, așa cum sunt identificate în Strategia de Dezvoltare Regională.

Educația și formarea profesională

Asigurarea unei **educații și formări profesionale moderne și de calitate** reprezintă condiția esențială pentru satisfacerea nevoilor specifice unei societăți și piețe a muncii bazate pe cunoaștere. Primele etape ale educației inițiale sunt fundamentale pentru dobândirea aptitudinilor și competențelor necesare unei forțe de muncă competitive și flexibile. Va fi îmbunătățită relevanța pentru piața muncii a tuturor etapelor ce alcătuiesc procesul educațional, iar angajatorii vor fi încurajați să lucreze cu pedagogii pentru a face curricula atractivă pentru tinerii de toate vârstele și pentru a veni în întâmpinarea cererilor pieței muncii.

Reforma în educație se va face prin crearea și dezvoltarea unor rute de învățare flexibile, precum și furnizarea unui învățământ de calitate pentru toți. Promovarea antreprenoriatului se va preda la toate nivelurile. În ceea ce privește adulții, strategia se va concentra pe dezvoltarea aptitudinilor și competențelor forței de muncă și pe potențialul acesteia de a satisface cererea de pe viitoarea piață a muncii.

Se va dezvolta sistemul de consiliere și îndrumare pentru a sprijini creșterea ratelor de absolvire și a participării la educație, precum și tranziția de la toate nivelurile de educație spre piața muncii. Acțiunile desfășurate în acest sens vor crește flexibilitatea și adaptabilitatea sistemului și vor sprijini creșterea participării la formarea continuă și învățarea pe tot parcursul vieții. În acest fel se va preveni abandonul școlar și se va facilita procesul de revenire pe piața muncii.

Se vor implementa măsuri de creștere a calității educației și formării la toate nivelurile, sprijinind astfel capacitatea sistemului de a oferi cunoștințele, aptitudinile, calificările și atitudinile necesare unui capital uman competitiv. Sprijinul acordat pentru implementarea efectivă a validării învățării anterioare va facilita implementarea abordării de tip „pe tot parcursul vieții” în educație. Dezvoltarea mecanismelor de asigurare a calității și a Cadrului Național al Calificărilor va contribui la o mai bună articulare a educației și formării profesionale inițiale și FPC, îmbunătățirea definirii și transparenței calificărilor și a relevanței calificărilor furnizate de sistemul de educație pentru piața muncii. La nivelul educației universitare, Cadrul Național al Calificărilor în Învățământul Superior va fi structurat pe domeniile universitare definite de cadrul legal în vigoare (HG nr. 88/2005). Implementarea cadrului calificărilor în învățământul superior va fi susținută prin dezvoltarea unui sistem informatic specific de gestiune a Registrului Național al Calificărilor în Învățământul Superior.

Elaborarea și implementarea de noi standarde, instrumente și mecanisme în educație, instruirea unui personal calificat pentru un management eficient, precum și cooperarea între școli, universități și managementul educațional vor fi importante pentru dezvoltarea sistemelor și crearea premiselor pentru dotarea absolvenților cu aptitudinile și cunoștințele necesare într-o economie în expansiune.

Strategia va viza în mod special cadrele didactice, formatorii și cercetătorii. Aici se va pune accentul pe disparitățile dintre zonele urbane și cele rurale, având în vedere faptul că în zonele rurale profesorii și formatorii sunt slab reprezentați. Se vor elabora programe de instruire continuă a resurselor umane din învățământ și programe de masterat, odată cu crearea de noi oportunități profesionale pentru profesori și cercetători. Se va acorda o atenție specială aptitudinilor antreprenoriale și manageriale ale cercetătorilor, pentru a maximiza valoarea

rezultatelor cercetării prin “spin-off”-uri și “spin-out”-uri și pentru a spori capacitatea cercetătorilor români de a accesa programe europene specifice.

Se va acorda o atenție specială dezvoltării învățământului universitar, oferind sprijin și asistență pentru elaborarea și implementarea de metode menite să ajute la dezvoltarea personalului, creșterea calității procesului de învățământ, promovarea de noi tehnici de predare și a utilizării TIC. În momentul de față, resursele sunt concentrate în special în centrele urbane mari. Strategia va asigura servicii educaționale mai accesibile și sisteme de informare mai bune, ceea ce va contribui la sporirea resurselor din zonele rurale, și astfel la înlesnirea accesului la educație și formare. Vor fi, de asemenea, promovate programele post-doctorale în scopul sprijinirii cercetării în domeniile economice și tehnologice competitive.

Promovarea **parteneriatelor între educație/cercetare și mediul de afaceri** va crea baza unui învățământ relevant și receptiv la nevoile specifice ale economiei. Se va acorda sprijin creării de parteneriate între școli, unități de cercetare, universități și companii private, pentru a asigura că nevoile pieței sunt satisfăcute, iar rezultatele cercetării și dezvoltării sunt transformate în acțiuni concrete pentru crearea de noi locuri de muncă.

Interacțiunea crescută și parteneriatele dintre învățământ și industrie vor crește capacitatea școlilor și universităților românești de a sprijini dezvoltarea industriei și a economiei. Obiectivele ce privesc crearea de locuri de muncă și de ocupare a forței de muncă vor fi atinse prin sprijinul acordat sistemului de educație și formare profesională inițială, în vederea creșterii capacității acestuia de a deveni un partener activ, care să poată oferi cunoștințe, aptitudini și calificări relevante pentru industrie și pentru economie. De asemenea, importantă va fi dezvoltarea continuă a resurselor umane din învățământ.

Formarea profesională continuă joacă un rol important în acest proces, iar dezvoltarea învățământului profesional inițial (VET) este un obiectiv cheie al Strategiei Naționale pentru formare profesională continuă pe termen mediu 2005-2010. Furnizarea unei educații profesionale inițiale de calitate depinde într-o manieră esențială de dezvoltarea și actualizarea curiculei, precum și de asigurarea unui personal didactic și de formare calificat, iar strategia prevede acțiuni în acest sens.

TIC reprezintă inima oricărui sistem modern de educație. Strategia prevede investiții în infrastructura fizică adecvată, pentru a putea construi o economie bazată pe cunoaștere, prin educație și formare profesională continuă. Prin modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea utilizării sistemelor TIC, populația va dobândi abilități și aptitudini sporite. Rețelele TIC vor fi extinse și se va asigura accesul unităților educaționale la internet prin conexiunile în bandă largă (broadband). Se va sprijini crearea de web-site-uri și de portaluri “e-learning”, fără restricții de acces. De asemenea, se vor dezvolta aplicații integrate personalizate de învățare și se va asigura instruirea personalului.

Infrastructura educațională inadecvată reprezintă un obstacol major în calea învățării și devalorizează sistemul educațional din România. Obiectivul este de a aborda această problemă cu prioritate în cadrul strategiei și de a dota toate școlile cu utilitățile de bază (electricitate, apă curentă, canalizare), precum și cu computere. Strategia va viza, de asemenea, consolidarea clădirilor și modernizarea echipamentelor, precum și asigurarea unui număr suficient de cărți și materiale de studiu. Se va investi în reabilitarea și extinderea spațiilor și dependențelor. Se va acorda atenție, de asemenea, furnizării de echipamente, inclusiv TIC, și facilitării accesului copiilor cu dizabilități.

Pentru a răspunde mai bine nevoii de a crea condiții adecvate pentru educație și învățare pe tot parcursul vieții, precum și pentru alte tipuri de activități legate de instruirea pentru piața muncii, se vor crea campusuri educaționale, prin care vor fi vizate grupuri specifice de activități. Aceste campusuri vor fi deschise în toate regiunile, în funcție de nevoile locale și vor sprijini eforturile naționale și locale de creștere a participării și accesului la educație. Nevoile specifice ale zonelor dezindustrializate, periurbane, rurale și defavorizate vor fi de asemenea luate în considerare.

Consiliere și îndrumare

Măsurile active și preventive preconizate vor viza promovarea ocupării depline a forței de muncă, prin atragerea și reținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, inclusiv în zonele rurale, precum și reducerea ratei șomajului. Acțiunile vor avea un impact pozitiv asupra șomerilor și de asemenea asupra atitudinii angajatorilor în ceea ce privește motivarea personalului. Prin **consiliere și asistență pentru găsirea unui loc de muncă** și o participare mai activă la **cursuri de formare profesională**, măsurile vor duce în cele din urmă la eliminarea diferitelor bariere pentru accesul pe piața muncii, la creșterea flexibilității în ceea ce privește abordarea muncii, creșterea securității în muncă și la o mobilitate crescută. Vor fi promovate, de asemenea, acțiuni menite să asigure o mai bună corelare între aptitudinile individuale, educație și potențial și oportunitățile de pe piața muncii, prin efectuarea de evaluări diagnostice. Informațiile sunt esențiale, atât pentru cei care caută un loc de muncă, cât și pentru angajatori, și în acest sens vor fi create mijloacele necesare pentru a facilita și stimula procesul de căutare a unui loc de muncă. Se va asigura consiliere și instruire, în special pentru șomeri. Este recunoscut rolul important al informațiilor și al accesului liber la informații complete. De asemenea esențială este existența unui cadru legislativ care să reglementeze în mod adecvat problemele legate de angajare și păstrarea locului de muncă.

Strategia va acorda o atenție deosebită creării de oportunități de angajare în zonele rurale, prin furnizarea de **servicii accesibile în zonele rurale** și prin crearea de programe integrate de educație, instruire și ocupare, cu scopul de a reduce agricultura de subsistență și de a redirecționa populația rurală către alte activități economice. De asemenea, se vor lua măsuri speciale pentru combaterea abandonului școlar și a șomajului în rândul tinerilor.

Serviciul Public de Ocupare a forței de muncă, reprezentat în România de Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă, cu toate structurile sale locale, va juca un rol important din acest punct de vedere. Se vor implementa acțiuni menite să crească eficiența și calitatea serviciilor furnizate prin această structură, la nivel național, regional și local. Acțiunile de acest tip se înscriu în cadrul mai larg al acțiunilor de consolidare a capacității administrative a administrației publice centrale și locale, care permit maximizarea eficienței eforturilor de creștere economică și de folosire a resurselor și capitalului uman. Crearea de servicii personalizate și folosirea instrumentelor și soluțiilor moderne vor asigura cele mai bune oportunități de reintegrare a tuturor celor care caută un loc de muncă. Instruirea personalului din această structură este foarte importantă pentru succesul strategiei.

Ocuparea forței de muncă și combaterea șomajului

Atragerea și menținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane se va realiza printr-o strategie menită să îmbunătățească sistemul de educație, precum și prin promovarea unor măsuri active de ocupare și combatere a șomajului și a incluziunii sociale în învățământ și pe piața muncii. Aceste acțiuni vor contribui la dezvoltarea unui capital uman competitiv, capabil să facă față provocărilor și oportunităților create de economia globală.

Se va pune accent pe promovarea **politicilor active de ocupare**, în completarea dezvoltării unui sistem modern de educație și învățare pe tot parcursul vieții pentru cei care au abandonat educația la un moment dat și doresc să revină. Aceste măsuri îi vor ajuta pe cei care se simt excluși de pe piața muncii să înțeleagă cum pot contribui pe piața muncii și vor conduce totodată la consolidarea coeziunii sociale și teritoriale, prin creșterea ratei ocupării și a calității și productivității muncii.

Angajatorii vor fi sprijiniți pentru a **crea noi oportunități de angajare**, odată cu promovarea unui mediu de afaceri prietenos și a antreprenoriatului, în vederea încurajării dezvoltării de noi afaceri. Aceste acțiuni vor fi sprijinite prin politici active pe piața muncii, prin care se va face reorientarea profesională. Acolo unde se impune, intervențiile vor putea fi adresate IMM-urilor pentru achiziționarea de echipamente care să încurajeze angajarea persoanelor cu dizabilități.

Munca nedeclarată în economia subterană va necesita o atenție specială. Măsurile prevăzute vor viza reducerea amplitudinii acestui tip de relații de muncă, prin integrarea acestor persoane pe piața legală a muncii. În acest sens se vor promova campanii de conștientizare și măsuri de sprijin pentru formalizarea relațiilor de pe piața forței de muncă. Se va încuraja crearea de parteneriate locale și sociale, realizându-se în același timp analize și prognoze ale problemelor de pe piață în ceea ce privește munca la negru sau ocuparea informală și se vor disemina exemple de bună practică.

Inversarea cursului “exodului de inteligență” românească și **creșterea nivelului de ocupare** vor fi realizate prin încurajarea creșterii calității muncii. Aceste acțiuni vor fi strâns legate de strategia aferentă priorității tematice de Competitivitate. Serviciile sociale și de sănătate, împreună cu asigurarea sănătății și securității la locul de muncă vor completa măsurile de creștere a calității și vor duce la creșterea productivității.

Sănătatea și securitatea forței de muncă va fi de asemenea asigurată prin promovarea condițiilor sigure și sănătoase de muncă (inclusiv limitarea factorilor de risc la locul de muncă), ceea ce va contribui la asigurarea sănătății mentale și fizice a personalului, menținându-i în acest fel capacitatea. Campanii de prevenire a riscului de îmbolnăvire, cum ar fi asupra necesității realizării controalelor medicale periodice, asupra efectului dăunător al tutunului sau alcoolului, asupra nevoii de a păstra un mediu de muncă curat, lipsit de factori de risc, inclusiv stresul, zgomotul sau poluarea, vor fi de asemenea promovate. Intervențiile vor sprijini totodată activități trans-sectoriale legate de educația de mediu, îngrijirea sănătății și păstrarea unui mediu de lucru sănătos, în vederea unei mai bune educații a angajaților în relație cu schimbările care au loc în contextul economic, social, tehnologic și de mediu. Prin toate acestea, noua tehnologie și schimbările în cerințele și condițiile de muncă vor avea un impact pozitiv mult mai vizibil asupra forței de muncă, performanțelor profesionale și, în cele din urmă, a productivității muncii.

Adaptabilitatea și flexibilitatea

Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor și flexibilitatea forței de muncă se vor realiza prin promovarea antreprenoriatului. Acesta este un element cheie al strategiei, care trebuie luat în considerare în educație, formare profesională și ocupare. Succesul în această direcție va duce la crearea de locuri de muncă și înființarea de noi afaceri, iar dezvoltarea cercetării științifice și tehnologice va duce la dezvoltarea de “spin-off”-uri și la crearea de noi locuri de muncă. Concentrarea asupra acestor acțiuni va contribui la promovarea ocupării depline, la creșterea economică și la crearea unei forțe de muncă mai competitive. De asemenea, aceste acțiuni se vor concretiza în aptitudini dobândite, realizări personale, participare cetățenească activă, precum și în îmbunătățirea incluziunii sociale și a ocupării.

Crearea de parteneriate și participarea activă a partenerilor sociali vor fi folosite pentru a iniția activități și operațiuni de identificare de noi metode și testare de noi modele, cu scopul de a schimba actualele aranjamente și atitudini tradiționale: metode inovatoare pentru o organizare flexibilă a muncii, asigurarea sănătății și securității la locul de muncă, concilierea activității profesionale cu viața de familie.

Educația pe tot parcursul vieții va fi unul dintre stâlpii de susținere ai strategiei, vizând atingerea unei rate de participare în programe de instruire de 12,5% până în 2010 (participarea în 2004 – 1,5%). Acest lucru se va realiza prin transformarea școlilor în centre de învățare continuă și de resurse, crearea de oportunități noi și mai complexe de învățare pentru tineri și adulți. La toate nivelurile educaționale se va avea în vedere principiul transferabilității și promovarea unei culturi a educației continue și legată de piața muncii.

Un rol important în creșterea gradului de ocupare îl va avea **formarea profesională continuă (FPC)**. Aceasta va furniza acele competențe de care persoanele au nevoie pentru a avea acces la locuri de muncă noi și mai bune. Dezvoltarea acestui tip de formare, atât publică, cât și privată, îi va încuraja pe angajatori să-și instruiască angajații și să promoveze învățarea continuă. Se vor elabora standarde de certificare a calității FPC, împreună cu un cadru național al calificărilor și se vor desfășura acțiuni de creștere a profesionalismului și statutului formatorilor. Acest lucru este foarte important pentru a asigura ocupabilitatea tinerilor și pentru a combate abandonul școlar.

Dezvoltarea economică va depinde de abilitatea întreprinderilor și lucrătorilor de a absorbi informații noi și de a le pune în practică, precum și de implicarea rapidă în activități de cercetare, dezvoltare și inovare. În acest sens, aria de intervenție a **instruirii specifice** se va concentra în special pe sprijinirea dezvoltării unei noi economii informaționale, ridicării nivelului de calificare profesională în toate sectoarele, dar în special în industrie, servicii, mediu și turism. Exemple de domenii unde este nevoie de continuarea eforturilor sunt: inovarea în industrie, sectorul IT și integrarea aspectelor de mediu în managementul activităților, promovarea și managementul regional al turismului.

Incluziunea socială

Persoanele dezavantajate pe piața muncii se confruntă cu multiple probleme, care le afectează integrarea economică și socială. Serviciile care vor fi dezvoltate în acest domeniu se vor concentra pe sprijinirea măsurilor și politicilor active de ocupare, a egalității de șanse, precum și pe crearea unei piețe a muncii inclusive. Intervențiile vor fi orientate către creșterea abilității persoanelor dezavantajate de a-și ridica nivelul de trai, prin îmbunătățirea aptitudinilor și nivelului de educație și prin crearea unui mediu în care aceste persoane să poată să participe efectiv la educație, formare sau muncă. În acest scop, sunt necesare sondaje naționale referitoare la populația și grupurile „expuse riscului” și la factorii și indicatorii de risc privind furnizorii de educație și formare, în vederea sprijinirii politicii naționale de prevenire a excluziunii sociale. Strategia prevede implicarea cetățenilor în inițiative și parteneriate pentru furnizarea de programe de instruire și servicii de sprijinire a creșterii ocupării. Creșterea încrederii în sine a persoanelor, conștientizarea situației existente și a oportunităților le va ajuta să se integreze sau să se re-integreze pe piața muncii.

Strategia va implica creșterea investițiilor în infrastructura socială, prin reabilitarea și echiparea centrelor sociale și rezidențiale locale și furnizarea unui cadru complet pentru servicii sociale. Aceste centre de servicii sociale vor oferi consiliere, analiză și diagnosticare medicală, precum și sfaturi de natură legală și administrativă, pregătire și îndrumare în vederea ocupării unui loc de muncă, hrană, îngrijire și alte facilități pentru persoanele cu dizabilități. Modernizarea

unităților rezidențiale, prin reabilitarea și achiziționarea de echipamente noi, va crește calitatea serviciilor furnizate în aceste centre. Efectul va fi îmbunătățirea situației generale a grupurilor vulnerabile și promovarea incluziunii lor sociale. Acțiunile de promovare a flexibilității și mobilității forței de muncă vor stimula creșterea productivității și vor promova reconcilierea vieții de familie cu cea profesională. Promovarea economiei sociale va avea, de asemenea, ca efect pozitiv angajarea persoanelor din cadrul grupurilor vulnerabile care, în alte condiții, are avea dificultăți în găsirea unui loc de muncă.

Prin sprijinirea acestor programe specifice, precum și prin conceperea unor campanii de conștientizare se va promova de asemenea egalitatea de șanse. Măsurile propuse vor crește șansele femeilor de a ocupa un loc de muncă, prin intervenții atât asupra ofertei de locuri de muncă, cât și asupra cererii. Consolidarea acestor servicii vor avea ca efect și o mai bună utilizare a potențialului de ocupare din sectorul serviciilor.

Sănătatea și bunăstarea socială

Această strategie are și scopul de a asigura sănătatea și bunăstarea oamenilor prin furnizarea de asistență medicală și a unor servicii și infrastructuri medicale la standarde moderne. Aplicațiile e-sănătate și interconectivitatea vor contribui la implementarea acestei strategii și vor crește eficiența sistemului de sănătate în general. Aceste măsuri vor duce la creșterea productivității și reducerea timpilor morți datorati absenței de la serviciu din motive medicale, precum și la extinderea vieții active și reducerea numărului de persoane care depind de o persoană angajată. Toate acestea vor impulsiona productivitatea și creșterea economică.

Ținând cont de faptul că, pe de o parte, spitalele de urgență precum și secțiile de urgență din cadrul celorlalte spitale sunt supraaglomerate cu cazuri care nu necesită neapărat asistență de urgență și, pe de altă parte, sistemul actual trebuie să devină mai eficient și să soluționeze la cele mai înalte standarde cazurile dificile de urgență, se va dezvolta o rețea de spitale regionale care vor soluționa cazurile cele mai dificile precum și cazurile de urgență.

Vor fi realizate, de asemenea, investiții în rețeaua națională de servicii de urgență și de siguranță publică. Modernizarea infrastructurii pentru servicii sociale regionale, a unităților medicale și a infrastructurii locale vor fi sprijinite prin furnizarea de echipament tehnologic nou și servicii de o mai bună calitate. Furnizarea de echipamente noi și dezvoltarea infrastructurii necesare vor asigura maximizarea impactului acțiunilor unităților mobile de ambulanță și echipelor de intervenție pentru siguranță publică asupra sănătății și bunăstării populației, contribuind astfel la dezvoltarea economică.

Investițiile prin fonduri structurale vor contribui, alături de alocările de la bugetul de stat și împrumuturile externe, la susținerea efortului financiar pe care îl presupune modernizarea sistemului de sănătate.

Consolidarea unei capacități administrative eficiente

Strategia recunoaște faptul că o mai bună performanță socio-economică trebuie să fie sprijinită de o bună guvernare. Pentru ca investițiile în capitalul uman și fizic să aibă impact maxim, este nevoie de un cadru legislativ și politici clar formulate. Acțiunile vor sprijini **modernizarea autorităților publice**, astfel încât acestea să contribuie la dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere, la crearea unui mediu în care inovarea este promovată și la folosirea în mod eficient a “know-how”-ului și a noilor tehnologii. Dezvoltarea capitalului uman din administrația

publică va avea o importanță esențială, fiind necesară modificarea reformelor structurale și a capacității administrative.

În centrul acestei strategii se află buna guvernare. Aceasta este o provocare majoră pentru România; îmbunătățirea “felului în care se fac afaceri” (atât în sectorul public, cât și în cel privat) este esențială pentru a înregistra creștere economică și a asigura coeziunea socio-economică cu UE. Pentru aceasta este nevoie de implicarea administrației locale și centrale, la cel mai înalt nivel, pentru a acționa pe baza principiilor de transparență, consens și implicare, responsabilitate, eficiență, echitate și ale statului de drept.

Nucleul strategiei este reprezentat de asigurarea unei bune guvernări. Aceasta reprezintă o provocare majoră pentru România; îmbunătățirea “felului în care se fac afaceri” (atât în sectorul public, cât și în cel privat) este esențială pentru asigurarea creșterii economice și atingerea coeziunii economice și sociale cu Uniunea Europeană. Pentru aceasta este nevoie de implicarea administrației locale și centrale, la cel mai înalt nivel, pentru a acționa pe baza principiilor de transparență, consens și implicare, responsabilitate, efectivitate și eficiență, echitate și ale statului de drept.

Principalii factori care pot contribui la asigurarea unei administrații publice eficiente și eficace sunt: calitatea funcționarilor publici, schimbările organizaționale, procesele de formulare a politicilor și cooperarea interinstituțională.

Strategia vizează aceleași domenii cheie care au făcut obiectul Strategiei pentru Reforma Administrației Publice 2004-2006 și continuă prin identificarea sectoarelor specifice care, printr-o mai bună performanță a administrației publice, ar putea genera beneficii directe în ceea ce privește creșterea economică și îmbunătățirea ocupării forței de muncă.

Se vor sprijini acțiuni menite să consolideze capacitatea instituțională de management a administrației locale și centrale, prin implementarea unei abordări strategice a managementului privind alocarea de resurse și măsurarea performanței. Scopul este de a îmbunătăți ciclul de formulare, planificare și implementare a politicilor. Ca finalitate a acestor acțiuni, funcționarii publici și managerii de grad înalt vor dobândi cunoștințele și instrumentele necesare îmbunătățirii performanței de echipă în cadrul ministerelor/instituțiilor.

Intervențiile vor viza continuarea reformelor și vor furniza instruire pentru funcționarii publici din administrația centrală pentru temele orizontale, precum și sprijin inter-instituțional, colaborare și legături între ministere și alte organizații implicate în strategiile sectoriale. Această activitate îi va viza, în special, pe principalii actori responsabili de dezvoltarea socio-economică și pentru politicile legislative și fiscale.

Intervențiile din cadrul acestei priorități tematice se vor concentra atât pe rezolvarea blocajelor din sectorul public ce periclitează dezvoltarea socio-economică, cât și pe cele mai importante elemente ale reformei administrației publice. Se va acorda prioritate reformei acelor sectoare ce pot contribui în cel mai eficient mod la îmbunătățirea mediului de afaceri și a calității serviciilor furnizate cetățenilor și întreprinderilor (cum ar fi: sănătatea, educația, munca și solidaritatea socială). Eficiența serviciilor publice conduce la creșterea productivității în economie, prin proceduri mai rapide, servicii îmbunătățite etc., iar buna funcționare a instituțiilor și administrației publice sunt o pre-condiție pentru formularea și implementarea cu succes a politicilor ce vizează promovarea dezvoltării socio-economice și contribuie la creșterea economică și a ocupării.

La nivelul administrației locale – organizații județene și sub-județene, strategia se va concentra pe acțiuni de consolidare orizontală a capacității instituționale și de sprijin în implementare pentru a crește eficiența, calitatea serviciilor și buna guvernare. Având în vedere mărimea, distribuția și numărul mare de comunități mici (2.848 de comune), o administrație descentralizată/ deconcentrată este soluția potrivită pentru România. Strategia de Reformă în Administrația Publică din România se bazează pe asumarea descentralizării în furnizarea de servicii (inclusiv subcontractarea către sectorul privat și/sau parteneriate public-privat) și pe preluarea mai multor servicii publice de la autoritățile publice de către unități organizaționale mai eficiente, care pot opera mai aproape de beneficiarul final.

Pentru a asigura **utilizarea Instrumentelor Structurale** cât mai eficient cu putință, în conformitate cu acquis-ul comunitar și cu politicile relevante, fiecare Stat Membru are obligația să monitorizeze, să evalueze și să controleze cheltuielile din fondurile structurale, precum și să informeze și să facă publice date despre această asistență financiară și sistemul său de implementare. Pentru aceste importante domenii de intervenție orizontale, măsurile se vor lua respectând principiile de complementaritate, subsidiaritate și coerență logică, cu respectarea liniilor directe ce stau la baza sistemului de implementare a Instrumentelor Structurale. Strategia va asigura faptul că Asistența Tehnică va fi folosită pentru implementarea CSNR pe fiecare domeniu de intervenție, astfel încât să îmbunătățească capacitatea tuturor instituțiilor cu responsabilități în domeniu. Este recunoscut rolul asistenței tehnice în ceea ce privește capacitatea de a pregăti proiecte bune, eficiente, care să aibă un impact pozitiv.

Strategia va direcționa resursele către pregătirea autorităților responsabile de managementul, implementarea, comunicarea și promovarea, monitorizarea, evaluarea CSNR, de problemele orizontale, certificare și audit, precum și către îmbunătățirea funcționării SMIS, ca sistem unic de management al informației capabil să furnizeze într-o manieră transparentă informații despre absorbția fondurilor. Vor fi susținute, de asemenea, activități orizontale vizând conștientizarea cetățenilor cu privire la rolul sprijinului comunitar și înțelegerea la nivel general a intervențiilor instrumentelor structurale.

Beneficiarii vor primi, de asemenea, sprijin pentru a putea elabora proiecte eligibile pentru instrumentele structurale. Strategia va sprijini consultanța, proiectele de cercetare, instruirea, schimburile de experiență și bune practici, cu scopul asigurării unui management eficient al instrumentelor structurale și va contribui la elaborarea unui sistem de implementare a CSNR solid, eficient și transparent.

Un mecanism specific de instruire, coordonat de Unitatea de dezvoltare și coordonare a activităților de formare profesională din cadrul Direcției de Asistență Tehnică (Ministerul Finanțelor Publice), asigură coordonarea eficientă a întregului proces de instruire cu privire la managementul instrumentelor structurale. Acest compartiment, cu sprijinul instituțiilor implicate în managementul instrumentelor structurale, va efectua anual o analiză a nevoilor de instruire și va elabora anual un plan comun de instruire.

3.3. Promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate

Strategia teritorială a CSNR răspunde nevoilor de dezvoltare teritorială ale României și urmărește realizarea unei coerențe între investițiile și acțiunile strategice planificate, precum și obținerea impactului maxim în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială.

În timp ce Obiectivul Global al CSNR vizează generarea unui nivel mai ridicat de dezvoltare la nivelul întregului teritoriu al României în vederea realizării convergenței externe cu Uniunea Europeană, coeziunea internă nu va fi neglijată.

Astfel, CSNR va încerca să contribuie la stoparea și posibil reducerea decalajelor de dezvoltare dintre Regiuni, conform Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională și strategiilor regionale ale celor opt Regiuni NUTS II, prin modernizarea infrastructurii și îmbunătățirea mediului de afaceri în scopul promovării creșterii economice.

Strategia include acțiuni în domeniul infrastructurii regionale și resurselor umane, în special în zonele și localitățile cu potențial de dezvoltare. Acțiunile se vor concentra asupra zonelor urbane care pot acționa ca motoare ale creșterii economice în regiunile și sub-regiunile în care sunt localizate și asupra zonelor rurale. Acest lucru se va realiza prin prioritizarea acțiunilor conform analizelor socio-economice regionale. Scopul este de a facilita dezvoltarea proiectelor locale de dezvoltare integrată, care să promoveze legăturile dintre județele din aceeași regiune, și de a asigura o implementare mai eficientă a politicii la nivel regional și local.

CSNR este corelat cu *Conceptul strategic de dezvoltare spațială și reintegrare în structurile europene spațiale pentru 2007-2025 (CSDS)*. Obiectivul strategic pe termen lung al dezvoltării teritoriale este afirmarea identității regionale și europene a României, ca nod de legătură între nord-sud și est-vest și ca punte de legătură între Europa și Asia. Alături de conexiunile fizice și de comunicații, integrarea în structurile spațiale europene se va realiza prin asigurarea dezvoltării durabile, prin reducerea decalajelor și creșterea competitivității, având în vedere totodată și promovarea unei dezvoltări echilibrate în interiorul țării.

CSDS vizează nivelul regional, transfrontier, interregional și transnațional, și are următoarele obiective:

- **Conectarea rețelei naționale de poli de dezvoltare și coridoare la cea europeană și internațională**

Scopul este de a finaliza conectarea cu coridoarele europene, de a dezvolta o rețea policentrică echilibrată, care să aibă un impact durabil asupra zonelor rurale, precum și de a reduce disparitățile între diversele zone și regiuni.

În structurarea rețelei polilor de dezvoltare sunt luate în considerare aspecte cum sunt: poziția și importanța localităților în cadrul profilului de dezvoltare al țării, nivelul dezvoltării economice, poziția pe care o ocupă în furnizarea de servicii și structurile administrative, populația și resursele umane, dezvoltarea sectoarelor de cercetare și tehnologic, aspecte privind restructurarea sectorială, potențialul de accesibilitate inter-regional și național, potențialul de asociere cu localitățile din jur și de integrare în rețele la scară teritorială, conectivitatea la coridoarele de dezvoltare ale UE, poziția geografică strategică.

- **Structurarea rețelei teritoriale de urbanizare la scară națională prin dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități**

Având în vedere faptul că populația urbană va reprezenta aproximativ 66,9% din populația totală a țării până în 2025, obiectivul este de a dezvolta infrastructura de transport și

comunicații la scară regională și națională, ca sprijin pentru procesele de dezvoltare, precum și de a dezvolta și consolida structurile specifice de urbanizare: ariile metropolitane, zonele urbane policentrice, coridoarele de dezvoltare, zonele rurale urbanizate etc.

- **Asigurarea coeziunii urban-rural în acord cu identitatea teritorială specifică**

Aceasta va fi realizată prin dezvoltarea internă a zonelor rurale având la bază diversitatea și performanța, creșterea accesibilității și a calității serviciilor, dezvoltarea conexiunilor urban-rural, precum și promovarea și întărirea parteneriatelor și asocierilor urban-rural și rural-rural pe baza unor obiective de dezvoltare stabilite de comun acord. Acest proces va viza, într-o primă fază, zonele rurale aflate la 25-30 km distanță de ariile urbane, zonele turistice periferice cu potențial turistic și zonele dezavantajate.

- **Consolidarea accesibilității și conexiunilor trans-carpatică în sprijinul dezvoltării regionale echilibrate**

Obiectivul se adresează armonizării capacității regiunilor de a atrage activități competitive prin dezvoltarea accesibilității. Măsurile principale sunt orientate spre crearea unui sistem de interconectivitate a regiunilor (la scară națională), în special între vestul și estul țării, respectiv centru și sudul României, precum și spre consolidarea cooperării trans-naționale în zonele carpatice, ale coridorului dunărean și Mării Negre, pe de o parte, și spre conectarea acestui sistem la cadrul mai larg al rețelelor Pan Europene, pe de altă parte.

- **Protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural**

Acest obiectiv are în vedere managementul integrat, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural, al peisajelor culturale, prin utilizarea prudentă a resurselor de apă și a celor silvicole, a suportului edafic și biodiversității, ținând seama de riscurile care decurg din activitățile antropice și de schimbările climatice.

Aceste obiective au fost stabilite în conformitate cu domeniile prioritare de acțiune ale UE, incluse în Orientările Strategice pentru Coeziune 2007-2013, care prevăd:

- **Întărirea contribuției orașelor la creșterea economică și crearea de locuri de muncă.**

Aceasta se va realiza prin creșterea competitivității și prin acțiuni ce sprijină dezvoltarea echilibrată a regiunilor și centrelor urbane, precum: promovarea antreprenoriatului, crearea de locuri de muncă la nivel local și dezvoltarea economică a comunității prin proiecte de regenerare urbană și de reabilitare a mediului înconjurător, promovarea integrării sociale și culturale și combaterea discriminării.

- **Sprijinirea diversificării activităților economice în zonele rurale.**

Aceasta va presupune o abordare integrată a Instrumentelor Structurale, Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondului European de Pescuit. În acest fel, se va asigura un nivel minim de acces la servicii de interes economic general și de conectivitate. Dezvoltarea turismului va contribui la dezvoltarea locală și va produce beneficii, atât sociale, cât și în ceea ce privește mediul înconjurător. Se va urmări, de asemenea, crearea de poli de dezvoltare în zonele rurale și de grupuri economice integrate (clustere) pentru valorificarea eficientă a potențialului existent.

- **Sprijinirea cooperării trans-frontaliere, trans-naționale și inter-regionale în context European.**

Acțiunile vizează consolidarea interconectivității, prin dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații, promovarea transferului de know-how și dezvoltarea de activități și inițiative comune.

Strategia CSNR va avea ca țintă dezvoltarea coridoarelor / polilor existenți sau emergenți. Se va urmări crearea condițiilor necesare concentrării dezvoltării în acele zone aflate în vecinătatea acestor poli/ coridoare, precum și realizarea unei rețele de conectare eficiente, la nivel regional, național și trans-european.

Coeziunea regională

Tranziția la economia de piață a arătat că, lăsate să se manifeste în voie, forțele de pe piață tind să distribuie inegal, la nivel național, creșterea economică și oportunitățile de ocupare, ceea ce duce la creșterea disparităților dintre regiuni. De aceea, strategia CSNR promovează o politică susținută și eficientă de contracarare a acestui efect și de asigurare a unei distribuții echilibrate a oportunităților pe întreg teritoriul țării.

Dezvoltarea echilibrată a tuturor Regiunilor va fi promovată printr-o abordare integrată care va avea în vedere principiile de dezvoltare durabilă și egalitatea de șanse. Se va baza pe o combinație de investiții publice în infrastructură, politici active de stimulare a afacerilor și sprijin pentru dezvoltarea resurselor umane în următoarele domenii:

- Modernizarea infrastructurii publice regionale și locale;
- Consolidarea mediului de afaceri regional și local;
- Dezvoltarea turismului la nivel regional și local;
- Dezvoltarea urbană durabilă;
- Dezvoltarea capitalului uman;
- Promovarea cooperării teritoriale.

Prin contribuția concertată a FEDR, FSE și FC, în cadrul Programelor Operaționale Sectoriale și Programului Operațional Regional, strategia urmărește stoparea adâncirii diferențelor dintre regiunile țării și încurajarea dezvoltării echilibrate a țării pe ansamblu, prin acțiuni orientate atât către mediul urban, cât și către cel rural. În acest scop, se vor crea condițiile necesare pentru ca Regiunile rămase în urmă să își poată accelera creșterea.

Scopul este de a promova o dezvoltare economică și socială echilibrată a Regiunilor țării, prin crearea condițiilor necesare reducerii decalajelor de dezvoltare dintre Regiuni și din interiorul Regiunilor, stimulând acele zone și orașe rămase în urmă, precum și pe cele cu potențial de creștere economică. Strategia va concentra investițiile și va corela activitățile privind infrastructura fizică și cele de mediu cu acțiuni menite să stimuleze competitivitatea, să genereze locuri de muncă și să promoveze dezvoltarea socială, precum și integrarea în proiecte a grupurilor locale și etnice.

Strategia va aborda problema disparităților regionale în mai multe moduri, diferitele componente fiind realizate prin Programul Operațional Regional și a Programelor Operaționale Sectoriale și prin toate instrumentele structurale. Planul Național de Dezvoltare a confirmat nevoia dezvoltării regionale echilibrate, iar strategia CSNR urmărește creșterea atractivității regiunilor, prin crearea de oportunități economice distribuite în mod echilibrat și prin combaterea excluziunii sociale. Aceasta va presupune investiții în infrastructura de transport, socială și de afaceri, sprijin pentru creșterea adaptabilității forței de muncă, pentru învățare pe tot parcursul vieții și instruire pentru comunitățile locale și dezvoltarea integrată a patrimoniului cultural și turistic. Combaterea excluziunii sociale va reprezenta un element orizontal al strategiei. Aceste acțiuni vor viza stoparea declinului economic și "decuplarea" unor regiuni, în special a acelor zone care au fost centre mono-industriale mari și au fost afectate de restructurarea industrială.

Responsabilitatea coordonării acestei strategii va aparține autorităților centrale și va beneficia de sprijinul Comitetelor Regionale de Coordonare. Sistemul SMIS va permite monitorizarea permanentă a progreselor în ceea ce privește absorbția regională a fondurilor și impactul acestora asupra disparităților regionale, facilitând astfel adoptarea unor măsuri de corecție atunci și acolo unde este necesar.

Pentru a rezolva problemele specifice dezvoltării regionale, în cadrul unora dintre programele operaționale (POR, POS DRU) se va face o alocare indicativă a resurselor pe Regiuni. Alocarea va avea la bază criterii transparente și obiective, cum ar fi: mărimea populației, veniturile, rata șomajului, nivelul de dotare cu infrastructură. Se vor stabili criterii obiective de selectare a zonelor urbane care au nevoie de sprijin special. Selectarea zonelor prioritare specifice se va baza pe recomandările formulate de autoritățile locale în cadrul parteneriatelor regionale create sub coordonarea agenților de dezvoltare regională.

Componentele economice ale strategiei vor fi însoțite de acțiuni de sprijin pentru continuarea descentralizării administrative și a investițiilor care vizează consolidarea capacității de management și de planificare legate de creșterea calității serviciilor publice, în vederea sprijinirii dezvoltării economice.

Orașele mici și mijlocii se confruntă cu dificultăți diferite de cele întâmpinate de marile centre urbane; strategia are în vedere sprijinirea acestor orașe prin creșterea accesibilității – modernizarea infrastructurii de transport, de telecomunicații, a rețelelor de apă și canalizare, modernizarea locuințelor sociale și renovarea clădirilor de locuințe, a iluminatului public, centrelor de învățământ (școli, grădinițe), centrelor de formare, bibliotecilor, precum și a serviciilor de sănătate și spitalelor.

Au fost identificate deficiențe în ceea ce privește integrarea sistemelor economice la nivel regional, iar strategia urmărește stabilirea unor legături viabile între centrele urbane și zonele rurale periferice printr-o rețea de transport mai bine dezvoltată și un mai bun acces la serviciile furnizate la nivel local sau prin intermediul sistemelor IT. Investițiile în infrastructura de transport (rutier, feroviar, aerian și naval) vor contribui la îmbunătățirea legăturilor dintre centrele urbane din aceeași regiune, în acest fel adăugând mecanisme suplimentare de consolidare a dezvoltării regionale.

În condițiile trecerii la o administrație descentralizată, responsabilitățile administrațiilor locale au crescut. Responsabilităților tradiționale privind serviciile de apă, canalizare, deșeuri, încălzire centralizată și transport local li s-au adăugat noi responsabilități în domeniul sănătății, educației și serviciilor sociale. Deși principiul subsidiarității este binevenit, se impune dezvoltarea capacității administrației publice locale de a gestiona toate aceste servicii publice. Strategia de sprijinire a reformei în sectorul public va avea în vedere intervenții și investiții pentru îmbunătățirea managementului și capacității de planificare, având ca efect creșterea accesibilității și a gradului de informare privind oportunitățile și serviciile.

Strategia regională pentru investiții va contribui la creșterea competitivității regiunilor ca locații pentru afaceri și va face regiunile mai atractive pentru investitori. În scopul sprijinirii economiilor regionale / locale afectate de restructurarea industrială sau a zonelor tradițional sub-dezvoltate (zone de graniță, montane etc.), se va încuraja dezvoltarea IMM, creșterea accesului la tehnologii și servicii inovative și maximizarea rezultatelor comerciale ale activităților de C&D.

Turismul îi conferă României un potențial de creștere semnificativ, iar strategia prevede realizarea unui marketing eficient și a unor locații turistice modernizate, cu scopul de a crește numărul de vizitatori și durata șederii lor. Dezvoltarea patrimoniului natural și cultural al României va oferi turiștilor atracțiile pe care și le doresc.

Întreg teritoriul țării se confruntă cu probleme de mediu, adesea datorate restructurării industriale; strategia vizează investiții pentru reabilitarea zonelor afectate și transformarea lor în scopuri productive. Cum aceste zone oferă condiții nesănătoase, reabilitarea acestor zone va fi benefică pentru sănătatea populației, va reduce disconfortul social și va îmbunătăți condițiile de trai.

Strategia regională este legată efectiv de creșterea calității educației și formării profesionale și va oferi condiții mai bune pentru acestea. Ca efect, oferta de muncă va fi îmbunătățită astfel încât să răspundă mai bine cererii existente și crescânde. Crearea unei noi generații de întreprinzători în regiuni va fi esențială pentru stimularea creșterii și va contribui la dezvoltarea regiunilor rămase în urmă și la crearea de noi locuri de muncă.

Dezvoltarea urbană durabilă

Orașele mari ale României au o importanță strategică pentru țară și concentrează atât activitățile economice și culturale, cât și investițiile majore. Dezvoltarea orașelor mari stimulează dezvoltarea Regiunilor per ansamblu și, în acest sens, regenerarea lor fizică și îmbunătățirea calității mediului și a serviciilor sociale stimulează creșterea economică și regenerarea regională. În mod natural, populația este concentrată în orașe, acestea reprezentând importante noduri de transport.

Deteriorarea unei mari părți a bogatului patrimoniu urban necesită implementarea unor măsuri de regenerare și conservare. Investițiile în dezvoltarea urbană durabilă bazate pe o abordare integrată vor contribui la creșterea rolului centrelor urbane pentru dezvoltarea economică la nivel regional și local, prin regenerarea și revitalizarea orașelor mici și mijlocii sau a anumitor zone din orașele mari.

Aceste operațiuni se vor concentra asupra creării și dezvoltării de atracții turistice, centre de conferință, infrastructuri sociale și economice, inclusiv prin renovarea și consolidarea clădirilor abandonate. Acțiunile vor include furnizarea de infrastructură socială, baze sportive și reamenajarea spațiilor verzi. Va fi necesar ca toți beneficiarii să elaboreze strategii urbane conforme cu Planul de Amenajare a Teritoriului Național și Strategia Națională de Mediu.

Experiențele anterioare din Uniunea Europeană (Urban I și II) arată că cea mai potrivită abordare a problemelor economice, sociale și de mediu, din punct de vedere al regenerării, a fost cea integrată. Acțiunile combină regenerarea fizică, dezvoltarea durabilă, transportul urban nepoluant, reabilitarea infrastructurii de bază și măsurile de promovare a egalității de șanse. Această abordare presupune implicarea comunității locale și integrarea grupurilor etnice în efortul comun de consolidare a capacității locale.

Politicile de dezvoltare regională sprijină intervențiile în zonele urbane pentru revitalizarea economiilor locale și crearea de noi locuri de muncă. Acțiunile de regenerare se vor concentra în orașele mici și mijlocii sau asupra unor părți ale orașelor mari. Se va impune pregătirea unor proiecte integrate, bazate pe un master plan urban și realizate prin parteneriate locale.

Restructurarea industrială a dus la închiderea unor mari întreprinderi industriale, iar terenurile abandonate și poluate care au rămas în urma lor au un impact negativ asupra mediului, imaginii și atractivității orașelor respective. Prin reabilitarea acestor terenuri se vor crea spații potrivite pentru noi investiții de afaceri: incubatoare de afaceri, întreprinderi noi, asociații comerciale și de afaceri în zonele de acțiune urbană. Vor fi, de asemenea, sprijinite acțiuni pentru sporirea siguranței și prevenirea infracțiunilor (ex. implicarea rezidenților în acțiuni

comune, sisteme de supraveghere cu circuit închis, consiliere pe probleme de securitate și protecție împotriva infracțiunilor).

Se va oferi sprijin acelor activități menite să ducă la reducerea congestiei urbane, la dezvoltarea transportului public și protecția mediului înconjurător, toate acestea contribuind la creșterea calității vieții.

Implicarea cetățenilor și factorilor locali în elaborarea, implementarea și monitorizarea programelor este o condiție de bază pentru asigurarea unei bune implementări a programelor de regenerare urbană. Parteneriatele puternice din cadrul comunităților cresc eficiența programelor și asigură o mai bună adaptare a acestora la nevoile locale. Se vor sprijini investițiile în activități și spații culturale, sportive și de relaxare, atunci când se poate demonstra că acestea satisfac o cerere existentă și contribuie la creșterea economică, la crearea de noi locuri de muncă și combaterea excluziunii sociale. Îmbunătățirea sau adoptarea unor practici moderne în administrație, inclusiv în domeniul e-guvernării, va facilita accesul cetățenilor la informații și va duce la o implicare mai activă a acestora în procesul decizional și în elaborarea de politici. Campaniile de informare vor ajuta și ele la combaterea scepticismului și vor asigura implicarea locuitorilor din zonă în inițiativele respective.

Dezvoltarea rurală durabilă

Așa cum a fost identificat și în cadrul capitolului de analiză, mediul rural din România se confruntă cu numeroase probleme, în special legate de:

- Numărul mare de ferme neviabile de subzistență și semi-subzistență, cu suprafețe medii de doar 1,7 ha;
- Productivitatea și calitatea scăzute ale producției agricole, datorate lipsei de resurse financiare, utilizării ineficiente a resurselor existente, lipsei personalului calificat în practici agricole moderne, lipsei aptitudinilor manageriale și de marketing, toate acestea fiind agravate de o infrastructură precară;
- Un decalaj semnificativ între importul și exportul de produse agricole (exporturile României au, în general, o valoare adăugată mică);
- Inexistența unui lanț comercial organizat, producătorii agricoli vânzându-și produsele la prețuri foarte mici, cu diferențe foarte mari între aceste prețuri și cele ale produselor finale;
- Infrastructură de bază precară;
- Existența unor suprafețe mari de teren (cam o cincime din teritoriu) afectate de factori de risc natural ca: inundații, cutremure și alunecări de teren, deșertificare și surse insuficiente de apă.

Strategia generală urmărește aplicarea unui model multi-funcțional pentru dezvoltare agricolă și rurală. Principiul de bază în aplicarea acestui model constă în promovarea unei dezvoltări echilibrate a funcțiilor agricole și non-agricole ale zonelor rurale. Această abordare se conformează obiectivului UE de reducere a disparităților de dezvoltare dintre regiunile UE și, în același timp, a diferențelor dintre zonele urbane și cele rurale.

Acțiunile vor viza întâmpinarea nevoilor de dezvoltare ale țării în ceea ce privește calitatea infrastructurii, precum și rezolvarea problemelor structurale din domeniu. Scăderea populației implicate în agricultură este unul dintre scopuri, alături de creșterea terenului utilizabil și consolidarea fermelor. Toate acestea vor contribui la creșterea eficienței agriculturii, la promovarea aptitudinilor manageriale ale fermierilor și la orientarea activităților agricole către proiecte integrate și investiții profitabile.

În sprijinul dezvoltării durabile, al diminuării diferențelor semnificative în dezvoltare, a structurării de parteneriate pentru valorificarea potențialului local în cadrul unui sistem policentric echilibrat, este necesară stabilirea de noi relații urban-rural. Acestea se vor realiza prin dezvoltarea accesibilității fizice și la cunoaștere, crearea de parteneriate și asocieri urban-rural bazate pe obiective comun agreeate și proiecte specifice cu beneficii mutuale.

Strategia va fi sprijinită prin intervenții ale Instrumentelor Structurale, Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondului European pentru Pescuit. Complementaritatea intervențiilor acestor fonduri este asigurată prin criterii clare de demarcare (pentru mai multe detalii vezi secțiunea “Implementare și complementaritate”), cu scopul asigurării unei acoperiri teritoriale integrate și a unei dezvoltări durabile. Armonizarea obiectivelor fondurilor va asigura un grad sporit de atractivitate economică, socială și de mediu a zonelor rurale. Prin urmare, această complementaritate va reprezenta o prioritate în cursul procesului de implementare, în vederea obținerii de sinergii și a evitării suprapunerilor între intervenții.

Avantajele pe care le are România în sectorul piscicol vor fi valorificate prin investiții în procesare și ferme piscicole, precum și prin creșterea calității produselor și performanțelor din acest sector. Prin promovarea inițiativelor comunității locale, acțiunile vor viza creșterea nivelului de trai al populației din mediul rural și asigurarea echilibrului teritorial din punct de vedere economic și social.

Managementul mediului și protecția naturii vor reprezenta și ele o prioritate, în special pentru zonele rurale. Fondurile vor contribui la protejarea patrimoniului extrem de valoros reprezentat de Delta Dunării, luând măsurile necesare de protecție și mobilizându-i pe producători și cercetători să ducă la îndeplinire obiectivele Conferinței de la Göteborg și să asigure protecția speciilor și habitatelor.

Se vor sprijini dezvoltarea echilibrată și managementul de calitate în acele zone unde se desfășoară activități piscicole. Dezvoltarea inițiativelor locale finanțate din FEP (ex. eco-turism, în special în Delta Dunării, și organizarea unor concursuri de pescuit în cadrul fermelor de acvacultură) care completează FEDR și FSE vor fi finanțate și implementate cu sprijinul Grupurilor Costiere de Acțiune.

Promovarea cooperării teritoriale europene

Principiile generale ale strategiei privind programele de cooperare teritorială prevăd asigurarea integrării sociale și economice reale în zonele de graniță și creșterea activității și accesibilității regiunilor românești în contextul mai larg al Europei. Luând în considerare poziția geografică a României și lungimea frontierelor sale interne (cu statele membre ale UE) și externe, cooperarea teritorială europeană este extrem de importantă, atât din punct de vedere politic, cât și economic. Strategia va urmări o îmbunătățire a procesului de planificare și în special stabilirea unor structuri de management și sisteme de implementare mai bune.

Strategia va orienta resursele după cum urmează:

Cooperarea Transfrontalieră

Obiectivul general al cooperării transfrontaliere este de a aduce oamenii, comunitățile și actorii economici din zonele de frontieră mai aproape și de a facilita dezvoltarea în comun a zonei de cooperare, bazată pe avantajele comparative ale regiunilor de frontieră, în avantajul statelor vecine. În acest sens, România va participa, împreună cu vecinii, la următoarele programe operaționale:

- **PO CBC România - Ungaria**
- **PO CBC România - Bulgaria**
- **PO IPA CBC România – Serbia**
- **PO ENPI CBC România – Ucraina – Moldova**
- **PO ENPI CBC România – Ungaria – Slovacia – Ucraina**
- **PO ENPI CBC Bazinul Mării Negre**

Strategiile privind cooperarea transfrontalieră la granițele interne ale UE sunt stabilite împreună de România și statele membre vecine.

Elementul principal al strategiei de cooperare la granițele interne este acela de a apropia diferiți actori – oameni, agenți economici și comunități – în scopul de a valorifica mai bine oportunitățile oferite de o dezvoltare în comun a zonelor de frontieră. Strategia se concentrează pe două direcții principale și anume:

- îmbunătățirea fluxului de informație și a infrastructurii de transport între cele două zone de graniță, reprezentând cele două condiții esențiale privind înlăturarea obstacolelor majore în calea cooperării bilaterale;
- extinderea rapidă a activităților de cooperare pentru a putea valorifica oportunitățile comune de dezvoltare, în vederea sprijinirii inițiativelor de cooperare ale diversilor actori din zonă.

Strategia se va concentra pe următoarele acțiuni:

- dezvoltarea infrastructurii fizice (modernizarea infrastructurii de transport, a serviciilor și rețelelor de informații și comunicații, stabilirea legăturilor dintre sistemele de gestionare a energiei, apei și deșeurilor);
- consolidarea relațiilor economice dintre regiunile vecine pentru ca împreună să sprijine dezvoltarea economică durabilă a zonei (dezvoltarea cooperării în domenii ca IMM, turism și comerț de frontieră, promovarea integrării pieței locale a muncii);
- crearea legăturilor sociale și culturale între comunitățile și locuitorii care locuiesc de ambele părți ale frontierei (utilizarea comună a infrastructurii de sănătate, culturale și educaționale);
- găsirea de soluții comune de apărare împotriva pericolelor naturale (prevenirea inundațiilor, a alunecărilor de teren și eroziunii solului, epidemiilor în rândul oamenilor sau animalelor), crearea de sisteme tehnologice de avertizare, control și reacție rapidă la situațiile de urgență.

După aderarea la Uniunea Europeană, România va asigura managementul uneia dintre cele mai lungi granițe externe ale UE (2.070 km din granița externă a UE reprezintă și frontierele României).

În acest sens, România va elabora programe de cooperare transfrontalieră cu Republica Moldova, Ucraina și în Bazinul Mării Negre.

Ca țară candidată la aderare, Serbia va beneficia de asistență de preaderare prin Instrumentul pentru Asistență de Preaderare (IPA), care are ca obiectiv promovarea bunelor relații de vecinătate, stimulând dezvoltarea stabilității, securității și prosperității tuturor țărilor participante, încurajând dezvoltarea lor armonioasă, echilibrată și durabilă.

Structura instituțională privind managementul cooperării transfrontaliere precum și autoritățile de management pentru programele operaționale cu Republica Moldova, Ucraina, Serbia vor fi constituite în România. Strategia de cooperare va fi inclusă în Planurile de Dezvoltare

Regională pentru Regiunile Nord-Est, Sud-Vest și Nord-Vest, cu scopul de a asigura cuprinderea tuturor zonelor de frontieră din România în strategia națională de dezvoltare.

Cooperarea Transnațională

România va participa la **PO de cooperare transnațională privind Spațiul Sud-Est European (SSEE)**, al cărui obiectiv general este dezvoltarea coeziunii, competitivității și stabilității prin întărirea cooperării și integrării, asigurând dezvoltarea durabilă a SSEE.

Programul are două obiective specifice:

- Dezvoltarea competitivității pe baza potențialului existent în acest spațiu, prin promovarea accesibilității și dezvoltarea rețelelor inovatoare
- Dezvoltarea acțiunilor de cooperare și a parteneriatului, în scopul promovării integrate a patrimoniului natural și cultural

Strategia privind acest tip de cooperare se va concentra asupra următoarelor acțiuni:

- asigurarea cooperării integrate în sectorul reprezentat de managementul apei (protejarea și administrarea bazinului Dunării, a zonelor de coastă și a resurselor maritime);
- dezvoltarea rețelelor de IMM, C&D și inovare;
- desfășurarea de activități transnaționale de prevenire a riscurilor naturale și tehnologice.

Cooperarea Interregională

România va participa la **Programul de Cooperare Interregională**, care va facilita cooperarea autorităților și a celorlalți factori regionali și locali, având ca rezultat îmbunătățirea politicilor elaborate împreună în diverse domenii de activitate.

Ca urmare, obiectivul general al acestui program este îmbunătățirea, prin intermediul cooperării interregionale, a eficienței politicilor regionale de dezvoltare în domenii precum inovarea, economia bazată pe cunoaștere, conservarea mediului și prevenirea riscurilor.

Strategia privind acest tip de cooperare se va concentra asupra următoarelor acțiuni:

- sprijinirea procesului de schimb de informații și bune practici cu privire la dezvoltarea urbană, modernizarea serviciilor publice, incluziunea socială și antreprenoriatul;
- realizarea de studii și corelarea informațiilor referitoare la domenii de interes comun.

4. Prezentare generală a programelor operaționale din cadrul Obiectivului Convergență

Cadrul Strategic Național de Referință descrie strategia care fundamentează Programele Operaționale, care vor fi cofinanțate de Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune.

Întregul teritoriu al României va fi eligibil pentru finanțare în cadrul Obiectivului Convergență. Această secțiune include o prezentare generală a programelor operaționale din cadrul acestui obiectiv.

România va beneficia, de asemenea, de finanțare în cadrul Obiectivului Cooperare Teritorială Europeană. Primele variante ale documentelor de programare pentru CBC (cooperare trans-frontalieră) trebuie finalizate până la sfârșitul anului 2006. Programele de Cooperare Transnațională în Spațiul Sud-Est European și de Cooperare Interregională vor fi finalizate în 2007.

4.1. Programul Operațional Sectorial Transport

Obiectivul global al POS Transport este de a promova un sistem de transport în România, care să faciliteze circulația rapidă și eficientă, în condiții de siguranță și la standarde europene, a persoanelor și bunurilor, la nivel național și internațional. POS Transport este unul dintre cei mai importanți piloni ai CSNR, având un mare impact asupra dezvoltării economice și sociale a țării.

Pentru realizarea obiectivului POS Transport, se propune ca fondurile de la UE și de la bugetul de stat să se concentreze pe modernizarea și dezvoltarea infrastructurii TEN-T și naționale, pe toate modurile de transport. Rețeaua feroviară are un rol important în infrastructura de transport din România, iar dezvoltarea sa implică nu numai investiții în infrastructură, ci și îmbunătățirea calității serviciilor. În cadrul acestui proces de modernizare, o atenție deosebită va fi acordată dezvoltării durabile a sectorului transport.

Axa Prioritară 1. Modernizarea și dezvoltarea axelor prioritare TEN-T

Obiectiv:

Această axă prioritară are scopul de a întări coeziunea teritorială dintre România și statele membre UE, prin reducerea semnificativă a duratelor de deplasare, în condiții de siguranță și servicii de calitate sporite, către destinațiile principale, în România și în Europa, atât pentru pasageri, cât și pentru mărfuri, de-a lungul Axelor Prioritare TEN-T 7,18 și 22. Aceasta se va realiza prin construirea de autostrăzi și modernizarea celor existente, modernizarea infrastructurii feroviare și navale, cu scopul de a crește calitatea, eficiența și viteza de furnizare a serviciilor de transport, "door-to-door", și creșterea volumului traficului de pasageri și marfă.

Această axă prioritară se va concentra asupra dezvoltării rețelei de autostrăzi (axa prioritară TEN-T nr. 7) și modernizării infrastructurii feroviare din punct de vedere al inter-operabilității (axa prioritară TEN-T nr. 22). Se va acorda o atenție specială transportului naval pe căile navigabile interioare (axa prioritară TEN-T nr.18).

Axa Prioritară 2. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii naționale de transport în afara axelor prioritare TEN-T

Obiectiv:

Această axă prioritară urmărește modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere, feroviare, navale și aeriene din rețeaua națională care se află în afara axelor prioritare TEN-T.

Va crește volumul și viteza traficului de pasageri și marfă, în condiții de siguranță și calitate a serviciilor sporite, inclusiv în ceea ce privește inter-operabilitatea feroviară. Pentru atingerea acestui obiectiv, POS Transport va lua în considerare celelalte programe operaționale și va evita suprapunerile cu operațiunile din cadrul acestora.

Axa Prioritară 3. Modernizarea materialului rulant de cale ferată dedicat călătorilor pentru rețelele de cale ferată națională și TEN-T

Obiectiv:

Această axă prioritară urmărește promovarea echilibrului dintre modurile de transport. Urmărește furnizarea de servicii mai rapide, mai sigure și de o calitate mai bună, la standarde europene de inter-operabilitate, pentru transportul feroviar național și internațional de persoane, prin modernizarea materialului rulant de cale ferată, astfel încât transportul feroviar să poată concura cu transportul rutier, din ce în ce mai utilizat.

Acest obiectiv se înscrie în efortul general de revitalizare a căilor ferate, pentru echilibrarea modurilor de transport, obiectivul Cartei Albe a CE: Politica europeană în domeniul transporturilor până în 2010.

Axa Prioritară 4. Dezvoltarea durabilă a sectorului de transport

Obiectiv:

Această axă prioritară urmărește implementarea principiilor de dezvoltare durabilă a sectorului transport în România, conform concluziilor Consiliului European de la Cardiff (1998) și Strategiei de Dezvoltare Durabilă a UE. Va promova nivele crescute de siguranță, va minimiza efectele adverse asupra mediului și va promova transportul inter-modal și combinat.

Axa Prioritară 5. Asistența tehnică

Tabelul nr. 13a

Contribuția POS Transport la prioritățile CSNR

	Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Consolidarea unei capacități administrative eficiente	Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate
Axa Prioritară 1: <i>Modernizarea și dezvoltarea axelor prioritare TEN-T</i>	♦	♦			♦
Axa Prioritară 2: <i>Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii naționale de transport în afara axelor prioritare TEN-T</i>	♦	♦			♦
Axa Prioritară 3: <i>Modernizarea materialului rulant de cale ferată dedicat călătorilor pentru rețelele de cale ferată națională și TEN-T</i>	♦		♦		♦
Axa Prioritară 4: <i>Dezvoltarea durabilă a sectorului de transport</i>	♦				
Axa Prioritară 5: <i>Asistența tehnică</i>	♦			♦	

4.2. Programul Operațional Sectorial Mediu

Obiectivul global al POS Mediu este de a îmbunătăți standardele de viață și calitatea mediului, punându-se accent în special pe respectarea acquis-ului privind mediul. Programul sectorial operațional pentru mediu urmărește reducerea decalajului dintre Uniunea Europeană și România, în ceea ce privește respectarea standardelor de mediu, luând în considerare trei obiective pe termen lung:

- Asigurarea accesului general la utilitățile publice de bază;
- Îmbunătățirea calității mediului;
- Consolidarea capacității instituționale și a administrării.

Îmbunătățirea standardelor de viață, așa cum este prezentată în obiectivul global, poate fi realizată, în primul rând, prin asigurarea accesului populației la utilitățile publice de bază: sistemele de alimentare cu apă potabilă și canalizare (Axa Prioritară 1), managementul deșeurilor (Axa Prioritară 2) și sistemele municipale de termoficare (Axa Prioritară 3).

În al doilea rând, POS Mediu vizează îmbunătățirea condițiilor de mediu, luând în considerare în elaborarea strategiei principalele componente ale mediului natural: apă, sol, aer, biodiversitate. Realizarea acestui sub-obiectiv se va realiza prin îmbunătățirea managementului sectorului de apă (Axa Prioritară 1), reabilitarea siturilor contaminate (Axa Prioritară 2), îmbunătățirea calității aerului (Axa Prioritară 3), protejarea naturii (Axa Prioritară 4) și prevenirea riscurilor naturale (Axa Prioritară 5). O calitate îmbunătățită a mediului contribuie, de asemenea, la asigurarea unor standarde de viață mai bune.

Obiectivele specifice ale Axelor Prioritare sunt formulate pe baza acquis-ului comunitar de mediu și a angajamentelor asumate în procesul de negociere la Capitolul 22 "Mediu".

Axa Prioritară 1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată

Obiective:

- Asigurarea serviciilor de apă și canalizare, la tarife accesibile;
- Furnizarea de apă potabilă de calitate corespunzătoare în toate aglomerările urbane;
- Îmbunătățirea calității cursurilor de apă;
- Creșterea calității managementului nămolurilor provenite din stațiile de epurare a apelor uzate;
- Crearea unui management inovativ și eficient al sectorului de apă.

Axa Prioritară 2. Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate

Obiective:

- Creșterea ratei de conectare la servicii publice de salubritate, la un nivel calitativ adecvat și la tarife accesibile;
- Reducerea cantității de deșeuri depozitate;
- Creșterea cantității de deșeuri reciclate și refolosite;
- Reducerea numărului de situri contaminate;
- Înființarea unor structuri pentru managementul eficient al deșeurilor.

Axa Prioritară 3. Îmbunătățirea sistemelor municipale de termoficare în zonele prioritare selectate

Obiective:

- Reducerea emisiilor de poluanți provenite de la centralele municipale de termoficare;
- Ameliorarea nivelului minim de concentrație al poluanților în localitățile vizate;
- Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din localitățile vizate.

Axa Prioritară 4. Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii

Obiective:

- Conservarea diversității biologice și a habitatelor naturale;
- Asigurarea managementului durabil al zonelor protejate.

Axa Prioritară 5. Implementarea unei infrastructuri adecvate pentru prevenirea riscurilor naturale în zonele cele mai vulnerabile

Obiective:

- Un management durabil al inundațiilor în zonele cele mai expuse la risc;
- Asigurarea protecției și reabilitării litoralului Mării Negre.

Axa Prioritară 6. Asistență tehnică

Tabelul nr. 13b

Contribuția POS Mediu la prioritățile CSNR

	Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Consolidarea unei capacități administrative eficiente	Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate
Axa Prioritară 1: <i>Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată</i>	♦	♦			♦
Axa Prioritară 2: <i>Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate</i>	♦	♦			♦
Axa Prioritară 3: <i>Îmbunătățirea sistemelor municipale de termoficare în zonele prioritare selectate</i>	♦				♦
Axa Prioritară 4: <i>Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii</i>	♦			♦ (N:B: se va acorda sprijin Agenției Naționale pentru Aree Protejate și Conservarea Biodiversității)	♦
Axa Prioritară 5: <i>Implementarea infrastructurii adecvate pentru prevenirea riscurilor naturale în zonele cele mai vulnerabile</i>	♦				♦
Axa Prioritară 6: <i>Asistență tehnică</i>	♦			♦	

4.3. Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice

Obiectivul general al POS CCE este de a contribui la creșterea productivității întreprinderilor românești în primul rând prin modernizarea celor existente și crearea unora noi, în special IMM-uri în sectoarele productive și de servicii pentru afaceri. Dezvoltarea antreprenoriatului prin îmbunătățirea accesului la finanțare și la infrastructura de afaceri poate avea un rol important în conturarea unui mediu economic sănătos, cu reale posibilități de dezvoltare.

Dezvoltarea infrastructurii CDI, creșterea calității și diversificarea ofertei de servicii inovative destinate sectorului productiv, valorificarea potențialului TIC în procesele administrative ca și în viața cotidiană, va avea rezultate aplicabile direct în economie și va oferi pieței o nouă generație de produse și servicii cu valoare adăugată semnificativă.

Reducerea intensității energetice, producerea de energie din surse regenerabile, ca și implementarea de tehnologii moderne pentru reducerea emisiilor datorate marilor instalații energetice va avea impact direct asupra competitivității economice, dar și asupra protecției mediului.

Nu în ultimul rând, promovarea României și a potențialului ei turistic poate impulsiona mediul economic în general și competitivitatea prin sporirea încrederii investitorilor străini și creșterea atractivității spațiului românesc în străinătate.

Axa Prioritară 1. Un sistem inovativ de producție

Obiective:

- Îmbunătățirea/ valorificarea echipamentului de producție, prin extinderea și modernizarea sa, inovarea proceselor productive și sprijin pentru adoptarea standardelor internaționale, promovarea creșterii gamei de produse;
- Îmbunătățirea serviciilor de consultanță specializate și sprijin pentru internaționalizare în scopul dezvoltării segmentului de piață;
- Asigurarea unui cadru favorabil dezvoltării antreprenoriatului prin reducerea constrângerilor existente în domeniile de eșec al pieței – acces la finanțare, instrumente financiare inovatoare, accesibilitatea infrastructurii și serviciilor de afaceri.

Axa Prioritară 2. Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare pentru competitivitate

Obiectiv:

- Sprijinirea modernizării și dezvoltării capacităților și infrastructurii CDI, pentru a îmbunătăți gama de servicii inovatoare și calitatea acestora și a stimula cererea de inovare din sectorul productiv.

Axa Prioritară 3. Tehnologia Informației și Comunicațiilor pentru sectoarele public și privat

Obiectiv:

- Extinderea infrastructurii TIC, în special în zonele de eșec al pieței;
- Promovarea introducerii inovării în sectorul productiv, în procesele administrative și sociale;
- Dezvoltarea unei piețe pentru o nouă generație de conexiuni pentru produse și servicii, sprijin pentru crearea de portaluri, dezvoltarea de sisteme informaționale integrate pentru creșterea interoperabilității bazate pe sisteme GIS și dezvoltarea de aplicații e-business.

Axa Prioritară 4. Creșterea eficienței energetice și dezvoltarea durabilă a sistemului energetic

Obiective:

- Creșterea eficienței energetice;
- Intensificarea folosirii de surse energetice regenerabile;
- Reducerea impactului sectorului energetic asupra mediului.

Axa Prioritară 5. România – destinație atractivă pentru turism și afaceri

Obiectiv :

- Îmbunătățirea imaginii României ca și destinație turistică, în scopul creșterii atractivității nu doar în scop turistic ci și pentru afaceri, precum și crearea unui sistem integrat de oferte turistice.

Axa Prioritară 6. Asistență tehnică

Tabelul nr. 13c

Contribuția POS CCE la prioritățile CSNR

	Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Consolidarea unei capacități administrative eficiente	Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate
Axa Prioritară 1: <i>Un sistem inovativ de producție</i>		♦	♦		♦
Axa Prioritară 2: <i>Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare pentru competitivitate</i>		♦	♦		♦
Axa Prioritară 3: <i>TIC pentru sectoarele public și privat</i>		♦	♦	♦	♦
Axa Prioritară 4: <i>Creșterea eficienței energetice și dezvoltarea durabilă a sistemului energetic</i>	♦	♦			
Axa Prioritară 5: <i>România – destinație atractivă pentru turism și afaceri</i>		♦	♦		♦
Axa Prioritară 6: <i>Asistența tehnică</i>		♦		♦	

4.4. PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL

Obiectivul general al POR constă în sprijinirea și promovarea unei dezvoltări economice și sociale echilibrată a Regiunilor României, acordându-se prioritate regiunilor mai puțin dezvoltate, prin îmbunătățirea mediului de afaceri și a infrastructurii, în vederea facilitării creșterii economice. Acest obiectiv va fi realizat și prin asigurarea unei coordonări strânse cu acțiunile prevăzute în cadrul altor Programe Operaționale.

POR ia în considerare toate cele cinci priorități din CSNR, urmărind în principal dezvoltarea infrastructurii de transport, sociale, de afaceri, turism și urbană.

Axa Prioritară 1. Îmbunătățirea infrastructurii de transport regională și locală

Obiectiv:

- Această axă prioritară are ca obiectiv stimularea dezvoltării economice și a mobilității populației regionale și a forței de muncă, creșterea accesibilității și atractivității Regiunilor prin îmbunătățirea infrastructurii de transport.

Axa Prioritară 2. Îmbunătățirea infrastructurii sociale

Obiectiv:

- Această axă prioritară are ca obiectiv crearea condițiilor pentru îmbunătățirea accesului populației la serviciile de bază, contribuind astfel la atingerea obiectivului UE privind coeziunea economică și socială prin dezvoltarea infrastructurii de sănătate, educație, sociale și de siguranță publică în situații de urgență.

Axa Prioritară 3. Consolidarea mediului de afaceri regional și local

Obiectiv:

- Această axă prioritară are ca obiectiv sprijinirea creșterii economice durabile la nivel regional și local și crearea de locuri de muncă prin crearea și dezvoltarea structurilor regionale și locale de afaceri, reabilitarea zonelor industriale abandonate și sprijinirea inițiativelor antreprenoriale regionale și locale.

Axa Prioritară 4. Dezvoltarea turismului durabil la nivel regional și local

Obiectiv:

- Obiectivul acestei axe prioritare este în principal creșterea atractivității Regiunilor, dezvoltarea economiilor locale și crearea de noi locuri de muncă prin valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și a resurselor naturale cu potențial turistic precum și îmbunătățirea infrastructurii turistice de cazare și agrement.

Axa Prioritară 5. Sprijinirea dezvoltării urbane durabile

Obiectiv:

- Această axă prioritară are ca scop regenerarea și revitalizarea centrelor urbane cu potențial de creștere în vederea creșterii rolului lor în dezvoltarea economică la nivel regional și local, prin reabilitarea infrastructurii și îmbunătățirea serviciilor, precum și prin dezvoltarea structurilor pentru afaceri și a antreprenoriatului.

Axa Prioritară 6. Asistență tehnică

Table nr. 13d

Contribuția POR la prioritățile CSNR

	Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Consolidarea unei capacități administrative eficiente	Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate
Axa Prioritară 1: <i>Îmbunătățirea infrastructurii de transport regională și locală</i>	♦	♦			♦
Axa Prioritară 2: <i>Îmbunătățirea infrastructurii sociale</i>	♦		♦		♦
Axa Prioritară 3: <i>Consolidarea mediului de afaceri regional și local</i>	♦	♦	♦		♦
Axa Prioritară 4: <i>Dezvoltarea turismului regional și local</i>	♦	♦	♦		♦
Axa Prioritară 5: <i>Sprijinirea dezvoltării urbane durabile</i>	♦	♦		♦	♦
Axa Prioritară 6: <i>Asistență tehnică</i>	♦	♦	♦	♦	

4.5. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

Obiectivele strategice ale POS DRU sprijină îndeplinirea obiectivelor comune la nivel European, în ceea ce privește participarea sporită pe piața muncii a unei forțe de muncă înalt calificate și adaptabile, îmbunătățirea sistemului educațional și creșterea adaptabilității acestuia la cererea pieței muncii, promovarea învățării pe tot parcursul vieții, creșterea adaptabilității angajaților și a întreprinderilor, asigurarea calificărilor și cunoștințelor necesare integrării și mobilității pe piața muncii și facilitarea dezvoltării economice. PO urmărește promovarea și dezvoltarea tuturor formelor de economie socială ca și modalitate de asigurare a incluziunii sociale a persoanelor care aparțin grupurilor vulnerabile, cum ar fi populația romă sau persoanele cu handicap.

POS DRU este structurat pe 7 axe prioritare și urmărește asigurarea premiselor pentru continuarea reformelor implementate în ultimii ani în România în domeniul educației, ocupării și politicii sociale. În vederea reducerii discrepanțelor între UE și România în ceea ce privește ratele de participare la educație și formare profesională Intervențiile FSE vor sprijini operațiuni care vizează atât modernizarea sistemului de educație și formare pentru sprijinirea economiei bazate pe cunoaștere (Axa Prioritară 1), precum și conectarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii (AP 2).

Atragerea și menținerea a cât mai multe persoane în ocupare reprezintă un obiectiv major pentru România, în condițiile în care se înregistrează rate mari ale șomajului și rate mari de inactivitate pentru diverse categorii de populație. În acest sens, sunt necesare eforturi semnificative în domeniul adaptabilității și antreprenoriatului. Noi forme de organizare a muncii, o mai mare flexibilitate și mobilitate pe piața muncii, asigurarea sănătății și securității în muncă vor fi sprijinite în cadrul AP 3. Sprijinul pentru creșterea ratei de participare pe piața muncii va fi orientat către întărirea capacității Sistemului Public de Ocupare (AP 4), precum și către promovarea măsurilor active de ocupare pentru șomeri (tineri, bătrâni sau femei) și pentru persoanele inactive, inclusiv din zonele rurale, în ceea ce privește retragerea persoanelor active din agricultura de subsistență (AP 5). În plus, obiectivul creșterii participării la educație și pe piața muncii va sta la baza AP 6, care sprijină persoanele aparținând grupurilor vulnerabile pentru a avea acces la servicii suport care să le permită să joace un rol activ în societate.

Axa Prioritară 1. Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și al dezvoltării societății bazate pe cunoaștere

Obiectiv:

Dezvoltarea de rute flexibile de învățare pe tot parcursul vieții, furnizarea de educație și formare profesională moderne și de calitate pentru toți, răspunderea la nevoile specifice ale pieței muncii și ale economiei bazate pe cunoaștere.

Operațiunile în cadrul domeniilor majore de intervenție identificate pentru atingerea acestui obiectiv vor sprijini calitatea în educația inițială și FPC, educația universitară, inclusiv programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării în domenii economice și tehnologice competitive, dezvoltarea resurselor umane în educație, FPC și cercetare.

Axa Prioritară 2. Conectarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii

Obiectiv:

Creșterea ocupabilității și a nivelului de educație a resurselor umane într-o abordare bazată pe

învățarea pe parcursul întregii vieți, în contextul societății bazate pe cunoaștere.

Domeniile majore de intervenție în acest sens vor fi orientate către tranziția de la școală la viața activă, abandonul școlar, educația de a doua șansă și accesul și participarea la educație.

Axa Prioritară 3. Creșterea adaptabilității forței de muncă și a întreprinderilor

Obiectiv:

Sprijinirea pieței muncii prin promovarea unei forțe de muncă pregătite, adaptabile și întreprinzătoare, capabilă să răspundă schimbării condițiilor economice, inclusiv prin antreprenoriat, și întărirea dialogului social cu reprezentanții partenerilor sociali și ai societății civile.

La atingerea acestui obiectiv vor contribui operațiuni în cadrul a trei domenii majore de intervenție: promovarea spiritului antreprenorial, instruirea și sprijinul pentru întreprinderi și angajați în vederea promovării adaptabilității și dezvoltarea de parteneriate și încurajarea inițiativelor pentru partenerii sociali și reprezentanții societății civile.

Axa Prioritară 4. Modernizarea Serviciului Public de Ocupare

Obiectiv:

Creșterea calității, eficienței și transparenței serviciilor de ocupare furnizate de Serviciul Public de Ocupare, așa încât până în anul 2015, gradul de satisfacție a clienților (angajatori, persoane aflate în căutarea unui loc de muncă și șomeri) să atingă 8,5 puncte, pe o scală de la 1 la 10.

Întărirea capacității SPO de a furniza servicii de ocupare și pregătirea personalului SPO vor fi domeniile majore de intervenție pentru modernizarea SPO și diversificarea și actualizarea serviciilor oferite pe piața muncii.

Axa Prioritară 5. Promovarea măsurilor active de ocupare

Obiectiv:

Atragerea și menținerea în ocuparea formală a cât mai multe persoane, inclusiv în zonele rurale în ceea ce privește persoanele ocupate în agricultura de subsistență.

Acest obiectiv va fi atins prin operațiuni legate de dezvoltarea și implementarea măsurilor active de ocupare și promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea.

Axa Prioritară 6. Promovarea incluziunii sociale

Obiectiv:

Asigurarea bunăstării persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile prin acces egal la educație și servicii suport de ocupare, crescând astfel calitatea vieții acestora și participarea în societate.

Domeniile majore de intervenție identificate în acest domeniu vor sprijini: dezvoltarea economiei sociale, îmbunătățirea accesului și participării grupurilor vulnerabile la educație și pe piața muncii, promovarea oportunităților egale pe piața muncii și inițiative transnaționale pe piața inclusivă a muncii.

Axa Prioritară 7. Asistență tehnică

Tabelul nr. 13e

Contribuția POS DRU la prioritățile CSNR

	Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Consolidarea unei capacități administrative eficiente	Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate
Axa Prioritară 1: Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și al dezvoltării societății economiei bazate pe cunoaștere	♦	♦	♦		♦
Axa Prioritară 2: Conectarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii	♦	♦	♦		♦
Axa Prioritară 3: Creșterea adaptabilității forței de muncă și a întreprinderilor		♦	♦		♦
Axa Prioritară 4: Modernizarea Serviciului Public de Ocupare		♦	♦	♦	♦
Axa Prioritară 5: Promovarea măsurilor active de ocupare		♦	♦		♦
Axa Prioritară 6: Promovarea incluziunii sociale		♦	♦		♦
Axa Prioritară 7: Asistență tehnică			♦	♦	

4.6. Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative

Obiectivul general al PO DCA este acela de a contribui la realizarea obiectivelor naționale și ale Uniunii Europene de a obține progresul în dezvoltarea socio-economică potrivit obiectivelor de coeziune și convergență.

Realizarea obiectivului general se va reflecta în creșterea activităților economice din România, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și în îmbunătățirea vizibilă în furnizarea și eficiența de cost a serviciilor publice la nivelul administrației publice centrale și locale. Aceste realizări vor fi legate în mod direct de implementarea cu succes a unui pachet de reforme ale administrației publice care vizează întărirea capacității de management.

PO DCA va fi implementat prin două Axe Prioritare. Axa Prioritară 1 este adresată administrației publice centrale, iar Axa Prioritară 2 vizează administrația publică locală. Această structură are la bază faptul că nivelul central este concentrat în special pe formularea politicilor și strategiilor privind modificările și îmbunătățirile de ansamblu, în timp ce nivelul local va avea ca sarcină implementarea acestor modificări, ce au ca scop îmbunătățirea modului de furnizare a serviciilor la nivel local, așteptându-se, în același timp, și identificarea și propunerea unor proiecte pe baza unor inițiative locale.

Axa Prioritară 1. Întărirea intervențiilor de politici publice în administrația centrală

Obiective:

- Să contribuie la dezvoltarea capacității administrative a administrației centrale din România;
- Să modernizeze și să integreze procesele de formulare a propunerilor de politici publice și relaționarea lor cu planurile instituționale strategice;
- Finalizarea reformelor funcției publice care vizează raționalizarea structurilor administrației centrale, implementarea managementului performanței și consolidarea reformelor prin intervenții durabile de instruire;

- Introducerea practicilor de monitorizare și evaluare în managementul intervențiilor publice.

Axa Prioritară 2. Dezvoltarea capacității de îmbunătățire a performanței serviciilor în administrația locală

Obiective:

- Să contribuie la reforma administrației publice la nivel județean și sub-județean prin implementarea unui pachet de management al reformei care se adresează unor elemente cheie ale ciclului de management strategic;
- Să modernizeze și să integreze procesele privind planificarea strategică și a activităților, managementul resurselor umane (managementul performanței) și rezultatul activităților de monitorizare și evaluare;
- Să ofere sprijin pentru implementare organizațiilor județene și sub-județene (municipalități și comune) pentru creșterea eficienței și calității furnizării de servicii publice.

Axa Prioritară 3. Asistență tehnică

Tabelul nr. 13f

Contribuția PO DCA la prioritățile CSNR

	Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Consolidarea unei capacități administrative eficiente	Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate
Axa Prioritară 1: <i>Întărirea intervențiilor de politici publice în administrația centrală</i>	♦	♦	♦	♦	♦
Axa Prioritară 2: <i>Dezvoltarea capacității de îmbunătățire a performanței serviciilor în administrația locală</i>	♦	♦	♦	♦	♦
Axa Prioritară 3: <i>Asistență tehnică</i>				♦	

4.7. Programul Operațional Asistență Tehnică

Obiectivul Programului operațional pentru asistență tehnică la nivel național este de a asigura sprijin pentru coordonarea și implementarea instrumentelor structurale în România.

Axa Prioritară 1. Sprijin pentru implementarea Instrumentelor Structurale și pentru coordonarea programelor

Obiectiv:

- Dezvoltarea unei capacități administrative corespunzătoare pentru o implementare și absorbție eficientă și eficace a Instrumentelor Structurale în perioada 2007-2013 și pregătirea intervențiilor viitoare ale Instrumentelor Structurale.

Axa Prioritară 2. Dezvoltări viitoare și sprijin pentru funcționarea Sistemului Unic de Management al Informației

Obiectiv:

- Asigurarea funcționării SMIS, dezvoltarea organizațională și funcțională și extinderea continuă a sistemului, astfel încât să permită accesul rapid la date din toate instituțiile implicate în procesul de gestionare a Instrumentelor Structurale și instituirea unui management eficient al programelor europene, în conformitate cu reglementările naționale și europene.

Axa Prioritară 3. Diseminarea de informații și promovarea instrumentelor structurale

Obiectiv:

- Informarea potențialilor candidați cu privire la oportunitățile existente și promovarea cunoașterii publice a obiectivelor și realizărilor Instrumentelor Structurale și ale Planului Național de Dezvoltare, precum și asigurarea recunoașterii rolului Instrumentelor Structurale ale UE.

Tabelul nr. 13g

Contribuția PO AT la prioritățile CSNR

	Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Creșterea competitivității economiei românești pe termen lung	Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Consolidarea unei capacități administrative eficiente	Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate
Axa Prioritară 1: <i>Sprijin pentru implementarea Instrumentelor Structurale și pentru coordonarea programelor</i>	♦	♦	♦	♦	♦
Axa Prioritară 2: <i>Dezvoltări viitoare și sprijin pentru funcționarea Sistemului Unic de Management al Informației</i>				♦	
Axa Prioritară 3: <i>Diseminarea de informații și promovarea Instrumentelor Structurale</i>	♦	♦	♦	♦	♦

5. Planul financiar

Alocări financiare

Potrivit Perspectivelor Financiare 2007-2013 aprobate la Consiliul European din decembrie 2005, Statele Membre al căror VNB mediu pe locuitor în perioada 2001-2003 (PPS) se află sub 40% din media UE-25 sunt îndreptățite să primească transferuri de Instrumente Structurale în valoare maximă de 3,7893% din PIB-ul lor.

Întregul teritoriu al României este eligibil în cadrul Obiectivului „Convergență”, având în vedere că PIB-ul pe locuitor (PPP) în toate regiunile NUTS II este sub 75% din media UE-25. România va primi finanțare și în cadrul Obiectivului „Cooperare Teritorială Europeană”, pentru acțiuni de cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională.

Ca stat membru al cărui VNB pe locuitor (PPP) este sub 90% din media UE-25, România va beneficia de Fondul de Coeziune. Pentru a reflecta nevoile semnificative ale noilor State Membre cu privire la infrastructura de transport și de mediu, proporția Fondului de Coeziune a fost stabilită la o treime din alocarea financiară totală (Fonduri structurale plus Fond de Coeziune) pentru noile State Membre în perioada 2007-2013.

Luând în considerare decizia mai sus menționată a Consiliului European și pachetul financiar pentru 2007-2009 care însoțește Tratatul de Aderare a României la UE, Comisia Europeană a comunicat autorităților române, în august 2006, alocarea Fondurilor Structurale și de Coeziune pentru România, pe fiecare Obiectiv și pe fiecare an, pentru perioada 2007-2013, așa cum este ilustrat în Tabelul nr. 14.

Tabel nr. 14

Fonduri Structurale și de Coeziune alocate României, pe Obiective și pe ani, în perioada 2007-2013

- Euro, prețuri curente -

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Convergență	830.134.320	1.215.884.555	1.654.845.782	1.997.008.836	2.154.259.932	2.319.190.285	2.489.289.974	12.660.613.684
Fond de Coeziune	444.944.443	638.417.107	858.507.216	1.030.210.429	1.109.470.097	1.192.582.076	1.278.291.660	6.552.423.028
Cooperare Teritorială	59.945.093	61.338.333	62.961.549	64.827.348	66.742.596	68.498.164	70.297.257	454.610.340
TOTAL	1.335.023.856	1.915.638.995	2.576.314.547	3.092.046.613	3.330.472.625	3.580.270.525	3.837.878.891	19.667.647.052

Prioritizarea financiară

Defalcarea finanțărilor de coeziune pe Priorități Tematice și, în subsidiar, pe Programe Operaționale și pe Fonduri a fost stabilită pe baza mai multor factori:

- Stadiul de dezvoltare al economiei românești;
- Decalajele generale și sectoriale/regionale în comparație cu nivelurile UE;
- Integrarea Strategiei Lisabona revizuite în modelul de dezvoltare al României;
- Valoarea imensă a necesarului de investiții pentru infrastructura de bază;
- Nevoia de a spori competitivitatea economică;
- Corelarea sprijinului pentru creșterea competitivității cu dezvoltarea unor resurse umane suficiente și bine calificate;
- Costurile aferente conformării la acquis-ul comunitar după aderare (angajamentele de mediu, în special, implică un nivel înalt al costurilor, repartizate pe perioadele de tranziție convenite în cadrul negocierilor de aderare);
- Modelele de alocare a Instrumentelor Structurale folosite în UE, în special în noile State Membre, al căror stadiu de dezvoltare este mai apropiat de situația existentă în România;
- Alocarea Fondului de Coeziune de 1/3 din anvelopa financiară.

Astfel, s-a făcut următoarea alocare indicativă a fondurilor UE pe Prioritățile Tematice ale CSNR:

- Dezvoltarea Infrastructurii de Bază la Standarde UE ~60%
- Îmbunătățirea Competitivității pe Termen Lung a Economiei Românești ~15%
- Dezvoltarea și Folosirea mai Eficientă a Capitalului Uman din România ~20%
- Consolidarea unei Capacități Administrative Eficiente ~ 5%

Simularea impactului macroeconomic a relevat că această distribuție a Fondurilor Structurale și de Coeziune împreună cu cofinanțarea națională ar conduce la realizarea obiectivului global ale CSNR, și anume o creștere suplimentară de 15% a PIB până în anul 2015, ca urmare a Fondurilor Structurale și de Coeziune.

Pe baza distribuției tematice a finanțării și folosind aceeași fundamentare descrisă mai sus, Fondurile au fost alocate pe Programele Operaționale pe care România le-a pregătit pentru perioada 2007-2013.

Tabelul financiar al CSNR

Tabelul nr. 15 de mai jos ilustrează distribuția resurselor UE pe Programe Operaționale în cadrul CSNR.

Tabel nr. 15

Tabel financiar CSNR – alocare anuală estimativă pe Fonduri și pe Programe Operaționale

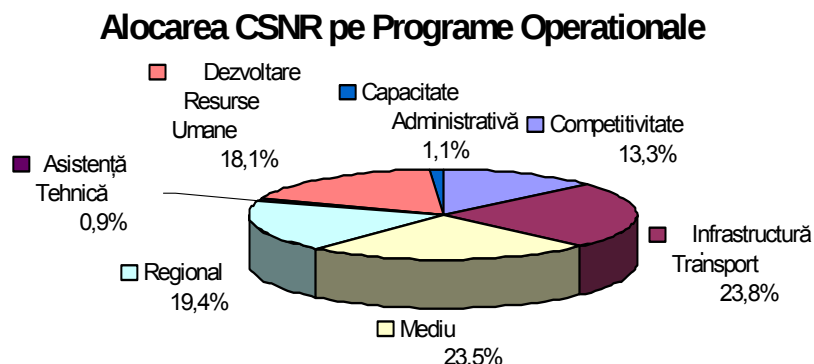
- Euro, prețuri curente -

CONVERGENȚĂ		Participare comunitară							
Program Operațional	Fond	Total	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FEDR și FC									
Competitivitate economică	FEDR	2.554.222.109	74.709.043	194.837.789	386.097.057	506.773.089	528.395.407	456.947.159	406.462.565
Transport	FEDR+ FC	4.565.937.295	308.090.115	441.348.842	603.105.515	718.406.119	774.298.450	830.470.875	890.217.379
	FEDR FC	1.289.332.210 3.276.605.085	84.938.144 223.151.971	122.249.222 319.099.620	174.085.731 429.019.784	202.851.916 515.554.203	219.643.530 554.654.920	234.263.424 596.207.451	251.300.243 638.917.136
Mediu	FEDR+ FC	4.512.470.138	311.995.152	437.302.592	568.601.613	673.445.127	751.240.426	838.908.117	930.977.111
	FEDR FC	1.236.652.195 3.275.817.943	90.202.680 221.792.472	117.985.105 319.317.487	139.114.181 429.487.432	158.788.901 514.656.226	196.425.249 554.815.177	242.533.492 596.374.625	291.602.587 639.374.524
Dezvoltare Regională	FEDR	3.726.021.762	330.168.339	404.126.047	441.135.485	523.721.833	556.767.943	663.832.914	806.269.201
Asistență Tehnică	FEDR	170.237.790	16.979.328	18.401.347	20.977.535	24.775.573	27.568.456	30.463.144	31.072.407
FSE									
Dezvoltarea Resurselor Umane	FSE	3.476.144.996	212.973.834	330.141.809	452.584.803	538.429.514	595.593.519	666.545.305	679.876.212
Capacitate Administrativă	FSE	208.002.622	20.162.952	28.143.236	40.850.990	41.668.010	29.865.828	24.604.847	22.706.759
TOTAL fonduri CSNR 2007-2013		19.213.036.712	1.275.078.763	1.854.301.662	2.513.352.998	3.027.219.265	3.263.730.029	3.511.772.361	3.767.581.634
Total FEDR		8.976.466.066	596.997.534	857.599.510	1.161.409.989	1.416.911.312	1.528.800.585	1.628.040.133	1.786.707.003
Total FC		6.552.423.028	444.944.443	638.417.107	858.507.216	1.030.210.429	1.109.470.097	1.192.582.076	1.278.291.660
Total FSE		3.684.147.618	233.136.786	358.285.045	493.435.793	580.097.524	625.459.347	691.150.152	702.582.971
FEADR		8.022.504.745	741.659.914	1.023.077.697	1.319.261.544	1.236.160.665	1.234.244.648	1.235.537.011	1.232.563.266
FEP		230.714.207	15.127.527	22.157.050	30.156.234	36.391.468	39.257.052	42.262.575	45.362.301

Alocările anuale din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR) și Fondul European pentru Pescuit sunt incluse în scop informativ, în conformitate cu cerințele Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006.

Figura nr. 9 arată distribuția procentuală a alocărilor CSNR pe Programe Operaționale.

Figura nr. 9

Alocarea Lisabona

Potrivit prevederilor Art. 9(3) al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, statele care au aderat la Uniunea Europeană după 1 ianuarie 2004 sunt exceptate de la obligația de a direcționa minim 60% din totalul Fondurilor Structurale și de Coeziune alocate Obiectivului Convergență, către promovarea competitivității și crearea de noi locuri de muncă și pentru atingerea obiectivelor Orientărilor Integrate pentru Creștere Economică și Creare de Locuri de Muncă 2005-2008.

Așa cum reiese și din Programul Național de Reformă, România s-a angajat să contribuie la atingerea obiectivelor Strategiei Lisabona. Această contribuție trebuie, însă, să aibă în vedere nivelul actual de dezvoltare al economiei românești și necesitatea absolută de a dezvolta infrastructura de bază în perioada 2007-2013, ceea ce presupune includerea în strategia de dezvoltare a unor acțiuni care nu sunt direct legate de Strategia Lisabona, conform listei incluse în Anexa IV a Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Având în vedere toate acestea, angajamentul asumat de Guvernul României prin CSNR este de a orienta cel puțin 50% din totalul Fondurilor Structurale și de Coeziune aferente Obiectivului „Convergență” pentru perioada 2007-2013 către atingerea obiectivelor Lisabona.

Cofinanțarea

Reglementările referitoare la Fondurile Structurale și de Coeziune prevăd ca fondurile UE să fie cofinanțate de statele membre. Nivelul maxim al contribuției UE este stabilit prin Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006, în conformitate cu Perspectivile Financiare ale UE pentru 2007-2013. România poate beneficia de o rată maximă de finanțare comunitară la nivelul unui PO de 85% pentru toate cele trei Fonduri: FEDR, FSE și Fondul de Coeziune.

Alocarea CSNR în cadrul Obiectivului „Convergență” și Fondului de Coeziune necesită o cofinanțare națională estimată la 5,07 mld Euro, constituită atât din surse publice (2/3 din totalul cofinanțării), cât și din surse private (1/3).

Cofinanțarea publică va fi asigurată de la bugetul de stat de către Guvernul României și respectiv de la bugetele locale de către autoritățile publice locale care vor aplica pentru finanțare din Instrumente Structurale. Dată fiind capacitatea financiară scăzută a multor

autorități locale de a asigura cofinanțarea necesară, Guvernul României a decis să reducă pe cât posibil contribuția bugetelor locale.

Astfel, principiul care va fi aplicat în Programele Operaționale prevede că, cofinanțarea proprie pe care o autoritate locală trebuie să o asigure pentru un proiect va fi în general de 2% din valoarea eligibilă, o excepție majoră fiind proiectele generatoare de venituri. În consecință, contribuția agregată a autorităților locale este sub 5% din totalul cofinanțării naționale. Este de asemenea de menționat că introducerea cotei unice de impozitare de 16% în ianuarie 2005 a generat venituri suplimentare pentru autoritățile locale, care ar trebui să îmbunătățească capacitatea acestora de a (co)finanța proiecte de dezvoltare. Pe de altă parte, o măsură importantă a fost aprobată în 2006 pentru a facilita accesul la finanțare al acelor autorități locale care nu au suficiente resurse proprii pentru cofinanțarea propunerilor de proiecte. Legea finanțelor publice locale nr. 273/2006, care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2007, a ridicat plafonul de îndatorare al autorităților locale de la 20% la 30% din resursele proprii. Mai mult decât atât, a fost majorată ponderea în transferurile de echilibrare de la bugetul de stat către bugetele locale a fondurilor alocate pentru cofinanțarea proiectelor cu finanțare externă.

În ceea ce privește ONG-urile, s-au luat în considerare mijloacele financiare limitate prin prisma importanței sprijin pe care acestea ar trebui să îl dea în implementarea Instrumentelor Structurale, în special în domeniul resurselor umane. Prin urmare, s-a stabilit că același principiu al unei cofinanțări proprii de 2% din valoarea eligibilă a proiectului să fie aplicat și pentru ONG-uri.

Cofinanțarea privată va fi necesară pentru proiectele adresate beneficiarilor privați, cum ar fi întreprinderile. Pentru operațiunile care implică ajutor de stat, intensitatea maximă a sprijinului public (fonduri UE + contribuția bugetului de stat și/sau a bugetelor locale) va fi respectată. Promovarea tot mai intensă a oportunităților de finanțare apărute ca urmare a Instrumentelor Structurale contribuie deja la pregătirea unui portofoliu substanțial de proiecte private și va da timp beneficiarilor privați să-și planifice resursele financiare, astfel încât să poată asigura cofinanțarea necesară.

Prefinanțarea

În perioada 2007-2009, România va primi ca prefinanțare 7% din alocările FEDR și FSE pentru 2007-2013 și 10,5% din alocarea pentru Fondul de Coeziune, în conformitate cu Art. 82 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Experiența unora dintre noile state membre a arătat că, deseori, promotorii de proiecte nu au putut găsi resursele financiare necesare pentru a asigura cash flow-ul proiectelor. Acest lucru a condus fie la imposibilitatea demarării, fie la întârzierea proiectelor. Prin urmare, România intenționează să folosească o parte a fondurilor de prefinanțare primite de la Comisia Europeană după aprobarea programelor pentru a prefinanța anumite operațiuni, având ca beneficiari autorități publice centrale și locale și ONG-uri. În cazul în care prefinanțarea UE nu va fi de ajuns pentru a acoperi necesarul de prefinanțare într-un anumit an, vor fi alocate resurse suplimentare de la bugetul de stat.

Rezerva de Performanță

Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 permite Statelor Membre să constituie o Rezervă Națională de Performanță (3% din Fondurile Structurale și de Coeziune, care vor fi alocate în 2011 programelor celor mai performante). Alocarea acestei Rezerve în perioada de programare ar putea genera dificultăți majore și necesare. De aceea, România nu va exercita această opțiune în perioada de programare 2007-2013.

Rezerva pentru Situații Neprevăzute

Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 prevede o Rezervă Națională pentru Situații Neprevăzute (o alocare de 1% din Fondurile Structurale ce va fi utilizată ori de câte ori apare o situație de urgență). Deoarece acest tip de rezervă este nou, nu există experiență cu privire la modalitățile și criteriile de utilizare a sa, astfel încât este dificil de făcut previziuni în această etapă. Nu este prevăzut ca România să constituie o rezervă pentru situații neprevăzute.

Managementul ratei de schimb

Fondurile Structurale și de Coeziune sunt administrate de UE în euro, iar alocările către Statele Membre sunt efectuate în euro; de asemenea, Programele Operaționale sunt aprobate în euro. Pe de altă parte, România a decis ca, contractele cu beneficiarii să fie încheiate în RON, iar plățile să fie făcute tot în RON. Ministerul Finanțelor Publice va monitoriza și va gestiona fluctuațiile ratei de schimb între euro și RON, în cooperare cu Autoritățile de Management, astfel încât Programele Operaționale să nu fie afectate de impactul potențial negativ al acestor fluctuații. În cazul unor efecte negative ale ratei de schimb asupra PO, MFP va utiliza fondul de rezervă la dispoziția sa pentru acoperirea deficitelor.

Întrucât implicațiile acestor variații ale ratei de schimb pot avea un impact asupra țințelor $n+3/n+2$, monitorizarea acestor fluctuații și a impactului lor asupra programelor se va face trimestrial, iar alocările sau reducerile se vor efectua în mod normal la fiecare șase luni. Deciziile vor fi raportate Comitetului de Monitorizare.

Verificarea ex-ante a adiționalității

Conform Articolului 15 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, contribuțiile de la Fondurile Structurale nu înlocuiesc cheltuiala publică sau structural echivalentă din partea statului membru. Pentru regiunile acoperite de obiectivul Convergență, Comisia și statul membru trebuie să determine nivelul de cheltuială publică sau echivalent structurală și să mențină acest nivel pe parcursul perioadei de programare.

În vederea realizării verificării ex-ante a îndeplinirii principiului adiționalității, Ministerul Finanțelor Publice a elaborat, pe baza Metodologiei Comisiei Europene (Working Document No. 3), o metodologie care furnizează detaliile privind modul de calcul al cheltuielilor din fonduri publice de tip structural în scopul asigurării adiționalității. Ministerul Finanțelor Publice și ministerele de linie lucrează în prezent la identificarea cheltuielilor publice de tip structural. Aceste linii bugetare vor fi identificate și introduse în baza de date privind cheltuielile publice astfel încât informațiile respective să poată fi extrase din sistem în anii următori.

Datele financiare care vor fi utilizate reprezintă media anuală a plăților efectuate în perioada (2004-2005) și media anuală estimată a plăților pentru perioada 2007-2013, toate aceste cifre fiind exprimate în prețuri 2006. Principalele surse de date financiare vor fi: Bugetul de Stat pentru anul 2007 și Perspectivele Bugetare pe termen mediu 2008-2010, care au fost aprobate de Guvern în data de 13 octombrie 2006 și transmis Parlamentului în vederea adoptării.

Nu se estimează că România va avea dificultăți în demonstrarea conformării la principiul adiționalității. Totuși, din cauza naturii tehnice detaliate a acestui exercițiu și a aprobării recente a planificării bugetare pentru perioada 2007-2010, verificarea ex-ante a adiționalității și raportul aferent vor fi finalizate după transmiterea la Comisia Europeană a celei de-a doua versiuni a CSNR. Datele vor fi prezentate în formatul standard prezentat de Anexa VIII (b) la proiectul Regulamentului de Implementare (Tabelul nr. 16).

Tabel nr. 16

VERIFICAREA ADIȚIONALITĂȚII PENTRU PERIOADA 2007-2013. OBIECTIVUL CONVERGENȚĂ – VERIFICAREA EX-ANTE
Tabel financiar cu privire la cheltuiala publică sau echivalent structurală în regiunile din cadrul Obiectivului Convergență

(milioane €, prețuri 2006)

1	Media anuală previzionată în CSNR 2007-2013 (ex ante)					Media anuală reală 2000-05**						
	Total	Din care companii publice	CSNR		Programe fără cofinanțare UE	Total	Total	Din care companii publice	Fonduri pre-aderare		Programe fără cofinanțare UE	Total
	Nat. + UE	Nat. + UE	UE	Nat.	Nat.	Nat.	Nat. + UE	Nat. + UE	UE	Nat	Nat.	Nat.
	2	3	4	5	6	7= 5+6=2-4	8	9	10	11	12	13=11+12=8-10
Infrastructură de bază												
Transport												
Telecomunicații și societatea informațională												
Energie												
Mediu și apă												
Sănătate												
Resurse umane												
Educație												
Instruire												
Cercetare și dezvoltare tehnologică												
Mediu productiv												
Industrie												
Servicii												
Turism												
Altele												
Total												

*Va fi folosită rata de schimb medie din anul 2005

**2004-2005 pentru cele 10 NSM, România și Bulgaria

6. Implementare și complementaritate

COORDONAREA CSNR

Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 privind aspectele generale referitoare la Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE) și Fondul de Coeziune (FC), denumit în continuare Regulamentul General prevede că, potrivit principiilor subsidiarității și proporționalității, responsabilitatea principală pentru coordonarea, implementarea și controlul intervențiilor conform CNSR revine Statului Membru.

Descrierea aranjamentelor de implementare din CNSR rezumă textul Programelor Operaționale și respectă angajamentele asumate la Capitolul 21. Textul este conform Articolului 59(3) din Regulamentul General care prevede că Statul Membru trebuie să stabilească reguli care să guverneze relațiile dintre entitățile implicate în managementul Fondurilor Structurale și al Fondului de Coeziune (Autoritățile de Management, Organismele Intermediare, Autoritatea de Certificare și Plată și Autoritatea de Audit) și relațiile acestora cu Comisia Europeană.

Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ANCIS)*

Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ANCIS) este instituția care are responsabilitatea de a asigura coordonarea managementului și implementării Instrumentelor Structurale în România, asumându-și atribuțiile „Autorității de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar ” conform Hotărârii de Guvern (HG) nr. 128/2006, de modificare a HG nr. 497/2004. ANCIS este constituită în cadrul Ministerului Finanțelor Publice. Sarcinile pentru îndeplinirea cărora ANCIS este responsabil se referă la coordonarea procesului de programare și implementare a Programelor Operaționale din cadrul CSNR, asigurarea coordonării și coerenței între programe, precum și între acestea și Programul Național pentru Dezvoltare Rurală și Programul Operațional pentru Pescuit.

*Numele „Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale” (ANCIS) este folosit în scop operațional și va fi supus aprobării oficiale după adoptarea Reglementărilor CE.

Mecanisme de coordonare la nivel național

Următoarele mecanisme naționale de coordonare vor fi puse în aplicare pentru supervizarea implementării CSNR la nivel politic, de management și operațional:

Comitetul Național de Coordonare pentru Instrumentele Structurale

Comitetul Național de Coordonare (CNC) a fost înființat în conformitate cu HG nr. 1200/2004 , iar funcționarea sa a fost modificată conform HG..... CNC este principalul organism decizional inter-ministerial responsabil în numele Guvernului României pentru implementarea coordonată a Instrumentelor Structurale ale UE. Ministrul Finanțelor Publice asigură președinția CNC. Membrii CNC sunt reprezentați de miniștrii responsabili de Autoritățile de Management pentru Programele Operaționale finanțate prin Instrumente Structurale și de Autoritatea de Certificare și Plăți. CNC poate invita experți, când consideră necesar, pentru a analiza în mai mare detaliu anumite domenii specifice care fac obiectul responsabilității sale. Experții își vor desfășura activitatea sub îndrumarea și autoritatea Comitetului.

CNC va avea, de asemenea, rolul de a asigura corelarea strategică între Instrumentele Structurale și Programele finanțate de FEADR și FEP. Reprezentanții Autorităților de Management responsabile de FEADR și FEP vor avea calitate de membri ai CNC.

CNC se va reuni de patru ori pe an în perioada implementării Instrumentelor Structurale, și chiar mai des, dacă este necesar. Reprezentanții Comisiei Europene pot fi invitați să participe la reuniunile CNC în calitate de consultanți.

Comitetul de Management pentru Coordonare

Comitetul de Management pentru Coordonare va acționa în ceea ce privește aspectele de management și administrative cu relevanță orizontală pentru Programele Operaționale. Va permite schimbul periodic de experiență operațională între Programele Operaționale și servește drept forum pentru deciziile de management ce urmează a fi luate și care vor avea un impact asupra tuturor acestor Programe Operaționale. Coordonatorul ANCIS va prezida Comitetul de Management pentru Coordonare. Membrii Comitetului vor fi șefii Autorităților de Management pentru Programele Operaționale și ai Autorității de Certificare și Plăți. Comitetul se va reuni lunar și va raporta CNC. Doar acele probleme care nu pot fi rezolvate în cadrul Comitetului de Management pentru Coordonare vor fi transmise la CNC pentru analiză și decizie.

Grupurile tematice de lucru

Grupurile tematice de lucru vor fi înființate în funcție de necesități pentru anumite probleme concrete ce necesită coordonare inter-instituțională la nivel tehnic. Grupurile tematice de lucru există deja pentru sistemele și manualele de implementare, asistență tehnică, dezvoltarea SMIS, informare și publicitate și coordonarea programelor de instruire. Toate Grupurile tematice de lucru sunt prezidate și gestionate de ANCIS și raportează Comitetului de Management pentru Coordonare.

Mecanisme de coordonare la nivel regional

Autoritățile române recunosc necesitatea unui mecanism suplimentar care să asigure la nivelul regional NUTS II coerența între toate intervențiile finanțate în cadrul POS-urilor și POR în cadrul obiectivelor Convergență și Cooperare Teritorială Europeană, precum și cu Programul Național de Dezvoltare Rurală și Programul Operațional pentru Pescuit.

Comitete Regionale de Coordonare pentru Instrumentele Structurale

Pentru fiecare din cele 8 Regiuni de Dezvoltare va fi înființat un Comitet Regional de Coordonare (CRC), având calitate de organism consultativ. Comitetele Regionale de Coordonare vor analiza și evalua periodic implementarea Programelor cu finanțare UE în Regiuni și vor formula recomandări către CNC, Comitetele de Monitorizare și Autoritățile de Management în vederea creșterii absorbției Fondurilor în Regiuni și a îmbunătățirii corelării strategice a intervențiilor. CRC va identifica, de asemenea, sinergiile potențiale și răspunsurile strategice la problemele specifice ale unei Regiuni, care pot fi implementate prin intervenții corelate și/sau sincronizate din diverse Programe, inclusiv cele finanțate din FEADR și FEP. În acest fel, activitatea CRC va facilita în egală măsură coerența tematică și teritorială a intervențiilor cofinanțate de Instrumentele Structurale, FEADR și FEP.

Componența CRC va fi formată din reprezentanți ai ANCIS, Autorităților de Management pentru Programele UE, Agențiilor de Dezvoltare Regională, autorităților locale și ai altor parteneri relevanți la nivel regional și local.

COMPLEMENTARITATEA INTERVENȚIILOR FINANȚATE

Instrumente Structurale

CSNR a fost elaborat cu respectarea tuturor politicilor relevante ale UE. Coerența dintre aceste politici și politicile naționale a fost respectată în elaborarea strategiilor CNSR. PND și proiectul CSNR au reprezentat un punct de plecare pentru elaborarea strategiilor și identificarea axelor prioritare ale Programelor Operaționale și vor contribui la realizarea priorităților orizontale ale UE privind dezvoltarea durabilă, creșterea economică și protecția mediului înconjurător. Responsabilitatea aprobării, managementului și monitorizării Instrumentelor Structurale la nivel național aparține CNC și Comitetului de Management pentru Coordonare, așa cum au fost descrise mai sus.

Activitățile detaliate desfășurate în parteneriat de către Autoritățile de Management, sub coordonarea Autorității de Management pentru Cadru de Sprijin Comunitar din cadrul Ministerului Finanțelor Publice au încercat să asigure coerența proiectelor de strategii din cadrul PO și să asigure complementaritatea intervențiilor finanțate (FEDR, FSE și FC). În cadrul procesului de programare s-a avut în vedere eliminarea suprapunerilor dintre operațiunile propuse spre finanțare din diversele Programe Operaționale și asigurarea unei distribuții logice și pragmatice a operațiunilor, care să răspundă nevoilor de dezvoltare economică ale României.

Intervențiile propuse spre finanțare urmăresc să asigure sinergia între investițiile în infrastructură, competitivitate economică, resurse umane și consolidarea capacității administrative, astfel încât să se obțină cele mai rezultate. Astfel, cele mai importante principii de demarcare și complementaritate se referă la: relevanța pentru dezvoltarea regională sau națională (ex. drumuri județene vs. drumuri naționale sau care fac parte din rețeaua TEN-T), domeniul de intervenție (ex. investiții în infrastructură, pe de o parte, și dezvoltarea curiculei și furnizarea de servicii, pe de altă parte), sectoarele avute în vedere (ex. sprijinul pentru întreprinderi este complementat prin activități de pregătire a forței de muncă din sectoare specifice) etc. Principalele domenii de complementaritate și criteriile generale de demarcare sunt prezentate în Anexa 2, detaliile complete fiind descrise în Programele Operaționale.

Instrumentele structurale, dezvoltarea rurală și pescuitul

În vederea conformării cu cerințele Art. 9(4) din Regulamentul CE nr. 1083/2006 privind prevederile generale referitoare la FEDR, FSE și FC și ale Art. 5 (2) din Regulamentul CE nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală prin FEADR, autoritățile române responsabile cu managementul fondurilor UE au avut în vedere asigurarea coerenței și complementarității intervențiilor Fondurilor Structurale și de Coeziune (FSC), ale FEADR și FEP.

Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală (PNS) stabilește strategia României pentru dezvoltare rurală, având ca scop creșterea atractivității economice, sociale și ecologice a spațiului rural. Această politică este complementară și contribuie la realizarea obiectivelor politicii de coeziune, care se implementează prin FSC.

În vederea creării unor sinergii și a evitării unor finanțări paralele, au fost stabilite principiile de demarcare între intervențiile similare ale FSC și FEADR, cum sunt investițiile productive, utilitățile publice, resursele umane, Natura 2000, turismul etc. În acest sens, în timpul procesului de programare, grupurile de lucru tematice organizate pentru elaborarea PO-urilor și PNS au identificat criterii specifice de demarcare a intervențiilor (similare cu cele utilizate

pentru demarcarea între PO-uri): obiectivele intervențiilor (ex. sprijinirea financiară a proprietarilor de teren sau protejarea biodiversității; pregătirea profesională a fermierilor vs. pregătirea persoanelor ocupate în agricultura de subsistență în vederea reorientării acestora spre alte sectoare), activitatea desfășurată de beneficiari (ex. prima vs. a doua procesare), impactul teritorial (ex. local, județean, național), strategiile naționale (ex. strategiile regionale pentru proiectele regionale de apă), grupurile țintă (ex. fermieri vs. alte categorii de locuitori din mediul rural) etc. Principalele aspecte de complementaritate și criteriile generale de demarcare sunt prezentate în Anexa 2, detaliile complete fiind descrise în Programele Operaționale și în Planul Național Strategic.

Prin asigurarea complementarității dintre FEADR și Instrumentele Structurale se urmărește asigurarea acoperirii teritoriale din punct de vedere a tipului de intervenție și a beneficiarilor potențiali, precum și utilizarea celor mai eficiente mecanisme în procesul de implementare. Dezvoltarea inițiativelor locale va fi finanțată de FEADR și implementată cu sprijinul Grupurilor Locale de Acțiune.

Au fost organizate mai multe întâlniri între Ministerul Finanțelor Publice, în calitate de coordonator al Instrumentelor Structurale, Autoritățile de Management și Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale pentru a discuta aspectele de interes comun, suprapunerile și complementaritatea.

Prioritățile strategice ale **Planul Național Strategic pentru Pescuit** intenționează să realizeze o intervenție eficientă a Fondului European de Pescuit în sectorul de pescuit din România, prin asigurarea sprijinului financiar pentru restructurarea și dezvoltarea activităților de pescuit, acvacultură și prelucrarea produselor piscicole. Aceste obiective sunt complementare cu operațiunile finanțate din Fondurile Structurale și de Coeziune. Intervențiile în zonele în care au loc activități piscicole vor contribui la obținerea unei dezvoltări echilibrate, unui bun management și a unei capacități mari de absorbție. Dezvoltarea inițiativelor locale FEP care completează FEDR și FSE vor fi finanțate și implementate cu sprijinul Grupurilor de Acțiune de Coastă. Managementul FEP este în responsabilitatea Agenției Naționale pentru Piscicultură și Acvacultură.

Mecanisme de coordonare în procesul de implementare

În cadrul mandatului de coordonare a implementării FSC, Comitetul Național de Coordonare (CNC) îndeplinește un important rol și în ceea ce privește asigurarea coerenței și complementarității intervențiilor FSC, FEADR și FEP. În acest scop, alături de ministerele având rol de Autorități de Management pentru Programele Operaționale, din CNC fac parte și Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, în calitate sa de Autoritate de Management pentru FEADR, și Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură, în calitate sa de Autoritate de Management pentru FEP. În acest fel, CNC va putea analiza, în mod regulat, complementaritatea operațiunilor finanțate din diverse fonduri și va putea propune îmbunătățiri, dacă este necesar.

De asemenea, la nivel regional, Comitetele Regionale de Coordonare vor contribui la implementarea eficientă a FSC, prin asigurarea coerenței în elaborarea portofoliului de proiecte, și a sinergiei între proiectele finanțate prin FEADR și FEP la nivelul regiunii respective. Reprezentanții MAPDR și ANPA, în regiunile relevante pentru domeniul piscicol, vor fi membri ai CRC.

În plus față de înființarea CRC, al căror rol se va concentra pe coerența strategică a intervențiilor din diverse Programe, vor fi încheiate acorduri de cooperare între Organismele Intermediare care activează la nivel regional, pentru a asigura schimbul permanent de informații la nivel operațional.

MANAGEMENTUL PROGRAMELOR OPERAȚIONALE

Următoarele instituții (vezi Tabelul nr. 17) au primit atribuții de management al Programelor Operaționale conform HG nr. 497/2004, modificată și completată de HG nr. 1179/2004 și HG nr. 128/2006:

Tabel nr. 17

Organisme de Management al Programelor Operaționale 2007-2013

Program Operațional	Autoritate de Management	Organism Intermediar	Fond
Obiectivul Convergență			
PO Creșterea Competitivității Economice	Ministerul Economiei și Comerțului	- Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie - Ministerul Educației și Cercetării (Agenția Națională pentru Cercetare Științifică) - Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informațiilor - Ministerul Economiei și Comerțului (Direcția Generală Politică Energetică) - Autoritatea Națională pentru Turism	FEDR
PO Transport	Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului	-	FEDR+FC
PO Mediu	Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor	Agențiile Regionale Pentru Protecția Mediului	FEDR+FC
PO Regional	Ministerul Integrării Europene	Agențiile pentru Dezvoltare Regională	FEDR
PO Dezvoltarea Resurselor Umane	Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei	- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă - Ministerul Educației și Cercetării (Departamentul Educație) - 8 Organisme Intermediare Regionale, coordonate de MMSSF	FSE
PO Dezvoltarea Capacității Administrative	Ministerul Administrației și Internelor	-	FSE

Program Operațional	Autoritate de Management	Organism Intermediar	Fond
PO Asistență Tehnică	Ministerul Finanțelor Publice	-	FEDR
Obiectivul „Cooperare Teritorială Europeană”			
PO Ungaria - România	Agenția Națională de Dezvoltare (Ungaria)	-	FEDR
PO România - Bulgaria	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR
PO România – Serbia	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR (transfer către IPA)
PO România – Ucraina - Moldova	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR (transfer către ENPI)
PO Ungaria – Slovacia – România - Ucraina	Ungaria	-	FEDR (transfer către ENPI)
PO Bazinul Mării Negre	Ministerul Integrării Europene	-	FEDR (transfer către ENPI)
PO Spațiul Sud-Est European	Ministerul Guvernării Locale și Dezvoltării Teritoriale (Ungaria)	-	FEDR
PO Cooperare Interregională	Urmează să fie stabilit	-	FEDR

Autoritățile de Management

În conformitate cu Art. 60 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, Autoritățile de Management au responsabilitatea de a asigura managementul și implementarea eficientă și corectă a Instrumentelor Structurale și a Programelor Operaționale, astfel încât să se obțină beneficiile sociale și economice maxime. Acțiunile lor vor fi desfășurate în întregime în conformitate cu legislația actuală din România și UE și cu politicile guvernamentale. Autoritățile de Management își vor coordona activitatea cu alte Ministere și parteneri sociali și vor dezvolta un parteneriat real și eficace în vederea obținerii unui impact socio-economic real. Astfel, se va urmări maximizarea valorii și impactului proiectelor care contribuie la strategiile Programelor Operaționale și atingerea Țintelor propuse.

Organismele Intermediare (OI)

Autoritățile de Management pot delega o parte din sarcini Organismelor Intermediare, însă păstrează responsabilitatea globală pentru execuția corectă a sarcinilor delegate. Statutul și rolul unui OI vor fi definite de gama de sarcini delegate de Autoritatea de Management respectivului OI și vor fi diferite în funcție de acordurile încheiate cu Autoritățile de Management. Aceste acorduri vor fi guvernate de contracte de servicii încheiate între Autoritățile de Management și Organismele Intermediare respective, ale căror clauze sunt obligatorii.

MONITORIZARE

Comitetele de Monitorizare a Programelor Operaționale

Comitetele de Monitorizare a Programelor (CMP) vor fi înființate în conformitate cu Art. 63 din Regulamentul General, în termen de trei luni de la hotărârea de aprobare a Programelor Operaționale. CMP-urile vor fi înființate de statul membru de comun acord cu Autoritățile de Management, după consultarea partenerilor. CMP vor avea responsabilitatea de a superviza întreaga coordonare, eficacitate și calitate a implementării și procesului de luare a deciziilor în cadrul Programelor Operaționale.

Rapoarte de implementare anuale și finale

În conformitate cu prevederile Articolelor 67 și 68 din Regulamentul General, Autoritățile de Management pentru Programele Operaționale vor întocmi Rapoarte Anuale de Implementare pentru a fi înaintate Comisiei Europene în termen de șase luni de la sfârșitul fiecărui an calendaristic complet de implementare. Rapoartele Finale pentru PO vor fi întocmite și înaintate Comisiei până la 31 martie 2017.

Raportarea strategică a statelor membre

ANCIS va integra toate rapoartele strategice cerute conform Art. 29 din Regulamentul General, inclusiv rapoartele periodice cu privire la contribuția tuturor operațiunilor planificate la realizarea Politicii de Coeziune a UE și a obiectivelor Liniilor Directoare Integrate pentru Creștere și Creare de locuri de muncă. ANCIS va avea responsabilitatea coordonării relațiilor cu Autoritățile de Management pentru PO, necesare pentru întocmirea acestor rapoarte.

Sistemul Unic de Management al Informației

Sistemul Unic de Management al Informației (SMIS) pentru Instrumente Structurale va oferi date în format electronic, care vor permite monitorizarea și gestiunea CSNR și PO. Va oferi CNC, CRC, Comitetele de Monitorizare a Programelor și echipelor de management informații cu privire la monitorizarea și gestionarea implementării Programelor Operaționale, axelor prioritare, domeniilor majore de intervenție și operațiunilor, inclusiv managementul programelor, datele financiare, plățile și realizarea indicatorilor previzionați.

Sistemul informatic va oferi date în timp real la toate nivelurile sistemului de implementare și va satisface cerințele din regulamentele comunitare cu privire la schimbul și comunicarea de date electronice între Comisie și Guvernul României.

Utilizarea SMIS va fi obligatorie pentru toate organismele implicate în implementarea Programelor Operaționale conform prezentului CSNR.

EVALUAREA

Condițiile pentru derularea activităților sistematice de evaluare a Programelor Operaționale precum și regulile generale ce guvernează aceste activități sunt definite în Articolele 37 și 47-49 din Regulamentul General. În conformitate cu aceste cerințe, statul membru va fi responsabil de asigurarea realizării următoarelor evaluări independente:

Prin evaluarea ex-ante vor fi identificate și evaluate disparitățile, decalajele și potențialul de dezvoltare, obiectivele ce urmează a fi realizate, rezultatele așteptate, țintele cuantificate precum și coerența programelor. Evaluările referitoare la monitorizare – vor releva eventualele

derapaje semnificative față de obiectivele stabilite inițial sau propunerile făcute pentru revizuirea Programelor Operaționale. Evaluarea poate avea o natură tematică, și pentru fiecare evaluare în parte se vor defini obiective, sarcini, întrebări de evaluare specifice, precum și rezultatele așteptate. Comisia Europeană va desfășura o evaluare ex-post pentru fiecare Obiectiv.

Responsabilitatea urmăririi și implementării recomandărilor evaluărilor revine Autorităților de Management. Rapoartele de evaluare sau rezumatele executive vor fi puse la dispoziția publicului într-un format ușor de identificat și accesibil.

Unitățile de evaluare

O Unitate Centrală de Evaluare va funcționa în cadrul ANCIS. Fiecare Autoritate de Management va avea o Unitate de Evaluare. Aceste unități vor asigura efectuarea evaluărilor la standarde înalte, la momentul potrivit, într-o manieră eficientă din punct de vedere al costului și în conformitate cu cerințele reglementărilor UE și liniilor directoare definite de Comisia Europeană.

MANAGEMENT FINANCIAR ȘI CONTROL

Roluri și responsabilități

Ministerul Finanțelor Publice a fost desemnat să îndeplinească rolul de **Autoritate de Certificare** pentru toate Programele Operaționale, fiind responsabil de certificarea declarațiilor de cheltuieli și a cererilor de plată înainte de transmiterea acestora la Comisie, în conformitate cu prevederile Articolului 61 din Regulamentul nr. 1083/2006 privind aspectele generale referitoare la Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune. Autoritatea de Certificare funcționează în cadrul Fondului Național, fiind utilizată astfel experiența din gestionarea fondurilor de pre-aderare.

O unitate separată din cadrul Fondului Național este desemnată de statul membru pentru a funcționa ca **Organism Competent pentru Plăți** (Autoritate de Plată), responsabil cu primirea tuturor plăților de la Comisia Europeană aferente FEDR, FSE și Fondului de Coeziune, pentru toate Programele Operaționale, și cu asigurarea transferului plăților către beneficiari (plăți directe) sau către Unitățile de Plată din cadrul ministerelor având rol de Autorități de Management (plăți indirecte).

În calitate de **Autoritate de Audit** pentru toate Programele Operaționale a fost desemnat un organism asociat Curții de Conturi, în conformitate cu cerințele Articolului 59 a Regulamentului nr. 1083/2006. Autoritatea de Audit este independentă din punct de vedere operațional față de Autoritățile de Management, Autoritatea de Certificare și Autoritatea de Plăți.

Fiecare **Autoritate de Management** este responsabilă pentru managementul și implementarea eficientă, eficientă și corectă a Programului Operațional, în conformitate cu prevederile Articolului 60 din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006.

Departamentul pentru Lupta Antifraudă – DLAF, organizat în cadrul Guvernului României, efectuează investigații privind obținerea, derularea sau utilizarea fondurilor provenite din asistența financiară acordată României de Uniunea Europeană. DLAF acționează pe bază de autonomie funcțională și decizională, independent de alte instituții publice, asigurând coordonarea luptei antifraudă și protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene în România.

Fluxuri financiare

Schema fluxurilor financiare (Figura nr. 10) prezintă sistemul general de certificare și plăți prevăzut pentru fiecare Program Operațional. Această schemă pleacă de la premiza că Autoritatea de Plată din cadrul Ministerului Finanțelor Publice va efectua plăți direct către beneficiari pentru POS Transport și POS Mediu. Pentru celelalte Programe Operaționale, va fi utilizat sistemul de plăți indirecte prin delegarea efectuării plăților de la Ministerul Finanțelor Publice către Unitățile de Plată din cadrul ministerelor având rol de Autorități de Management. Acest sistem este descris în fiecare Program Operațional.

Sumele aferente FEDR, FSE și Fondului de Coeziune primite de la Comisie vor fi păstrate în conturi deschise într-o bancă comercială. Toate resursele naționale publice pentru co-finanțare vor fi ținute la nivel central, permițând plata co-finanțării odată cu plata aferentă fondurile UE. Co-finanțarea publică locală pentru proiecte va fi asigurată direct de către autoritățile locale.

Certificare și plăți

Beneficiarii vor avea responsabilitatea de a transmite cereri de rambursare a cheltuielilor realizate Organismului Intermediar relevant, căruia i-au fost delegate sarcini în acest sens; în cazul în care nu a avut loc o astfel de delegare, verificarea va fi efectuată direct de către Autoritatea de Management. Autoritățile de Management vor declara periodic (lunar) Autorității de Certificare cheltuielile eligibile autorizate, defalcate pe axe prioritare și surse de finanțare. După ce se asigură că declarația de cheltuieli se bazează pe sisteme contabile corecte, iar cheltuielile au fost realizate cu respectarea prevederilor legale naționale și comunitare, Autoritatea de Certificare trimite o declarație de cheltuieli și o cerere de plată Comisiei Europene.

Transferul plăților de la Comisie către Autoritatea de Plată se va efectua numai după verificarea respectării tuturor condițiilor, conform procedurilor interne ale Comisiei.

Figura nr. 10 detaliază procesul de certificare a cheltuielilor la Comisia Europeană, desfășurat pe patru niveluri:

Nivelul 1 – verificarea cheltuielilor la nivelul Beneficiarilor (completarea cererilor de rambursare);

Nivelul 2 – verificarea cheltuielilor la nivel de Organism Intermediar (verificarea cererilor de rambursare);

Nivelul 3 – verificarea cheltuielilor la nivelul Autorității de Management (autorizarea plăților către beneficiari);

Nivelul 4 – certificarea cheltuielilor la Autoritatea de Certificare (certificarea cheltuielilor la CE).

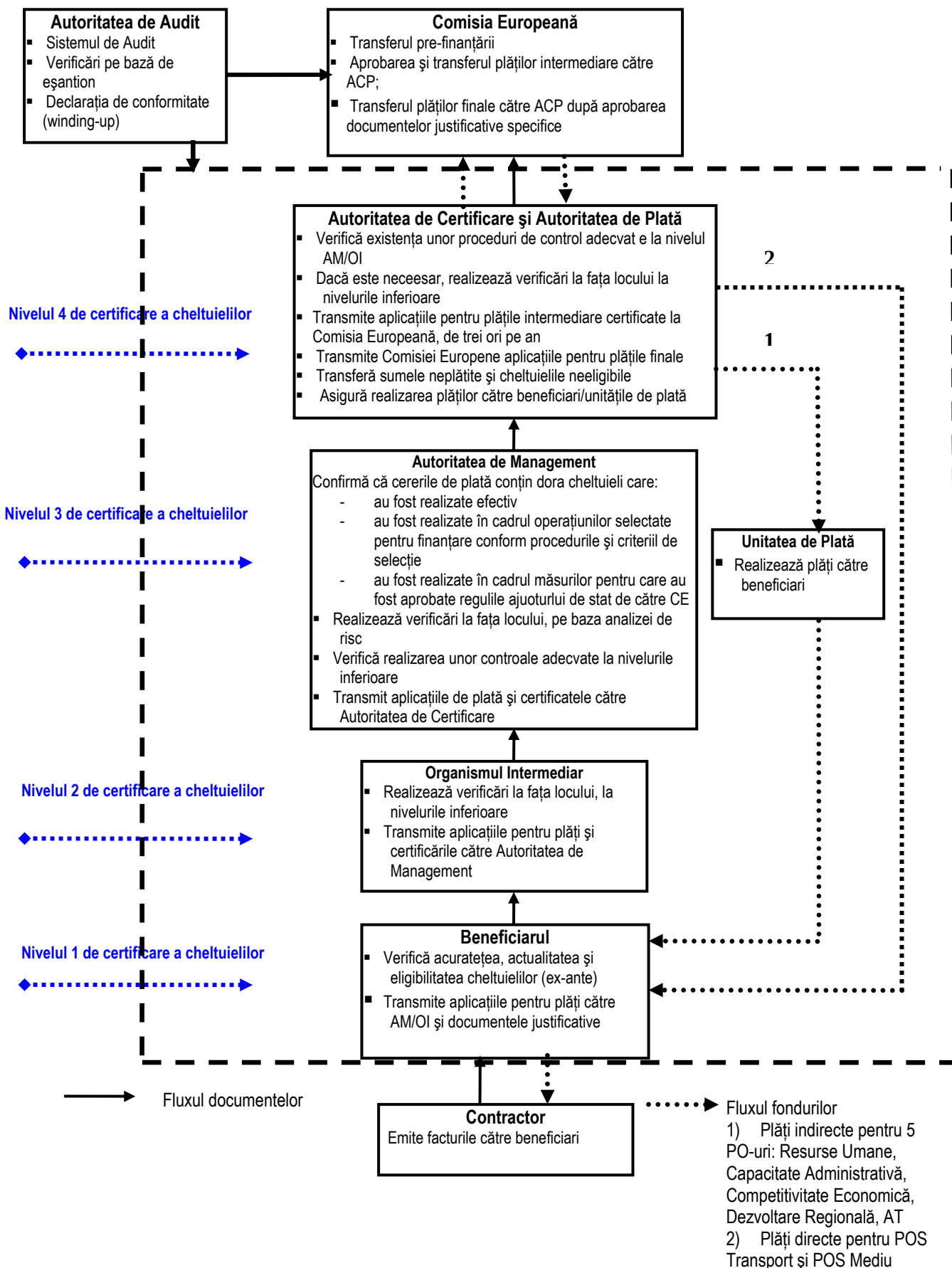
Mecanisme specifice de control

Verificarea cheltuielilor (Articolul 13)

Fiecare Autoritate de Management are responsabilitatea de a verifica în proporție de 100% cererile de rambursare depuse de Beneficiari, precum și de a realiza verificări la fața locului, pe un eșantion al operațiunilor, conform Articolului 13 din proiectul Regulamentului Comisiei privind regulile de implementare a Regulamentelor nr. 1083/2006 și 1080/2006. Autoritățile de Management au responsabilitatea consilierii în detaliu a beneficiarilor cu privire la întocmirea cererilor de rambursare într-o manieră corectă. Toate cererile de rambursare vor fi însoțite de facturi sau documente cu aceeași valoare justificativă.

Fluxul financiar al Fondurilor Structurale și de Coeziune

Figura nr. 10

Fiecare Autoritate de Management pentru Programele Operaționale, Autoritatea de Certificare și Plăți vor încheia contracte de servicii (acord). Orice delegare de sarcini privind managementul financiar și controlul făcută de Autoritatea de Management către Organismele Intermediare sau de către Fondul Național către unități de plată separate, se va realiza pe baza unui contract de servicii (acord). Un prim proiect al acestor contracte de servicii a fost pregătit de Ministerul Finanțelor Publice și discutat cu Autoritățile de Management.

Audit pe bază de eșantion și audit de sistem (Articolul 16)

În termen de nouă luni de la aprobarea fiecărui Program Operațional, Autoritatea de Audit, înființată conform Legii nr. 200/2005 va prezenta Comisiei o strategie de audit pentru efectuarea verificărilor anuale pe bază de eșantion a cheltuielilor aferente Programelor Operaționale și a auditului sistemelor de management și control al PO pentru perioada 2008-2016, pe baza standardelor internaționale de audit.

Conform Articolului 16 din proiectul Regulamentului de Implementare se vor audita anual cel puțin 3% din cheltuielile totale declarate în anul precedent. Cheltuielile auditate înainte de închiderea unui PO vor reprezenta cel puțin 5% din totalul cheltuielilor declarate. Eșantionul de operațiuni auditate va fi reprezentativ (în funcție de acoperire, tip, dimensiune, Organisme Intermediare).

Autoritatea de Audit va întocmi în fiecare an un raport anual de control pentru fiecare PO care să includă rezultatele auditurilor desfășurate. Totodată, aceasta va emite o opinie cu privire la eficacitatea sistemului de management și de control și în ceea ce privește corectitudinea declarațiilor de cheltuieli prezentate Comisiei în decursul aceluiași an.

La închiderea fiecărui PO, Autoritatea de Audit va înainta Comisiei o declarație de evaluare a validității solicitării de plată la bilanțul final precum și a legalității și corectitudinii tranzacțiilor derulate și pentru care a fost întocmită declarația finală de cheltuieli. Declarația va fi însoțită de un raport de control final, ca document suport. Acolo unde este cazul, Autoritatea de Audit va depune o declarație de închidere parțială, având ca obiect evaluarea legalității și corectitudinii cheltuielilor respective.

Raportarea și investigarea posibilelor nereguli/fraude

Orice nereguli detectate de către Autoritățile de Management, Organismele Intermediare și/sau Autoritatea de Audit vor fi raportate Autorității de Certificare. Autoritatea de Certificare va crea o bază de date cu privire la toate neregulile care au fost notificate și va transmite aceste informații către DLAF (AFCOS România), care va raporta Comisiei Europene neregulile în valoare de peste 10.000 EUR, iar cele sub acest prag, numai la solicitarea expresă a Comisiei Europene. Raportarea neregulilor se va face în conformitate cu prevederile Art. 27-36 din Secțiunea 4 a proiectului Regulamentului de Implementare.

DLAF este organul specializat de investigare a cazurilor de nereguli/ fraude și coordonează sistemul de protecție a intereselor financiare ale UE. DLAF efectuează controale operative la fața locului în urma sesizărilor primite de la Oficiul European de Luptă Antifraudă – OLAF, de la autoritățile cu competențe în gestionarea asistenței financiare comunitare, sau *ex officio*. DLAF are calitatea de organ de constatare în privința fraudelor ce afectează interesele financiare ale UE în România. Totodată, DLAF asigură cooperarea operațională cu OLAF și cu structurile corespondente din Statele Membre UE, având posibilitatea de a acționa în echipe mixte cu reprezentanții acestora.

Corecții financiare

Plățile către Beneficiar vor fi ajustate atunci când există sume considerate a fi în neregulă sau neeligibile. Atunci când acest lucru nu este posibil, Autoritatea de Management în cauză va întreprinde acțiuni de recuperare a sumelor. Autoritățile de Management pentru PO vor returna Autorității de Plată orice sume ce rezultă din erorile sistematice raportate și considerate cheltuieli neregulate. Autoritatea de Plată va deduce resursele comunitare aferente din solicitările ulterioare de plată către Comisia Europeană.

Asigurarea unei piste de audit corespunzătoare

Fiecare Autoritate de Management are responsabilitatea de a organiza un sistem eficient de arhivare pentru toate documentele care permit auditarea Programului Operațional în conformitate cu Articolul 60(f) din Regulamentul General. Autoritățile de Management se vor asigura că toate documentele justificative referitoare la cheltuielile efectuate în cadrul PO sunt păstrate de instituțiile relevante pe o perioadă de trei ani după închiderea Programului, în scopul efectuării auditului.

Descrierea sistemului de control și evaluarea conformității

Înainte de depunerea primei solicitări de plată intermediară sau cel mai târziu în decurs de douăsprezece luni de la aprobarea fiecărui Program Operațional, ANCIS va prezenta Comisiei o descriere a sistemelor de control pentru fiecare Program Operațional, care să detalieze organizarea (instituțională) și procedurile. Această descriere va fi însoțită de un raport cu privire la rezultatele evaluării stabilității sistemelor și care să ofere o opinie cu privire la conformitatea acestora cu cerințele Articolelor 58-62 din Regulamentul General.

COERENȚA CU POLITICILE COMUNITARE

În conformitate cu Articolul 60 din Regulamentul General, Autoritățile de Management pentru Programele Operaționale au responsabilitatea asigurării conformității operațiunilor finanțate de Instrumentele Structurale cu prevederile Tratatului, a instrumentelor adoptate conform acestuia, a politicilor și acțiunilor comunitare. ANCIS, prin Comitetul Național de Coordonare și Comitetul de Management pentru Coordonare, se va asigura că politicile comunitare sunt implementate în mod unitar în procesul de implementare a Fondurilor Structurale și de Coeziune. Totodată, aceasta va oferi servicii de sprijin și consultanță pentru a susține desfășurarea intervențiilor planificate și se va asigura că cerințele de raportare sunt îndeplinite.

Dezvoltarea durabilă și protecția mediului

Guvernul României s-a angajat să asigure realizarea creșterii și dezvoltării economice într-o manieră durabilă, în conformitate cu Articolul 9 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. În plus, prin Programele Operaționale nu se vor desfășura acțiuni care să dăuneze mediului înconjurător, iar utilizarea resurselor financiare disponibile se va realiza în așa fel încât să influențeze într-o manieră pozitivă dezvoltarea economică durabilă, în particular impactul mai larg al asistenței asupra mediului.

Activitățile vor fi coerente cu politicile și prioritățile comunitare, inclusiv cele în domeniul protecției mediului. Programele Operaționale vor respecta legislația de mediu și, în acest sens, vor fi supuse evaluării strategice de mediu conform prevederilor HG nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, care

transpune Directiva nr. 2001/42/CE (Procedura SEA). Concluziile și recomandările ce rezultă din evaluările strategice de mediu pentru Programele Operaționale vor fi luate în considerare în versiunea finală a documentelor.

În vederea integrării problemelor de dezvoltare durabilă a mediului ca prioritate orizontală pentru operațiunile finanțate în cadrul OP-urile, va fi realizată evaluarea impactului asupra mediului (EIA) pentru propunerile de proiecte de infrastructură și investiții, pentru a se asigura luarea în considerare a aspectelor de mediu în toate fazele de implementare a proiectelor. Procedura EIA va fi realizată în concordanță cu prevederile HG nr. 918/2002 privind stabilirea procedurii-cadru pentru realizarea a evaluării de impact asupra mediului, cu modificările și completările ulterioare (care transpune Directiva nr. 85/337/CEE privind EIA) și ale Ordinelor de Ministru care aprobă manualele și ghidurile privind EIA.

Egalitatea de șanse

Promovarea egalității de șanse va fi efectuată prin intervenții în cadrul tuturor Programelor Operaționale. Se va asigura astfel participarea echitabilă a femeilor și bărbaților la operațiunile și beneficiile care decurg din implementarea operațiunilor. Egalitatea de șanse se va concentra și pe grupurile vulnerabile, tineri, minorități etnice, în special minoritatea romă, persoanele cu dizabilități și persoanele cu deficiențe de învățare.

Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse va sprijini Autoritățile de Management și Comitetele de Monitorizare pentru Programele Operaționale pentru a implementa cu succes această politică orizontală cheie.

Politica în domeniul concurenței și ajutorul de stat

Programele Operaționale au fost elaborate cu respectarea Ghidului Comisiei cu privire la Regulile Comunitare pentru Ajutorul de Stat. Prevederile Articolelor 87 și 88 din Tratat cu privire la regulile de concurență sunt pe deplin respectate.

Consiliul Concurenței va oferi sprijin Autorităților de Management și Organismelor Intermediare în legătură cu notificările ajutoarelor de stat și va asigura consilierea și îndrumarea operațională permanentă.

Autoritățile de Management vor avea responsabilitatea de a asigura conformarea cu regulile privind ajutorul de stat. Rapoartele Anuale de Implementare vor detalia măsurile întreprinse în vederea asigurării conformității tuturor operațiunilor cu regulile Ajutorului de Stat.

Achiziții publice

În vederea asigurării coerenței cu politicile UE privind achizițiile publice, autoritățile române au transpus Directivele nr. 17/2004/CE și nr. 18/2004/CE, prin adoptarea Legii nr. 337/2006 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii. A fost adoptată, de asemenea, și legislația secundară.

Pentru a asigura aplicarea măsurilor legale, a fost înființată Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice (ANRMAP). Acest organism are rolul de a elabora strategiile privind achizițiile publice, de a asigura coerența cu acquis-ul comunitar și conformitatea cu aceasta în procesul de implementare, de a respecta prevederile directivelor UE, de a monitoriza, analiza și evalua metodele de atribuire a contractelor de achiziții publice, de a consilia și oferi pregătire profesională personalului implicat în activitățile de achiziții

publice. Această Autoritate a stabilit cadrul național pentru metodologiile de achiziții publice și poate oferi consiliere și sprijin.

Toate contractele de achiziții publice vor fi atribuite în concordanță cu noua legislație armonizată. Principiile care stau la baza atribuirii contractului de achiziție publică sunt nediscriminarea, tratamentul egal, recunoașterea reciprocă, transparența, proporționalitatea, eficiența utilizării fondurilor și asumarea răspunderii.

Procedurile stabilite ca regulă de atribuire a contractelor de achiziție publică sunt licitația deschisă și licitația restrânsă. Procedurile de dialog competitiv, negociere sau cerere de ofertă, pot fi utilizate numai în cazuri de excepție, expres prevăzută în lege. Sunt prevăzute ca modalități de atribuire speciale acordurile-cadru, licitațiile electronice și sistemul de achiziție dinamic. Inspectoratul General pentru Comunicații și Tehnologia Informațiilor are rol de operator al sistemului electronic al achizițiilor publice (SEAP).

Contractele vor fi publicate pe SEAP, în presa națională și în Jurnalul Oficial al Comunității Europene în situațiile în care se aplică limitele prevăzute de directivele comunitare.

Criteriile de calificare și selecție se pot referi la situația personală, capacitatea de exercitare a activității profesionale, situația economică și financiară, capacitatea tehnică și/sau profesională, standarde de asigurare a calității și standarde de protecție a mediului. Criteriile pentru atribuirea contractelor de achiziție publică pot fi oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic sau, în mod exclusiv, prețul cel mai scăzut.

ANRMAP asigură cursuri și seminarii de pregătire pentru principalii cumpărători de la nivel central și local, inclusiv pentru instituțiile implicate în managementul FSC și pentru potențialii beneficiari.

Sistemul de control ex-ante al achizițiilor publice a devenit operațional prin OUG nr. 30/2006. În acest scop, Ministerul Finanțelor Publice, prin nou înființata Unitate de Coordonare și Verificare a Achizițiilor Publice (UCVAP), a fost desemnat responsabil cu asigurarea verificării procedurale ex-ante în domeniul achizițiilor publice, inclusiv pentru programele finanțate din FSC. Avizul consultativ și raportul de activitate întocmite în urma verificării proiectelor finanțate din fonduri europene se transmit Autorității de Management competente.

În cazul în care autoritatea contractantă decide să nu dea curs avizului consultativ al UCVAP, cazul respectiv poate fi adus în fața Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor, care este organismul cu activitate administrativ-jurisdicțională în ceea ce privește sistemul de soluționare a contestațiilor.

INFORMAREA ȘI PUBLICITATEA

Cofinanțarea Programelor Operaționale prin Instrumentele Structurale va fi intens popularizată. Toate măsurile de informare și publicitate referitoare la Instrumentele Structurale în România vor fi implementate în conformitate cu cerințele stipulate de proiectul Regulamentului de Implementare și pot fi finanțate prin intermediul Asistenței Tehnice. Planul Național de Comunicare va fi întocmit de ANCIS, aprobat de CNC și va acoperi acțiuni de comunicare care vor avea impact asupra tuturor Programelor Operaționale. Autoritățile de Management vor întocmi Planuri de Comunicare pentru Programele Operaționale iar ANCIS va asigura compatibilitatea și coordonarea efectivă a acestor planuri cu Planul Național de Comunicare și cu reglementările ce guvernează implementarea Instrumentelor Structurale.

7. Parteneriat și consultare

CNSR a fost elaborat de Guvernul României în coordonarea Autorității de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, din cadrul Ministerului Finanțelor Publice. Activitatea a fost derulată pe baza consultării cu partenerii relevanți care au contribuit semnificativ la acest proces. Guvernul României dorește să sublinieze, de asemenea, sprijinul considerabil furnizat de Comisia Europeană și contribuția sa importantă adusă în acest proces, care reprezintă o noutate atât pentru România, cât și pentru celelalte state membre ale UE.

Având în vedere procesul de revizuire al regulamentelor la nivelul Uniunii Europene, s-a impus redactarea CNSR pe baza proiectelor de reglementări, cu considerarea variantelor în lucru publicate ale acestora; cu toate acestea, documentul respectă întocmai atribuțiile instituționale, juridice și financiare ale fiecărui partener.

În stadiu incipient, elaborarea CNSR s-a bazat în mod substanțial pe principalele concluzii rezultate în urma procesului de consultări pentru Planul Național de Dezvoltare. Procesul a implicat consultări la nivelul Autorității de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, cât și la nivelul celorlalte Autorități de Management cu următorii parteneri:

- Lideri politici
- Ministere cu un interes direct pentru Fondurile Structurale și de Coeziune
- Alte ministere relevante și instituții guvernamentale
- Autorități Locale
- Agenții de Dezvoltare Regională
- ONG-uri
- Universități și instituții de învățământ
- Parteneri sociali și economici

Reprezentanții acestor organizații partenere au fost selectați având în vedere valoarea contribuțiilor pe care le-ar putea avea în cadrul procesului de programare, în domeniul planificării, gândirii strategice și furnizarea de noi idei de proiecte. Autoritățile de Management și Organismele Intermediare au fost consultate în fiecare etapă de dezvoltare a documentului și au adus contribuții valoroase de-a lungul procesului.

Această abordare pe bază de parteneriat pentru programarea Fondurilor Structurale și de Coeziune a reprezentat o noutate pentru multe organizații, implicarea activă, dar și înțelegerea procesului fiind asigurate uneori cu oarecare dificultate. În prezentarea informațiilor s-a folosit un limbaj simplu și clar, iar pentru exercițiile mai largi de comunicare au fost puse la dispoziție prezentări Power Point. În cazurile în care s-a impus prezența experților internaționali pentru a obține o valoare sporită, s-a asigurat traducerea în limba română.

În conformitate cu reglementările UE, acești parteneri vor avea un rol esențial în cadrul rețelelor care se vor forma în viitor în procesul de implementare a Instrumentelor Structurale și în promovarea dezvoltării economice eficace. Mulți dintre partenerii care au participat la consultări vor deveni membri în Comitetele de Monitorizare ale Programelor Operaționale sau în cadrul subgrupurilor acestora.

După finalizarea PND, în fiecare regiune de dezvoltare au fost organizate conferințe de prezentare a priorităților PND și pentru a explica modul în care acestea vor fi reflectate în CNSR și PO. Autoritățile de Management ale Programelor Operaționale au susținut întâlniri

consultative separate cu partenerii lor, rezultatele acestor consultări fiind reflectate în Programele Operaționale și în CSNR.

Primul proiect al CSNR a fost pus la dispoziție pentru consultări publice, atât în limba română cât și în limba engleză, pe website-ul Ministerului Finanțelor Publice (www.mfinante.ro/fonduriUE). De asemenea, documentul a fost trimis în format electronic (prin e-mail) membrilor Comitetului Interinstituțional pentru elaborarea PND, care au fost considerați totodată ca regăsindu-se între cei mai relevanți parteneri și pentru CSNR. S-au primit numeroase comentarii, atât prin scrisori oficiale, cât și prin e-mail din partea unei game largi de parteneri consultați, cum ar fi instituțiile guvernamentale, Agențiile de Dezvoltare Regională, asociațiile de afaceri etc.

Primele versiuni ale CSNR și ale Programelor Operaționale din cadrul Obiectivului „Convergență” au fost aprobate de Guvernul României în data de 19 aprilie 2006 și transmise ulterior Comisiei Europene.

Consultările asupra CSNR nu s-au finalizat odată cu transmiterea primei versiuni a documentului la Comisia Europeană. Astfel, în luna august 2006, a fost inițiată o nouă campanie de comunicare având ca scop extinderea procesului de consultare și promovarea CSNR și a Fondurilor Structurale și de Coeziune. S-au organizat conferințe în patru regiuni de dezvoltare (Vest, Nord-Vest, Centru, Sud-Vest Oltenia), în cadrul cărora au avut loc discuții cu un număr important de parteneri: reprezentanți ai administrațiilor locale, ONG-uri, mediul de afaceri, instituții de educație. Conferințele au fost interactive, participanții având ocazia de a-și exprima activ opiniile, care vor putea fi luate în considerare în procesul de revizuire al CSNR. În perioada octombrie-noiembrie 2006, se vor organiza conferințe și în celelalte patru regiuni de dezvoltare rămase.

A doua versiune a CSNR a fost, de asemenea, supusă consultării publice în luna octombrie 2006, atât în limba română, cât și în engleză. Procesul de consultare a fost similar celui realizat pentru prima versiune și a generat un răspuns consistent din partea a numeroși parteneri relevanți.

Guvernul României a validat prezentul proiect al CSNR în data de 25 octombrie 2006. Pe baza rezultatelor consultării cu partenerii și a procesului continuu de consultare cu Comisia Europeană, această nouă versiune îmbunătățită a CSNR încearcă să ofere cel mai bun răspuns strategic la nevoile de dezvoltare ale României, care își pot găsi susținere prin Fondurile Structurale și de Coeziune.

Listă de Abrevieri

Abreviere	Denumire
AADT	Media anuală a traficului zilnic
ACPART	Agenției Naționale pentru Calificări în Învățământul Superior și Parteneriatul cu Mediul Economic și Social
AGTC	Acordul European privind marile rețele de transport internațional combinat și instalații conexe
AM	Autoritate de Management
AMIGO	Ancheta asupra forței de muncă din gospodării
ANCIS	Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ANES	Agencia Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați
ANIMMC	Agencia Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie
ANOFM	Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANPA	Agencia Națională pentru Pescuit și Acvacultură
ANRMAP	Agencia Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice
ANV	Autoritatea Națională a Vămirilor
ARACIP	Agencia Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar
AT	Asistență Tehnică
ATM	Managementul Traficului Aerian
C&D, CD	Cercetare Dezvoltare
CADSES	Programul de Cooperare Transnațională S-E
CBC	Cooperare transfrontalieră
CDI	Cercetare, dezvoltare și inovare
CE	Comisia Europeană
CES	Coeziune Economică și Socială
CMP	Comitetul de Monitorizare a Programului
CNC	Comitetul Național de Coordonare
CNSDR	Comitetul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală
CRC	Comitete Regionale de Coordonare
CSDS	Conceptul Strategic de Dezvoltare Spațială și Reintegrare în Structurile Spațiale Europene
CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
CTE	Cooperare Teritorială Europeană
JAP	Documentul Comun de Evaluare a Politicii de ocupare a forței de muncă
DRU	Dezvoltarea Resurselor Umane
ENPI	Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat
ESA	Sistemul European de Conturi
FC	Fondul de Coeziune
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FEP	Fondul European pentru Pescuit
FPC	Formare profesională continuă
FSC	Fonduri Structurale și de Coeziune
FSE	Fondul Social European
HG	Hotărâre de Guvern
IMA	Instalații Mari de Ardere
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
ICPA	Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului
INS	Institutul Național de Statistică
IPA	Instrument pentru Asistență de Pre-Aderare
IS	Instrumente Structurale
ISD	Investiții Străine Directe
MAPDR	Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
NUTS	Nomenclatorul de Unități Statistice Teritoriale
OI	Organism Intermediar
BIM	Biroul Internațional al Muncii
OLAF	Oficiul European Antifraudă
ONG	Organizații Non-Guvernamentale
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
p.e.	Populație echivalentă

Abreviere	Denumire
PAR	Planul de Amenajare Regional
PATN	Planul de Amenajare a Teritoriului Național
PIB	Produsul Intern Brut
PND	Planul Național de Dezvoltare
PNR	Programul Național de Reformă
PNSDR	Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
UNEP	Programul Națiunilor Unite pentru Mediu
PO	Program Operațional
POS	Program Operațional Sectorial
PPS	Paritatea de Cumpărare Standard
PUG	Planul de Urbanism General
RO	România
RON	Moneda națională a României
POR	Programul Operațional Regional
SEA	Evaluare Strategică de Mediu
SEAP	Sistemul Electronic pentru Achiziții Publice
SMIS	Sistemul Unic de Management al Informației
SMURD	Serviciul Mobil de Asistență de Urgență, Reanimare și Descarcerare
SPO	Serviciul Public de Ocupare
SSEE	Spațiul Sud-Est European
TEN-T	Rețele Trans-Europene de Transport
TIC	Tehnologia informațiilor și comunicațiilor
TVET	Învățământ Profesional și Tehnic
VET	Învățământ Profesional
UCAPI	Unitatea Centrală de Armonizare pentru Auditul Public Intern
UCVAP	Unitatea Centrală pentru Verificarea Achizițiilor Publice
UE	Uniunea Europeană
VNB	Venitul Național Brut
ZPS	Zone protejate speciale

ANEXA 1**LEGĂTURA CU ORIENTĂRILE STRATEGICE PENTRU COEZIUNE ALE
UNIUNII EUROPENE**

Prioritatea CSNR	Sub-capitolul CSNR	Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene
Prioritățile tematice		
Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Extinderea și modernizarea infrastructurii de transport	Linia Directoare 1.1.1 “Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de transport”
	Consolidarea sinergiilor între protecția mediului și creșterea economică	Linia directoare 1.1.2 “Consolidarea sinergiilor între protecția mediului și creșterea economică”
	Folosirea eficientă a resurselor energetice	Linia directoare 1.1.3 “Reducerea utilizării intensive a resurselor energetice tradiționale în Europa” Linia directoare 1.1.2 “Consolidarea legăturilor dintre protecția mediului și creșterea economică”
Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești	Creșterea productivității și crearea unui mediu de afaceri dinamic	Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”
	Serviciile și infrastructura de sprijin pentru afaceri	Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului” Linia directoare 1.2.3 “Promovarea societății informaționale pentru toți” Linia directoare 1.1.1 “Extinderea și modernizarea infrastructurii de transport”
	Certificare și eco-inovare	Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”
	Dezvoltarea antreprenoriatului	Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului” Linia directoare 1.3.3 “Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și calificare”
	Accesul la finanțare	Linia directoare 1.2.4 “Îmbunătățirea accesului la finanțare” Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”
	Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare	Linia directoare 1.2.1 “Majorarea și direcționarea mai bună a investițiilor în domeniul CDI” Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”
	Tehnologia informațiilor și comunicațiilor	Linia directoare 1.2.3 “Promovarea societății informaționale pentru toți”
	Turismul	Linia directoare 1.1.2 “Consolidarea sinergiilor dintre protecția mediului și creșterea economică” Linia directoare 1.2.2 “Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”
Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Educație și formare profesională	Linia directoare 1.3.3 “Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și calificare” Linia directoare 1.3.1 “Atragerea și menținerea mai multor persoane pe piața muncii și modernizarea sistemelor de protecție socială”

Prioritatea CSNR	Sub-capitolul CSNR	Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene
	Orientare și consiliere	Linia directoare 1.3.1 <i>“Atragerea și menținerea mai multor persoane pe piața muncii și modernizarea sistemelor de protecție socială”</i>
	Ocuparea forței de muncă și combaterea șomajului	Linia directoare 1.3.1 <i>“Atragerea și menținerea mai multor persoane pe piața muncii și modernizarea sistemelor de protecție socială”</i> Linia directoare 1.3.2 <i>“Creșterea adaptabilității forței de muncă și a întreprinderilor și a flexibilității pe piața forței de muncă”</i> Linia directoare 1.3.5 <i>“Menținerea sănătății forței de muncă”</i>
	Incluziunea socială	Linia directoare 1.3.1 <i>“Atragerea și menținerea mai multor persoane pe piața muncii și modernizarea sistemelor de protecție socială”</i> Linia directoare 1.3.5 <i>“Menținerea sănătății forței de muncă”</i>
	Sănătatea și bunăstarea socială	Linia directoare 1.3.5 <i>“Menținerea sănătății forței de muncă”</i>
Consolidarea unei Capacități Administrative Eficiente		Linia directoare 1.3.4 <i>“Capacitatea administrativă”</i>
Prioritatea teritorială		
Promovarea unei Dezvoltări Teritoriale Echilibrate	Coeziunea regională	Linia directoare 2.1 <i>“Contribuția orașelor la creșterea economică și la creșterea ocupării”</i> Linia directoare 2.2 <i>“Sprijin pentru diversificarea activităților economice în zonele rurale, zonele de pescuit și zonele cu handicap natural”</i>
	Dezvoltarea urbană durabilă	Linia directoare 2.1 <i>“Contribuția orașelor la creșterea economică și la creșterea ocupării”</i>
	Dezvoltarea rurală	Linia directoare 2.2 <i>“Sprijin pentru diversificarea activităților economice în zonele rurale, zonele de pescuit și zonele cu handicap natural”</i>
	Promovarea Cooperării Teritoriale Europene	Linia directoare 2.3 <i>“Cooperare”</i> Linia directoare 2.4 <i>“Cooperarea transfrontalieră”</i> Linia directoare 2.5 <i>“Cooperarea transnațională”</i> Linia directoare 2.6 <i>“Cooperarea interregională”</i>

ANEXA 2

COMPLEMENTARITATEA OPERAȚIUNILOR FINANȚATE DIN FEDR, FSE, FC ȘI FEADR

DOMENII DE INTERVENȚIE	POS CCE	POR	POS T	POS MEDIU	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Infrastructura de transport		X (- drumuri județene și urbane; - porturi și aeroporturi neincluse în TEN-T)	X (- drumuri naționale și cele incluse în TEN-T; - porturi și aeroporturi din TEN-T)					X (drumuri comunale)
Sisteme publice de apă și canalizare				X (proiecte mari, integrate, în zone urbane și în unele zone rurale, conform strategiilor regionale în sectorul de apă)				X (proiecte mici, individuale, în zonele rurale care nu sunt incluse în proiectele regionale din cadrul POS MEDIU)
Prevenirea inundațiilor				X (lucrări de interes național, realizate de ANAR)				X (lucrări pentru protejarea terenurilor agricole, realizate de autoritățile locale)
Protejarea naturii				X (planuri de management)				X (plăți compensatorii pentru siturile Natura 2000)
Energie regenerabilă - bio-carburanți	X (a doua procesare a materiilor prime relevante)							X (prima procesare sau proiecte integrate pentru prima și a doua procesare)

DOMENII DE INTERVENȚIE	POS CCE	POR	POS T	POS MEDIU	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Sprijin direct pentru întreprinderi								
- micro-întreprinderi	X (doar high-tech și spin-off)	X (exceptând high-tech și spin-off)						X (în zonele rurale, cu excepția high-tech și spin-off)
- IMM-uri	X				X (pregătire profesională corelată cu sectoarele sprijinite prin POS CCE)			
Consultanță								
- IMM-uri și micro-întreprinderi	X							
- viitorii antreprenori					X (abilitați antreprenoriale și de management, inclusiv în agricultură și silvicultură)			X (consultanță specifică pentru: procesare, agro-mediu, standarde de calitate și management durabil)
Infrastructură se sprijin pentru afaceri (ISA)								
- incubatoare de afaceri	X							
- alte tipuri de ISA		X						
Acces la finanțare	X							
Standarde de management pentru întreprinderi	X (standarde de calitate și mediu)							X (sisteme de siguranță alimentară)

DOMENII DE INTERVENȚIE	POS CCE	POR	POS T	POS MEDIU	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Turism								
- agro-turism								X
- servicii		X (-zonele urbane; - zonele rurale, exceptând pensiunile mici)						X (pensiunile mici din zonele rurale)
- centre de informare și promovare	X (centre naționale pentru marile regiuni turistice)							X (centre locale în zonele rurale)
Reabilitarea obiectivelor culturale		X (obiectivele naționale și cele din patrimoniul UNESCO)						X (patrimonial cultural local din zonele rurale)
Dotarea școlilor cu facilități IT	X (asigurarea conectării la rețele de Internet)	X (dotarea școlilor cu echipamente IT)						
Intervenții sociale		X (infrastructură socială)			X (servicii sociale)			
Educație și pregătire profesională		X (infrastructură)			X			
Formare profesională					X (formarea forței de muncă, exceptând administrația publică*)	X (formare profesională în administrația publică*)	X (pregătire orizontală privind aspecte legate de FSC)	
Formare profesională inițială					X (prin școli			X (programe de

* Instruirea personalului ANOFM, inclusiv cel din rețeaua teritorială, se realizează în cadrul POS Dezvoltarea Resurselor Umane.

DOMENII DE INTERVENȚIE	POS CCE	POR	POS T	POS MEDIU	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
					specializate și licee, inclusiv pentru agricultură și silvicultură)			pregătire pe termen scurt pentru dezvoltarea abilităților agricole și silvice)
Încurajarea îmbătrânirii active					X (îmbătrânire activă în alte sectoare decât agricultura)			X (pensionare anticipată pentru agricultori)
Persoanele din agricultura de subzistență					X (formare profesională pentru atragerea forței de muncă din agricultură spre alte sectoare)			X (pregătirea fermierilor pentru desfășurarea de activități complementare activităților agricole de bază)
Asistență Tehnică pentru FSC	X (sprijin specific pentru OP)	X (sprijin specific pentru OP)	X (sprijin specific pentru OP)	X (sprijin specific pentru OP)	X (sprijin specific pentru OP)	X (sprijin specific pentru OP)	X (sprijin orizontal)	

LEGENDĂ:

POS CCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
POR	Programul Operațional Regional
POS T	Programul Operațional Sectorial Transport
POS MEDIU	Programul Operațional Sectorial Mediu
POS DRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
PO DCA	Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
PO AT	Programul Operațional Asistență Tehnică
PNDR	Programul Național pentru Dezvoltare Rurală
ANAR	Administrația Națională "Apele Române"